

The background of the image is a photograph of a wooden bookshelf filled with books. The books are arranged on several shelves, with some spines clearly visible. The colors of the book covers vary, including dark blues, reds, and browns. Overlaid on the image are large, dark blue geometric shapes, primarily triangles, which create a modern, abstract design. White lines also cut across the image, adding to the geometric aesthetic. The text is printed in a bold, white, sans-serif font on these dark blue areas.

GAZDAG VILMOS

**UKRÁN–MAGYAR
FILOLÓGIAI
FOGALOMTÁR**

UKRÁN–MAGYAR
FILOLÓGIAI FOGALOMTÁR

UKRÁN–MAGYAR FILOLÓGIAI FOGALOMTÁR

Összeállította és szerkesztette:
GAZDAG VILMOS

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Beregszász
2023

ETO 81'1(083.71)=161.2=511.141

U-55

Jelen kiadvány egy olyan, a filológus hallgatók számára készült fogalomtár, amely segít eligazodni a nyelv- és az irodalomtudomány tárgykörébe tartozó fogalmak rengetegében, s mindezt oly módon, hogy egyidejűleg két nyelven, egymással párhuzamosan nyújtson információkat a vonatkozó fogalmakról. Épp ezért több mint egy hagyományos fogalomtár, hiszen a fogalmak kétnyelvű szótáraként is tekinthetünk rá.

Az oktatási folyamatban történő felhasználását jóváhagyta
a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológia Tanszéke
(2023. november 6., 97. számú jegyzőkönyv).

Megjelentetésre javasolta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Felsőoktatási Minőségbiztosítási Tanácsa
(2023. november 24., 14. számú jegyzőkönyv).

Kiadásra javasolta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2023. november 29., 11. számú jegyzőkönyv).

Kiadásra előkészítette a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Kiadói Részlege és Filológia Tanszéke.

Összeállította és szerkesztette:

Gazdag Vilmos

Szakmailag lektorálták:

Dr. habil Beregszászi Anikó PhD, docens, habilitált nyelvészdoktor,
a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológia Tanszékének
tanszékvezető professzora (Beregszász, Ukrajna)

Dr. Bárány Erzsébet PhD, docens, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Filológia Tanszékének docense (Beregszász, Ukrajna)

Műszaki szerkesztés és korrektúra: Gazdag Vilmos

Borító: Gazdag Vilmos és Vezsdel László

ETO-besorolás: a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára

A kiadásért felel:

Dobos Sándor (a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Kiadói Részlegének vezetője)

A tartalomért kizárólag a filológiai fogalomtár szerkesztője felel.

A kézirat
a Domus alkotói ösztöndíjprogram
támogatásával készült

A kiadvány megjelenését
a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács
(KMAT) támogatta

Kiadó: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (cím: 90 202, Beregszász, Kossuth tér 6.
E-mail: foiskola@kmf.uz.ua; kiado@kmf.uz.ua)

Nyomdai munkálatok: Kálvin nyomda (cím: 90 202 Beregszász, Kossuth tér 4. E-mail:
kalvinnyomda@gmail.com). Felelős vezető: Lacz Csilla.

ISBN 978-617-8143-11-4 (puhafedeli)

ISBN 978-617-8143-12-1 (PDF)

© Gazdag Vilmos, 2023

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2023

BEVEZETÉS

A filológia fogalmának meghatározása már önmagában sem egyszerű feladat. Nyelvészet? Irodalomtudomány? Szövegkritika? Vagy ezek speciális elegye? A legegyszerűbb megfogalmazásban a filológia a nyelv, az irodalom és a kultúra kutatása, vizsgálata, értelmezése és megértése. De ha belegondolunk abba, hogy milyen jelentéskörrel bír a meghatározásban említett három fogalom, akkor már korántsem ilyen egyszerű a dolog, nem beszélve arról, hogy a nyelv, az irodalom és a kultúra milyen kölcsönhatásban állnak egymással és más olyan jelenségekkel, amelyek vizsgálata csak különféle határtudományok révén végezhető el.

Jelen munkában természetesen nem a kérdés megválaszolására kívánunk vállalkozni. Célunk egy olyan, a filológus hallgatók számára készült fogalomtár összeállítása volt, amely segít eligazodni a nyelv- és az irodalomtudomány tárgykörébe tartozó fogalmak rengetegében, s mindezt oly módon, hogy egyidejűleg két nyelven, egymással párhuzamosan nyújtson információkat a vonatkozó fogalmakról. Munkánk épp ezért több mint egy hagyományos fogalomtár, hiszen a fogalmak kétnyelvű szótáraként is tekinthetünk rá.

Hogy miért is van szükség egy ilyen jellegű munkára? A kérdésre adható válasz az, hogy leginkább a kárpátaljai magyar oktatási rendszer hiányosságai miatt, ami elsősorban abban nyilvánul meg, hogy a helyi magyar iskolákban alapvetően ugyanazon tankönyvek szolgálják a kisebbségi tanulók államnyelvvvel kapcsolatos ismereteinek a megszerzését, mint amelyből az ukrán anyanyelvű tanulók számára is történik az oktatás. A helyzet azonban ennél lényegesen komplikáltabb, hiszen a grammatika és az ukrán irodalom terén is érintett irodalomtudományi alapfogalmakat a tanulók már ismerhetik a magyar nyelvtan, illetve a világ- és a magyar irodalom tárgyköréből. Viszont, mivel ezeknek a tanulóknak alapvetően nincsenek meg a kellő mértékű államnyelvi ismereteik, így sokszor, főleg azokban az oktatási intézményekben, ahol az ukrán szakos tanár nem kétnyelvű, nem is tudják, hogy az általuk épp tanult nyelvészeti vagy irodalmi fogalom mit is jelenthet anyanyelvükön. Ez természetesen nagymértékben megnehezíti az adott anyag elsajátítását, hiszen nem tudják azt a magyar nyelv és irodalom órákon elsajátított ismereteikkel párhuzamba állítani, azáltal értelmezni és elsajátítani.

Ezek a sajátosságok, illetve az alkotmányos és kisebbségi jogokat is korlátozó ukrán oktatáspolitikai intézkedések komoly kihívások elé állítják a kisebbségi iskolákat, és természetesen az azok számára szakembereket képező felsőoktatási intézményeket is.

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Filológia Tanszékének négy képzési programja – a magyar, az ukrán, az angol és a 2022-ben első évfolyammal induló német – elsődlegesen ugyancsak a kárpátaljai magyar iskolák számára képez nyelv és irodalom szakos középiskolai tanárokat. A Tanszék kiemelt céljának tekinti, hogy a végzősei a kontrasztív nyelvszemléletet ne csak az anyanyelvoktatásban, de az államnyelv és idegen nyelvek oktatása során is érvényesíteni tudják. Ugyanis, ha a tanárok ismerik az adott intézményben

oktatott más nyelvek nyelvészeti és irodalmi terminológiáját is, úgy azok párhuzamba állításával komoly segítséget nyújthatnak a tanulók számára. Ehhez természetesen arra is szükség van, hogy a hallgatók a képzési folyamat során két- vagy többnyelvű nyelvi és kommunikatív kompetenciára is szert tegyenek, s emellett az általuk oktatott tananyagtartalmat is képesek legyenek legalább alapszinten, egy másik nyelven is közvetíteni.

Ahhoz, hogy a fent leírtak a gyakorlatban is megvalósulhassanak, a Filológia Tanszék egyrésztől fakultatív nyelvi kurzusokat biztosít a főiskola hallgatói (és igény esetén a kollégái) számára, másrésztől pedig olyan többnyelvű tudományos, szépirodalmi és lexikográfiai munkákat készít elő, amelyek hozzájárulhatnak a nyelvi képzések és az általában vett filológusképzés minőségének a javulásához, s jól hasznosulhatnak majd a szakmai gyakorlatok és a végzett hallgatók munkába állását követően is.

A tanszék fent említett lexikográfiai munkálatai keretei között látott napvilágot a *Magyar-ukrán*, illetve az *Ukrán–magyar kisszótár*, valamint utóbbinak a 2015. évi átdolgozott és bővített változata, valamint a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont munkatársai által előkészített *Ukrán–magyar hivatali (regiszter) szótár*. E folyamat részeként tekinthetünk a jelen munkát is összeállító Gazdag Vilmos közel három ezer szócikkből álló *Ukrán–magyar nyelvészeti szakszótár*-ára (2016) és a párhuzamosan megjelenő *Magyar–ukrán nyelvészeti szakszótár*-ra (2021), melyek a legfontosabb nyelvi fogalmakat gyűjtik össze a hangtantól a stilisztikáig, s ezáltal a kárpátaljai magyar anyanyelvű diákok az oktatási folyamat minden szintjén haszonnal forgathatják. Ugyancsak ide, mármint a magyar anyanyelvű tanulók ukrán nyelv és irodalommal való ismerkedését sikeresebbé tenni kívánó kiadványok közé sorolható a Bárány Erzsébet, Bárány Béla és Gazdag Vilmos szerkesztésében előkészített három részes magyar nyelvű *Ukrán irodalmi antológia* is, amely épp a jelen kézirat elkészültével párhuzamosan kerülhet megjelenésre.

FORRÁSMUNKÁK

- Adamikné Jászó Anna 2019: *Stilisztikai kisszótár. Szóképek, alakzatok és egyéb stíluseszközök szótára*. IKU-TÁR 7–8. Interkulturális Kutatások Kft., Budapest.
- Adamikné Jászó Anna 2020: *Retorikai kisszótár*. IKU-TÁR 13. Interkulturális Kutatások Kft., Budapest.
- Alföldy Jenő 1993: *Irodalmi fogalomtár*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Bernáth Árpád – Orosz Magdolna et al. 2006: *Irodalom, irodalomtudomány, irodalmi szövegelemzés*. Digitális tananyag a modern filológiai képzési ág „Az irodalomtudomány alapjai” tantárgyának oktatásához, Bölcsész Konzorcium, Budapest.
- Bojtor István 2015: *Bibliai és teológiai fogalmak szótára*. Kazinczy Ferenc Társaság, Sárospatak.
- Király István, Szerdahelyi István (főszerk.) 1970–1996: *Világirodalmi lexikon I–XIX*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Kiss Gábor – Kohári Anna 2019: *Nyelvészeti kisszótár. 2500 hagyományos és modern nyelvészeti fogalom magyarázata*. Az ékesszólás kiskönyvtára 51. Tinta Könyvkiadó, Budapest.
- Ladányi Mária – Hrenek Éva (szerk.) 2019: *Alkalmazott nyelvészeti kisszótár*. ELTE BTK Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék, Budapest.
- McQuail, Denis 2003: *A tömegkommunikáció elmélete*. Osiris tankönyvek. Osiris Kiadó, Budapest.
- Palotásné Nagy Éva 2018: *1500 fogalom magyar nyelv és irodalomból*. Maxim Könyvkiadó, Szeged.
- Pléh Csaba 1980: *A pszicholingvisztika horizontja*. Korunk tudománya. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Szathmári István (szerk.) 2008: *Alakzatlexikon. A retorikai és stilisztikai alakzatok kézikönyve*. Tinta Könyvkiadó, Budapest.
- Szerdahelyi István (szerk.) 1970–1996: *Világirodalmi lexikon I–XIX*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Szikszaíné Nagy Irma 1999: *Leíró magyar szövegtan*. Osiris tankönyvek. Osiris Kiadó, Budapest.
- Tolcsvai Nagy Gábor (szerk.) 2017: *Nyelvtan. A magyar nyelv kézikönyvtára*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Tolcsvai Nagy Gábor 2013: *Bevezetés a kognitív nyelvészetbe*. Osiris tankönyvek. Osiris Kiadó, Budapest.
- Zsilka Tibor 2019: *Poétikai kisszótár - 500 fogalom magyarázata irodalmi példákkal szemlélítve*. Az ékesszólás kiskönyvtára 59. Tinta Könyvkiadó, Budapest.
- Барань Єлизавета Балаживна 2010. *Короткий термінологічний словник з морфології української мови*. Rákóczi-füzetek LXXIII., Берегове.

- Баркасі В.В. – Каленюк С.О. – Коваленко О.В. 2017: *Словник лінгвістичних термінів для студентів філологічних факультетів*. Міністерство освіти і науки України Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, Миколаїв.
- Бобир О.В. (ред.) 2016: *Словник-довідник літературознавчих термінів*. ФОП Лозовий В.М., Чернігів.
- Вакарюк Л.О. – Панцьо С.Є. 2007: *Український словотвір у термінах*. Словник-довідник. Джура, Тернопіль.
- Волков Анатолій (ред.) 2001: *Лексикон загального та порівняльного літературознавства*. Золоті литаври, Чернівці.
- Голянич М.І. – Стефурак Р.Л. – Бабій І.О. 2011: *Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія*. Сімик, Івано-Франківськ.
- Гром'як Роман 2007: *Літературознавчий словник-довідник*. Друге видання виправлене, доповнене. Видавничий центр «Академія», Київ
- Давидченко І.Д. 2019: *Зарубіжна література : словник*. Харків ФОП Філімянов С.Ф.
- Єрмоленко Світлана Яківна (ред.) 2001: *Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів*. “Либідь”, Київ.
- Загнітко Анатолій 2012: *Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни*. Том 1 А – Й. Донецький національний університет, Донецьк.
- Загнітко Анатолій 2012: *Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни*. Том 2 К – О. Донецький національний університет, Донецьк.
- Загнітко Анатолій 2012: *Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни*. Том 3 П – С. Донецький національний університет, Донецьк.
- Загнітко Анатолій 2012: *Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни*. Том 4 Т – Я. Донецький національний університет, Донецьк.
- Мартинюк Алла Петрівна 2012: *Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики*. Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Харків.
- Теремко Василь Іванович 2007: *Літературознавча енциклопедія*. У двох томах. Том 1. А (аба) — Л (лямент), Київ, Видавничий Центр «Академія».
- Теремко Василь Іванович 2007: *Літературознавча енциклопедія*. У двох томах. Том 2. М (Маадай-Кара) — Я (я-форма), Київ, Видавничий Центр «Академія».

УКРАЇНСЬКИЙ АЛФАВІТ

Аа	Бб	Вв	Гг	Ґґ	Дд	Ее	Єє
Жж	Зз	Ии	Іі	її	Йй	Кк	Лл
Мм	Нн	Оо	Пп	Рр	Сс	Тт	Уу
Фф	Хх	Цц	Чч	Шш	Щщ	Юю	Яя
Ьь							

Список скорочень

англ. = англійська

араб. = арабська

грец. = грецька

д.грец. = давньогрецька

італ. = італійська

лат. = латинська

н.грец. = новогрецька

нім. = німецька

полінез. = полінезійська

фр. = французька

A MAGYAR ÁBÉCÉ

A a	Á á	B b	C c	Cs cs
D d	Dz dz	Dzs dzs	E e	É é
F f	G g	Gy gy	H h	I i
Í í	J j	K k	L l	Ly ly
M m	N n	Ny ny	O o	Ó ó
Ö ö	Ő ő	P p	R r	S s
Sz sz	T t	Ty ty	U u	Ú ú
Ü ü	Ú ú	V v	Z z	Zs zs

Rövidítésjegyzék

ang. = angol

fr. = francia

gör. = görög

lat. = latin

ném. = német

ógör. = ógörög

ol. = olasz

újjör. = újjörög

SZÓTÁRI ADATBÁZIS

<p>абдукція (англ. <i>abduction</i> ‘видалення, викрадення’ від лат. <i>abducere</i> ‘викрадати’) – різновид логіки, що скеровує визначення гіпотези. Будь-яке спостереження й інтерпретація – це гіпотеза, висловлена на основі абдукції. Як свідомий процес, абдукція – після дедукції й індукції – це третя форма логічного умовисновку («мистецтво висновку»).</p>	<p>абдукció, levezetés (ang. <i>abduction</i> ‘eltávolítás, lopás’ lat. <i>abducere</i> ‘lopni’) – olyan érvelés, amelyben ismerjük az eredményt és a tételt, s az esetet keressük; azaz ismerjük a következményt, a nagypremisszát, s a kispremisszát keressük. Az abdukció pl. a nyomozók okoskodására jellemző. Az abdukció - a dedukció és az indukció után - a logikai következtetés harmadik formája.</p>
<p>абзац (нім. <i>Absatz</i> ‘відступ’) – 1) відступ праворуч у початковому рядку друкованого або рукописного тексту; 2) здебільшого закінчена й пов’язана єдністю змісту частина тексту від одного відступу до наступного; 3) як композиційно-стилістична одиниця відрізняється від складного синтаксичного цілого.</p>	<p>bekezdés (нім. <i>Absatz</i> ‘szóköz’) – 1) egy-egy új, önálló gondolatot, összefüggő mondanivalót tartalmazó, bizonyos egységet alkotó írott vagy nyomtatott szövegrész; 2) egy nyomtatott vagy kézzel írott szöveg kezdősorának jobb oldali behúzása; 3) a szövegegész kompozíciós, stilisztikai egysége.</p>
<p>аблаут (нім. <i>Ablaut</i> ‘зміна голосного’) – одне з найдавніших явищ праіндоевропейських мов, що має джерелом прамову. Уперше увів поняття німецький лінгвіст Якоб Грім для опису граматики мов; різновид чергування голосних всередині морфеми.</p>	<p>ablaut (нім. <i>Ablaut</i> ‘magánhangzó-változás’) – a szótó magánhangzójának váltakozása az indoeurópai és sémi nyelvekben a ragozás és a szóképzés folyamán. A kifejezést először Jakob Grimm német nyelvész vezette be a nyelvek nyelvtanának leírására; egyfajta magánhangzó-változás egy morfémán belül.</p>
<p>аблятив (лат. <i>ablativus</i> ‘відкладний’ – поєднує орудний і місцевий відмінки) – денотативна роль предикатного типу, за значенням протилежна генеративу.</p>	<p>ablativus, ablatívusz (lat. <i>ablativus</i> – ‘eltávolodás’) – a <i>honnan?</i> kérdésre felelő, irányt jelölő eset, a <i>-tól</i>, <i>-től</i> viszonyragos eset; határozói eset, a latin névszóragozás ötödik esete.</p>
<p>абрєвіатура (італ. <i>abbreviatura</i>, від лат. <i>abbrevio</i> ‘скорочую’) – іменник, утворений з усічених слів</p>	<p>betűszó (ol. <i>abbreviatura</i>, a lat. <i>abbrevio</i>-ból ‘rövidítés’) – 1) több szóból álló névnek rendszerint nagy</p>

<p>вихідного словосполучення чи з усічених компонентів вихідного складного слова.</p>	<p>kezdőbetűiből szerkesztett és szóként ejtett rövidítése; 2) valamely több szóból álló névnek csonkított részeiből összetevődő, rendszerint csupa nagybetűvel írt szó; szóösszevonás, szórövidítés.</p>
<p>абстрактна назва (лат. <i>abstractus</i> ‘віддалений, відхилений’) – слово з узагальненим значенням якості, властивості, стану, дії.</p>	<p>elvont fogalom (лат. <i>abstractus</i> ‘тávoli, eltérő’) – nem érzékelhető, elvont dolgot, minőséget, tulajdonságot, állapotot, cselekvést kifejező szó.</p>
<p>авангардизм (від фр. <i>avantgarde</i> ‘передовий загін’) – комплекс явищ у мистецтві 1-ої третини ХХ ст., якому притаманне прагнення до радикального оновлення змістовних та формальних принципів творчості, і як наслідок, відмова від канонів мистецтва епохи, що передували йому.</p>	<p>авангáрд (a fr. <i>avantgarde</i>-ból ‘előőrs’) – azoknak a ХХ. századi művészeti irányzatoknak az összefoglaló neve, amelyek a művészi forma radikális megújítására törekedtek (expresszionizmus, futurizmus, dadaizmus, konstruktivizmus, szürrealizmus).</p>
<p>автобіографія (грец. <i>αὐτός</i> ‘сам’, <i>βίος</i> ‘життя’ і <i>γραφω</i> ‘пишу’) – літературний жанр, головним героєм якого (в літературному сенсі) є сам автор; основа автобіографістики, що включає, крім автобіографія, мемуари (спогади), щоденники, частини й листування, а також автобіографічні художні твори. Все це разом можна означити терміном «автобіографізм», тобто тією особливістю, що полягає в наповненні твору фактами з власного життя письменника.</p>	<p>önéletrajz (gör. <i>αὐτός</i> ‘én, egyedül’, <i>βίος</i> ‘élet’ és <i>γραφω</i> ‘írok’) – az életrajz egyik formája, amelyben egy ember életét saját maga írja le. Mint irodalmi forma, az ember és a világ kölcsönhatását mutatja meg egy életút folyamatában, amelyben minden mozzanat az egyéniség kialakulását szolgálja, minden tény élettapasztalattá válik. Az igazi önéletrajz ezzel azt a reális helyzetet tárja az olvasó elé, hogy az élet minden megtett lépése az ember sajátos vonásainak kibontakozását, az arckép gazdagodását jelenti.</p>
<p>автор (лат. <i>au(c)tor</i> ‘творець’) – творець або упорядник наративу. Цього реального чи справжнього автора не слід змішувати із прихованим автором наративу або наратором; на</p>	<p>szerző (лат. <i>au(c)tor</i> ‘alkotó’) – 1. jogi szövegekben a mű létrehozójának megjelölése (a szerzői jog, szerzőkiadása); 2. a köznyelvi-irodalomkritikai szóhasználatban az</p>

<p>відміну від них, він не є властивим наративу чи вивідним із нього.</p>	<p>alkotó, író, költő kevésbé emelkedett – adott kontextusban enyhén lebecsülő – szinonimája.</p>
<p>авторська мова – авторська оповідь у літературно-художньому творі, структурно й текстово відмінна від мови персонажів.</p>	<p>szerzői nyelv – a szerző elbeszélése egy irodalmi műben, amely szerkezetileg és szövegileg különbözik a szereplők nyelvétől.</p>
<p>аглотинація (лат. <i>agglutinatio</i> від лат. <i>agglutinare</i> ‘приклеювати’) – спосіб утворення похідних слів і граматичних форм через приєднання до кореня афіксів, що супряжні один з одним і суттєво не змінювані.</p>	<p>agglutináció, agglutinálódás (лат. <i>agglutinatio</i> від лат. <i>agglutinare</i> ‘ragasztás’) – az a folyamat, amelynek során egy szó önállóságát elvesztve az előtte álló szóhoz tapadva toldalékká válik (pl. a <i>-hat / -het</i> igeképző vagy a <i>-né</i> asszonynévképző).</p>
<p>аграматизм (грец. <i>ἀγραμματος</i> ‘нерозбірливий’ від д.грец. <i>αγραμματος</i> – ‘нечленоподільний’) – розлад, порушення мовленнєвої діяльності, що виражається в нерозумінні значень граматичних конструкцій, у невмінні правильно оформлювати фразу, узгоджувати слова в роді, числі та відмінку у зв’язку з ураженням мовленнєвих зон кори головного мозку.</p>	<p>agrammatizmus (gör. <i>ἀγραμματος</i> ‘megfejtethetlen’ az ógör. <i>αγραμματος</i> – ‘összefüggéstelen’-ből) – beszédprodukciós zavar, mely során a beszélő nem tudja, vagy csak részlegesen, tévesen tudja aktiválni a grammatikai megformáláshoz szükséges stratégiákat, s így az adott nyelv szóképzési, mondattani stb. szabályait nem követő nyelvi alakokat hoz létre.</p>
<p>аграфія – психофізіологічний розлад, що зумовлює втрату здатності писати, поєднувати літери, склади у слова (за збереження руху кисті руки) у зв’язку із захворюванням потиличної частини кори головного мозку, супроводжуване розладом мовлення.</p>	<p>аграфія – betű leírásának, a folyamatos írás motoros kivitelezésének súlyos zavara. mely a szellemi funkciók különben teljes épsége mellett némely helyi agybántalmak folytán lép fel. Abban áll, hogy az illető képtelen a helyesen gondolt szót leírni és helyébe más, helytelen írt vagy csak értelmetlen, kuszált vonásokat rajzolgat.</p>
<p>адаптація (лат. <i>adaptation</i> ‘приспосування’) – приспособування, зміна, полегшення тексту для</p>	<p>adaptáció, alkalmazkodás (лат. <i>adaptation</i> ‘alkalmazkodás’) – a környezet eseményeire és jellemzőire</p>

<p>сприймання його сучасними читачами.</p>	<p>történő folyamatos, biológiai és kulturális motiváltságú, egyedi és egyéni, illetve közösségi válaszadás, amely a különféle kommunikációs igények kielégítését célozza meg a nyelvi tevékenység során, magában foglalva a választás és az egyezkedés lehetőségét, illetőleg képességét.</p>
<p>адаптований текст – 1) текст, змінений відповідно до орфографічних, лексико-граматичних норм сучасної літературної мови; 2) текст, спеціально спрощений, пристосований для читачів, які починають вивчати іноземні мови.</p>	<p>adaptált szöveg - 1) egy modern irodalmi nyelv helyesírási, lexikai és nyelvtani normáinak megfelelően módosított szöveg; 2) kifejezetten egyszerűsített, az idegen nyelvek tanulását kezdő olvasók számára adaptált szöveg.</p>
<p>адвербіалізація (лат. <i>adverbium</i> ‘прислівник’) – перехід слів інших частин мови до розряду прислівників.</p>	<p>adverbializáció (lat. <i>adverbium</i> ‘határozószó’) – más szófajok átcsapása a határozószó kategóriába.</p>
<p>адекватність (лат. <i>adaequatus</i> ‘прирівнений’) семантична – відповідність тексту тій реальності, яку відображає мовний знак.</p>	<p>adekvát (lat. <i>adaequatus</i> ‘egyenértékű’) – a beszédhelyzetnek, a beszélői szándéknak és a hallgatói elvárásoknak valamilyen mértékig megfelelő, e tényezőkhöz igazított (nyelvi közlés).</p>
<p>ад’єктивация (лат. <i>adjectivum</i> ‘прикметник’) – перехід слів інших частин мови до розряду прикметників.</p>	<p>melléknevesülés (lat. <i>adjectivum</i> ‘melléknév’) – más szófajú szavak melléknévvé válása, azaz a melléknév szintaktikai funkcióinak és kategorikus jelentésének elsajátítása.</p>
<p>адресант, автор, мовець, відправник (нім. <i>Adressant</i> від фр. <i>addresser</i> ‘надсилати, направляти’) – відправник інформації, основний учасник ситуації, особа, яка кодує своє повідомлення засобами мови і / або парамови й передає адресату.</p>	<p>feladó, küldő, adó (нім. <i>Adressant</i> a fr. <i>addresser</i> ‘küldeni’) – valamiféle üzenetet küld egy másik személynek, megszólítja, valamit kér tőle vagy közöl vele.</p>
<p>адресат, отримувач, слухач, читач, (нім. <i>Adressat</i> ‘одержувач’) – у</p>	<p>címzett, befogadó, vevő, olvasó (нім. <i>Adressat</i> ‘címzett’) – a</p>

<p>міжособистісному спілкуванні – особа, яка сприймає повідомлення і відповідно до своїх когнітивних стратегій, конкретних конситуативних умов інтерпретує його; той, кому адресована інформація.</p>	<p>kommunikációelméletben az a személy (vagy a személyek azon csoportja), aki az üzenetet veszi, megérti és értelmezi, illetve reagál is arra.</p>
<p>адстрат (лат. <i>ad</i> ‘при, біля’ і <i>stratum</i> ‘нашарування, пласт’) – 1) сукупність рис однієї мови, що переходять в іншу мову внаслідок тривалого контактування певних мов на одній або суміжних територіях.</p>	<p>adsztrátum (лат. <i>ad</i> ‘rajta, mellette’ és <i>stratum</i> ‘réteg’) – 1) két különböző nyelv egymásra hatásának az a módja, amikor a két nyelv egymás mellett él, hat egymásra, de egyik sem szorítja ki a másikat; 2) egy szomszédos nyelvből átvett szavak, szerkezed hatások együttese valamely nyelvben.</p>
<p>адхоратив, когортатив (лат. <i>adhortatio</i> ‘заохочення, схвалення’) – висловлення, що містить спонування до дії, попередження про небезпеку, обіцянка чого-небудь.</p>	<p>adhortativus, adhortatívusz (лат. <i>adhortatio</i> ‘bátorítás, jóváhagyás’) – az ige többes szám első személyű felszólító módja, amely közös cselekedetre buzdít.</p>
<p>ад’юнктив (лат. <i>adiunctus</i> ‘приєднаний’) – 1) словосполучення, що виконує ту саму функцію, що і прислівник чекати кілька років, отримати незвичайним шляхом; 2) різновид ампліфікації на широке поширення якого-небудь члена речення.</p>	<p>adjunktum (лат. <i>adiunctus</i> ‘csatolt’) – olyan mondatbeli elem, bővítmény, amely szabadon csatlakozhat a szerkezet fejéhez (a csoport legfontosabb eleméhez), és a kapott kategória megegyezik a fej kategóriájával.</p>
<p>акомодація (лат. <i>accomodatio</i> ‘пристосування’) – часткове пристосування вимови суміжних приголосних і голосних звуків.</p>	<p>akkomodáció, alkalmazkodás (лат. <i>accomodatio</i> ‘alkalmazkodás’) – 1) az a fonetikai törvényszerűség, hogy valamely hang - bizonyos képzőmozzanatait tekintve - a szomszédos hanghoz hasonlóbba vagy azzal azonossá válik; 2) a beszédpartner beszédéhez való igazodás.</p>
<p>акронім (грец. <i>ἀκρονιμ</i> від <i>ἀκρος</i> ‘найвищий, крайній’ та <i>ὄνυμος</i> ‘ім’я’) – абрєвіатура, що складається</p>	<p>mozaikszó, akronim (gör. <i>ἀκρονιμ</i> az <i>ἀκρος</i> ‘szélső’ és <i>ὄνυμος</i> ‘név’-ből) – szavak kezdőbetűiből vagy kezdő</p>

<p>з початкових літер або звуків; звукова абревіація, що постає омонімічною до загальноновживаного слова.</p>	<p>szótagjaiból összeállított szó. A mozaikszók abban különböznek a rövidítésektől, hogy a beszélt nyelvben is léteznek, és önálló szóként viselkednek.</p>
<p>активний словник – це запас слів, що мовець активно використовує в усній та писемній мові.</p>	<p>aktív szókészlet (aktív szókincs) – a szókészletnek az a része, amelyet egy adott beszélő gondolatainak közlésekor használni szokott.</p>
<p>активний стан дієслова – виражає дію, яку виконавець безпосередньо спрямовує на предмет чи особу. Дієслова активного стану – це звичайні перехідні дієслова.</p>	<p>cselekvő ige – olyan cselekvést fejez ki, amelyet az előadó közvetlenül egy tárgyra vagy személyre irányít. A cselekvő igék gyakran egyúttal tranzitív igék is.</p>
<p>актуалізація (від лат. <i>actualis</i> ‘дійовий, справжній’) – 1) реалізація у мовленні потенційних можливостей мовних одиниць, їхнє прилаштування до мовленнєвої ситуації; 2) використання зображально-виражальних засобів художнього мовлення таким чином, що вони здаються незвичайними, концентрують навколо себе зміст і емоцію тексту, увиразнюються; реалізація можливостей мовних одиниць щодо стилістичної мети спілкування: семантико-стилістичне наголошення, змістове виокремлення мовних одиниць через несподівані мовні зв'язки.</p>	<p>aktualizáció, aktualizálás (a lat. <i>actualis</i>-ból ‘valós, megvalósítható) – általános értelemben olyan alkotói törekvés, melynek fő célja az, hogy a mű szűkebben időszerű társadalmi jelenségekre reagáljon akár olyan módon, hogy aktuális gondolatokat tudatosítva napi társadalmi problémák megoldására mozgósítson, akár pedig úgy, hogy az aktuális érdeklődés középpontjában álló szenzációk irodalmi feldolgozásával arasson közönségsikert.</p>
<p>акустика мовлення – розділ загальної акустики, що вивчає структуру мовленнєвого сигналу, процеси утворення і сприйняття звуків мовлення, тобто складається із вчення про види коливальних рухів і тембру, різновиди висоти, види інтенсивності і тривалості звука,</p>	<p>akusztikus fonetika – a fonetika egyik részterülete. A megképzett beszédet mint fizikai jelenséget elemezi és vizsgálja, a 20. század eleje óta. A beszéd akusztikai valóságában a leginkább hozzáférhető a vizsgálódás számára, összekötő kapocs a beszélő és a hallgató között. Az akusztikai</p>

класифікації звуків мовлення на ґрунті акустичних ознак.	fonetika a beszédet az intenzitás, a frekvencia és az idő dimenziójában vizsgálja.
акцент (лат. <i>accentus</i> 'наголос') – мимовільне спотворення звуків певної мови людиною, для якої ця мова нерідна.	accentus (lat. <i>accentus</i> 'hangsúly') – 1) ejtésmód; 2) kiejtésbeli sajátság, amely nem tökéletes az adott nyelv normái szerint, és ezzel elárulja az idegen eredetet; 3) hangsúly.
акцентологія (лат. <i>accentus</i> 'наголос' і грец. <i>logos</i> 'слово, вчення') – розділ мовознавства, що вивчає природу, типи і функції наголосу.	hangsúlytan , akcentológia (lat. <i>accentus</i> 'hangsúly' és a gör. <i>logos</i> 'tanítás') – a hangsúlytípusokat, a hangsúlyhordozókat, a hangsúly helyét és funkcióit vizsgálja.
алегорія (грец. <i>ἀλληγορία</i> , від <i>ἄλλο</i> 'інше' і <i>ἀγορεύω</i> 'говорю') – іносказання; троп, у якому абстрактне поняття яскраво передається за допомогою конкретного образу.	allegória (gör. <i>ἀλληγορία</i> , az <i>ἄλλο</i> 'más' és <i>ἀγορεύω</i> 'beszélék') – olyan szókép, amely egy eszmének, elvont fogalomnak megszemélyesítése vagy érzékelhető képben való ábrázolása, és amely gyakran hosszabb gondolatso-ron, esetleg egy egész művön végigvitt metaforaként jelenik meg úgy, hogy a kép minden egyes mozzanatának az ábrázolt gondolat egy-egy határozott mozzanata felel meg.
алітерація (лат. <i>ad</i> 'до, при' і <i>littera</i> 'літера') – повторення однакових приголосних звуків чи звукосполучень у віршовому рядку, строфі, у реченні.	alliteráció , betűrím (lat. <i>ad</i> '-ig' és <i>littera</i> 'betű') – adjekciós hangalakzat: szó eleji hangok zeneiséget eredményező összecsengése egy vagy több verssoron keresztül.
алкеєва строфа – одна з античних строф, власне чотирирядкова строфа, що складається з різнометричних (логаедичних) стоп; серед них розрізняється „алкеїв одинадцятискладник”, що містить ямбічні рядки з анапестом у четвертій стопі, „алкеїв дев'ятискладник” ямбічного вигляду та „алкеїв	alkaioszi strófa – a görög-római időmértékes verselés állandósult strófaszerkezete. Hagyományos tagolása szerint négysoros, első két sora (nagy) alkaioszi tizenegyes, a harmadik alkaioszi kilences, a negyedik (kis) alkaioszi tízes. A nagy alkaioszi sor hendekaszillabus jellegű, metszetes, a jambus uralkodik benne, a 4. „láb” anapesztus. Az 1. és az 5.

<p>десятискладник”, в якому наявні два дактилі та два хореї.</p>	<p>szótag lehet hosszú is. A kis alkaioszi sor trochaikus kicsengésű, az első két "láb" viszont még daktilus.</p>
<p>алогізм (від грец. <i>α</i> ‘частка заперечення’ і <i>λογος</i> ‘слово, вчення’) – щось неймовірне, безглузде з логічного погляду; в художніх творах – прийом, що полягає в свідомому порушенні логічних зв’язків для створення комізму, іронії, гротеску тощо.</p>	<p>illogikus (a gör. <i>α</i> ‘tagadó módosítószó’ és a <i>λογος</i> ‘tanítás’) – valami hihetetlen, logikai szempontból értelmetlen; a szépirodalomban olyan technika, amely a logikai összefüggések szándékos megbontásából áll, hogy komikumot, iróniát, groteszket stb. hozzon létre.</p>
<p>аломорф (грец. <i>άλλος</i> ‘інший’ і <i>μορφή</i> ‘вигляд, форма’) – 1) варіант морфеми, альтернант, різновид, певна конкретна маніфестація морфеми, зумовлена її позицією у слові; 2) морф, вживання якого зумовлено його позицією у словоформі.</p>	<p>allomorf, alakváltozat (gör. <i>άλλος</i> ‘más’ és <i>μορφή</i> ‘alak, forma’) – 1) ugyanannak a szónak olyan hangzásbeli vagy helyesírási (de nem más képzőjű) változata, amely a másiktól vagy a többitől tárgyi jelentésében rendszerint nem térí, és csak hangulati értékében különbözik többé-kevésbé; 2) ugyanannak a képzőnek, ragnak, jelnek olyan változata, amely csak hangzásában tér el a másiktól vagy a többitől, funkciójára nézve azonban nem.</p>
<p>алофон (грец. <i>άλλος</i> ‘інший’ і <i>ρῶνῆ</i> ‘звук’) – звук, у якому виявлена фонема в конкретній фонетичній позиції. Варіант фонемі, її конкретний приклад реалізації у мовленні, у якій вона виступає в певній фонологічній позиції. Варіанти фонемі відрізняються один від одного фонетичними особливостями, а не функційно.</p>	<p>allofón, hangváltozat, variáns (gör. <i>άλλος</i> ‘más’ és <i>ρῶνῆ</i> ‘hang’) – beszédhangnak, fonémának olyan változata, amelynek egy adott nyelvben nincs jelentést megkülönböztető szerepe (pl. az int és ing két eltérő képzésű n hangjának a magyarban).</p>
<p>алфавіт (грец. <i>άλφαβητος</i> ‘назва перших двох літер грецької абетки: <i>άλφα</i> і <i>βητα</i>’; н.грец. ‘vita’) – сукупність літер якого-небудь фактографічного письма,</p>	<p>ábécé, abc (gör. <i>άλφαβητος</i> ‘a gör ábécé első két betűje: <i>άλφα</i> és <i>βητα</i>’; újgör. ‘vita’) – 1) valamely nyelv helyesírásában használt betűknek meghatározott, hagyományos</p>

<p>розташованих в історично встановленому порядку і прийнятих у письмовій системі певної мови. Використовуваний для письма якою-небудь мовою.</p>	<p>sorrendű összessége, illetve ebben a rendben való felsorolása, megnevezése szóban vagy írásban; 2) Az írás-olvasás megtanulására szolgáló tankönyv (ábécéskönyv).</p>
<p>альтернант (лат. <i>alternatio</i> ‘чергування, зміна’) – варіант, член якого-небудь ряду чергувань.</p>	<p>alternáns (lat. <i>alternatio</i> ‘változás, váltakozás’) – ugyanazon morféma (szóelem) egymástól alakilag eltérő, meghatározott szabályok szerint megjelenő változatainak neve.</p>
<p>альманах (від араб. <i>almanah</i> ‘час, міра, календар’) – неперіодичний збірник творів, написаних різними авторами-сучасниками. Збірники об’єднуються за певною ознакою – тематичною, жанровою тощо.</p>	<p>almanach (az arab <i>almanah</i> ‘idő, mérték, naptár szóból’) – 1) szépirodalmi vagy ismeretterjesztő szövegeket és képeket tartalmazó, szabályos időközökben, általában évenként megjelenő rendszerint kisebb alakú könyv; zsebkönyv. 2) rendszerint. naptári részt, valamint gyakorlati tudnivalókat, adatokat, esetleg névjegyzéket tartalmazó időszaki nyomtatvány; évkönyv.</p>
<p>алюзія (від фр. <i>allusion</i> ‘натяк’) – натяк на загальновідомий історичний, літературний чи побутовий факт, уживаний в художньому творі як риторична фігура.</p>	<p>allúzió (a fr. <i>allusion</i> ‘célzás, utalás’-ból) – utalás, rejtett célzás valamely fogalomra vagy eseményre, amelyet a szerző bizonyos okokból nem nevez meg.</p>
<p>ампліфікація (грец. <i>ἀμπλιφικατιον</i> від <i>ἀμπλιφικιο</i> ‘поширюю, збільшую’) – стилістичний прийом у художній літературі для підсилення характеристики, доповнення і збагачення думки за допомогою нагромадження однорідних мовних засобів – синонімів, епітетів, порівнянь, антонімічних протиставлень тощо.</p>	<p>amplifikáció (gör. <i>ἀμπλιφικατιον</i> az <i>ἀμπλιφικιο</i> -ból ‘terjesztek, növelek’) – erősítés; növelés: a meggyőzés egyik hathatós, művészi eszköze a klasszikus retorika szerint; a szónok, az író a stílus segítségével kölcsönöz nagyobb erőt és ezáltal nagyobb meggyőző erőt a mondanivalójának.</p>
<p>анаграма (від. грец. <i>ἀνα</i> ‘пере’ і <i>γραμμα</i> ‘буква’) – така перестановка літер у слові, яка дає слово з новим змістом.</p>	<p>anagramma (a gör. <i>ἀνα</i> ‘át’ és <i>γραμμα</i> ‘betű’ összetételéből) – egy szó betűinek átcsoportosításával nyert új szó vagy szavak.</p>

<p>аналіз (грец. <i>ἀναλυσις</i> ‘розклад, розчленування’) – метод наукового дослідження дійсності, що полягає в розчленуванні цілого на частини.</p>	<p>analízis, elemzés (gör. <i>ἀναλυσις</i> ‘széttagolás, bontás’) – a valóság tudományos kutatásának olyan módszere, amely az egész részekre való feldarabolásából áll.</p>
<p>аналітичні мови – мови, в яких граматичні відношення між словами виражаються службовими словами, порядком слів, інтонацією тощо. Це англійська, французька, іспанська, болгарська інші мови.</p>	<p>analitikus nyelv – olyan nyelv, amelyben a szavak közötti kapcsolatokat a mondatban nem a szavak ragozott alakjai, hanem a szórend, segédszavak stb. jelzik (pl. az angol).</p>
<p>аналогія – (грец. <i>ἀναλογία</i> ‘відповідність’) – процес формального і/або семантичного уподібнення однієї мовної одиниці іншій.</p>	<p>analógia (gör. <i>ἀναλογία</i> ‘azonosság’) – a nyelvtörténetben a nyelvi változásoknak egyik magyarázó tényezője, amelynek hatására a változás a rendszer tagjai közti hasonlóság alapján jön létre.</p>
<p>анапест (грец. <i>ἀναπαιστος</i> ‘обернений’) – у силабо-тонічному віршуванні – трискладова стопа з наголосом на останньому складі UU–.</p>	<p>anapesztus (gör. <i>ἀναπαιστος</i> ‘fordított’) – az antik időmértékes verselésben használt, a daktilushoz viszonyítva fordított versláb, de ugyanúgy négy morás ütem, képlete UU–.</p>
<p>анафора (грец. <i>ἀναφερῶ</i> ‘виношу нагору, виділяю’) – поширений здавна в літературі і в ораторському мистецтві стилістично-звуковий прийом організації поетичної мови. Суть його полягає в тому, що на початку віршових рядків, строф чи речень (у прозовому творі) повто-рюються однакові звуки, співзвуччя, слова чи синтаксичні конструкції.</p>	<p>anafora (gör. <i>ἀναφερῶ</i> ‘felviszem, kiemelem’) – 1) retorikai szakkifejezésként: tagmondat vagy szintagma kezdetén ismétlődő jelentésegység; 2) szövegtani szakkifejezésként: visszautalás fogalmi jelentésű szóval vagy névmással a szöveg egy előbbi pontjára.</p>
<p>анакронізм – помилкове або свідоме із спеціальною стилістичною настановою використання слова чи вислову, що вже застаріли і не відповідають мовним (лексичним, фонетичним та ін.) нормам певної епохи.</p>	<p>anakronizmus – olyan fogalmaknak az említése, olyan szavaknak, szerkezeteknek a használata, amelyek az ábrázolt korra nem jellemzők, mivel akkor még nem léteztek, vagy már elavultak.</p>

<p>англізм (англіцизм) – слово, запозичене українською мовою з англійської.</p>	<p>anglicizmus – 1. az angol nyelvben használt, reá jellemző kifejezőmód, szerkesztés, szókapcsolat, szólás 2. más nyelvben található és ott idegenszerűnek érzett, az angol nyelv sajátos szerkesztésmódjára emlékeztető szóhasználat, szókapcsolat vagy nyelvtani szerkezet; angolosság.</p>
<p>анекдот (грец. <i>ἀνεκδοτος</i> ‘неопублікований’) – жанр фольклору; коротке жартівливе оповідання про якийсь незвичайний життєвий випадок чи ситуацію з несподіваним і дотепним закінченням.</p>	<p>anekdota – (gör. <i>ἀνεκδοτος</i> ‘kiadatlan’) rövid, csattanós, tréfás, humoros történet, mely többnyire egyes közismert személyek vagy történelmi események mulatságos jellemzését nyújtja. Mai napig terjed szóbeli úton, s innen származik elnevezése is: eredetileg írásban ki nem adható történeteket jelentett.</p>
<p>аннали (лат. <i>annus</i> ‘рік’) – найдавніша форма фіксування найзначніших подій за роками. Відомими є єгипетські, асирійські, перські, китайські, римські аннали (останніні загинули під час пожежі 387 до н. е. і відновленні з пам’яті). У середньовічній Європі вживалася назва «хронік и », за Київської Русі та козащини – «літописи».</p>	<p>annales (lat. <i>annus</i> ‘év’) – a latin történetírás műfaja. Fő sajátága az események krónikás, évről évre haladó feljegyzése. Az általános szóhasználatban az annales terminussal jelölték a távolabbi múlt ábrázolásait, ellentétben az átért jelen történeti feldolgoásaival, amelyek jelölésére a <i>historiae</i> szolgált.</p>
<p>анонім (грец. <i>ἀνωνυμος</i> ‘той, що не має назви, безіменний’) – автор твору, який не називає свого імені.</p>	<p>anonim (gör. <i>ἀνωνυμος</i> ‘névtelen, az akinek nincs neve’) – név szerint ismeretlen; ismeretlen szerzőjű.</p>
<p>анотація (лат. <i>annotatio</i> ‘примітка, помітка’) – короткі пояснення, відомості, нотатки про зміст книжки, які додаються до її бібліографічного опису. Анотація подає характеристику книги, її критичну оцінку, іноді перелік основних розділів чи питань.</p>	<p>annotáció (lat. <i>annotatio</i> ‘jegyzet, megjegyzés’) – olyan információ, amely az eredeti szövegben nem szerepel, hanem a szövegfeldolgozás során kerül a szövegbe, és a szövegre vonatkozik, de a szövegtől egyértelműen megkülönböztethető (pl. szintaktikai elemzés, címkék)</p>

<p>антитеза (грец. <i>αντιθεσις</i> ‘протиставлення’) – стилістична фігура симетричної будови, в основі якої лежить підкреслене протиставлення протилежних об’єктів – антонімічна пара.</p>	<p>antitézis (gör. <i>αντιθεσις</i> ‘ellentét’) – általánosságban minden egymással ellentétes állítás, amelyek ellentmondó vagy ellentétes viszonyban állnak.</p>
<p>антонім (грец. <i>αντι</i> ‘проти’ і <i>ὄνομα</i> ‘ім’я, слова’), що означають протилежні прояви однієї сутності.</p>	<p>antoníma (gör. <i>αντι</i> ‘ellen, szemben’ és <i>ὄνομα</i> ‘név, szó’) – ellentétes értelmű szó.</p>
<p>антонімія – антонімічна іронія – стилістичний прийом, який полягає в тому, що слово функціонує не з прямим, а з протилежним значенням, тобто стає ‘самоантонімом’.</p>	<p>antonímia – ellentétes jelentés egy tulajdonság megléte vagy hiánya, illetve maximális vagy minimális jelenléte miatt.</p>
<p>антономазія (грец. <i>ἀντονομασσο</i> ‘називаю по-іншому, даю інше ім’я’) – 1) стилістична фігура, в якій використовується замість власного імені, власної назви описовий зворот; 2) різновид метонімії, який пов’язаний із уживанням широко відомого імені як загальної назви особи з перенесенням на неї властивостей носія цього імені.</p>	<p>antonomázia (gör. <i>ἀντονομασσο</i> ‘másképp nevezem, más nevet adok neki’) – olyan alakzat, amelyben tulajdonnév helyett köznévvagy köznévv helyett tulajdonnév többnyire körülírással formában áll. Az antonomázia a legtöbb esetben metonimikus jellegű, érintkezésen alapul. Az antonomázia alapja eredetileg a tabu (bizonyos nevek kerülése), később azonban a jellemzést, megjelenítést is szolgálhatta.</p>
<p>антропогенез (грец. <i>άνθρωπος</i> ‘людина’ і <i>γενεσις</i> ‘походження’) – процес історико-еволюційного формування фізичного типу людини, початкового розвитку його трудової діяльності, специфіки мови і комунікації, а також формування суспільства.</p>	<p>antropogenezis (gör. <i>άνθρωπος</i> ‘ember’ és <i>γενεσις</i> ‘eredet, származás’) – emberré válás, az ember történeti kialakulása. Az antropogenezis rekonstruálása általában két forrásból építkezik: paleontológia és az őskori leletek, illetve a ma élő főemlősfajok, különösen az emberszabásúak vizsgálata. A ma élő főemlősök megfigyelésével közelítőleg meghatározható a homo sapienselődjének tekinthető faj kulturális és mentális képessége.</p>

<p>антропоморфізм (грец. <i>άντροπος</i> ‘людина’ і <i>μορφε</i> ‘вид, форма’) – первісна уява про те, що нібито тварини, рослини, явища природи володіють властивостями людей.</p>	<p>antropomorfizmus (gör. <i>άντροπος</i> ‘ember’ és <i>μορφε</i> ‘alak, alkat’) – emberi tulajdonságok átvitele a nem emberi világ elemeire, például istenségekre, elvont dolgokra vagy természeti jelenségekre.</p>
<p>антропонім (грец. <i>άντροπος</i> ‘людина’ і <i>όνμα</i> ‘ім’я’) – будь-яке власне ім’я людини (особисте ім’я, по батькові, прізвище, прізвисько, псевдонім).</p>	<p>személynév (gör. <i>άντροπος</i> ‘ember’ és <i>όνμα</i> ‘név’) – 1) utónév (keresztnév), egyéni név; 2) olyan tulajdonnév, amely személyt jelöl, tehát az utónév (keresztnév), egyéni név, vezetéknev, előnév, csúfnév, ragadványnév közül valamelyik.</p>
<p>антропоніміка – розділ лексикології, що вивчає власні імена людей, закономірності їх виникнення, розвитку, функціонування.</p>	<p>antroponímia – a nyelv- tudománynak a személynevekkel foglalkozó ága.</p>
<p>аорист (грец. <i>αόριστος</i> ‘неозначений’) (минулий історичний, епістолярний час) – видо-часова форма дієслова в деяких індоєвропейських мовах, уживана на позначення минулої дії як миттєвої, тобто без співзначень її розвитку або повноти здійснення, межі; виражає минулу безперервну дію, яка мислиться як цілком завершений акт; стара граматична форма простого минулого часу, що позначає дію, повністю завершену на момент мовлення.</p>	<p>aorisztosz (gör. <i>αόριστος</i> ‘határozatlan’) – 1) elbeszélő múlt idejű cselekvést kifejező igeidő, illetve igealak a görög nyelvtenban; 2) ilyen jellegű igeidő, illetve igealak néhány más nyelvben (bolgár, grúz); olyan múltbeli folyamatos cselekvést fejez ki, amelyet teljesen befejezett cselekvésként fogunk fel; az egyszerű múlt idő régi nyelvtani alakja, amely olyan cselekvést jelöl, amely a beszéd idején teljesen befejezett.</p>
<p>апелятив (лат. <i>appellative</i> ‘загальний’) – те саме, що іменник загальний; у комунікативній лінгвістиці – тип мовленнєвого акту, у межах якого мовець знайомить адресата з подальшим планом дій.</p>	<p>appellatívum (лат. <i>appellative</i> ‘általános’) – 1) tulajdonevet helyettesítő szó vagy szavak; 2) hétköznapi szóként használt személynév.</p>
<p>аперцепція (лат. <i>ad</i> ‘до’ і <i>perceptio</i> ‘сприймання’; нім. <i>apperzeption</i>) –</p>	<p>appercepció (лат. <i>ad</i> ‘-hoz’ і <i>perceptio</i> ‘érzékelés’; нѐм. <i>apperzeption</i>) – 1)</p>

<p>1) залежність сприйняття мовленнєвого повідомлення від попереднього досвіду; 2) усвідомлене сприйняття, на відміну від неусвідомлених перцепцій.</p>	<p>az embert körülvevő világ megértéséhez, értelmezéséhez nélkülözhetetlen mentális folyamat. Egy beszédüzenet észlelésének függése korábbi tapasztalatoktól; 2) tudatos észlelés, szemben a tudattalan észlelésekkel.</p>
<p>апокіліпскс (грец. <i>ἀποκάλυψις</i> ‘розкриття, одкровення’) – поширена назва заключної, найзагадковішої книги Нового Заповіту «Об’явлення св. Іоанна Богослова». Виникла, можливо, в 68–69 чи 81–96 н. е. на острові Патмос в Егейському морі, куди Іоанна Богослова було заслано за проповідування християнства. Належить до т. зв. пророцьких книг. В «Об’явленні св. Іоанна Богослова» йдеться про «останні часи» на Землі, дні Божого Суду над людьми.</p>	<p>apokalipszis (gör. <i>ἀποκάλυψις</i> ‘feltárás, felfedés’) – az ókori héber és az ókeresztény irodalom műfaja, az istenség akaratában elrejtett tények, leginkább a jövő felbontása vagy kinyilatkoztatása. A műfajt az i. e. 3 – 1. sz. palesztinai politikai és társadalmi válságai hívták létre. Az apokalipsziseka kor súlyos kérdéseiben harcosan, de eszkatológikus szemlélettel foglaltak állást. Homályos, burkolt kifejezéseiknek ez a magyarázata. A kereszténység – különösen Jézus „második eljövételének” hite jegyében – átvette és az utolsó ítélet, a világvége motívumaival bővítette a zsidó apokaliptika motívumkincsét.</p>
<p>апокрифи (грец. <i>ἀποκρυφός</i> ‘таємний, прихований’) – релігійно-легендарні твори, які не визнавалися церквою канонічними й заборонялися, виникли на межі нашої ери в елліністичному давньоєврейському і давньосирійському середовищі, а також на християнському Сході. Твори про персонажів і події Священної історії, що не увійшли до офіційних юдейських і християнських церковних канонів.</p>	<p>apokrif (gör. <i>ἀποκρυφός</i> ‘elrejtett’) – az Ószövetség és az Újszövetség kánonjából kizárt, de címével vagy tartalmával a kanonikus művekéhez hasonló tekintélyt igénylő és a kanonikus könyvek műfajaiban írt ókori zsidó vagy ókeresztény irodalmi termék. A fogalom nem feltétlenül megbélyegző, használták „félített”, „rejtett” jelentésben is. Az 5. sz. óta a „nem kanonikus” jelentés az általános. Az apokrif művek kijelölésében a különböző vallási irányzatok eltérnek egymástól.</p>

<p>апостроф (грец. <i>ἀποστροφος</i> ‘значущість’) – надрядковий знак у вигляді коми (’), використований на письмі для різноманітних завдань.</p>	<p>apozstróf (gör. <i>ἀποστροφος</i> ‘jelentőség’) – sor feletti vessző egy kihagyott hangzó jelzésére; hiányjel.</p>
<p>арго (фр. <i>argot</i> ‘жаргон’) – мова вузької соціальної чи професійної групи, створювана з метою мовного відокремлення, відзначається наявністю слів, незрозумілих для сторонніх. Розрізняють арго злодіїв, жебраків, школярів.</p>	<p>argó (fr. <i>argot</i> ‘zsargon’) – 1. (eredetileg) a francia alvilág titkos csoportnyelve 2. egy bizonyos társadalmi csoport által használt nyelvváltozat, amelynek részben az a célja, hogy a kívülállók ne értsék, és kifejezzék az összetartozást; jassznyelv, szleng.</p>
<p>арготизм (фр. <i>argotimes</i> від <i>argot</i> ‘жаргон’), жаргонізм – спеціальне слово або вираз, що уживають представники окремих соціальних груп з метою засекретити свою мову, зробити її незрозумілою для інших.</p>	<p>zsargon szavak (fr. <i>argotimes</i> az <i>argotból</i> ‘zsargon’) - bizonyos társadalmi csoportok képviselői által nyelvük elkülönítésére, mások számára érthetlenné tételére használt speciális szavak vagy kifejezések.</p>
<p>аргументація (лат. <i>argumentatio</i> ‘доказувати’) – один із лінгвістичних методів, що споріднений з методом доказу і є одним з різновидів останнього. Аргументація постає важливим компонентом описової роботи, постаючи засобом підтвердження її правильності. Доказ є усталеним способом аргументації в математиці, але застосування цієї методики в лінгвістиці вимагає обережності.</p>	<p>argumentáció, bizonyítás, érvelés (lat. <i>argumentatio</i> ‘bizonyítani’) – olyan okadatolás, amely egy gondolat vagy cselekvés megváltoztatására irányul és egy álláspont igazolására szolgál. A bizonyítás az alátámasztott és igazolt kijelentésekből alakul ki, amelyekben a bizonyítékok éppúgy megkérdőjelezhetetlenek, mint az általuk bizonyított álláspont.</p>
<p>ареал (лат. <i>arealis</i> від <i>area</i> ‘майдан, простір’) – сфера поширення того чи того явища.</p>	<p>areál (lat. <i>arealis</i> az <i>area-ból</i> ‘tér’) – egy bizonyos jelenség terjedésének a hatóköre.</p>
<p>артикль – службова частина мови що використовується у багатьох мовах при іменниках і є показником визначеності чи невизначеності, а</p>	<p>névelő – olyan szófaj, illetve szó, amely valamely főnévi szerkezet vagy főnévként használt más szófajú szó előtt áll, és annak határozott, illetve</p>

<p>також роду, числа, відмінка.</p>	<p>határozatlan voltára utal, illetve nyelvtani nemmel rendelkező nyelvekben az adott csoporthoz való tartozást is jelöli.</p>
<p>артикуляція (лат. <i>articulatio</i>, від <i>articulo</i> ‘розділяти, роздільно вимовляти’) – специфічні рухи мовних органів при утворенні певного звука.</p>	<p>артикуляció (lat. <i>articulatio</i>, az <i>articulo</i>-ból ‘tagolni, tagoltan beszélni’) – 1. valamely beszédhang képzésének a módja: az a helyzet, amelyet a beszédképző szervek a hang ejtése közben elfoglalnak 2. a beszéd folyamán a beszédhangot képző szervek működése, illetve működésének módja.</p>
<p>артикуляційна база – сукупність артикуляційних навичок, характерних для певної мови; система звичних рухів і положень органів мовлення носіїв певної мови, необхідних для вимови звуків певної мови.</p>	<p>артикуляációs bázis – valamely nyelvben a hangképző szervek működésére jellemző sajátosságok. Az artikulációs bázis a hangképző szervek helyzeteinek, mozgásainak összessége, amelyek segítségével a beszéd folyamat során a nyelvi rendszer elemeit megvalósítjuk.</p>
<p>архаїзм (грец. <i>ἀρχαϊσ</i> ‘стародавній’) – застаріла для певної епохи назва предметів та явищ, зворот, форма слова, афікси, що вийшла з активного вжитку або витіснена сучасними відповідниками.</p>	<p>archaizmus (gör. <i>ἀρχαϊσ</i> ‘őségi’) – elavult vagy elavulóban levő szó, kifejezés, nyelvtani alak vagy szerkezet. Az archaizmusok önmagukban tekintve természetes, objektív nyelvi jelenségek, melyek régebbi korok nyelvállapotát tükrözik.</p>
<p>архетип (грец. <i>ἀρχετυπον</i> ‘прообраз’) – 1) гіпотетично реконструйована або фактично засвідчена мовна форма, що є основною для похідних; 2) проформа/праформи родової свідомості, вроджені й незмінні психічні структури колективного несвідомого, що виявляються в художній творчості, фольклорі, міфах.</p>	<p>archetípus (gör. <i>ἀρχετυπον</i> ‘prototípus’) – 1) hipotetikusán rekonstruált vagy ténylegesen bizonyított nyelvi forma, amely a származékok alapja. A népköltészetben az archetípus az az ősi forma, amelyből minden egyes változat leszármazott; 2) mitologikus képzetek gyűjtőfogalma, amelyekben az emberiség „kollektív tudatalattija” az ember és a világ kapcsolataira vonatkozó tapasztalatokat rögzíti.</p>

<p>асертив (англ. <i>assertive</i> ‘ствердний’ від лат. <i>assertus</i> ‘заявлений, стверджений’) – 1) спосіб, що виражає епістемічну необхідність, або упевненість; 2) тип мовленнєвого акту, ілокутивною метою якого постає висловлення суджень про певний вияв речей, про які говориться в повідомленнях, прогнозуваннях, констатаціях тощо; інформування адресата про подію, що постає предметом розмови, обговорення.</p>	<p>asszertív (ang. <i>assertive</i> ‘megerősítő’ a lat. <i>assertus</i>-ból ‘kinyilatkoztatott, megerősített’) – 1) az episztemikus szükségyszerűség vagy bizonyosság kifejezésének módja; 2) olyan típusú beszédaktus, amelynek illokúciós célja az üzenetekben, előrejelzésekben, kijelentésekben stb. említett dolgok bizonyos megnyilvánulásával kapcsolatos ítéletek kifejezése; a címzett tájékoztatása egy beszélgetés vagy vita tárgyát képező eseményről.</p>
<p>асиміляція (лат. <i>assimilation</i> ‘уподібнення’) – взаємне пристосування звуків один до одного в потоці мовлення.</p>	<p>asszimiláció, hasonulás (lat. <i>assimilation</i> ‘hasonulás’) – 1) az a hangtani jelenség, amikor egymás közvetlen környezetében előforduló beszédhangoknak valamilyen tulajdonságukban egyezővé kell válniuk; 2) a nyelvtörténetben minden olyan hangváltozás, amely a környező hangok hasonító hatásának tulajdonítható.</p>
<p>асиміляція прогресивна – вплив попереднього звука на наступний.</p>	<p>előreható hasonulás – ha a sorban előbbi elem hat a később következőre.</p>
<p>асиміляція регресивна – вплив наступного звука на попередній</p>	<p>hátraható hasonulás – ha a sorban későbbi hat vissza az előbb állóra.</p>
<p>асиндетон (грец. <i>ἀσυνδετον</i> ‘безсполучниковість’) – будова переважно поетичного мовлення, з якого усунені сполучники задля увиразнення та стислості виразу.</p>	<p>aszindeton (gör. <i>ἀσυνδετον</i> ‘kötőszó nélkül’) – a kötőszó elhagyása (detrakció); a klasszikus retorika egyik gondolatalakzata. A pergő, izgatott beszéd jellemzője.</p>
<p>асонанс (від лат. <i>assonâre</i> ‘співзвучати’) – цей термін має два значення: 1. Повторення однакових голосних звуків у рядку чи строфі, особливо наголошених, що надає віршованій мові благозвучності, підсилює її музичність. 2. Неточна</p>	<p>asszonánc (a lat. <i>assonâre</i>-ből ‘összecsengés’) – a rím egyik fajtája. A tiszta rímmel szemben csak részleges hangegyezést, illetve megfelelést kíván; e hangegyezés igénye nyelvenként és koronként változó. Olyan rím, amelyben egy,</p>

<p>рима, побудована на співзвучності, на збігові тільки наголошених складів чи навіть тільки наголошених голосних звуків.</p>	<p>két vagy több magánhangzó cseng össze, a mássalhangzók részben vagy egészen eltérnek egymástól, s legföljebb a képzés helye vagy módja szerint hasonlítanak egymásra.</p>
<p>асоціація (лат. <i>assocío, associatum</i> ‘приєднувати, долучати, прилаштувати’) – 1) встановлення асоціативного зв’язку; співвіднесення предметів або явищ на ґрунті спільності притаманних для них ознак, або предмета і ознаки, процесу на основі образно-чуттєвих уявлень про дійсність; мисленневий механізм, що полягає у зіставленні понять з подальшим утворенням чуттєвого образу паралельно з відсиланням читача до певного культурно-побутового середовища, поза контекстом якого він не може бути зрозумілим; 2) зв’язок між мовними одиницями за формальними або логіко-семантичними ознаками</p>	<p>asszociáció (лат. <i>assocío, associatum</i> ‘összekapcsolni, csatolni’) – képzettársítás: a képzetek állandó áramlása a tudatban, valamint kapcsolódásuk ebben az áramlási folyamatban. Jelenségét akkor lehet jól érzékelni, ha a figyelem kizárólag a belső folyamatra irányul, s a megfigyelő kikapcsolja a külvilág ingereit. Az így létrejövő képzetáramlást nevezik szabad asszociációnak, amit gyakran felhasználnak pszichológiai vizsgálatokra és pszichoterápiás befolyásolásra. A tudatban megjelenő képzetek mintegy társulnak egymáshoz, egyik képzet a másikat felidézi. Az asszociáció szoros kapcsolatban áll az emlékezéssel.</p>
<p>аспект (лат. <i>aspectus</i> ‘погляд, вид’) – категорія, що визначає ситуацію з погляду характеру її перебігу в часі: тривалості, повторюваності, наявності результату та ін.</p>	<p>aspektus, igeszemlélet (lat. <i>aspectus</i> ‘mód, szempont’) – a mondatban kifejezett esemény, cselekvés, folyamat, történés belső időszerkezete.</p>
<p>астеїзм (грец. <i>ἀστυ</i> ‘місто’) – різновид антифразу, троп, у якому мовна одиниця з негативним значенням, осудливою конотацією вживається як форма вираження похвали, захоплення, ласки; вишуканий тон, насмішка у формі похвали.</p>	<p>aszteizmus (gör. <i>ἀστυ</i>– ‘város’) – stilisztikai kategória: 1) finomság, választékosság; 2) az irónia egyik, enyhe válfaja, dicséret kifejezése feddés, illetve feddés kifejezése dicséret formájában.</p>
<p>астронім, космонім (грец. <i>ἄστρον</i> ‘земля’ і <i>ὄνομα, ὄνυμα</i> ‘ім’я’) – назви</p>	<p>csillagászati nevek, égitestnevek (gör. <i>ἄστρον</i> ‘föld’ és <i>ὄνομα, ὄνυμα</i> ‘név’)</p>

<p>астрономічних, космічних об'єктів – планет, сузір'їв, галактик і под.</p>	<p>– űrbeli objektumok - bolygók, csillagképek, galaxisok stb. nevei.</p>
<p>атлас діалектологчний – систематизоване зібрання карт певної території, що фіксують поширення діалектних особливостей однієї або кількох сусідніх мов.</p>	<p>діалектологіai atlasz – egy adott területre vonatkozó térképek szisztematikus gyűjteménye, amely egy vagy több szomszédos nyelv dialektusainak elterjedését rögzíti.</p>
<p>афазія (грец. <i>αφασία</i>, де <i>a</i> заперечний префікс і <i>φασις</i> 'висловлення') – у психолінгвістиці – мовленнєвий розлад, зумовлений ураженням певних зон головного мозку (здебільшого лівої півкулі).</p>	<p>afázia (gör. <i>αφασία</i>, ahol az <i>a</i> tagadó módosítószó és a <i>φασις</i> 'beszéd') – a beszédprodukción és/vagy a beszédértés lokális agysérülés következtében kialakult károsodása.</p>
<p>афектація (фр. <i>affecter</i> 'робити штучним, прикидатися' від лат. <i>affectus</i> 'пристрасть, душевне хвилювання') – неприродність у звертанні, мовленні.</p>	<p>affektálás (fr. <i>affecter</i> 'színlelni, mesterségesen viselkedni' a lat. <i>affectus</i>-ból 'szenvedély, izgalom') – természetellenes módon, modorosan való viselkedés, illetve kényeskedő, mesterkélт beszédмód.</p>
<p>афереза (грец. <i>ἀφηρεσά</i> 'утинання') – відпадання початкового звука слова під впливом дії кінцевого звука попереднього слова; відбувається за швидкого мовлення та в діалектних формах; утинання певних звуків у слові задля уникнення їхнього збігу та дотримання вимог віршової метроструктури; протилежна редуплікації.</p>	<p>аферезис (gör. <i>ἀφηρεσά</i> 'csonkítás') – egy szó kezdőhangjának eltűnése az előző szó véghangjának hatására; a jelenség előfordul a gyors beszédben és bizonyos nyelvjárási formákban; előfordulhat bizonyos szavakban abból az okból is, hogy elkerülhető legyen a hangok egybeesése és megfeleljenek a vers metaszerkezetének; a reduplikáció ellentéte.</p>
<p>афікс (лат. <i>affixus</i> 'прикріплений') – морфема, що виділяється у складі словоформи й видозмінює значення іншої частини слова, яка є щодо афікса базою, і залежно від позиції на початку, усередині або кінці слова називається префіксом або/і суфіксом.</p>	<p>affixum, toldalék (lat. <i>affixus</i> 'odaerősítés') – az összetett szerkezetű szó vagy szóalak nagymértékben sematikus, tipikusan grammatikai jelentéstartalmú szóeleme. A magyarban az affixumok (a képzők, jelek és ragok) jellemzően a szó(töve)t követő, attól jól elkülöníthető toldalékok (szuffixumok).</p>

<p>афіксальний словотвір, афіксація – морфологічний процес (відповідне явище), що полягає в приєднанні афіксів до кореня або основи; спосіб вираження граматичного значення за допомогою афіксів; спосіб словотворення за допомогою афіксів.</p>	<p>affixáció – szótő + affixum típusú morfológiai művelet, melynek eredményeként összetett szerkezetű szavak, illetve szóalakok, ún. szintetikus formák jönnek létre. A magyarra mind az inflexió, mind a szóképzés esetében az affixációs morfológiai mintázat jellemző.</p>
<p>афоризм → крилатий вислів (слово)</p>	<p>aforizma → szállóige</p>
<p>африкат (лат. <i>affricate</i> ‘притерта’) – злиті зімкнено-щілинні приголосні звуки. В українській мові. [дз], [дз'], [дж], [дж'], [ц], [ц'], [ч], [ч'].</p>	<p>affrikáta, zár-réshang (lat. <i>affricate</i> ‘csiszolt’) – olyan mássalhangzó, amelynek képzése egy zárelemmel indul, majd a zár felnyitásának fázisában az akadályt képző szervek réshangra jellemző pozíción keresztül távolodnak egymástól (pl. a <i>cs, dzs, c, dz</i> hangok).</p>
<p>багатозначність – здатність слова мати одночасно кілька значень.</p>	<p>többértelműség (poliszémia) – a szavak azon tulajdonsága, hogy különböző beszédhelyzetekben és szövegösszefüggésekben más-más jelentés kapcsolódhat hozzájuk.</p>
<p>багатокрапка (...) – розділовий знак у вигляді трьох лінійно розташованих крапок, що використовується для вказівки на незавершення, незакінчення або перерваність висловлення, а також на пропуски в тексті (інколи для цього використовують дві поряд лінійно розташованих крапки (..))</p>	<p>hármaspont – hiányjel, betűk, szavak, mondatok hiányára utal. Hármaspont jelzi a szándékos ellipszist is, amikor a beszélő felindulását juttatja érvényre a mondat lezáratlanságával.</p>
<p>багатомовність – володіння людиною кількома (багатьма) мовами і активне їхнє використання в спілкуванні з іншими людьми.</p>	<p>többszerveletesség – az egyéni (ritkábban a társadalmi) fejlődésnek az a sajátos jelensége, amikor az alapvető és természetes egyszerveletesség helyett nem is két, hanem ennél több nyelv használata válik jellemzővé a kultúra hordozásában, illetve a kommunikáció megvalósításában.</p>

<p>балада (лат. <i>ballare</i> ‘танцювати’) – невеликий за обсягом сюжетний ліро-епічний твір казково-фантастичного, легендарно-історичного чи героїчного змісту. Гострота, часом трагічність сюжету поєднується в ній з яскраво-ліричним забарвленням розповіді.</p>	<p>ballada (lat. <i>ballare</i> ‘táncolni’) – 1) versforma. A XIII. században, Olaszországból eredő, nyugat-európai verstípus; a trubadúrköltészetben alakult ki. Három keresztrímes, nyolc-tizenkét soros versszakból és egy négy-hat soros ajánlásból áll. A strófák végén gyakori a refrén, mely az ajánlásban is megismétlődik; 2). Költői műfaj, mely egyesíti magában a három alaplajtműnem tulajdonságát, ezért mondják róla, hogy „tragédia, dalban elbeszélve”.</p>
<p>бароко (італ. <i>barocco</i> ‘вігадливий, примхливий’) – стиль у європейському мистецтві, що становив перехідний етап від мистецтва раннього Відродження (Ренесансу) до класицизму і був дуже поширений у ряді країн з кінця XVI до середини XVIII ст.</p>	<p>barokk (ol. <i>barocco</i> ‘meghökentő, szeszélyes’) – az olasz barocco szóból ered, mely nyakatekert okoskodást jelent; a csúfnévből idővel egyetemes művelődéstörténeti elnevezés lett. Főleg az 1600 és 1750 közötti kor kultúráját és uralkodó stílusát értik rajta.</p>
<p>безособове дієслово – дієслово, що позначає дію, не пов’язану з будь-якою особою-діячем.</p>	<p>személytelen ige – csak egyes szám harmadik személyű alakban, rendszerint alany nélkül használt, különösen a légköri jelenségeket kifejező ige</p>
<p>безособове речення – односкладне просте речення, в якому присудок називає дію, не вказуючи на особу, суб’єкт дії.</p>	<p>személytelen szerkezet – olyan szerkezet, amelyben a cselekvőt (ágenst) nem a mondattani alany fejezi ki (pl. a szenvedő szerkezetek)</p>
<p>безсполучникове складне речення – складне речення, частини якого утворюють інтонаційно-змістове й структурне ціле. Безособові складні речення відрізняються від складносурядних і складнопідрядних речень безсполучниковою формою зв’язку, стилістичними властивостями.</p>	<p>kötőszó nélküli összetett mondatok – olyan összetett mondatok, melyek tagmondatai kötőszó nélkül kapcsolódnak egymáshoz. Az ilyen mondatok kifejezhetnek kapcsolatot, ellentétes tartalmat, ok-okozati viszonyt. A mondatok közötti viszony jelöletlensége egyébként bizonyos esetekben felveti</p>

Безсполучникові складні речення більш властиві усному та поетичному мовленню.	(megengedi) az alárendelés lehetőségét is.
бенефіціант – денотативна роль адресатного чи ситуативного типу, особа, яка зацікавлена в реалізації ситуації і яка отримує в результаті цієї ситуації моральну або матеріальну користь чи шкоду.	beneficiális – olyan kedvezményezett személy, aki érdekelt egy helyzet megvalósításában, és aki a helyzet eredményeként erkölcsi vagy anyagi előnyben (vagy akár) kárban részesül.
бесіда – 1) один з методів навчання мови, спосіб комунікації у процесі навчання, коли викладач з опертям на наявні в учнів знання та навички за допомогою чітко визначених питань підводить їх до засвоєння нових знань, формує мовленнєві навички та уміння; 2) у комунікативній лінгвістиці – жанр мовленнєвого спілкування (діалог або полілог), у якому, за кооперативної стратегії, відбувається: а) обмін думками з яких-небудь питань; б) обмін думками про особисті зацікавлення кожного з учасників – для встановлення типу відношень; в) обмін думками без мети новинами, даними (фактичне спілкування).	beszéd – 1) valamely közösség tudatában élő nyelvi jelrendszernek a közlésben, kifejezésben a beszélőszervek útján hangosan történő egyéni felhasználása, illetve a felhasználás eredménye 2). a strukturalista nyelvészetben a nyelvhasználat produktumainak összessége, az egyén beszédtevékenysége, a virtuális nyelv konkretizálódása; parole; 3) a nyelvoktatás egyik módszere, a tanulási folyamat kommunikációs módja, amikor a tanár a tanulók ismereteire és készségeire támaszkodva, világosan megfogalmazott kérdések segítségével vezeti őket új ismeretek elsajátítására, beszédkészségek és képességek kialakítására.
бестселер (англ. <i>best seller</i> ‘дуже хороша книга’) – найпопулярніша книга, яка видається великими тиражами.	besztszeller (ang. <i>best seller</i> ‘nagyon népszerű könyv’) – nagy példányszámban, busás kereskedelmi haszonnal eladható könyv. Esztétikai értéke igen változatos lehet a remekműtől a giccsig.
біблеїзм , бібліїзм – покликання у мовленні на книгу Біблії або цитата з неї.	biblicizmus - a Biblia valamelyik könyvére való hivatkozás vagy abból való idézet a beszédben.
бібліографія (від грец. <i>βιβλιον</i> ‘книга’ і <i>γραφῶ</i> ‘пишу, описую’) – наукова	bibliográfia (a gör. <i>βιβλιον</i> ‘книгв’ і <i>γραφῶ</i> ‘ірок’ összetételéből) – a

дисципліна, за допомогою якої виявляються, обліковуються і систематизуються друковані твори з усіх галузей знань та творчості, укладаються різного типу покажчики, що сприяє кращому використанню книжок, а також теоретично розробляються питання джерелознавства, принципи роботи з друкованими творами.	könyvészet tudománya. A gyakorlati életben valamely téma vagy témakör tanulmányozásához, kutatásához készített művek, forrásmunkák jegyzéke. Pl. egy író működésével kapcsolatos cikkek, kritikák, ismertetések, életrajzok, hivatkozások, elemzések, monográfiák s azok lelőhelyének felsorolása.
білабіальні приголосні звуки (лат. <i>bilabialis</i> 'двогубий') – у фонетиці група приголосних звуків, що мають однакове місце творення: при їхній вимові задіяні обидві губи.	bilabiális (lat. <i>bilabialis</i> 'kétajkú') – a két ajak közelítésével vagy összeérintésével képzett mássalhangzó (pl. p, b, m).
білінгвізм → двомовність	bilingvizmus → kétnyelvűség
боковий приголосний звук – зімкнуто-прохідний приголосний звук, при утворенні якого видихуване повітря обминає зімкнення язика і зубів, проходячи по боках язика.	laterális , oldalrészhang – olyan mássalhangzó, amelynek képzésekor a szájban keletkező zár egyik vagy mindkét oldalán a levegő képes kiáramlani (pl. az <i>l</i>).
буква – 1) знак на письмі, що вказує на звук або склад, який необхідно вимовити; 2) знак (графема) фонематичного письма, що відповідає фонемі. Основна графічна одиниця в такій системі письма, де як кінцеві виділяють фонему і звук.	betű – a beszéd közben használt egyes hangok írott vagy nyomtatott jele. A betű az, amit leírunk, a hang pedig, amit kiejtünk. A betűk összessége az ábécé, mely azonban bármilyen gazdag is legyen, soha nem fejezi ki az összes hangkülönbséget.
букбліка (грец. <i>βυκολικός</i> 'пастуший, сільський') – жанр античної поезії, в якому мовилося про вільне, безтурботне, щасливе життя на селі.	bukolika (gör. <i>βυκολικός</i> 'pásztor, falusi') – pásztoroköltészet, a falu és a természet hangulatát tükröző egyszerű verses irodalmi forma.
бурлеск (лат. <i>burra</i> 'жарт') – вид комічної, пародійної поезії та драматургії, генетично пов'язаний із народною сміховою культурою, акцентований на свідомій невідповідності між змістом і формою.	burleszk (lat. <i>burra</i> 'vicc, tréfa') – a 17. századi Franciaországban virágzó irodalmi paródia- és travesztiairodalom összefoglaló elnevezése. A komoly, magasröptű irodalmi műfajok fellengzőssé vált stílusának kigúnyolása.

<p>валентність слова (лат. <i>valentia</i> ‘сила’) – властивість слова утворювати з іншими словами словосполучення. Отже, валентне слово означає сполучуваність, а тому розрізняють кількісні типи валентних слів.</p>	<p>szóvalencia (лат. <i>valentia</i> ‘erő’) – egy szó azon tulajdonsága, hogy más szavakkal együtt szóösszetételeket alkot(hat). A valencia tehát kombinálhatóságot jelent, ezért a szóvalenciának mennyiségi típusai vannak.</p>
<p>варваризм (грец. <i>βαρβαρισμος</i> ‘властивий іноземцеві’) – іншомовне слово, зворот, що не стало загальноживаним, повністю не засвоїлося в мові.</p>	<p>barbarizmus (gör. <i>βαρβαρισμος</i> ‘idegenekre, külföldiekre jellemző’) – szóknak, kifejezéseknek idegen nyelvet tükröző használata vagy idegenszerű szófüzés; nyelvi idegenszerűség.</p>
<p>варіант, варіантність (фр. <i>variante</i> від лат. <i>varians, variantis</i> ‘змінюю, урізноманітнюю’) – 1) формальна видозміна або різновид (реалізація, маніфестація) тієї самої мовної одиниці на різних рівнях мови.</p>	<p>variáns (fr. <i>variante</i> a lat. <i>varians, variantis</i> ‘változtatok, sokszínűvé tesztek’) – 1) ugyanannak a szónak olyan hangzásbeli vagy helyesírási változata, amely a másiktól vagy a többitől tárgyi jelentésében nem tér el, és csak hangulati értékében különbözik; 2). ugyanannak a képzőnek, ragnak, jelnek olyan alakváltozata, amely csak hangzásában tér el a másiktól vagy a többitől, funkciójára nézve azonban nem; 3). beszédhangnak, fonémának olyan változata, amelynek egy adott nyelvben nincs jelentést megkülönböztető szerepe.</p>
<p>варіація (лат. <i>variatio</i> ‘змінюю’) – заміна одного зі слів-компонентів іншим, яка не призводить до семантичних зрушень у межах виразу.</p>	<p>variáció (лат. <i>variatio</i> ‘változtatok’) – általános értelemben valamely jelenség lényegileg azonos, de bizonyos vonásaiban, egyes részleteiben többé-kevésbé módosult alakja, ill. a módosulás folyamata.</p>
<p>веляризація (лат. <i>velaris</i> ‘задньопіднебінний’) – додаткова артикуляція (підняття) задньої частинки спинки язика в напрямі до заднього, м’якого піднебіння, що зумовлює твердість приголосного і зміну характерного тону звука.</p>	<p>velarizáció (lat. <i>velaris</i> ‘hátsó szájpadrás’) – a folyamat során a nyelv emelkedik, közelít a lágy szájpád felé, nem veláris hangzók képzésekor is. Előfordul pl. az angol nyelvben.</p>

<p>вербалізація (лат. <i>verbum</i> ‘слово, дієслово’) – перехід слів інших частин мови в розряд дієслів. Вербалізація пов’язана із синтаксичною функцією дієслова.</p>	<p>igésülés, verbalizáció (lat. <i>verbum</i> ‘szó, ige’) – a különböző szófajú szavaknak az ige kategóriájába való átkerülése. Az igésülés az igeek szintaktikai szerepével áll összefüggésben.</p>
<p>вибуховий приголосний звук – зімкнений (проривний) приголосний звук, що утворюється вибуховим натиском видихуваного повітря через зімкнення губів, напр. укр. ([б], [п]), язика із зубами ([д], [т]), язика із піднебінням ([к], [г]).</p>	<p>zárhang, explozíva, ploszíva – olyan beszédhang, mássalhangzó, amely egymással szemben álló beszélőszerveink között alkotott zár felpattanásával keletkezik (pl. p, b; t, d; k, g).</p>
<p>вигук – клас слів, що виконує важливі комунікативні функції, служить для безпосереднього вияву почуттів, емоцій, різних волевиявлень людини, не називаючи їх. Вигук, як правило, не є членом речення, але на місці самостійного слова набирає конкретного значення і виконує синтаксичну роль слова, що замінює.</p>	<p>indulatszó – 1. olyan szófaj, illetve szó, amely közvetlenül, nem pedig fogalmi tartalom közvetítésével fejez ki érzelmet, indulatot, érzelmileg erősen színezett akarati megnyilvánulást 2). olyan szófaj, illetve szó, amely tagolatlan mondatként, közvetlenül, nem pedig fogalmi tartalom közvetítésével fejez ki valamely érzelmet, indulatot, érzelmileg színezett akarati megnyilvánulást.</p>
<p>вид – дієслівна граматична категорія, що вказує на завершеність, незавершеність, результативність, не результативність і тривалість, обмеження дії. Вид охоплює всі форми дієслова: інфінітивну, спосібну й часову, дієприкметникову й дієприслівникову.</p>	<p>aspektus, igazszemlélet – a mondatban kifejezett esemény, cselekvés, folyamat, történet belső időszerkezete. Az aspektus tehát mondatsemantikai kategóriának tekinthető. A magyarban a mondat aspektusát meghatározhatja az ige lexikailag kódolt aspektuális értéke, de a folyamatos szemléletű ige által jelölt esemény a mondat szintjén különféle módokon befejezetté tehető.</p>
<p>вид доконаний – містить вказівку на якусь межу тривання дії, її початок, завершеність, результативність, повторюваність (що зробити?).</p>	<p>befejezett ige, perfektív ige – olyan ige, amely azt fejezi ki, hogy valamely cselekvés, történet egy időpontban befejeződött vagy éppen elkezdődött, vagy pedig valamely mozzanata éppen lezárult; a magyarban igealkotó igealak.</p>

<p>вид недоконаний – виражає тривалу дію (що робити?).</p>	<p>folymatos ige – olyan (ige vagy melléknévi igenév kifejezte) cselekvés vagy történés, amely a jelenben vagy a múltban hosszabb ideig tart, többször ismétlődik.</p>
<p>вимова – 1) сукупність особливостей артикуляції звуків мовлення в кожній конкретній мові; 2) рух органів мовлення, необхідний для вимови звуків, а також механізм, який допомагає сприйняттю і розумінню мовлення.</p>	<p>kiejtés – beszédhangnak valamilyen módon való képzése, valamely szónak vagy a szavaknak, mondatoknak bizonyos hangképzéssel való kimondása; 2) a beszédszervek mozgása, amely a hangok kiejtéséhez szükséges, valamint a beszéd érzékelését és megértését segítő mechanizmus.</p>
<p>висновок – статистичний висновок, пов'язаний з продукуванням висновків для відповідного масива на основі результатів вибірки. Висновки такого сорту продукують тільки за репрезентативності вибірки щодо всього масиву, щодо якого можна зробити твердження на основі результатів вибірки.</p>	<p>következtetés – valamely eseményből, tényből okoskodással levont állítás, vélemény, meghatározás. A gondolkodásnak az a tevékenysége, amellyel érvényesnek elfogadott ítéletekből új érvényes ítéletet hozunk létre.</p>
<p>висота звука – фізична характеристика звука, що враховує частоту коливання голосових зв'язок за одиницю часу; одиницею висоти є герц (Гц); суб'єктивна оцінка якості звука, що залежить переважно від частоти звукових коливань. Чим більшою є частота коливань, тим вищим є звук.</p>	<p>hangmagasság – a hang fizikai jellemzője, amely a hangszalagok rezgésének időegységre eső frekvenciáját veszi figyelembe; a hangmagasság mértékegysége a hertz (Hz); a hang minőségének szubjektív értékelése, amely elsősorban a hangrezgések frekvenciájától függ. Minél magasabb a rezgési frekvencia, annál magasabb a hang.</p>
<p>відміна – словозмінна група іменників, об'єднаних типом відмінювання. В українській мові є чотири відміни.</p>	<p>deklináció (névszóragozás) – ugyanazokkal a ragokkal ellátott főnevek, melléknevek vagy névmások csoportja (pl. a latinban az 1-5. deklináció).</p>
<p>відмінок 1) граматична словозмінна категорія, що є самостійною для</p>	<p>eset – névszónak, névmásnak olyan ragozásbeli kategóriája, illetve alakja,</p>

<p>іменника і залежною, несамостійною, для прикметника, числівника, займенника та дієприкметника. Служить для вираження синтаксичних відношень між словами в реченні; 2) форма іменника, прикметника, дієприкметника, займенника та числівника, що виражає зв'язки слів у словосполученні або реченні. Основним засобом вираження відмінкових значень є закінчення. В українській мові сім відмінків.</p>	<p>amelyben a névszó, a névmás önmagában vagy valamely viszonzszóval együtt meghatározott mondatrész. A legjellegzetesebb névszói paradigma mindenestre a főnévé. A főnévhez mind a négy ragfajta járulhat. Ezek együttese adja a főnév esetrendszerét. A magyar esetrendszer rendkívül gazdag. Amíg a német nyelvben négy, a latinban öt, az oroszban hat esetet különböztetünk meg, addig a magyarban legalább 18 vagy 19 eset van.</p>
<p>відмінювання 1) зміна іменних частин мови за відмінками; для іменників – за числами, для прикметників, займенників, числівників, дієприкметників – за відмінками, родами та числами; 2) система форм словозміни окремого слова (або групи слів).</p>	<p>deklináció – 1) a névszói szófajok esetek szerinti változása, a főnevek esetében számok szerint, a melléknevek, névmások, számnevek, melléknévi igenevek esetében esetek, nemek és számok szerint; 2) egyetlen szó (vagy szócsoport) szóváltozati formáinak rendszere.</p>
<p>вільне словосполучення – словосполучення, утворене за однією з синтаксичних моделей української мови, фразеологічно не зв'язане, що легко розчленовується на складові частини – повнозначні слова, кожен з яких має власне лексичне і граматичне значення і за межами цього словосполучення.</p>	<p>szabad szókapcsolat – a beszélő vagy az író a tudatában tükröződő igazi vagy elképzelt valóságviszonyok nyelvi megformálása során alkalmilag és önkényesen – csupán a nyelv grammatikai szabályaitól, a szavak jelentéstartalmától és kapcsolódási lehetőségeitől korlátozva – maga alkotja meg.</p>
<p>вільний вірш – вірш, який, на відміну від канонічних нормативів силаботоніки, має довільну кількість стоп при збереженні традиційного римування та закономірного розподілу наголосів.</p>	<p>szabadvers – mai értelemben olyan költemény, amelynek írásképe versszerűen tördelt, de nem versritmussal, hanem prózaritmussal rendelkezik vagy minden ritmust mellőző próza, s nincsenek rímei.</p>
<p>вірш героїчний – поетичний стиль, що використовується у поемах і віршах, які описують героїв та їхні</p>	<p>hősköltemény – egy nemzeti hős által valamilyen nagy cél érdekében kifejtett hősiesség erőfeszítések</p>

<p>подвиги. Висока лексика, викінчені синтаксичні конструкції характерні для цього стилю.</p>	<p>történetét feldolgozó irodalmi mű. Rendszerint a hősi ének szépirodalmi változata.</p>
<p>віршознівство – розділ літературознавства, частина поетики, наука про віршові нормативи літературних творів, покликана осмислювати внутрішню будову вірша, власне, його метрику, строфіку та фоніку.</p>	<p>verstan – az irodalomtudomány egyik ága, a poétika része, az irodalmi művek versnormáinak tudománya, amelynek célja a versek belső szerkezetének, tulajdonképpen metrikájának, strófáinak és fonikájának megértése.</p>
<p>власна назва – іменник, що означає одиничний предмет із ряду однорідних. До них належать імена осіб, клички тварин, назви планет, географічні назви, назви установ, підприємств, газет, пароплавів та інші індивідуальні назви.</p>	<p>tulajdonnév – egyedi helyet, személyt, állatot stb. megnevező főnév, amelynél hiányoznak a köznevekre jellemző nyelvtani alakváltozatok (pl. többes szám).</p>
<p>вокабула (лат. <i>vocabulum</i> ‘слово’) – 1) лексикології – окреме слово чужої мови з перекладом рідною мовою; 2) лексикографії – заголовок словникової статті.</p>	<p>címszó (лат. <i>vocabulum</i> ‘szó’) – szótárban egy-egy szócikk élén álló, kiemelten szedett szó v. név, amelyről a cikk szól.</p>
<p>вокалізм (лат. <i>vocalis</i> ‘голосний’) – система голосних звуків у певній мові, їхні властивості та відношення.</p>	<p>vokalizmus (лат. <i>vocalis</i> ‘magánhangzó’) – 1) egy nyelv magánhangzóinak rendszere, összessége; 2) ennek a rendszernek a kialakulási folyamata</p>
<p>вульгаризм (лат. <i>vulgaris</i> ‘брутальний, простий, звичайний’) – не прийняте в літературній мові грубе чи лайливе слово або зворот.</p>	<p>vulgarizmus (лат. <i>vulgaris</i> ‘brutális, durva, közönséges’) – durva, közönséges szó, kifejezés, nyelvi durvaság melyet nem vettek fel az irodalmi nyelvbe.</p>
<p>гапакс (грец. <i>ἄπαξ</i> ‘одного разу’) – слово, утворене оратором або письменником за наявною в мові моделлю й використане для експресивності мовлення один раз, що не набуло широкого вжитку.</p>	<p>hapax legomenon (gör. <i>ἄπαξ</i> ‘egyszeri’) – olyan kifejezés, melyre csak egyetlen példa akad valamely nyelv irodalmában. Az egyszeri előfordulás miatt a hapax legomenon általában homályos jelentésű szó.</p>
<p>гаплогія (грец. <i>ἄπλοος</i> ‘однаковий, простий’ і <i>λογος</i> ‘слово’) – випадіння внаслідок дисиміляції</p>	<p>haplológia, egyszerajtés (gör. <i>ἄπλοος</i> ‘egyszerű’ és <i>λογος</i> ‘szó’) – ugyanazon szóban két azonos vagy</p>

<p>одного з двох сусідніх однакових або подібних складів</p>	<p>hasznó, egymást követő szótag (hangcsoport) egyikének kiesése, mivel csupán az egyiket ejtik ki.</p>
<p>гармонія (грец. <i>άρμονια</i> ‘співзвучність, розміреність’) – у стилістиці якість мовлення, якої має прагнути мовець.</p>	<p>harmónia (gör. <i>άρμονια</i> ‘összhang’) – összhang; valamely több alkatelemből álló struktúra részeinek szerves egysége, zavartalan együttműködése.</p>
<p>гебраїзми (грец. <i>έβραϊος</i> ‘еврей’) – запозичення з давньоєврейської мови. Водночас це й біблеїзми.</p>	<p>hebraizmus (gör. <i>έβραϊος</i> ‘zsidó’) – héber nyelvi jellegzetesség, sajátos kifejezőmód. Ezek általában biblicizmusok is.</p>
<p>гемінат(а) – подвоєний приголосний, що залежно від системи мови може витлумачуватися або як особлива фонема, або як сполучення двох однакових фонем.</p>	<p>gemináta, kettőzött mássalhangzó – jelentés megkülönböztető szereppel bíró hosszú mássalhangzó két magánhangzó között, amelyet a magyar és több más nyelv helyesírása két betűvel jelöl.</p>
<p>гендер (англ. <i>gender</i> ‘стать’) – набір мовних вживань чоловіками і жінками з урахуванням тієї чи тієї історичної, функційно-соціальної зумовленості. У соціології – поняття про систему ролей між чоловіками і жінками в суспільстві, набір соціокультурних якостей, усталених і закріплених за чоловічою та жіночою поведінкою.</p>	<p>gender (ang. <i>gender</i> ‘nem’) – a férfiak és nők nyelvhasználatának összessége, figyelembe véve egy adott történelmi és társadalmi állapotot. A szociológiában a társadalomban a férfiak és nők közötti szerepek rendszerének fogalma, a férfiak és nők viselkedéséhez megállapított és hozzárendelt szociokulturális tulajdonságok összessége.</p>
<p>генеративізм (англ. <i>to generate</i> ‘породжувати’) – напрям у мовознавстві, що визнає пріоритет дедуктивного підходу до вивчення мови над індуктивним, інтерпретує мову як феномен психіки людини й опрацьовує формальні моделі процесів породження мовних конструкцій.</p>	<p>генератів nyelvészet (ang. <i>to generate</i> ‘létrehozni, generálni’) – olyan nyelvtani elmélet, amely a formális nyelvek matematikai elméletét használja a természetes nyelv modellálására; Noam Chomsky amerikai nyelvész nevéhez fűződő grammatika, amely szerint a beszédtevékenység során a beszélő a véges számú nyelvi szabállyal végtelen számú nyelvtanilag helyes mondatot hoz létre.</p>

<p>генітив (лат. <i>genetivus</i> ‘родовий’) – один з основних синтаксичних відмінків, визначальною функцією яких виступає вираження будь-якого приіменникового атрибута.</p>	<p>genitivus, birtokos eset (лат. <i>genetivus</i> ‘nem szerinti, birtokos’) – a magyarban a <i>-nak, -nek</i> viszonyragos eset neve, amelynek mondatbeli szerepe a birtokos jelző.</p>
<p>германізм (лат. <i>germanus</i> ‘німецький’) – слово чи конструкції, запозичене з германських (німецької, англійської, голландської) мов, але повністю не засвоєні рідною мовою.</p>	<p>germanizmus (лат. <i>germanus</i> ‘német’) – 1. a német nyelvre jellemző kifejezésbeli sajátosság 2. más nyelvben található és ott idegen-szerűnek érzett, a német nyelv sajátos szerkesztésmódjára emlékeztető szóhasználat, szókapcsolat vagy nyelvtani szerkezet.</p>
<p>герменевтика (грец. <i>ἑρμηνευτικός</i> ‘той, хто роз’яснює, тлумачить’ від <i>ἑρμενεύω</i> ‘пояснюю, тлумачу’) – 1) наука про розуміння й інтерпретацію текстів; міжнаукова галузь, що вивчає тлумачення, розуміння й інтерпретацію текстів.</p>	<p>hermeneutika, értelmezéstan (gör. <i>ἑρμηνευτικός</i> ‘aki értelmez, magyaráz’ a <i>ἑρμενεύω</i> -ból ‘értelmezek, magyarázok’) – bármilyen jelenség- vagy jelrendszer magyarázására, értelmezésére vonatkozó normákat és szabályokat, illetve törvényszerűségeket egybe-gyűjtő, rendszerező és eredetére vagy okaira visszavezető tudomány.</p>
<p>герой літературного твору – дійова особа, персонаж в художньому творі. Розрізняють головних, другорядних, епізодичних та позасюжетних герой літературного твору.</p>	<p>hős – a mű középpontjában álló alak, főszereplő epikai és drámai alkotásokban. Fogalma nem esik egybe feltétlenül a „hősies” magatartással: ellenszenves hősök is jócskán vannak az irodalomban.</p>
<p>герундій (в англійській мові) безособова форма дієслова, що поєднує властивості дієслова та іменника.</p>	<p>gerundium – a latin nyelvben az igének főnévi értelemben használt és az alanyeset kivételével főnévként ragozható formája.</p>
<p>гіатус (лат. <i>hiatus</i> ‘отвір, зияння’) – збіг двох або кількох голосних звуків у одному слові або на межі слів; помилка у звучанні. Останнім часом набуває поширення у прикладній та когнітивній лінгвістиці.</p>	<p>hiátus, hanghégzag (лат. <i>hiatus</i> ‘nyitó, táró’) – különböző szótagokhoz tartozó, közvetlenül szomszédos magánhangzók kapcsolata, amelyek közé gyakran illeszkedik egy többlethang.</p>

<p>гідронім (грец. <i>ἰδωρ</i> ‘вода’ i <i>ὄνομα</i> ‘ім’я’) – власна назва водного об’єкта, природного чи створеного людиною: моря, озера, річки, водоймища та ін.</p>	<p>hidroníma, víznév (gör. <i>ἰδωρ</i> ‘víz’ és <i>ὄνομα</i> ‘név’) – olyan helynév, amely egy víztest tulajdonnevét jelöli. A víznevek közé tartoznak a folyók és patakok, tavak és tavak, mocsarak és mocsarak, tengerek és óceánok tulajdonnevei.</p>
<p>гіпербола (грец. <i>ὑπερβολή</i> ‘перебільшення’) – стилістичний троп, який свідомо перебільшує розмір, силу, значення, якість якогось предмета, явища з метою його стилістичного увиразнення.</p>	<p>hiperbola (gör. <i>ὑπερβολή</i> ‘túlzás’) – olyan alakzat, amely a stílus szemléletességét azzal fokozza, hogy valamit a valóságnál szembetűnően nagyobbak, ill. kisebbnek mutat be.</p>
<p>гіперкорекція (грец. <i>ὑπερ</i> ‘підвищення, надмірність + корекція’) – автоматичне й суворе дотримання певного правила заборони (здебільшого щодо вимови), зумовлене свідомим прагненням говорити правильно, але таке, що зумовлює появу відповідних відхилень від правильної вимови.</p>	<p>hiperkorrekcio (gör. <i>ὑπερ</i> ‘túlzás + igazítás’) – az a jelenség, amikor a nyelvhasználók valamelyik nagyobb presztízű nyelvváltozathoz próbálnak alkalmazkodni, és ebbéli igyekezetükben, olyan esetekben is az arra a nyelvváltozatra jellemző alakot használják, amikor az illető nagyobb presztízű változatot beszélők nem.</p>
<p>глаголиця – одна з двох давніх слов’янських азбук, що відрізняється від кирилиці написанням літер, але значною мірою збігалася з кирилицею алфавітно.</p>	<p>glagolita – a legősibb szláv betűírás, a cirill elődje, de attól lényegében csak a betűírás tekintetében tér el.</p>
<p>гласа (грец. <i>γλῶσσα</i> ‘слово, що потребує тлумачення’) – 1) те саме, що і слово; 2) переклад або тлумачення незрозумілого, застарілого або ж діалектного слова; 3) перекладний варіант (у двомовних словниках); 4) троп, у якому використовуваним є маловживане слово замість узвичаєного.</p>	<p>glossza (gör. <i>γλῶσσα</i> ‘magyarázatot igénylő szó’) – 1) az ó- és középkorban régi szerzők és szövegek (főleg a Biblia) ritka, elfeledett vagy általában nehezen érthető szavainak, kifejezéseinek fordítása, magyarázata. E magyarázatok gyakran széljegyzetek, illetve a sorok közé írt jegyzetek voltak, nemritkán azonban ábécérendben vagy tárgy- és fogalmi körök szerint összeállított szótárszerű</p>

	gyűjteményekbe, glosszáriumokba foglalták őket. 2. rövidebb, tömör, gyakran bíráló cikk, újságcikk.
гласарій (лат. <i>glossarium</i> 'словник, зібрання слів, що потребують пояснення') – 1) словник глос; 2) короткий перелік лексичних одиниць зі стислою інформацією про них; 3) короткий словник спеціальної термінологічної лексики; словник із тлумаченням маловживаних слів. Використовується як тлумачний коментар до текстів, що містять багато незнайомих та незвичних понять.	glosszárium (лат. <i>glossarium</i> 'szótár, magyarázatot igénylő szavak gyűjteménye') – 1) egy meghatározott szakterület által használt kifejezések alfabetikus listája; 2) Valamely irodalmi mű egyes szavainak, kifejezéseinek ábécérendben összeállított, rendszerint magyarázatos jegyzéke; 3) Kisebb terjedelmű, többnyire tárgycsoportok szerint összeállított írott vagy nyomtatott szójegyzék.
глосематика (грец. <i>γλωσσεμα</i> , род. відм. <i>γλωσσεματος</i> 'слово') – лінгвістична течія структуралізму, яка трактує мову як абстрактну структуру й описує її суто формальними способами без звертання до її субстанцій (реального змісту і звучання).	glosszematika (gör. <i>γλωσσεμα</i> , genitivusi <i>γλωσσεματος</i> 'szó') – középpontjában a jelelmélet áll. Megkülönböztetik a nyelv tartalmi és kifejezésbeli szintjét s mindkettőn belül a szubsztanciát és a formát. A jel a tartalom formájának és a kifejezés formájának kölcsönös (kétirányú) összefüggése.
глотоковий приголосний звук – щілинний звук, що твориться у горлі внаслідок зближення кореня язика і задньою стінкою глотки, через яку проходить повітря: укр. [г], [г'].	gégehang (laringális) – közvetlenül a gégefőben képzett mássalhangzók. A magyar nyelvben egyetlen gégehang van, a h; ejtésekor az akadályt a két hangszalag képezi.
глухий приголосний звук – звук, що утворюється тільки шумом. В українській мові це звуки: [п], [ф], [т], [с], [ш], [ц], [ч], [к], [х].	zöngétlen mássalhangzó – olyan beszédhang, amelynek keletkezésekor a hangszalagok nem rezegnek.
гнома (грец. <i>γνομη</i> 'думка') – мудрий вислів, афоризм, викладений у формі двовірша; завершує монолог в античній трагедії; короткий вислів.	gnóma (грец. <i>γνομη</i> 'gondolat') – eredeti értelmében ókori görög műfaj: irodalmi forrásból merített és átélt helyzetekre idézetként alkalmazott, tömör fogalmazású életbölcesség, szállóige.
говір – 1) найменший територіальний різновид мови, що	nyelvjárás (dialektus, területi nyelvváltozat) – olyan nyelvváltozat,

<p>використовується у спілкуванні мешканцями одного або кількох населених пунктів; сукупність говорів становить територіальний діалект; 2) територіально вирізнене діалектне утворення, якому властиві особливості у фонетичній системі, морфологічній будові, лексиці, синтаксисі й под.</p>	<p>amelyet egy bizonyos területen élő közösség használ. A nyelvjárásokon belül legújabbán helyi nyelvjárásokat, nyelvjárás-csoportokat és nyelvjárási régiókat különböztetünk meg. Ma a nyelvjárások eredeti mivoltukban többnyire már csak a falvakban, rendszerint az idősebb személyek ajkán és a kötetlenebb társalgás szituációjában élnek.</p>
<p>говірка – найменше діалектне утворення, що поширене на невеликій території, охоплює мову одного населеного пункту або кількох цілком однотипних з мовного погляду.</p>	<p>helyi nyelvjárás – a legkisebb nyelvjárási képződmény, amely egy kis terület – egy település vagy több, nyelvileg azonos település nyelvét foglalja magában.</p>
<p>головні члени речення – синтаксичний центр, граматична основа речення. У двоскладному реченні – це підмет і присудок. В односкладних реченнях граматичною основою є один головний член, який за формою може нагадувати підмет чи присудок двоскладного речення, а насправді не є ні підметом, ні присудком.</p>	<p>fő mondatrészek – a mondatnak két, szerkezetileg főrésze van, az alany és állítmány. Azonban egyes nyelvészek szerint az állítmány az egyedüli fő mondatrész, mivel csak ez lehet önálló és képes teljes mondatot alkotni, például olyan igékkel, amelyek egyes természeti jelenségeket fejeznek ki.</p>
<p>голос – один з основних елементів, що бере участь в утворенні звуків. Так, голос, разом із шумом, є компонентом голосних і дзвінких приголосних; фізичний компонент звука мовлення, утворюваний коливанням голосових зв'язок за проходженні повітряного струменя.</p>	<p>hang (beszédhang) a beszédnek, a nyelvnek az a legkisebb egysége, amely a beszélőszervek sajátos elhelyezkedése és jellemző mozgása által keletkezik.</p>
<p>голосний звук – звук, при утворенні якого видихуваний струмінь повітря, що несе голос, у ротівій</p>	<p>magánhangzó (vokális) – olyan (szótagot alkotó) beszédhang, amelyet zár vagy hallható súrlódás</p>

<p>порожнині не натрапляє на перепони.</p>	<p>nélkül képezünk, és képzése során a változó méretű, viszonylag nyitott szájüreg mint rezonátor a gégefőben keletkezett hangnak sajátos színezetet ad (pl. a, á, e, é, o, u).</p>
<p>гортатив – член дієслівної парадигми, що виступає показником запрошення до дії.</p>	<p>hortatív – buzdító diskurzustípus, amely erkölcsi tanításon alapuló cselekvésre szólít fel.</p>
<p>граматика (грец. <i>урацматике</i>, від <i>урацма</i> ‘літера, написання’) – 1) розділ мовознавства, що вивчає закономірності будови, змін та утво-рення форм слів певної мови (морфологія), а також словосполучень і речень (синтаксис).</p>	<p>grammatika, nyelvтан (gör. <i>урацматике</i>, а <i>урацма</i>-ból ‘betű, írás’) – azoknak a törvényszerűségeknek összessége, illetve rendszere, amelyek szerint a nyelv szavai és szó szerkezetei fölépülnek, és amelyek szerint annak a nyelvnek szavait, állandósult szókapcsolatait összefűzik.</p>
<p>графема (від грец. <i>урафе</i> ‘запис, накреслення’) – найменша одиниця системи письма, що виражає відношення одиниці усної мови до її графічного зображення. Система графем складається в результаті пристосування конкретного алфавіту як сукупності букв до сукупності фонем певної мови на конкретному етапі її розвитку.</p>	<p>graféma (a gör. <i>урафе</i> -ből ‘írni, vázlatolni’) – 1) az írásrendszer legkisebb jelentésmegkülönböztetésre alkalmas egysége; betűjel, egy adott hangnak megfelelő betű valamely nyelvben. Az egyéb grafémák közé tartoznak a különféle központosági jelek is. 2) adott szerepű írásjegy. A grafémáknak kötött vagy szabadon választott változásai (variánsai, allográfjai) lehetnek.</p>
<p>гротеск (італ. <i>grottesco</i>, <i>grotta</i> ‘грот, печера’, <i>grotesque</i> ‘вигадливий, химерний’) – це такий художній прийом, у якому свідомо порушено норми життєвої правдоподібності, підкреслено протиставляється реальне та ірреальне, а події змальовано у фантастично-перебільшеному вигляді.</p>	<p>groteszk (ol. <i>grottesco</i>, <i>grotta</i> ‘barlang’, <i>grotesque</i> ‘elképzel, fantasztikus’) – Furcsa, torz, nevetséges. Olyan esztétikai minőség, amelyben össze nem illő elemek találkoznak, ezért egyszerre neveltető és borzongató hatást kelt. A komikum fogalmkörébe tartozik. Sajátossága, hogy kettős minőségét mindvégig megőrzi, s a nevetséges és borzalmas egységes jelenléte a drámai, epikai vagy lírai végkifejlet után sem szűnik meg.</p>

<p>губний звук – звук, що утворюється повним чи неповним зближенням губів. Губний звук голосний – звук, утворюваний за участю витягнутих уперед і заокруглених губів, що збільшують об’єм ротової порожнини: [o], [y]. Губний звук приголосний – звук, що твориться в момент подолання повітрям перепони між губами або нижньою губою і верхніми зубами. За місцем творення розрізняють губно-губні та губно-зубні приголосні звуки.</p>	<p>ajakhang – 1. olyan beszédhang, amelyet ajkunk működésével (vele zárt vagy szűk nyílást alkotva) képezünk; labiális. 2. olyan mássalhangzó, amelynek zárját vagy részét ajkunkkal képezzük (pl. a bilabiális <i>b, p</i>, a labiodentális <i>v, f</i> és a <i>m</i> orrhang); olyan magánhangzó, amelyet az ajkak kerekítésével képezünk (pl. <i>o, u, ö, ü</i>).</p>
<p>губно-губні приголосні звуки ← білабіальні приголосні звуки</p>	<p>kétajakkal képzett mássalhangzók ← bilabiális mássalhangzók</p>
<p>губно-зубні приголосні звуки – група приголосних звуків, що мають однакове місце творення: вони артикуються нижньою губою проти верхніх зубів. Укр. [ф], [ф’]</p>	<p>ajak-foghang (labiodentális) – a felső fogsorral és az alsó ajakkal képzett mássalhangzó (pl. <i>f v</i>).</p>
<p>гумор (англ. <i>humour</i> ‘комізм, норов’, лат. <i>humor</i> ‘рідина’) – 1. Художній прийом, заснований на зображенні чого-небудь у комічному вигляді, а також твір літератури або мистецтва, де використано цей прийом. 2. Доброзичливо-глузливе ставлення до чого-небудь, спрямоване на викриття вад; уміння подати, зобразити щось у комічному вигляді.</p>	<p>humor (англ. <i>humour</i> ‘komikum, kedély’, лат. <i>humor</i> ‘folyadék’) – 1) Olyan művészi technika, amely valaminek a komikus ábrázolásán alapul, valamint olyan irodalmi vagy művészeti alkotás, amely ezt a technikát használja; 2) Valamihez való gúnyos viszonyulás, amelynek célja, hogy leleplezze annak hibáit; az a képesség, hogy valamit komikus módon mutassunk be vagy ábrázoljunk.</p>
<p>гумореска – невеликий віршований, прозовий чи драматичний твір з комічним сюжетом, написаний у легкій, жартівливій тональності. Сміх постає у вигляді доброзичливої, емоційно забарвленої критики у дотепній формі, яка унеможливує цинізм.</p>	<p>humoreszk – ismeretes műfaj a zenében és a költészetben is, de szorosabban véve neveltető hatású, rövid, karcolatszerű próza, mely elbeszélő jellegű éppúgy lehet, mint elmélkedő, publicisztikai írás.</p>

<p>дайджест (англ. <i>digest</i> ‘короткий виклад’) – періодичне видання, що передруковує (здебільшого скорочено) матеріали з інших видань; короткий виклад новин із різних засобів масової інформації.</p>	<p>kivonat (ang. <i>digest</i> ‘rövid összefoglaló’) – Terjedelmesebb mű, könyv, cikk, irat vagy beszéd tartalmának, lényeges részének rövid, tömör összefoglalása, illetve eredeti okirat alapján készült olyan okmány, amely a lényegtelen részek elhagyásával csak az ügy szempontjából fontos részeket tartalmazza.</p>
<p>дактиль (грец. <i>δακτυλος</i> ‘палець’) – в силабо-тонічному віршуванні – трискладова стопа з наголосом на першому складі (–UU).</p>	<p>daktilus (грец. <i>δακτυλος</i> ‘ujj’) – az időmértékes verselésben az az ereszkedő versláb, mely egy hosszú és két rövid szótagból áll. Ritmusképlete: (–UU).</p>
<p>датив (лат. <i>dativus</i> ‘давальний відмінок’) – давальний відмінок, орієнтований на периферійні семантичні ролі аргументів. Датив синтезує ролі реципієнта й адресата, ролі бенефактива й експерієнцера, відмінок непрямого додатка.</p>	<p>dativus, részeshatározó (lat. <i>dativus</i> ‘részes eset’) – azt a személyt, ritkábban a dolgot nevezi meg, akinek vagy aminek a számára, javára vagy kárára válik, történik vagy van valami. Vannak olyan külföldi nyelvtanok, melyek a részeshatározót a tárgy különleges esetének tekintik.</p>
<p>двозначність – висловлення, яке можна зрозуміти по-різному внаслідок можливостей різного сприйняття наявних у ньому синтаксичних зв’язків слів або внаслідок полісемії наявного слова, словосполучення, омонімії слова або форми слова.</p>	<p>кétértelműség – egy nyelvi kifejezésnek az a sajátossága, mely lehetővé teszi, hogy a kifejezést a hallgató vagy olvasó az adott helyzetben kétféleképpen értelmezhesse. A jelek többértelműsége szükségképpen következik a nyelv ökonómiájából. A jeleket alkotó elemek, a fonémák száma csekély.</p>
<p>двоїна – форма числа відмінюваних і дієвідмінюваних слів, що вживається в деяких мовах на означення двох осіб чи предметів і протиставлена однині й множині.</p>	<p>duális, kettős szám – bizonyos nyelvekben (pl. arab, héber, szlovén) az egyes és többes számon kívül külön alakrendszer két darab vagy páros dolog kifejezésére.</p>
<p>двокрапка – відокремлювальний розділовий знак (:), що використовується в</p>	<p>кettőspont – egymás fölött elhelyezett két pontból álló írásjel, amely idézetet megelőző idéző mondat után,</p>

<p>безполучниковому реченні та у простому реченні при узагальнювальних словах.</p>	<p>fontosabb gondolat, magyarázat, következtetés, felsorolás és példaként említett szó vagy mondat előtt, valamint mondattani viszonyítás nélkül egymás után következő szerzői név és a hozzá tartozó mű címe között használatos; jele a (:).</p>
<p>двомовність – використання двох мов людьми, які належать до певних етнічних груп і спільнот, мови яких не є загальнопоширені у даній державі чи на певній території.</p>	<p>kétnyelvűség – az az állapot, amelyben valamely (kisebbségi vagy többségi) közösségek, illetve az adott közösségek egyes beszélői rendszeresen két nyelvet használnak a mindennapi kommunikációjuk során. A kétnyelvűség fogalma ugyanakkor kiterjeszthető a három vagy több nyelv (egyéni és/vagy közösségi) használatára is – a jelenséget ekként értelmező felfogások szerint a kétnyelvűség fogalma megegyezik a többnyelvűség fogalmával.</p>
<p>двоскладне речення – речення, що має два головні члени – підмет і присудок – із залежними від них словами чи без них.</p>	<p>tőmondat – olyan tagolt mondat, amely csak predikatív szerkezetet tartalmaz. Akkor is tőmondattal van dolgunk, ha vagy az állítmány, vagy az alany, vagy mindkettő halmazott.</p>
<p>дедукція (англ. <i>deduction</i> від лат. <i>deducere</i> ‘походити, походити з відповідних коренів’) – спосіб дослідження, що полягає в переході від загального до окремого; одна з форм умовисновку, за якої на основі загального правила з одних положень як істинних виводиться нове істинне положення. Дедуктивний умовисновок прямує від загального до часткового.</p>	<p>dedukció (ang. <i>deduction</i> a lat. <i>deducere</i>-ből ‘kiindulni, a megfelelő gyöktől indulni’) – Logikai következtetési eljárás. Az általánosból, a törvényszerűségekből kiindulva halad az egyedi esetek irányába. Az a módszer, amely a jelenségeket úgy magyarázza, hogy valamely egyetemes törvény különös eseteként vagy következményeként mutatja be őket.</p>
<p>дейксис (грец. <i>δείξις</i> ‘вказівка’) – вказівка як тип значення або функції мовної одиниці, що</p>	<p>deixis (gör. <i>δείξις</i> ‘mutató, utasítás’) – a névmásoknak az a sajátos funkciója, amellyel az adott beszédhelyzetben</p>

<p>виражається за допомогою займенникових слів та інших граматичних засобів; одна з функцій мови.</p>	<p>rámutatásszerűen utalnak tárgyakra, személyekre, a beszédhelyzet egyéb vonatkozásaira (pl. Ez a virág fehér, az piros, mondatban az ez és az szó).</p>
<p>дентальний приголосний звук – звук, утворюваний притисканням передньої верхньої частини кінчика язика до задньої частини верхніх передніх зубів: укр. [д], [т], [з], [с], [ц], [дз], [н], [л].</p>	<p>foghang – a felső metszőfogak hátsó oldalán, közvetlenül a fogak mögött, fölött vagy a két fogsor között képzett mássalhangzó (pl. <i>d, t, n, z, sz</i>, angol <i>th</i>).</p>
<p>державна мова – мова, офіційно визнана і закріплена законодавством мова, вживання якої обов'язкове в органах державного управління та діловодства, громадських органах та організаціях, на підприємствах, у державних закладах освіти, науки, культури, в сферах зв'язку та інформатики.</p>	<p>államnyelv – Egy államalakulaton belül a közigazgatás, a törvénykezés, az oktatás és a tömegtájékoztatás alkotmányban, törvényben és/vagy rendelet(ek)ben rögzített elsődleges nyelve, amelyet általában a többség anyanyelvként beszél, és amely az adott államon belül rendszerint minden nyelvhasználati szintéren korlátozások nélkül használható.</p>
<p>деривація (лат. <i>derivation</i> 'відведення, відвід') – 1) процес утворення нових слів (дериватів) на основі інших як твірних за допомогою афіксів чи безафіксним способом; 2) у ширшому розумінні, деривація – це будь-яка словозміна або словоутворення.</p>	<p>deriváció, szóképzés (лат. <i>derivation</i> 'elvezetés') – új szavak és szókapcsolatok képzése, illetve új jelentések kifejlődése. A szóképzés során egy már meglévő szóból bizonyos toldalék hozzáillesztésével új, más jelentésű, más hangulatú, szótározható egységet hozunk létre.</p>
<p>дескриптивна лінгвістика – напрямок у мовознавстві, що полягає в інвентаризації й описі формальних елементів мовної структури шляхом застосування дистрибутивного методу.</p>	<p>deskriptív nyelvészet, deszkriptív nyelvészet, leíró nyelvészet – az a nyelvvizsgálati mód, amely egy nyelvi rendszer szinkrón állapotát, működését mutatja be; számba veszi az adott nyelvállapot tényeit, megvilágítja összefüggéseiket, meghatározza az egyes elemek funkcióját.</p>
<p>дефініція (лат. <i>definitio</i> 'визначення, тлумачення') – визначення, тлумачення, розкриття змісту</p>	<p>definíció (лат. <i>definitio</i> 'meghatározás') – olyan szövegtípus, amely valamely fogalom tartalmát világosítja meg a</p>

<p>наукового поняття.</p>	<p>legközelebbi nem fogalmának megjelölésével, és ezen belül az egyedi megkülönböztető jegyekre való rámutatással; meghatározás.</p>
<p>дефіс (лат. <i>divisio</i> ‘розчленування’) – з’єднувальна коротка горизонтальна риска між частинами складного слова або між прикладкою та означуваним словом, між елементами слів при скороченому написанні.</p>	<p>kötőjel (lat. <i>divisio</i> ‘széttagolás’) – az az írásjel, amelyet szavak elválasztásakor a sor végén vagy szótagoláskor a szótagok közt a szétválasztott szórészek összekapcsolására, illetve összetartozásuk jelölésére, továbbá némely összetett szó tagjai közt vagy toldalékos szavak töve és toldaléka közt az elkülönítés és egybetartozás jelölésére használnak.</p>
<p>дзвінкі приголосні звуки – шумні звуки, при вимові яких зв’язки дрижать, утворюючи слабкіший від шуму голос: [б], [д], [з], [ж], [дз], [дж], [г], [г].</p>	<p>zöngés mássalhangzó – olyan beszédhang, amelynek képzésekor a hangszalagok rezegnek.</p>
<p>диглосія – (грец. <i>δι, δις</i> ‘двічі’ i лат. <i>glossa</i> ‘слово’) – співіснування двох мов, що виконують у суспільстві різні функції, але сприймаються спільнотою як одна мова.</p>	<p>diglossia (gör. <i>δι, δις</i> ‘kétszeres’ i лат. <i>glossa</i> ‘szó’) – olyan, viszonylag állandósult és stabilnak tekinthető nyelvi helyzet, amelyben egy közösség beszélői egyidejűleg használják egy adott nyelv két egymástól jelentősen eltérő, meghatározott társadalmi funkciókat betöltő nyelvváltozatát.</p>
<p>дигресія (лат. <i>digressio</i> ‘відходжу’) – стилістичний прийом миттєвого відхилення від теми викладу, щоб слухачі відпочили від інтелектуального чи емоційного напруження (може бути жарт, приповідка); частина мовлення, в якій автор віддаляється від теми, щоб розповісти анекдот, певний фрагмент для зміни нудної теми або для того, щоб примусити</p>	<p>digresszió (lat. <i>digressio</i> ‘eltávolodok’) – a klasszikus retorika és poétika egyik gondolatalakzata, rövidebb (mondatnyi) vagy hosszabb kitérő, elkanyarodás az elbeszélés, a drámai vagy lírai cselekmény fő vonalától. Szigorúan véve minden érzelemnyilvánítás, felkiáltás, költői kérdés (digresszió). A digresszió többnyire az alkalmunk nyílik arra, hogy új oldaláról ismerjük meg az</p>

слухача очікувати продовження цікавої для нього теми.	egyik vagy másik szereplőt, másfelől, önmagát jellemezheti vele a szereplő.
дикція (лат. <i>dictio</i> ‘вимова, вимовляння, висловлення’) – акустичний параметр мовлення, що пов’язаний з мірою точності, розбірливості вимови фонем, морфем, слів, фраз, визначає розбірливість мовлення, а значить і його розуміння іншими людьми; правильна, виразна артикуляція, манера вимовляти слова, склади, звуки під час розмови, співу й декламування. Виразність дикції – важлива риса усного мовлення.	dikció (lat. <i>dictio</i> ‘kiejtés, kimondás’) – eredetileg a beszédet, az élőszóval való közlést jelölő fogalom. Valamilyen szempontból minősített sajátos beszéd, kifejezésmód; a mondatokba vagy más nyelvi struktúrákba szervezett, meghatározott funkciójú tartalomnak szigorúan megfelelő közlésforma. Alapvető követelménye a beszédegységek olyan kiejtése, hogy a gondolati, érzelmi tartalmak adekvát fizikai formában nyerjenek kifejezést.
дисграфія (грец. <i>δυσ</i> ‘префікс, що означає розлад, порушення’, і <i>γραφο</i> ‘пишу’) – порушення здатності правильно писати з тих чи тих фізичних чи психологічних причин.	diszgráfia (gör. <i>δυσ</i> ‘eltérést, szabálytalanságot jelölő előtag’, és <i>γραφο</i> ‘írok’) – a tanulási zavarok egy formája, amely az íráskészség gyengeségében, valamint helyesírási hibákban nyilvánul meg.
дисиміляція (лат. <i>dissimilation</i> від лат. <i>dissimilis</i> ‘несхожий’) – заміна одного із двох однакових щодо способу творення приголосних звуків у межах одного слова на інший звук, відмінний щодо способу творення.	disszimiláció , elhasonulás (lat. <i>dissimilation</i> a lat. <i>dissimilis</i> -ből ‘eltérő’) – hangváltozási tendencia, amelynek során két, eredetileg egyforma vagy hasonló hang egymástól különbözővé válik.
дисиміляція прогресивна – зміна наступного звука під впливом попереднього	előreható hasonulás , progresszív hasonulás – az előtte lévő hang hatására bekövetkező változás, hasonulás.
дисиміляція регресивна – це зміна попереднього звука під впливом наступного	regresszív hasonulás , hátraható hasonulás – az utána következő hang hatására bekövetkező hangváltozás, hasonulás az előtte álló hangokon.
дискурс (фр. <i>discours</i> ‘мовлення, промова, виступ’ від лат. <i>discursus</i> ‘здогад, міркування’) –	diskurzus (fr. <i>discours</i> ‘beszéd, előszó’ a lat. <i>discursus</i> -ből ‘feltételezés, feltevés’) – 1. a mondatnál hosszabb,

<p>комунікативна подія, що може бути описана або як послідовність пов'язаних один з одним мовленнєвих актів (або висловлень), або як певна послідовність речень, що складають основу такого опису.</p>	<p>összefüggő, elsősorban beszélt nyelvi szakasz 2. a kognitív nyelvészetben olyan beszéd folyamat, amelynek résztvevői egy közös figyelmi jelenet keretében nyelvi szimbólumok segítségével megosztóznak a világgal kapcsolatos tapasztalataikon, összehangolják cselekvéseiket, és mindeközben személyközi kapcsolatokat is fenntartanak egymással.</p>
<p>дискусія (лат. <i>discussio</i> 'розгляд, дослідження') – обговорення якого-небудь питання або групи пов'язаних питань компетентними особами з наміром досягнути взаємно прийняттого рішення. Дискусія – це різновид суперечки, близький до полеміки, і є серією тверджень, що почергово висловлюють учасники дискусії.</p>	<p>vita, diszkusszió (лат. <i>discussio</i> 'megfontolás, kutatás') – nyilvános megnyilatkozásfajta, amely valamilyen probléma megbeszélésére vagy megoldására irányul, gyakran használják a tudományos, a kereskedelmi és a politikai életben; a magánéletben is gyakori, itt sokszor összeszólalkozás, vitatkozás. A nyilvános vitának számos szabálya van, amelyek vonatkoznak mind a vitázó felekre, mind a vita vezetőjére.</p>
<p>дислексія (грец. <i>δυσ</i> 'префікс, що означає розлад, порушення', і <i>λεξικός</i> 'словесний') – порушення процесу читання, що виявляється в утрудненнях упізнавання й пізнання букв.</p>	<p>dislexia (gör. <i>δυσ</i> 'eltérést, szabálytalanságot jelölő előtag', és <i>λεξικός</i> 'szóbeli') – egy atipikus idegrendszeri fejlődés miatti tanulási zavar, mely elsősorban az olvasás elsajátításának nehézségében nyilvánul meg.</p>
<p>дисонанс (фр. <i>dissonance</i> від лат. <i>dissonans</i> 'різноголосий, різнозвучний') – негармонійне поєднання звуків, порушення співзвучності.</p>	<p>disszonancia (fr. <i>dissonance</i> a lat. <i>dissonans</i>-ból 'eltérő hangzású, széthangzó') – a klasszikus poétika szerint a jóhangzás ellen elkövetett stílushiba, szokatlan, szabálytalan módon egymásmellé kerülő elemek feldolgozásával járó nehézség.</p>
<p>дифірамб (грец. <i>διθυράμβος</i> 'урочиста хорова пісня на честь богів, передовсім Вакха') – особливий вид</p>	<p>dithirambus (gör. <i>διθυράμβος</i> 'ünnepélyes kórusének') – a görög dithürambosz szóból ered, mely a</p>

<p>давньогрецької хорової лірики. Дифірамб – первісно культова пісня на честь бога Діоніса.</p>	<p>Dionüszosz isten tiszteletére énekelt kardalok refrénszerű felkiáltása volt. Költői műfaj; az óda és a bordal között áll, hangvétele ez határozza meg: az ódától emelkedettségét, a bordaltól szilajságát és jókedvű hangvétele származtathatjuk.</p>
<p>дифтонг (грец. <i>δυσ</i> ‘двічі, подвійний’ і <i>φωνος</i> ‘звук, голос’) – поєднання складотворних і нескладотворчих голосних звуків в одному складі. Дифтонги – фонемі, властиві англійській, німецькій, іспанській та іншим мовам.</p>	<p>diftongus, kettőshangzó (gör. <i>δυσ</i> ‘kettős, kétszer’ és <i>φωνος</i> ‘hang’) – 1) közvetlenül egymást követő két magánhangzónak egy szótagba olvadt kapcsolata (pl. <i>ao, üö</i>); 2) másfajta megközelítés szerint olyan magánhangzó, amelynek képzése közben változik a nyelvtámasztás, illetőleg az ajkak helyzete.</p>
<p>діакритики (грец. <i>diakritikos</i> ‘розрізнявальний’) – додаткові значки, що передають фонетичні властивості звука і розташовуються над, під або поряд з літерою, яка позначає відповідний звук. Такі знаки позначають вимову звука, що відрізняється від вимови іншого звука, позначено тією самою літерою, але без діакритичного знака.</p>	<p>diakritikus jel, mellékjel (gör. <i>διακριτικός</i> ‘megkülönböztető’) – arra szolgál, hogy egy magánhangzó vagy mássalhangzó alapjelét kiegészítve módosíts vagy finomítsa annak jelentését. Az alapjelet a hozzá kapcsolódó egy vagy több mellékjellel együtt egyetlen (komplex) szimbólumnak tekintjük. A diakritikus jelek egy része a fonáció különböző aspektusaira utal.</p>
<p>діалект – різновид певної мови, що разом із літературним становить національну мову; засіб спілкування між представниками однієї територіальної чи соціальної групи. Відповідно розрізняють територіальні і соціальні.</p>	<p>dialektus (nyelvjárás, területi nyelvváltozat) – olyan nyelvváltozat, amelyet egy bizonyos területen élő közösség használ.</p>
<p>діалектизм (грец. <i>διαλεκτος</i> ‘розмова, наріччя, говірка’) – слово або словосполучення, характерне для мови певних територій. Діалектизми вживаються в</p>	<p>dialektalizmus (gör. <i>διαλεκτος</i> ‘beszéd, dialektus’) – nyelvjárási nyelvi alak, valamely nyelvjárásból, dialektusból eredő, arra jellemző nyelvi forma. A dialektalizmusokat a</p>

<p>художній літературі зі стилістичною метою (для відтворення місцевого колориту, мовної характеристики персонажів тощо).</p>	<p>szépirodalomban stilisztikai céllal használják (a helyi színezet visszaadása, a szereplők jellemzése stb. céljából).</p>
<p>діалог (грец. <i>διαλογος</i> ‘розмова, бесіда’) – форма мовної комунікації, учасники якої обмінюються репліками-висловлюваннями. Останні здебільшого оформлені як неповні, еліптичні речення простої будови. Усна форма діалогу пов’язана з активною роллю інтонації, текстів, міміки співрозмовників. У писемній формі діалогу відповідна інформація міститься в ремарках. Діалог, що використовується в художніх текстах, виконує вторинну функцію естетизації усно-розмовного спілкування.</p>	<p>dialógus, eszmecsere, párbeszéd (gör. <i>διαλογος</i> ‘beszélgetés, beszéd’) – a filozófiában Platón teremti meg esszészertű műfajként; az eltérő nézetek szembeállításával bontja ki az igazságot. Ilyen értelemben a dialektikus gondolkodásmód módszertanát alapozta meg. A drámában két szereplő beszéde egymással. Vitájukat replikának is nevezik. Versben is előfordul - az eklogaköltészet eleinte mindig párbeszédés volt.</p>
<p>діахронія (грец. <i>δια</i> ‘крізь’ і <i>χρονος</i> ‘час’) – 1) підхід до явищ мови, що передбачає їх вивчення з урахуванням змін, що відбуваються в часі; вивчення історичного розвитку якогось явища, фактів загалом; 2) вертикальний зріз мови, коли предметом лінгвістичного аналізу є історичний розвиток мови; вивчення еволюції всієї мовної системи в історичному розвитку.</p>	<p>diakrónia (gör. <i>δια</i> ‘keresztül’ és <i>χρονος</i> ‘idő’) – 1) történetiség, valamely jelenség történeti jellege; 2) a történeti jelleg érvényesítése a tudományos leírásban, valamely jelenség történeti leírása 3. a nyelv változási folyamata az időben több korszakbeli leíró rendszer egybevetésével.</p>
<p>дієвідміна – група дієслів, що має однакові ознаки словозміни за особами й числами. За закінченнями виділяють дві дієвідміни.</p>	<p>igeragozás – 1. az ige mód, idő, szám és személy szerinti alakjainak jellel, raggal vagy némely nyelvben egyéb módon való megalkotása 2. az ige ilyen alakjainak valamely szempont szerint elkülöníthető csoportja, rendszere, összessége.</p>

<p>дієприкметник – не особова форма дієслова, що позначає реалізовану в часі ознаку предмета, пов'язану дією або станом цього предмета. Дієприкметник відповідає на питання який? яка? яке? Дієприкметники класифікуються за такими ознаками: а) категорії стану – активний і пасивний; б) часу – теперішнього і минулого часу (в'янучий і зів'ялий); в) виду – доконаного та недоконаного виду.</p>	<p>melléknévi igenév – az igének névszói természetű, <i>-ó, -ő</i> vagy <i>-t, -tt</i> vagy <i>-andó, -endő</i> képzős származéka, amely a mondatban legtöbbször úgy használatos, mint a melléknév, olykor, mint a főnév. A mai magyar nyelvben hagyományosan háromféle melléknévi igenevet szoktak megkülönböztetni: a folyamatos (egyidejű), a befejezett (előidejű) és a beálló (utóidejű) melléknévi igenevet.</p>
<p>дієприслівник – незмінювана дієслівна форма, що називає додаткову дію і подає обставинну характеристику головної дії і відповідає на питання коли? чому? за якої умови? З якою метою? Дієприслівники класифікуються за такими ознаками: а) виду – недоконаного й доконаного; б) часу – теперішнього й майбутнього.</p>	<p>határozói igenév, határozó igenév – az igének határozószói természetű, <i>-va, -ve</i> vagy <i>-ván, -vén</i> képzős származéka, amely a mondatban főleg állapot-, mód-, idő- vagy okhatározó.</p>
<p>дієслово – повнозначна частина мови, що означає дію або стан предмета як процес. Дієслово відповідає на питання: що робити? Що зробити? Що робиться з предметом? У якому стані предмет перебуває? Дієслово утворює форми дієвідмінювані (дійсного, умовного і наказового способів), відмінювані (дієприкметники), незмінювані (неозначена форма дієслова і дієприслівник). Дієслову властиві категорії виду, способу, часу, особи, стану. Основна синтаксична функція дієслова – присудок.</p>	<p>ige, verbum – az a szófaj, illetve szó, amely a cselekvést, történést, állapotot, létezést személyre, számra, időre, módra, továbbá egyes nyelvekben tárgyra vagy egyéb körülményekre vonatkoztatva fejezi ki. Az ige esetében is találunk olyan tulajdonságokat, amelyek - ha az adott nyelvben léteznek - mindig az igén fejeződnek ki. Ilyenek az igeidő, igemód, aspektus, akcióminőség, a műveltetés és a passzivitás toldaléka. Az igén jelenik meg az alannal való egyeztetés morfológiai jele, valamint a határozott, illetve határozatlan tárggyal, a közvetlen, illetve közvetett tárggyal való egyeztetés morfológiai jele.</p>

<p>дійсний спосіб дієслова – граматична категорія дієслова, що означає дію, яка реально відбувається, відбувалася або відбудеться. Дієслова дійсного способу виступають у формах минулого, теперішнього і майбутнього часів.</p>	<p>kijelentő mód, jelentő mód – az igének az a módja, amely a cselekvés, történet, állapot, létezés tényét a maga valóságában fejezi ki, tekintet nélkül a beszélőnek a cselekvéssel szemben elfoglalt álláspontjára vagy a korlátozó feltételekre.</p>
<p>ділова лексика – слова й усталені звороти, що виконують функцію офіційного спілкування, вживаються в документах, усній діловій практиці. До ділової лексики належать назви документів, посад, організацій, назви дій, характерних для міждержавних, адміністративних відносин тощо.</p>	<p>hivatali szóincs - a hivatalos kommunikáció funkcióját betöltő, a dokumentumokban és a szóbeli hivatali gyakorlatban használt szavak és bevett kifejezések összessége. Az hivatali szóincsbe tartoznak az iratok, tisztségek, szervezetek, az államközi és közigazgatási kapcsolatokra jellemző cselekmények elnevezései stb.</p>
<p>ділова мова – офіційно-діловий стиль, що використовується мовцями у сфері діяльності державних та громадських установ.</p>	<p>hivatali nyelv – ügyviteli stílus, amelyet az állami hivatalokkal és civil szervezetekkel kapcsolatos kommunikáció során használnak.</p>
<p>довгий приголосний звук – звук, що вимовляється з тривалим розмиканням органів мовлення. Довгі приголосні звуки передають дві фонемі. Графічно у фонетичній транскрипції така вимова позначається двома крапками (:).</p>	<p>hosszú mássalhangzó – olyan beszédhang, amelynek képzése, illetve kiejtése a megfelelő rövid hangénál több ideig tart. A magyarban hosszú mássalhangzó nem állhat mássalhangzó mellett. Ezért ha egy hosszú mássalhangzó kerül egy rövid mellé, akkor a hosszú a kiejtésben megrövidül.</p>
<p>додаток – другорядний член речення, що означає об'єкт дії, стану чи ознаки і відповідає на питання непрямих відмінків. З пояснюваним словом він здебільшого пов'язаний способом керування, рідко – прилягання. Dodatok виражається формами непрямих відмінків іменників, займенників, кількісних</p>	<p>tárgy – valamely cselekvésfogalmat kifejező alaptag bővítménye, s azt nevezi meg, amire a cselekvés irányul, illetőleg ami a cselekvés eredményeképpen létrejön. Az a mondatrészt, illetve valamely igéhez vagy igenévhez tartozó bővítmény, amely <i>kit?, mit? (kiket?, miket?)</i> kérdésre felel. A tárgy szófaja főnév,</p>

<p>числівників, а також інфінітивом та нерозкладним словосполученням, що в реченні виступають з предметним значенням.</p>	<p>de más szófajú is lehet, ilyenkor azonban mindig főnévi értékben áll.</p>
<p>домінанта (лат. <i>dominantis</i> ‘панівний’) – одне зі стилістичних понять, що в низці однотипних мовних одиниць є носієм основного значення й підпорядковує собі всі інші змістові та стилістичні значення.</p>	<p>alapelv (lat. <i>dominantis</i> ‘uralkodó’) – az emberi gondolkodás vagy szemlélet természetében gyökerező olyan, önmagában világos, kétségbevonhatatlan tétel, amely tovább már nem bizonyítható, de igazolásra nem is szorul, s amelyből további tételek vezethetők le.</p>
<p>драма (грец. <i>драма</i> ‘дія’) – один із трьох основних родів літератури, який відображає життя в діях. Д. у вузькому значенні – один із основних жанрів драматургії; літературний твір, побудований у формі діалогу чи полілогу дійових осіб без авторської мови.</p>	<p>dráma (gör. <i>драма</i> ‘cselekvés’) – az alapvető műnemek egyike. Olyan irodalmi alkotás, mely a szereplők tetteit, jellemét párbeszédes formában jeleníti meg, s a színházi előadásban nyeri el végső formáját. A drámai műnem műfajai: tragédia, komédia s a kettő közti árnyalatok: tragikomédia, középfaájú dráma vagy színmű, s ide sorolható még a bábjáték vagy a gyerekeknek írt mesedráma is. A dráma lehet verses és prózai formájú.</p>
<p>дрижачий приголосний звук – сонорний піднебінний звук, під час утворення яких передня спинка язика наближається до піднебіння, а видихуваний струмінь повітря примушує дрижати (вібрувати) кінчик язика, напр.: укр. [p], [p’].</p>	<p>pergetett mássalhangzó (pergőhang, tremuláns) – olyan mássalhangzó, amelynek képzésekor az egyik hangképző szerv gyorsan, többször megérinti a másikat (pl. a magyar <i>r</i>).</p>
<p>другорядні члени речення – члени речення, що пояснюють, уточнюють чи доповнюють значення головних членів двоскладного речення. До другорядних членів речення належать додаток, означення, обставина.</p>	<p>bővítmény – a puszta alanyon és állítmányon kívül a mondatban levő egyéb mondatrészek valamelyike. A mondatban az alaptag szófaja szerint igei (igenévi) és névszói csoportot különböztetünk meg.</p>

<p>дублет (фр. <i>doublet</i> від <i>double</i> ‘подвійний’) – один з двох або більше термінів, що виражають те саме наукове поняття.</p>	<p>dublett (fr. <i>doublet</i> a <i>double</i>-ból ‘kettős’) – 1) két közös eredetű, de hangváltozás következtében hangalakjában eltérő szó, szóalak; szópár; 2) valamely funkcióra létrejött kettős alak, amelyek között funkciómegoszlás szokott bekövetkezni.</p>
<p>дужки – парний видільний розділовий знак (). Використовуваний для виділення слів, словосполучень, речень та більших за речення частин, що містять додаткову інформацію або пояснення до основної частини тексту.</p>	<p>зárójel – páros írásjel; elsősorban a kevésbé fontosnak tartott, illetve a főszövegtől más okból elkülönített, közbevetésszerű szövegrészek elkülönítésére szolgál. Leggyakoribb a kerek vagy gömbölyű zárójel, ezenkívül előfordul a szögletes [], a kapcsos { }, a kúpos < >, valamint a csúcsos « » zárójel is.</p>
<p>евфемізм – (грец. <i>εὐφροσμοσ</i>, від <i>eu</i> ‘добре’ і <i>phemi</i> ‘говорю’, що означає ‘пом’якшений вираз’) – слово чи вираз, що вживається з метою уникнення слів із грубим, непристойним змістом чи забарвленням.</p>	<p>eufemizmus, szépités (göt. <i>εὐφροσμοσ</i>, az <i>eu</i> ‘jó’ és <i>phemi</i> ‘finoman beszélek’) – sértő, illetlen vagy annak érzett - főként a halállal, anyagcserével, betegséggel, öregséggel, szexualitással, tabu alá vont lényekkel (Istennel) kapcsolatos - szó, kifejezés helyettesítése enyhébb változattal, körülírással.</p>
<p>евфонія – добре, приємне, з погляду фонетичних і лексико-стилістичних норм певної мови, звучання певних мовних елементів – звукосполучень.</p>	<p>eufónia – jóhangzás, széphanzás. Az ókori retorika az eufóniát az irodalmi mű egyik nélkülözhetetlen alapsajátóságának tekintette és igyekezett a jóhangzás feltételeit is megszabni.</p>
<p>еквівалент (лат. <i>aequivalentis</i> ‘рівнозначний, рівноцінний’) – мовна одиниця, що за функцією рівнозначна іншій одиниці мови. Еквівалентні слова – сполучення слів, що заступають у реченні слова, виконуючи їхню синтаксичну роль. У ролі еквівалентних слів виступають здебільшого фразеологізми.</p>	<p>ekvivalens, egyenértékű (lat. <i>aequivalentis</i> ‘egyenértékű’) – olyan nyelvi egység, amely funkciójában egyenértékű egy másik nyelvi egységgel. A főnévvel egyenértékű szavak vagy szókapcsolatok például a névmások vagy a jelzős szerkezetek. Ha ezeket egymással behelyettesítjük, minden esetben jól szerkesztett mondatot kapunk.</p>

<p>екзотизм (грец. <i>έξοτικος</i> ‘чужий, іноземний’) – слово, запозичене українською мовою з інших мов для позначення реалій життя іншого народу чи країни.</p>	<p>egzotizmus (gör. <i>έξοτικος</i> ‘idegen, külföldi’) – az európaiktól eltérő kultúrák sajátosságainak, idegenszerű motívumainak halmozása, szervesen felhasználása az európai művészetben.</p>
<p>експозиція (лат. <i>expositio</i> ‘напоказ, переказ’) – сюжетно-композиційний елемент, частина твору, як правило початкова, де змальовано суспільне середовище та життєві обставини, у яких формувалися риси характеру дійових осіб, історичні умови, час і місце, що впливають на розвиток подій.</p>	<p>expoziáció (lat. <i>expositio</i> ‘elbeszél, közszemlére tesz’) – egy mű bevezetése, előkészítő része. Az eposz, és a dráma első szerkezeti egysége, mely a konfliktus résztvevőit, okait és körülményeit bemutatja.</p>
<p>елегія (грец. <i>έλεγια</i> ‘скарга’) – журлива пісня або вірш, у яких спостерігаються настрої журби, смутку, меланхолії. У елегія часто звучать скарги на життєві незгоди або містяться роздуми про швидкоплинність людського життя.</p>	<p>elégia (gör. <i>έλεγια</i> ‘panasz’) – a legelterjedtebb lírai műfajok egyike. A görögök eleinte így neveztek minden költeményt. Fő sajátossága, hogy a dallal és ódával ellentétben, nem a jelenben támadó érzelmeket fejezi ki, hanem az emlékezet szűrőjén keresztül szemléli a dolgokat.</p>
<p>еліпс (грец. <i>έλλειψις</i> ‘пропуск, випадіння’) – пропуск певного елемента висловлення. Пропущений елемент можна легко відновити в певному мовленнєвому оточенні або в ситуативному контексті.</p>	<p>ellipszis, kihagyás (gör. <i>έλλειψις</i> ‘kihagyás, kiesés’) – olyan mondat- vagy gondolatalkzat, amelyben a kihagyott szóelemek, szavak, rövid frázisok pótolhatók a szövegkontextus vagy a beszédhelyzet alapján.</p>
<p>елокуція (лат. <i>elocutio</i> ‘вислів, стиль’) – розділ античної риторики, що охоплював матеріал про впорядкування та висловлення думки, підпорядкування слів думці й потребам комунікації. Головні завдання теорії елокуції: типологія стилів, засади вибору мовних засобів щодо до мети, творення тропів та фігур.</p>	<p>élokúció, ékesszólás (lat. <i>elocutio</i> ‘kifejezés, stílus’) – a klasszikus retorikának a kifejezésmóddal foglalkozó része. Itt tárgyalják a retorikák a helyes szóhasználatot és a helyes mondatalkatást. Ezután következik a stílusnemek és a stílusművészet tanja, ez utóbbihoz csatolják a szóképek, az alkatok és a prózaritmus tárgyalását.</p>

<p>ентропія (грец. <i>έν</i> 'в' і <i>τροπέ</i> 'поворот, зміна, перетворення') – міра невизначеності ситуації (обсягу недостатньої інформації), що залежить від кількості знаків у коді й імовірності їх появи в тексті; спотворення і втрата певної частини повідомлення під час його передавання, що унеможлиблює процес адекватного сприйняття.</p>	<p>entrópia (gör. <i>έν</i> '-ban' і <i>τροπέ</i> 'fordulat, változás') – az információelméletben az elemek megjelenésének valószínűségi eloszlása, amely akkor a legnagyobb, ha a közlő által kibocsátható elemek egyenlő valószínűséggel jelenhetnek meg (pl. a magyarul a szókezdő gy után bármely magánhangzó megjelenhet, tehát az entrópia nagy, a szókezdő ty után azonban csak ú, ű fordulhat elő, tehát az entrópia igen kicsi).</p>
<p>епентеза (грец. <i>έπενθεσις</i> 'вставка') – поява у словах неетимологічного звука між двома іншими – приголосного між голосними / голосного між приголосними – для полегшення переходу між артикуляціями різних звуків; вставлення звуків у слові за комбінаторними причинами</p>	<p>epentézis (gör. <i>έπενθεσις</i> 'beillesztés') – etimológiailag (a szavak eredetét tekintve) nem indokolt hang betoldása szó belseji helyzetben (pl. korán(t)sem). A klasszikus retorika barbarizmusnak, ejtési hibának tekintette, ha csak a kiejtés megkönnyítését szolgálta, de nyelvi erénynek (metaplazmus), ha volt esztétikai funkciója.</p>
<p>епігон (грец. <i>επιγονος</i> 'нащадок') – зневажливо-іронічна назва письменника, який не виробив власного творчого стилю, не набув творчої самостійності, а наслідує або копіює індивідуальний стиль, форму, повторює ідеї своїх попередників, при цьому позбавлений творчої оригінальності.</p>	<p>epigon (gör. <i>επιγονος</i> 'örökös, leszármazott') – nagy alkotó egyéniség vagy jelentős irányzat eredetiséggel nem rendelkező utánczója, aki gyakran csak a külsődleges jellegzetességeket másolja. Valójában licitáló művész. Nemcsak azt akarja bizonyítani, önmagának és a világnak, hogy ő is tudja, amit mestere tud, hanem azt is, hogy ő még jobban tudja.</p>
<p>епіграма (грец. <i>έπιγραμια</i> 'напис') – жанр сатиричної поезії дотепного, дошкульного змісту з несподіваною, градаційно завершеною кінцівкою (пуантом). В еллінську добу епіграмма вживалася як напис на</p>	<p>epigramma (gör. <i>έπιγραμια</i> 'rávésés, felirat') költői műfaj. A halottat jellemző és varázsigé gyanánt használt mondásba (elegeion, elogium) eredt s eredetébe adódó sajátosságai a görög-római fejlődés</p>

<p>вівтарях, сприймалася як епічна форма, втілена в елегійний двовірш, пізніше поети вдавалися до ямбічних та ін. розмірів, розширювали її тематичні межі.</p>	<p>során mindvégig megmaradtak. Ezzel a varázsigével ellenségek vagy jóakarók a halott túlvilági megítéltetését és sorsát akarták befolyásolni.</p>
<p>епіграф (грец. <i>ἐπιγραφή</i> ‘напис’) – цитата, вислів, афоризм чи прислів’я, що подається перед текстом літературного твору або навіть перед окремими його розділами.</p>	<p>epigráf (gör. <i>ἐπιγραφή</i> ‘felirat’) – olyan felirat, kifejezés, idézet vagy vers, amely egy dokumentum, monográfia vagy annak egy része elején található.</p>
<p>епізод (грец. <i>ἐπισοδιον</i> ‘вставка’) – невеликий уривок, фрагмент, відносно завершена чи самостійна частина художнього твору, що зображує одну з подій або важливий момент долі героя.</p>	<p>epizód (gör. <i>ἐπισοδιον</i> ‘beillesztés, berakás’) – közbeszúrás, közbeszótt cselekmény. Olyan részlet, mely nem tartozik szorosan a regény, eposz vagy dráma cselekményének fő vonalához, de segíti annak megértését s a szereplők jellemének megismerését. A mindennapi életben esemény sor, mely érdekes, de nem sorsdöntő jelentőségű.</p>
<p>епілог (грец. <i>ἐπιλογος</i> ‘післяслів’я’) – заключна частина, що додається до завершеного художнього твору й не пов’язана з ним нерозривним розвитком дій. Епілог – коротка оповідь про те, що відбувалося з дійовими особами твору після закінчення основної сюжетної лінії, іноді додається оцінка зображуваному або напрям подальшого розвитку подій та долі героїв.</p>	<p>epilógus, utószó, utóirat (gör. <i>ἐπιλογος</i> ‘utószó’) – befejezés, végső megnyilatkozás, záradék. Drámák, regények, tudományos művek végén is előfordul, melyben a szerző a végkifejlet utáni állapotot ismerteti, vagy összefoglalja gondolatait, kiegészítő magyarázatot fűz munkájához.</p>
<p>епістолярний стиль (лат. <i>epistola</i> ‘лист, послання’) – стиль листів, заочного письмового спілкування людей у сфері побуту, особистого життя, виробництва, ділових стосунків. Розрізняють листування офіційне, або службове, і неофіційне, або</p>	<p>episztoláris stílus (lat. <i>epistola</i> ‘levél, küldemény’) – a levélírás műfajára épülő irodalmi stílus, amelyben a történet vagy a szöveg egyes részei levél formájában vannak megírva. Ez a stílus lehetővé teszi a szerző számára, hogy a szereplők közötti</p>

<p>приватне. Для листів, зокрема офіційних, характерні типові зачини (формули звертання, вітання), стандартні закінчення.</p>	<p>kommunikációt levélváltásokon keresztül jelenítse meg, így a történetet vagy a szöveget egyedi és személyes hangvétel jellemzi.</p>
<p>епітафія (грец. <i>ἐπιταφίος</i> ‘надгробне слово’) – надмогильний напис у віршах чи прозі, поширений в античну добу переважно у вигляді епіграм, пов’язаний з культом мертвих. В Елліда такі написи мали дидактичну функцію, особливо на могилах загиблих героїв, де вони розпочинались словами.</p>	<p>epitáfium, sírvers (gör. <i>ἐπιταφίος</i> ‘gyászbeszéd’) – versben megfogalmazott sírfelirat. Miként a sírfelirat általában, a szó szűkebb értelmében véve a halott testét őrző tárgyon, építményen, a síremléken valóban olvasható felirat; tágabb értelemben azonban az ilyen feliratok műfaji konvencióhoz igazodó bármiféle más formában nyilvánossá vált verset is így neveznek.</p>
<p>епітет (грец. <i>ἐπιθετον</i> ‘прикладка’) – художнє, образне означення, що називає характерну властивість предмета, явища.</p>	<p>epitheton (gör. <i>ἐπιθετον</i> ‘értelmező jelző’) – jelző. Két fő típusát különbözteti meg a stilisztika. Az epitheton ornans görög-latin eredetű kifejezés, jelentése: „díszítő jelző”, állandósult jelző, állandó jelző, eposzi jelző: sorozatosan visszatérő, a főbb szereplők, természeti jelenségek, visszatérő kifejezések említésekor használt stíluseszköz.</p>
<p>епіфора (грец. <i>ἐπιφορά</i> ‘перенос, повторення’) – стилістична (риторична) фігура – повторення слів, словосполучень, звукосполучень у кінці віршованих рядків, строф, речень для підкреслення виразності мови, її мелодійності.</p>	<p>epifora (gör. <i>ἐπιφορά</i> ‘átvitel, ismétlés’) – bővítésen (adjekció) alapuló gondolatalakzat a klasszikus retorika szerint; a nyelvi kifejezés szintjén zajlóismétlés, amikor egy szó vagy szócsoport ismételten fordul elő két vagy több egymást követő nyelvi, ill. metrikai egység végén.</p>
<p>епос (грец. <i>ἔπος</i> – ‘слово, оповідання’) – різновид літературного роду, що оповідає про події, людину, її долю.</p>	<p>eposz (gör. <i>ἔπος</i> – ‘szó, történet’) – hősköltemény, mely az egész, népre, népcsoportra, nemzetre vagy az egész emberiségre kiható eseménykort beszél el nagy terjedelmű, legendás formában, csodás elemekkel átszöve.</p>

<p>есперанто – штучна міжнародна мова, створена на основі романських і частково германських мов, за граматичною будовою – аналітична мова.</p>	<p>eszperantó – tudatos és szándékos nyelvtervezési, nyelvalkotási folyamat eredményeként létrejött élő nyelv. A Lazaro Ludoviko Zamenhof dolgozta ki, forrásnyelvei elsősorban az újlatin, a germán és a szláv nyelvek.</p>
<p>етимологія (грец. <i>ἐτυμολογία</i>, від <i>ἐτυμον</i> ‘істина’ і <i>λογος</i> ‘слово, вчення’) – 1) розділ мовознавства, що вивчає походження та історію окремих слів і морфем; 2) походження та історія слів і морфем.</p>	<p>etimológia (gör. <i>etymologia</i>, az <i>ἐτυμον</i>-ból ‘igazság’ és a <i>λογος</i> ‘szó, tudás’) – 1) a nyelvtudománynak az az ága, mely a szavak eredetével, származásával foglalkozik; szófejtés; 2) egy bizonyos szó eredetének magyarázata</p>
<p>етнолінгвістика (грец. <i>ἔθνος</i> ‘народ’ і лінгвістика) – розділ лінгвістики, що вивчає зв’язок мови з життям народу і відбиття в мові фольклору та міфів матеріальної і духовної культури етносу. Увагу етнолінгвістів привертають питання взаємодії лінгвістичних та етнічних чинників у функціонуванні й розвитку мови.</p>	<p>etnolingvisztika (gör. <i>ἔθνος</i> ‘nép’ és lingvisztika) – szélesebb értelemben eredetileg az amerikai kulturális antropológia része volt. Elsősorban az írás nélküli népek, azon belül is főként az amerikai indiánok nyelvének kutatásával foglalkozott. Csak az utóbbi évtizedekben szélesedett olyan diszciplínává, amely a nyelv és a társadalom közös kérdéseivel foglalkozik.</p>
<p>етноніми (грец. <i>ἔθνος</i> ‘народ, плем’я’, <i>ὄνομα</i> ‘ім’я, назва’) – назви різних етносів (етнічних груп, народів, племен, родів, народностей, націй тощо).</p>	<p>népnevek, etnonimák (gör. <i>ἔθνος</i> ‘törzs, nép’, <i>ὄνομα</i> ‘név, elnevezés’) – a különböző etnikai csoportok (népek, törzsek, klánok, nemzetiségek, nemzetek stb.) nevei.</p>
<p>евангеліє (грец. <i>εὐαγγέλιον</i> ‘добра звістка, новина’) – ранньохристиянські твори, що оповідають про земне життя, вчення, смерть і воскресіння Ісуса Христа.</p>	<p>evangélium – (gör. <i>εὐαγγέλιον</i> ‘jó hír’) ókeresztény irodalmi műfaj. Jézus életével, életének eseményeivel, tanításával foglalkozó elbeszélés. A „jó hír”, amiről az evangélium beszél, a Messiás eljövedele.</p>
<p>жанр (фр. <i>genre</i>, від лат. <i>genus (generis)</i> ‘рід, вид’) 1) вид художньої творчості, який характеризується різними мовностилістичними</p>	<p>műfaj (fr. <i>genre</i>, a lat. <i>genus (generis)</i>-ből ‘faj, nem’) – 1. a műalkotások meghatározott jellemvonások alapján történő rendszerezésének, csoportosítá-</p>

<p>настановами й формальними ознаками. 2) різновид функціонального стилю, форма мовного спілкування, продиктована певними умовами побудови композиційно цілісного висловлювання. У науковому стилі розрізняють жанр статті, монографії, рецензії, анотації тощо; в офіційно-діловому стилі – жанр наказу, протоколу, заяви і под.; у розмовному стилі – жанр бесіди, розповіді, поради та ін.</p>	<p>sának központi fogalma. Az irodalmi műfaj-kategória egyértelmű meghatározásának több akadálya is van. A műfajok tovább tagolódnak alműfajokká, amelyekben belül ismét újabb csoportokat különböztetni meg a hagyományos elképzelés (pl. az epikán belül az eposz, a novella, a regény stb., lehet). Ez a műfajelméleti rendszer azonban mereven egysíkú, nem veszi figyelembe az irodalmi mű tényleges viszonyait.</p>
<p>жаргон (фр. <i>jargon</i> ‘базікання’) – соціальний діалект, яким користуються мовці, об’єднані спільними інтересами, захопленнями, професією, віком, ситуацією. Відрізняється від літературної мови специфічною лексикою і вимовою, існує не окремо, а на основі певної мови. Розрізняють жаргон військовий, спортивний, молодіжний, канцелярський.</p>	<p>zsargon (fr. <i>jargon</i> ‘csevegés’) – valamely csoportnyelvnek az elkülönülés, a csak beavatottak számára érthető kifejezőmód szándékával létrehozott használati módja. Első változatai a középkori alvilágban kialakult jassznyelvek, de a zsargonizálódás tendenciája ettől eltekintve jellegzetesen újkori jelenség. Napjainkban egyre erőteljesebb a szaknyelvek zsargonizálódása, a nyelvi elzárkózás a társadalmi pozíciónyerés eszköze.</p>
<p>жаргонізм, аргонізми – слова або вислови, які належать якомусь жаргону певної мови. Жаргонізм використовуються для надання експресивного забарвлення назвам предметів та явищ, важливих для членів соціальної групи, що послуговуються даним жаргоном</p>	<p>zsargonkifejezések – az illető csoport számára különös szerepet játszó személyek, tárgyak és események, amelyek, feltűnő és egyébként szokatlan megnevezéseket kapnak, s melyeket a szakszókinccsel és a köznap nyelvhasználat általánosan elterjedt kifejezéseivel párhuzamosan egyfajta szinonimaként használják.</p>
<p>жести (фр. <i>geste</i> від лат. <i>gestus</i> ‘положення, поза’) – складник паралінгвістичних засобів спілкування, зокрема кінесики; більше або менше помітні, але виразно простежувані рухи</p>	<p>gesztus, taglejtés, testmozdulat (fr. <i>geste</i> a lat. <i>gestus</i>-ból ‘testtartás, pozíció’) – olyan kifejező testmozgások sorozata, amely a közösség tagjai számára hírértékkel bír az egyén lelkiállapotáról, ki nem mondott</p>

<p>людського тіла або рук, виразний рух пальців у комунікації. У випадках усвідомленого вживання служить для передавання інформації, емоцій, психічних станів, бажань тощо; у випадках неусвідомлюваного вживання несе інформацію про психічні стани мовця.</p>	<p>szándékáról, véleményéről. Rendszerint önkéntelen megnyilvánulás, de közlést tartalmaz, melyet a társadalom többi tagja minden nehézség nélkül megért. Sorozatos előfordulása gesztikuláció, személyhez kötve gesztúra. Értelmezésével és osztályozásával újabban a kommunikációelmélet foglalkozik.</p>
<p>жестикуляція (фр. <i>geste</i> від лат. <i>gestus</i> ‘положення, поза’) – використання жестів для підсилення виразності мови / мовлення або ж для вияву певної інформації. Жестикуляція вияскравлює й експресивізує мовлення.</p>	<p>gesztikuláció (fr. <i>geste</i> a lat. <i>gestus</i>-ból ‘testtartás, pozíció’) – a beszédet kísérő olyan kifejezőeszköz, amely a fej, a váll, a kar és a kéz mozgatása révén jön létre. A gesztikuláció fontos kiegészítése a verbális kommunikációnak, az érzelmeink kinyilvánításának, a mondandó nyomatékosításának az eszköze. A túlzásba vitt gesztikuláció zavaró.</p>
<p>журнал (фр. <i>journal</i> ‘газета, букв. щоденний листок (папір)’ від <i>jour</i> ‘день’) – періодичне друковане видання, що містить статті з різноманітних суспільно-політичних, наукових, культурологічних, літературних та інших питань.</p>	<p>folyóirat (fr. <i>journal</i> ‘újság, pontosabban. ‘napilap’ a <i>jour</i>-ból ‘nap’) – az időszaki lapok egy fajtája, mely többnyire havonta, esetleg kéthavonta vagy negyedévente jelenik meg; tehát a periodicitás jellemzi. Hírek, esszék, novellák és publikációk egyaránt találhatóak benne.</p>
<p>журналістика – особливий вид творчої діяльності, що поєднує літературну майстерність журналіста з умінням оперативно інформувати, аргументовано аналізувати, правдиво оцінювати факти та переконливо впливати на аудиторію. Професіоналізм журналіста передбачає такі важливі морально-етичні риси, як правдивість, чесність, емпатичні здібності. Журналістика повинна</p>	<p>zsurnalisztika – szűkebb értelemben azoknak az írásoknak az összefoglaló elnevezése, melyek az időszaki sajtóorgánumokban látnak napvilágot; tágabb értelemben az időszaki sajtó teljes intézményrendszere. Az újságírók munkájának gyakorlati és elméleti oldalát egyaránt felöleli, beleértve a kutatást, interjúzást, írást, szerkesztést és publikálást is. A zsurnalisztika területéhez tartozik az</p>

<p>формувати громадську думку конкретними фактами, об'єктивною та чесною інформацією.</p>	<p>újságok, folyóiratok, rádió- és televízió műsorok, valamint az online média világa is.</p>
<p>забарвлення – додаткові стилістичні відтінки мовних одиниць, що надають висловленню чи тексту певного характеру (урочистості, книжності, розмовності тощо).</p>	<p>színezet – a nyelvi egységek kiegészítő stilisztikai árnyalatai, amelyek egy kijelentésnek vagy szövegnek bizonyos jelleget kölcsönöznek (ünnepélyesség, köznyelviség stb.).</p>
<p>загадка – стислий алегоричний опис подій, предметів, явищ, що їх треба впізнати й назвати; головоломка. Один предмет відображається за допомогою іншого, такого, що має з ним хоча б віддалені, подібні риси, ознаки, схожість.</p>	<p>találós kérdés – a rejtvény azon formája, melyben határozott kérdést fogalmaznak meg. A folklór, s főként a gyermekfolklór legelterjedtebb műfajainak egyike, világszerte mindenütt megtalálható. A hivatásos irodalomban az enigmák közé tartozik.</p>
<p>загальна назва – іменник, що є узагальненою назвою однорідних предметів. Загальні назви можуть з'являтися внаслідок переходу власних назв на предмет, явище.</p>	<p>köznév – olyan főnév, amellyel a bizonyos csoportba tartozó dolgokat, tárgyakat, élőlényeket, illetve az ezekről alkotott egyedi vagy faji fogalmat megnevezzük (pl. hal, csillag, gondolat).</p>
<p>загальноживана лексика – лексика, яку використовують усі мовці незалежно від професії і спеціальності, освіти, місця проживання тощо.</p>	<p>köznyelvi szókincs – olyan szókincs, amelyet minden beszélő használ, függetlenül szakmájától és szakterületétől, iskolai végzettségétől, lakóhelyétől stb.</p>
<p>заголовок – це назва твору або окремих його частин. За допомогою заголовка їх структурують, полегшують роботу з виданням, осмислюють окремі частини тексту, готують читача до сприймання нового матеріалу, забезпечують зручність у пошуку вибіркової інформації, акцентують увагу на окремих частинах, підсилюють довідкові функції книги, спрощують пошук частин твору тощо.</p>	<p>cím – egy vagy több szellemi műnek, ill. a szellemi mű alkotórészeinek rendszerint rövid, más alkotásoktól megkülönböztető felirata, megjelölése. Rendszerint a tartalomra is utal, érdeklődést kíván kelteni, s olykor a kelendőség céljait is szolgálja. Sajtótermékek esetében leginkább az alábbiak fordulnak elő: sorozatcím, cikluscím, főcím, alcím, kötetcím, fejezetcím.</p>

<p>задньоязиковий приголосний звук – звук, що утворюється наближенням задньої спинки язика до м'якої частини піднебіння, укр. [r], [r'], [k], [k'], [x], [x'].</p>	<p>hátsó szápadláshangok – olyan mássalhangzók, amelyek képzésekor a nyelv hátsó része a kemény szápadlás középső részével érintkezik. A magyarban a <i>g, k</i> hangok.</p>
<p>займенник – змінна самостійна частина мови, що вказує на предмети, ознаки і кількість, але не називає їх. Займенники співвідносяться з іменниками, прикметниками, числівниками.</p>	<p>névmás – olyan szófaj, illetve szó, amely valakire, valamire rámutat, vonatkoztat, határozatlanul vagy kérdezve utal, és amely csak a használat alkalmával, a beszédbeli, illetve a szövegbeli helyzetben kap konkrét jelentést.</p>
<p>займенник особовий – такий, що вказує на особу мовця (укр. <i>я</i>), особу, до якої звертається мовець, на співрозмовника (укр. <i>ти, ви, він, вона, воно, вони</i>).</p>	<p>személyes névmás, személynévmás – a nyelvtani személyt és számot jelölő névmás, amelyet elsősorban személyek, ritkábban megszemélyesített állatok, dolgok, olykor pedig (főleg többes szám 3. személyű) tárgyak, dolgok megjelölésére megnevezésük helyett használunk.</p>
<p>займенник зворотний і підсилювальний – що вказують на особу як виконавця дії (укр. <i>себе</i>), завжди відноситься до суб'єкта дії. Зворотний займенник не має форми називного відмінка. Він не має також форм роду і форм множини. Відмінюється він так само, як і особовий займенник другої особи ти. У давальному і місцевому відмінках наголошується останній склад.</p>	<p>visszaható névmás (reflexívum) – 1. az a névmás, amely az alany és a tárgy személyének azonossága mellett azt fejezi ki, hogy az alany cselekvése önmagára irányul (pl. dicséri magát) 2. az a névmás, amely azt fejezi ki, hogy a máshonnan kiinduló cselekvés nyelvtani alanya és tárgya ugyanaz a személy; 3. az a névmás, amely azt fejezi ki, hogy az alany és a határozó vagy az alany és a birtokos jelző személye ugyanaz.</p>
<p>займенник присвійний – вказує на належність предмета певній особі (укр. <i>мій, твій, свій</i>).</p>	<p>birtokos névmás – a birtokos személyét és számát, valamint a birtok számát kifejező névmás (pl. <i>enyém, enyéim, mienk, mieink</i>).</p>
<p>займенник вказівний – виділяє предмет із ряду однорідних (укр. <i>цей, той</i>).</p>	<p>mutató névmás – olyan névmás, amellyel a beszédhelyzetre vagy a szöveg- összefüggésre támaszkodva</p>

	valamely dologra, személyre, tulajdonságra, mennyiségre vagy egyéb jelentésmozzanatokra mutatunk rá (pl. <i>ez, olyan, ennyi</i>).
займенник означальний – вказує на особу чи предмет, що діє самостійно (сам), на повне охоплення предмета ознакою, дією (укр. увесь, кожний), на відмежування від подібних предметів чи осіб (інший).	melléknévi névmás – olyan névmás, amelyet a mondatban a melléknévhez hasonló szerepben használunk (pl. <i>ilyen, olyan, melyik</i>).
займенник питальний – служить для оформлення запитань про особу (укр. хто), предмет (укр. що), ознаку чи належність предмета (укр. який, чий, яка, чия, чие), про кількість предметів (укр. скільки).	kérdő névmás – olyan névmás, amellyel személy, dolog, mennyiség, milyenség felől tudakozódunk (pl. <i>ki?, hányadik?, milyen?</i>).
займенник відносний або єднальний – виконує функцію сполучного слова у складнопідрядному реченні (укр. хто, що, який, чий).	vonatkozó névmás – a főmondatnak valamely mondatrészére vagy az egész mondat tartalomra utaló és a mellékmondatban rendszerint kötőszóként álló névmás (pl. <i>aki, amely, ami, amilyen, ahány</i>).
займенник заперечний – із часткою ні (укр. ніхто, ніщо, ніякий, нічий, ніскільки)	tagadó névmás – senki, semmi, semmilyen, semennyi stb.
займенник неозначений – вказує на неконкретну особу, предмет, ознаку, кількість (укр. абихто, де-небудь, якийсь)	határozatlan névmás – pontosan meg nem határozott vagy ismeretlen személyt, dolgot, tulajdonságot, mennyiséget jelölő névmás (pl. <i>valaki, valami, némely</i>).
закінчення, флексія – змінна частина слова, що виражає синтаксичні відношення певного слова до інших слів у словосполученні та реченні. Закінчення виражає значення роду, числа, відмінка й особи.	flexió – 1. grammatikai tartalmak kifejezése pusztán többesjeji hangváltozás révén; 2. szintetikus, egyszerre több grammatikai tartalmat kifejező toldalék.
заперечне речення – речення із заперечним присудком (як правило), підметом або	tagadó mondat – a mondatok hagyományos, logikai alapú osztályozása során állító és tagadó

<p>другорядним членом. Йому властиві заперечні частки не, ні. У заперечно-стверджувальних реченнях складений дієслівний присудок має дві частки не.</p>	<p>mondatokat különböztetünk meg. A tagadást kifejező mondatok további formái ismertetőjege a tagadó névmás és a tagadó határozószó.</p>
<p>заперечно-питальне речення – речення, в якому поєднуються заперечення і питання, проте за змістом воно виражає ввічливе запитання.</p>	<p>tagadva kérdő mondat – olyan, tartalmában szokványos kérdő mondat, amelyben a tagadás és a kérdés egyesül, s melyben az ige állító alakú.</p>
<p>запозичення – слово, засвоєне мовою з інших мов.</p>	<p>kölcsönzés, átvétel – egy szónak vagy más nyelvi jegynek az egyik nyelvből vagy nyelvjárásból a másikba való átkerülése.</p>
<p>збірний іменник – назва, що у формі однини позначає сукупність однакових предметів або осіб як одне ціле, яке не можна визначити кількісним числівником.</p>	<p>gyűjtőnév – számos egyedből, egyénből álló csoport, illetve valamely gyűjtőfogalom megjelölésére használt főnév (pl. <i>csapat, katonaság, nép, hegység, szőrzet</i>).</p>
<p>звертання – слово або сполучення слів, що називає особу чи предмет, до яких звертається мовець. Звертання виражається іменником у кличному відмінку (в однині) або у формі називного відмінка (у множині). Звертання буває непоширене (без залежних слів) і поширене. У реченні звертання відділяється від інших слів комою або знаком оклику.</p>	<p>megszólítás – a figyelem fölkeltésére való olyan szó, kifejezés, illetve az a társadalmilag kialakult formula, amellyel valakit megszólítunk, s amely a mondatban szervesen (nem mondatrészként) szerepel. Más személyek megszólítására különféle nyelvi formákat használunk a köztünk levő viszony kifejezésére. Ilyenek a tegezés, a magázás, az önzés, vagy a régiesebb kendezés.</p>
<p>звук мови – найкоротша виокремлювана одиниця усн ої мови, що утворюється мовними органами за один момент вимовляння (Звуки – голосні, приголосні, складотворчі, нескладотворчі).</p>	<p>hang, beszédhang – a beszédnek, a nyelvnek az a legkisebb egysége, amely a beszélőszervek sajátos elhelyezkedése és jellemző mozgása által keletkezik.</p>
<p>зв'язка – слово із формальними граматичними властивостями дієслова, що втратило лексичне</p>	<p>kopula – 1. két dolog azonosságát kifejező nyelvtani elem, szó, szócska, létige vagy hasonló funkciójú ige,</p>

<p>значення і виступає як частина складного присудка. 3. виражає значення способу, часу, особи та числа. У ролі зв'язки виступають слова бути, стати, становити, являти, зробитися, здаватися, називатися тощо.</p>	<p>amely a névszói-igei (összetett) állítmányú mondatokban az igei rész, az összetett alanyt, tárgyat tartalmazó mondatokban a főnévi igenévi rész (pl. <i>van, lesz, válik valamivé</i>) 2. logikai szempontból az ítélet alanyát és állítmányát összekötő szó.</p>
<p>зевгма (грец. <i>ζεύγμα</i> 'ярмо') – 1) підпорядкування одному члену речення цілого ряду інших, з яких за смыслом йому може підпорядковуватися тільки один; 2) сполучення багатозначного слова одночасно з двома або більше іншими словами – з кожним у різному смислі.</p>	<p>zeugma (gör. <i>ζεύγμα</i> 'elnyomás, iga') – olyan nyelvi alakzat, amelyben egy mondatrész, rendszerint az állítmány, több mondatrészre vonatkozik, de tartalmilag nem mindegyikhez illik.</p>
<p>зіставлення – термін на позначення одного з різновидів семантики складносурядного речення. Компоненти такого речення різняться двома елементами, причому ознаковий елемент жодного з них не містить заперечення.</p>	<p>szembeállítás – a szókapcsolatok és az összetett mondatok egyik szemantikai típusát jelöli. A szembeállító ellentét, vagy egyszerű szembeállítás esetén mindkét mondat tartalma igaz, de a két tartalom szemben áll egymással, anélkül, hogy egymás érvényét kizárnák vagy korlátoznák.</p>
<p>зміст – 1) внутрішній (смысловий, поняттєвий) вимір мовних одиниць, щодо якого зовнішній (звуковий, графічний тощо) вимір набуває властивостей вираження; внутрішній вимір побудови висловлення, його смыслове і значеннєве наповнення; 2) синтаксичне значення, смысловий аспект різних видів синтаксичного зв'язку.</p>	<p>tartalom – általános értelemben a valóság dolgainak belső, lényegi mozzanata, amely a forma révén nyer jelenségként aktuális érvényt, kifejeződést. A klasszikus meghatározások szerint a tartalom és forma átcsap egymásba, egységet alkot. Az esztétika felosztása szerint a tartalom két fő összetevőre, a témára és az eszmei mondanivalóra bontható.</p>
<p>знак – 1) необхідний елемент письмової форми мовлення. У широкому сенсі будь-яка літера виступає знаком. Водночас різні</p>	<p>jel – 1. a nyelvben jelentéssel bíró hangsor (jelölő) a jelölt tartalomhoz viszonyítva 2. a képzővel és a raggal szemben az a toldalék, amely a</p>

<p>знаки використовуються в транскрипції. Слово знак використовують у складеному терміні розділові знаки тощо; 2) матеріальний, чуттєво сприйманий предмет, що є представником іншого предмета і використовується для отримання, зберігання і передачі інформації; матеріально-ідеальне утворення, що заміщує певне явище дійсності і виступає для передавання інформації.</p>	<p>сónak sem jelentését, sem mondatbeli szerepét nem változtatja meg, hanem főleg a szó fogalmi tartalmát módosítja valamely meghatározott irányban. A terminust (és néhány rokonát, mint pl. jegy, jelzés, szimptóma, szimbólum) egyaránt használják a mindennapi életben. A jel csak helyettesítheti és értelmezheti a tárgyat. Nem ismertethet meg vele, felismerését sem teheti lehetővé, mert [...] a jel tárgyát úgy értelmezzük, hogy a jel feltételezi a tárgy előzetes ismeretét, csak így adhat bővebb információt róla.</p>
<p>значення – склад слова семантичний – пов’язаний з певною мовною одиницею у свідомості носіїв мови узагальнений образ певного об’єкта, ситуації, факту, події; відображення предмета дійсності у свідомості, що стає фактом мови внаслідок установаження постійного й нерозривного його зв’язку з певним звучанням, з яким воно реалізується; це відображення дійсності входить у структуру слова як його внутрішня сторона (зміст), щодо якого звучання певної мовної одиниці виступає як матеріальна оболонка, необхідна не тільки для вираження значення та повідомлення його іншим, але й для самого його виникнення, формування, існування й розвитку.</p>	<p>jelentés – 1. a kifejezéseknek az a tulajdonsága, amelynek ismeretében a kifejezést a hallgatóság különböző helyzetekben a beszélő közlési szándékainak megfelelően tudja értelmezni 2. az a viszony, amely a szó hangalakja (a jelölő) és a tudattartalom (a jelölt) között van. A jelentés és a dolog között a jel közvetít, amely legtöbbször nyelvi jel (morféma, szó, szókapcsolat), de lehet matematikai, logikai, gyakorlati egyezményes stb. szimbólum is. A jelentés konvencionális szokás alapján jelenti azt, amit jelent, a jel mint hangtest és a jelentés között nincs szükségszerű kapcsolat.</p>
<p>ідеологія (грец. <i>ідея</i> ‘вигляд’ і <i>логос</i> ‘слово, вчення’) – система політичних, правових, морально-</p>	<p>ideológia (gör. <i>ідея</i> ‘megjelenés’ és <i>логос</i> ‘szó, tanítás’) – valamely osztály, politikai párt, vallás, irányzat vagy</p>

<p>етичних, релігійних, естетичних і філософських поглядів, ідей, теоретичних засад, які кристалізуються на теоретичному рівні суспільної свідомості.</p>	<p>korszak által vallott eszmék, nézetek, fogalmak rendszere, amely a társadalmi tudat különböző formáiban jut kifejezésre és ennek alapján irányelveket állapít meg a társadalom működtetésére nézve.</p>
<p>ідіолект (грец. <i>ιδιος</i> ‘свій, своєрідний, особливий’ + лат. <i>lectio</i> – ‘читання, вимова’) – індивідуальний різновид загальнонародної мови, що належить одній конкретній людині; характерні особливості мовлення індивіда як сукупність стилістичних, формальних, словотвірних та інших властивостей.</p>	<p>idiolektus (gör. <i>ιδιος</i> ‘sajátos, egyedi’ + lat. <i>lectio</i> – ‘olvasás, beszéd’) – az egyének sajátos nyelvváltozata, az általánosnak tételezett köznyelvi formától eltérő egyedi nyelvhasználat. Több megjelenési szintje lehetséges, idiolektusok lehetnek a szókincs, a nyelvtani szerkesztés vagy a kiejtés egyéni sajátosságai.</p>
<p>ієрогліф (д.грец. <i>ιερογλυφος</i> ‘священі письма’ від <i>ιερος</i> ‘священний’ і <i>γλυφε</i> ‘різьблене зображення’) – ідеограма, одиниця ієрогліфічного письма, графічний знак, у зображенні якого зберігається деяка символічна подібність із позначуваним предметом, явищем, а згодом такий зв’язок здебільшого втрачений і застосований як письмовий знак (напр., єгипетські, китайські та інші ієрогліфи), інколи у поєднанні зі знаками фонетичної абетки.</p>	<p>hieroglifa (ógör. <i>ιερογλυφος</i> ‘szentírás’ a <i>ιερος</i> ‘szent’ és a <i>γλυφε</i> ‘faragott kép’-ből) – olyan írásmód, amelyet az ókori civilizációk használtak, mint például a maja, egyiptomiak és hettiták. A hieroglifát szent forgatókönyvnek tekintették, először a templomokban, temetkezési halmokban figyelték meg, majd az evolúcióval kerámiába, falakba vagy kódexekbe faragták; fából vagy kőből faragott. Figyelemre méltó, hogy a hieroglifákat sorokba vagy oszlopokba lehet írni balról jobbra, vagy fordítva, a jelek elhelyezkedése meghatározta az olvasási irányt.</p>
<p>ізафет (араб. <i>аль-ідафату</i> ‘додаток, доповнення, приєднання’) – спосіб синтаксичного зв’язку, характерний для означальних (атрибутивних) конструкцій і поширений у тюркських мовах, зустрічається також в арабській і персидській мовах. В ізафетно пов’язаній</p>	<p>izafet (arab <i>аль-ідафату</i> ‘melléklet, kiegészítés’) – olyan birtokos jelzős szerkezet, amelyben a birtokszón tükröződik a birtokviszony, jelölője birtokos személyjel (pl. a ház ablaka, a háznak az ablaka). Négy fajtája ismeretes: a szerkezet egyik tagján sincs jelölve a birtokviszony; csak a</p>

<p>конструкції з двох іменників, де один означає інший, наявна подібність до керування і синтетичного узгодження.</p>	<p>birtokos jelzón van birtokviszonyt kifejező morféma; csak a birtokszón van jelölve a birtokviszony, mégpedig birtokos személyjellel; a birtokos jelzón, és a jelzett szón is van birtokviszonyt kifejező morféma.</p>
<p>ізогласа (від грец. <i>isos</i> ‘рівний, однаковий, подібний’) – лінія на географічній карті, що відбиває територіальне поширення того чи того мовного факту.</p>	<p>izoglossza (gör. <i>isos</i> -ból ‘егьенлő, egyforma’)– olyan képzeletbeli határ, amely egy bizonyos nyelvi jelenség (hang, ejtésváltozat, kifejezés, mondattani szerkezet stb.) elterjedési területét veszi körbe.</p>
<p>ілокуція (лат. <i>ill</i> ‘префікс, який має посилювальне значення, вказує на рух всередину чогось’, і англ. <i>locution</i> ‘мовний зворот’) – один зі складників мовленнєвого акту, що передбачає втілення у висловлення певної комунікативної інтенції, комунікативної мети, що надає висловлення відповідної комунікативної спрямованості; відношення мовлення до мети, мотивів та умов здійснення комунікації; намір, мета адресанта в мовленнєвому акті; мовна дія, спрямована на досягнення комунікативного зв’язку між учасниками мовленнєвого акту.</p>	<p>illokúció, illokúciós aktus (lat. <i>ill</i> ‘fokozó jelentésű előtag a valamin belüli mozgás kapcsán’, és az ang. <i>locution</i> ‘nyelvi fordulat’) – határozott szándékkal, a beszéddel való cselekvés révén végrehajtott valamit. Ötféle illokúciót különböztethetünk meg: reprezentatív (ábrázoló), amely tényállást mutat be; direktív (utasító, irányító), amely a hallgatót valami megtételére ösztönzi; komisszív (elkötelező), amelyben a beszélő elkötelezi magát valami megtételére; expresszív (kifejező), amely a beszélő pszichológiai állapotáról számol be; deklaratív (kinyilvánító), amely valamely – többnyire meghatározott intézményhez kötött – nyelven kívüli tényállás létrehozására szolgál.</p>
<p>іменник – самотійна частина мови, що називає предмети, істоти, явища природи, узагальнені ознаки або дії. Іменник відповідає на питання хто? що?</p>	<p>főnév – olyan szófaj, illetve szó, amely élőlényt, élettelen tárgyat vagy elvont dolgot (pl. cselekvést, történet, állapotot, milyenséget, mennyiséget) jelöl, azaz olyan valamit, amit önállónak, tulajdonságok, tartalmi jegyek hordozójának gondolunk.</p>

<p>імітація (лат. <i>imitatio</i> ‘наслідування, переймання’) – 1) стилістичний прийом, завдяки якому створюється повна ілюзія чиеїсь манери мовлення або письма; 2) у лінгводидактиці – повторення звуків, звукових рядів, слів, фраз для напрацювання відповідних навичок.</p>	<p>imitáció, utánzás (лат. <i>imitatio</i> ‘utánzás, átvétel’) – már meglevő művek tematikai, kompozíciós és stílusjegyeinek felhasználása új irodalmi mű létrehozásakor. A felhasznált elemeket a hagyomány közvetíti az alkotóhoz. Az imitáció nem azonos tehát a plágiummal: az utánzott mű itt nem „lopás” tárgya, hanem bevallható forrás, utolérhető és túlszárnyalható mintakép.</p>
<p>імперфект (лат. <i>imperfectum</i> ‘недоконаний (час)’) – в окремих мовах минулий час дієслова, що виражає тривалість і незавершеність дії, пор. відповідні форми німецької мови та ін.</p>	<p>imperfectum, befejezetlen múlt (лат. <i>imperfectum</i> ‘befejezetlen idejű’) – a múltban folyamatosan vagy ismételten lefolyó, befejezetlen cselekvést, történést kifejező igeidő, amely a mai magyar köz- és irodalmi nyelvben már nem él (pl. látok vala).</p>
<p>ім’я власне, імєнники власні – ім’я, що виступає індивідуальним позначенням осіб і тварин, географічних та астрономічних об’єктів, установ, закладів тощо.</p>	<p>tulajdonnév – egyedi helyet, személyt, állatot stb. megnevező főnév, amelynél hiányoznak a köznevekre jellemző nyelvtani alakváltozatok (pl. többes szám).</p>
<p>інверсія (лат. <i>inversion</i> ‘перегортання, переставляння’) – зміна звичного (прямого) порядку слів у реченні для підкреслення важливого змісту, логічного наголосу його членів або для надання фразі особливого стилістичного забарвлення.</p>	<p>inverzió, fordított szórend (лат. <i>inversion</i> ‘átfordítás, átrendezés’) – főként a költői nyelvben használatos olyan szórend, amely a ritmus, az érzelmi vagy értelmi nyomaték hatására, általában a költői hatás fokozására a szokásostól eltér.</p>
<p>індукція (англ. <i>induction</i> від лат. <i>inducere</i> ‘встановлювати, вести’) – прийом дослідження, за якого на підставі вивчення окремих явищ робиться загальний висновок про весь клас цих явищ, узагальнення результатів окремих конкретних досліджень.</p>	<p>indukció (ang. <i>induction</i> a lat. <i>inducere</i>-ből ‘létrehozni, elvégezni’) – az a hatás, amelyet egy szóban vagy érintkező szavak határán valamely hang egy másikra gyakorol, és az ennek következtében módosul, hasonul. Logikai eljárás, melynek folyamán az egyes esetekből indulunk ki, és azokat összegezzük általános törvényszerűségekkel.</p>

<p>інтера́кція (англ. <i>interaction</i> ‘взаємодія’) – взаємодія (процес взаємодії) комунікантів (взаємовпливу комунікантів) у процесах спілкування з використанням засобів мовного і позамовного кодів; передбачає перцепцію, тобто безпосереднє або опосередковане сприйняття учасників комунікації, та рух інформації. Інтера́кція комунікативна виступає як спілкування, у процесі якого учасники передають один одному комунікативну роль мовця та обмінюються висловленнями. В інтера́кції використовуються і звукові, і графічні мовні знаки.</p>	<p>interakció (ang. <i>interaction</i> ‘kapcsolat’) – kölcsönhatás, közös nyelvi cselekvés, nyelvi szimbólumokat alkalmazó, közös, összehangolt emberi cselekvés. A résztvevők mentális erőfeszítéseket tesznek a közös tevékenységük sikere érdekében: a megnyilatkozó annak érdekében, hogy megfigyelhetővé, megérthetővé tegye azt a referenciális jelenetet (a nyelvileg megjelenített eseményeket, dolgokat), amelyre a nyelvi szimbólumokkal a másik figyelmét irányítja, a befogadó pedig annak érdekében, hogy megértse azt a referenciális jelenetet, amellyel a mentális állapotait kívánják befolyásolni.</p>
<p>інтерпрета́ція (лат. <i>interpretatio</i> ‘пояснення, тлумачення, посередництво’) – розкриття смислу отриманих результатів, встановлення змістової характеристики; включення результатів у наявні теорії, створення нової теорії, якщо отримані результати та їхні змістові характеристики не вкачаються в межі старої теорії. Сенс та цінність нових і новітніх даних постають неозначеними за умови їхнього не включення в ситему наявних знань.</p>	<p>interpretáció (лат. <i>interpretatio</i> ‘értelmezés, magyarázat’) – magyarázat, a mű előadása, az előadás egyéni módja. Az irodalomban: egy mű esztétikai hatóelemeinek közvetítése az emberi gesztusok, a hanglejtés, arcjáték és más, személyes eszközök segítségével. A zenében is nagy különbség lehet két különböző előadóművész hangszeres vagy énekelt előadása közt, de a zeneirodalmi mű előadasmódját jobban meghatározzák a szerzői utasítások, mint az irodalmi alkotásét.</p>
<p>інтер’єр (фр. <i>interior</i> ‘ближчий до середини’) – у художньому творі опис, змалювання внутрішніх приміщень та предметів, що безпосередньо оточують персонажів.</p>	<p>enteriőr (fr. <i>interior</i> ‘a központhoz közeli’) – az irodalmi művekben, illetve más művészeti alkotásoknál (festményeknél) a belső terek és a szereplőket közvetlenül körülvevő tárgyak leírása és ábrázolása.</p>
<p>інтерлінгва (лат. <i>inter</i> ‘між’ i <i>lingua</i> ‘мова’) – штучна міжнародна</p>	<p>interlingua (lat. <i>inter</i> ‘között’ és <i>lingua</i> ‘nyelv’ összetétele) – tudatosan</p>

<p>допоміжна мова. Перший її варіант на латинській основі створив у 1903 р. італійський математик Джузеппе Пеано, а другий у 1950р. запропонувала Міжнародна асоціація допоміжної мови, очолювана А. Гоудом.</p>	<p>tervezett, mesterségesen létrehozott segédnyelv, amelynek szóanyaga és nyelvtana legtöbbször a latinon és utódnyelvein alapul (pl. eszperantó, idő, novial), így a nyelvet első olvasatra általában bárki megérti, aki latinul tud vagy ismeri valamelyik újlatin nyelvet. Leegyszerűsítve, az interlingva lényegében egy „újlatin átlagnyelv”.</p>
<p>інтерлінгвістика (від лат. <i>inter</i> ‘між’ і <i>lingua</i> ‘мова’) – розділ мовознавства, який об’єднує питання створення і використання різних допоміжних мов: есперанто, інтерлінгва, математичні мови-коди, інформаційно-логічні мови тощо. Інтерлінгвістика вивчає організацію мовної системи, використовуючи логіко-математичні методи.</p>	<p>interlingvisztika (a lat. <i>inter</i> ‘között’ és <i>lingua</i> ‘nyelv’ összetételéből) – 1) az alkalmazott nyelvtudománynak az az ága, amely a tudatosan tervezett nyelvek kérdéseit tanulmányozza az eszperantó típusú nemzetközi nyelvektől a matematikai közvetítő nyelvekig, információs-logikai jelrendszerekig és a gépi fordítás számára szükséges kisegítő jelkulcsokig, kódokig; 2) szűkebb értelemben a nyelv tervezésével, modellálásával foglalkozó alkalmazott nyelvészeti tudományág</p>
<p>інтернаціональна лексика (лат. <i>inter</i> ‘між’ і <i>natio</i> ‘народ’), інтернаціоналізми – слова, запозичені з тим самим значенням з одного джерела в кілька мов. В українській мові інтернаціоналізми в основному грецького та латинського походження. Джерелами інтернаціональної лексики є також живі європейські мови.</p>	<p>nemzetközi szókészlet (lat. <i>inter</i> ‘között’ és <i>natio</i> ‘nemzet’) – azok a helyesírási vagy fonológiai tekintetben a felismerhetőség fokáig hasonló, szemantikailag teljesen vagy részben egyező szavak, amelyek nemzetközi jelentőségű fogalmakat fejeznek ki, és legalább három olyan nyelvben megvannak, mely szinkronikusan egymás mellé állítható s nincs közeli rokonságban.</p>
<p>інтерференція (лат. <i>inter</i> ‘між, взаємно’ і <i>ferens, ferentis</i> ‘який несе, переносить’) – мимовільне перенесення, накладання ознак</p>	<p>interferencia (lat. <i>inter</i> ‘között’ i <i>ferens, ferentis</i> ‘átvitel’) – olyan nem állandósult kontaktusjelenségek összefoglaló megnevezése, amelyek</p>

<p>однієї мови на іншу в практиці двомовної людини. Інтерференція виявляється як іншомовний акцент у мові білінгва; вона охоплює всі рівні мови, але найпомітніша у фонетиці. Наслідком інтерференції, що відбувалася в минулому, можуть бути явища субстрату та суперстрату.</p>	<p>kétnyelvű közösségek körében vagy intézményesített formában zajló szervezett nyelvtanulási keretek között jönnek létre a két vagy több nyelv érintkezése során. Ide tartozik minden olyan alkalmi, nem konvencionalizálódott nyelvi (pl. fonetikai, grammatikai vagy pragmatikai) jelenség, amely arra vezethető vissza, hogy a nyelvhasználók a mindennapi kommunikációjuk során rendszeresen egynél több nyelvet használnak.</p>
<p>інтонація (лат. <i>intonare</i> ‘голосно вимовляти’) – засіб смислового виділення слів і словосполучень у реченні, а також його емоційно-експресивного оформлення. Складники інтонації: а) <i>мелодика</i> – послідовне підвищення та зниження голосу для розрізнення синтаксичних структур, передавання стану мовця; б) <i>пауза</i> – більш або менш тривала зупинка в мовному потоці; в) <i>ритм</i> – чергування наголошених і ненаголошених складів, коротких і довгих синтагм; г) <i>тембр</i> голосу – емоційно-експресивні відтінки звуків. Напр.: лагідний, веселий, лайливий тощо; г) <i>темпл</i> – швидкість або повільність тривання мовлення у часі, тривалість пауз.</p>	<p>intonáció, hanglejtés (лат. <i>intonare</i> ‘hangosan kimondani’) – a beszédhang magasságának változása, különböző (zenei) magasságokban való mozgása a beszédben. Fő feladata a mondat kijelentő, kérdő, felszólító, óhajtó voltának jelzése. De feladata az is, hogy kifejezze az elhangzó szövegben rejlő értelmi különbségeket, érzelmi, hangulati árnyalatokat, és érzékeltesse a mondat és szöveg szerkezeti tagolódását, éppen úgy, mint a hangsúlyozás. Sok kelet- és délkelet-ázsiai, valamint afrikai nyelv a hanglejtést egyfajta plusz fonémaként használja: minden egyéb vonásában azonos hangsorokat, szavakat különítenek el egymástól az illető hangsorokhoz tartozó állandó hanglejtéssel.</p>
<p>інтонування – інтонаційне оформлення висловлювання.</p>	<p>intonálás – a prozódia eszközeinek alkalmazása a mondatok megformálásában, a mondatfajták megkülönböztetésében.</p>
<p>інфінітив (лат. <i>modus infinitivus</i> ‘неозначений спосіб’) – початкова</p>	<p>főnévi igenév, infinitivus, infinitívusz (лат. <i>modus infinitivus</i> ‘határozatlan</p>

<p>незмінювана форма дієслова, що позначає дію або стан безвідносно до діючої особи, а також часу, способу.</p>	<p>mód') – az igének főnévi természetű, -ni képzős származéka, amely a mondatban állítmány, alany, tárgy, határozó vagy birtokos jelző lehet (pl. menni, nézni, tanulni).</p>
<p>інформант (від лат. <i>informatia</i> 'пояснення, виклад') – природний носій мови як основне джерело лінгвістичного матеріалу, особливо для мов, що не мають стійкої літературної традиції; носій певного теориторіального або соціального діалекту.</p>	<p>adatközlő, informáns (a lat. <i>informatia</i>-ból 'magyarázat, bemutatás') – az a személy, aki valamely gyűjtés során (az adatgyűjtő kérdéseire válaszolva) írásban vagy szóbeli közlés formájába adatot, információt szolgáltat.</p>
<p>інформація (лат. <i>informatia</i> 'пояснення, виклад') –повідомлення про факти, події, процеси, що оформлені й передаються мовними, позамовними та паралінгвальними засобами з використанням різних каналів комунікації від адресанта до адресата; пов'язувана зі значенням і смислом одиниць і категорій мовної системи; повідомлення про яку-небудь подію, чийось діяльність тощо у відповідному мовному оформленні.</p>	<p>információ (lat. <i>informatia</i> 'magyarázat, bemutatás') – 1) új ismeret, hír, értesülés, eseményekről, folyamatokról szóló üzenet vagy tájékoztatás, amelyet nyelvi, nyelven kívüli és paranyelvi eszközökkel, különböző kommunikációs csatornákon keresztül közvetítenek; nyelvileg megfelelő formában megformált üzenet egy eseményről vagy valakinek a tevékenységéről; 2) Emlékezetben, memóriában tárolt ismeret, adat.</p>
<p>іншомовне слово ← запозичення</p>	<p>idegen nyelvi elem ← kölcsönzés, kölcsönszó</p>
<p>іронія (грец. <i>είρωνεία</i> 'лукавство, насмішка') – слово або словесний зворот, що набувають змісту прямо протилежного до їхнього буквального значення.</p>	<p>írónia (gör. <i>είρωνεία</i> 'színlelés, tettetés') – ellenkező értelmet kifejező trópus (szókép); a szót, illetőleg a szöveget nem szó szerint kell érteni: a szó, illetőleg a szöveg szó szerinti jelentését valamely körülménye az ellentétére fordítja, vagyis a szöveggörnyezetből ki lehet következtetni az ellentétes jelentést.</p>
<p>історизм – у літературі – це принцип наукового підходу до вивчення</p>	<p>historizmus – az elmúlt korok stílusainak utánzásának, újraélesztésének</p>

<p>об'єктивної дійсності, який вимагає від художника розглядати всі явища природи й суспільного життя в їхньому закономірному історичному розвитку, враховувати особливості зображуваних подій, виходячи з конкретних умов даної епохи.</p>	<p>jelensége a művészetben. Mint művészettörténeti korszak a 19. század második felében Európára és Észak-Amerikára jellemző. Leginkább az építészetben jelentkezett, de tetten érhető az iparművészetben, a történelmi festőművészetben és színpadművészetben is.</p>
<p>історія мови – наука про мову, що вивчає закономірності історичного розвитку, зміни категорій мови і самої форми мови, тобто внутрішні закони розвитку мови. І. м. досліджується за матеріалами письмових пам'яток.</p>	<p>nyelvtörténet – a nyelvtudománynak az az ága, amely valamely nyelv történetével, nyelvteni rendszerének, szókincsének és hanganyagának keletkezésével és fejlődésével foglalkozik.</p>
<p>ітератив (лат. <i>iteratio</i> 'повторюю') – різновид кількісної аспектуальності, коли ситуація повністю повторюється через певний проміжок часу з тією чи тією періодичністю: один раз, часто, рідко, регулярно.</p>	<p>iteratív, gyakorító ige (lat. <i>iteratio</i> 'ismételek') – a cselekvés, történés huzamosságát, ismétlődését, meg-megszakadását kifejező ige (pl. meg-megáll). A magyar gyakorító képzők közül legközönségesebb a <i>-gat, -get</i>, mely többnyire tárgyias igéket képez.</p>
<p>казка – це прозовий твір, що походить від народних переказів, твір про вигаданих осіб та події (зазвичай за участі чарівних сил, чаклунів, фей, гномів, велетнів тощо). Казка – твір чарівного, авантюрного чи побутового характеру з настановою на вигадку, який сприймається й переживається як реальний.</p>	<p>mesé – költött esemény, kitalált történet. Epikai műfaj. Két nagy csoportját különböztetjük meg: a népmesét és a műmesét. A képzelet világába vezet, csodás motívumokkal, elképzelt lényekkel, olykor emberfölötti hősökkel, segítőkkel és ellenfelekkel. Fő célja a szórakoztatás, csodálkoztatás, olykor tréfás rászedés, játék, ijesztgetés, - vagy éppen az elaltatás. Főleg a gyermekirodalomba tartozik, de vannak úgynevezett mesék felnőtteknek is.</p>
<p>какофонія (грец. <i>κακῆς</i> 'поганий, непристойний' і <i>φῶν</i> 'звук, мова') – поєднання слів, унаслідок чого постає безладна послідовність</p>	<p>kakofónia (gör. <i>κακῆς</i> 'rossz, kellemetlen' és <i>φῶν</i> 'hang, nyelv') – rossz hangzás valamely nyelvi megnyilatkozásban (pl. sok mássalhangzó torlódása a</p>

звуків або непристойне слово, мимовільний каламбур, двозначність	beszédben). A kakofónia voltaképpen a diszszonancia egyik, a hangzás szintjén jelentkező esete.
каламбур (фр. <i>calembour</i> – ‘гра слів’), гра слів – стилістична (риторична) фігура, побудована на використанні багатозначності слова, випадкового збігу звучання слів для створення гумористичного, сатиричного ефекту, для словесного дотепу.	szójáték (fr. <i>calembour</i> – ‘szójáték’) – olyan szókapcsolat vagy szó, amelyet az azonos vagy hasonló hangzás és a lényegesen eltérő vagy kifejezetten ellentétes jelentés antitetikus viszonya jellemez. Az esetek nagy részében az ismétlés hozza létre, úgy, hogy egy szóhoz hasonló hangzású szó eltérő-ellentétes jelentéssel ismétlődik.
каліграфія (грец. <i>καλλιγραφία</i> ‘гарний почерк’) – мистецтво писати чітким, рівним, гарним почерком.	kalligráfia (gör. <i>καλλιγραφία</i> ‘szép kézírás’) – 1) a szép kézírás művészete; 2) a japán szótagírás
калька (фр. <i>calque</i> ‘копія’) – слово або вираз, створені питомими мовними засобами за зразком слів і виразів іншої мови; буквальный переклад кожної частини іншомовного слова.	kalk , тükörszó (fr. <i>calque</i> ‘másolat’) – valamely elemmezhető idegen nyelvi szó alkotórészeinek lefordítása, illetve utánzása útján, annak pontos megfelelőjeként keletezett, gyakran összetett szó
калькування – творення нових слів і виразів шляхом копіювання лексико-семантичних та синтаксичних моделей іншої мови.	tükörfordítás – új szavak és kifejezések létrehozása egy másik nyelv lexikai, szemantikai és szintaktikai modelljének másolásával.
канал комунікації – той чи той шлях (звуковий, зоровий, тактильний, нюховий, смаковий та ін), що поєднує комунікантів – адресанта й адресата; у процесі спілкування враховує фізіологічні можливості людини.	kommunikációs csatorna – egy olyan közeg, ami összeköttetést létesít a kommunikációban résztvevők, azaz az adó és a vevő között. Két nagy csoportját különböztethetjük meg. Az első a verbális csatorna, a második a nonverbális csatorna.
карикатура (італ. <i>caricatura</i> , від <i>caricare</i> ‘навантажувати, перебільшувати’) – сатиричний або гумористичний малюнок загостреного критично-викривального характеру; переносно-смішне наслідування, перекручування оригіналу. У	karikatúra (ol. <i>caricare</i> ‘felnagyítani, túlozni’) – torzkép, gúnykép – olyan művészeti ábrázolás, amelyik egy konkrét személy, típus vagy társadalmi jelenség jellemző vonásait szatirikusan túlzó módon mutatja be. Legsúlykebb értelemben a sajtóban, s

літературі може реалізуватися в жанрі пародії – комічного наслідування твору певного автора або літературного напрямку.	фóкóкóнт а vicclapokban közólt gúnyrajzokat nevezik karikatúrának; ezek jó része szóveges vicc.
катарсис (грец. <i>καθαρσις</i> ‘очищення’) – естетичне переживання, співчуття героям твору, готовність до подолання аналогічних ситуацій у житті.	katarzis (gör. <i>καθαρσις</i> ‘megtisztulás’) – erkölcsi megtisztulás. Újabban a műalkotásoknak azt a hatását értjük rajta, mely az esztétikai élvezet nyomán támad bennünk.
катафора (грец. <i>καταφορά</i> ‘виверження’) – розміщення займенника перед іменником, чим створюється ефект очікування пояснення смислу попереднього займенника і часто дає відтінок урочистості.	katafora , előreutalás (gör. <i>καταφορά</i> ‘kitörés’) – szemantikai ekvivalencia vagy pragmatikus kapcsolat alapján előreutalás a szövegben; olyan szöveg- vagy mondatalkzat, amelynek halmozott tagjai csak a záró elemtől (posztcendens) kapják meg teljes jelentésüket; névmással előreutalás főneves szerkezetre.
квалітатив (лат. <i>quails</i> ‘який, якої якості’ + -атив) – 1) різновид хабітуаліса зі значенням характеризуватися тим, що виражено дієсловом постійної дії: хитатися – бути хистким; 2) денотативна роль предикатного типу, характеризатор за якісною ознакою.	kvalitatív kutatás (lat. <i>quails</i> ‘milyen, milyen minőségű’ + -атів) – a vizsgált nyelvi jelenségek minőségének feltárását és leírását célozza meg. A kvalitatív kutatás nem kötött irányelveket követ, így kiváló terepet nyújt a kutatói gondolkodás kiteljesedésére és az új elméletek kialakulására.
квантитатив (лат. <i>quantum</i> ‘скільки’ + -татив) – денотативна роль предикатного типу, характеризатор за кількісною ознакою: за кількісною ознакою.	kvantitatív mérés (lat. <i>quantum</i> ‘mennyi’ + -татів) – számokkal pontosan kifejezett adatok meghatározása. A vizsgált adatok értéktartományának pontos behatárolása mennyiségi meghatározás.
керування – тип підрядного зв’язку між компонентами словосполучення, при якому залежне слово ставиться у певному відмінку, якого вимагає головне слово.	vonzat – 1) szavak grammatikai kötöttsége, amely előírja, hogy bizonyos szavak mellett milyen esetragos és névutós szóalakoknak kell állniuk 2) állandó határozó.
кінець – один із фрагментів ситуації в лінійній аспектуальності, моменти	befejezés – a monologikus szövegek hármas tagolású szerkezetének

зворотного переходу.	utolsó tagja, amely gyakran összefoglalásból és kitekintésből áll.
<p>клас (лат. <i>classis</i> ‘розряд’) – 1) сукупність предметів, явищ, що мають спільні ознаки, однакові якості; розряд, підрозділ; 2) велика група людей із історично зумовленим місцем у системі суспільного виробництва, об'єднана однаковим, звичайно законодавчо закріпленим, відношенням до засобів виробництва й розподілу та спільністю інтересів.</p>	<p>osztály (lat. <i>classis</i> ‘osztály’) – 1) valamilyen szempontból együvé tartozó, illetve együvé tartozónak ítélt személyek, tárgyak, dolgok csoportja; 2) az embereknek olyan, történelmileg kialakult nagy társadalmi csoportja, amelyet a társadalmi termelés történelmileg meghatározott rendszerében elfoglalt helye különböztet meg más ilyen csoportoktól, és állít szembe más csoportokkal.</p>
<p>класицизм (лат. <i>classicus</i> ‘зразковий’) – напрям у європейській літературі та мистецтві XVII – XVIII ст., характерною рисою якого була орієнтація на художню творчість стародавньої Греції та Риму. Крім орієнтації на античність, для Класицизму характерний також раціоналізм – прагнення побудови мистецтва на началах розуму.</p>	<p>klasszicizmus, klasszika (лат. <i>classicus</i> ‘пéлдаэртéкú’) – мúвэлéдэстóртéнети (elsősorban irodalom- és művészettörténeti) korszakfogalom. Az európai művészet és irodalom egyik irányzata, amely a kor által értelmezett ókori görög–római minták nyomán „egyensúlyra, kifinomult ízlésre, plaszticitásra és nyugodt vonalvezetésre” törekedett.</p>
<p>кластер (від англ. <i>cluster</i> ‘накопичення’) – об'єднання кількох однорідних елементів, яке можна розглядати як самостійну одиницю.</p>	<p>klaszter (az ang. <i>cluster</i>-ből ‘halmazás’) – valamilyen szempontból összetartozó adatok csoportja, halmaza. Átvitt értelemben a klaszter kifejezés jelentése: társulás, egységbe tömörülés, összefogás, szövetkezés.</p>
<p>кліше (фр. <i>cliché</i> ‘відбиток’) – мовний засіб, готовий / стандартний зворот, регулярно повторюваний у певних умовах і подібних контекстах відповідно до комунікативних вимог тієї чи тієї мовної сфери (здебільшого в документах офіційно-ділового стилю), зберігає свою семантику та виразність,</p>	<p>klisé, sablon (фр. <i>cliché</i> ‘lenyomat’) – 1) eredeti hírközlő és kifejező funkciójától megfosztott képes kifejezés, illetve állandósult szókapcsolat, amelyet egy-egy élethelyzetben általánosan és automatikusan használnak, így ezek a nyelv előre gyártott, kész elemeivé válnak, amelyek bár egyrészt megkönnyítik a</p>

<p>відповідає психічним стереотипам національного світобачення; завдяки легкості до відтворення сприяє автоматизації мовлення, прискорює процес комунікації, економить час і зусилля мовців, але втрачає оригінальність мовотворення</p>	<p>nyelvi érintkezést és így annak konvencionális jellegét erősítik, másrészt elszürkítik, redundánssá teszik a beszédet; 2) nyomódúc: a mai szóhasználatban fémből, főleg cinkből vágott, lemez, amelyet ráfényképezett rajz, kép vagy szöveg vegyi maratásával, újabban gépi eljárással nyomtatásra alkalmassá tesznek.</p>
<p>ключове слово – виділена в тексті лексична одиниця, що несе на собі стильове навантаження залежно від особливостей вияву індивідуального стилю, а також від змістової, художньо-естетичної структури тексту.</p>	<p>kulcsszó – olyan szó, amely a szöveg témáját vagy résztémáit nevezi meg. Az informatika (dokumentalisztika) egyik műszava. A kulcsszó vagy keresőszó, olyan kifejezés, amelynek segítségével az általunk keresett tartalmat, információt megkapjuk.</p>
<p>книжна лексика – слова, що використовуються в діловому, науковому, художньому й публіцистичному стилях і майже не вживаються в розмовному</p>	<p>irodalmi nyelv – a közös és egységes, eszményi és normatív belső nyelv-típusnak, a nemzeti nyelvnek írott változata, amelybe az igényes írás-beliségnek minden területe (szép-irodalom, publicisztika, tudomány) beletartozik.</p>
<p>когезія (англ. <i>cohesion</i> ‘зціплення’; лат. <i>cohaesus</i> ‘зв’язаний, зчеплений’) – структурно-граматична категорія зв’язності тексту; форми зв’язку – граматичні, семантичні, лексичні (повтори, дейктичні й анафоричні слова, сполучники, порядок слів тощо) – між окремими частинами тексту, що визначають перехід від одного контекстно-варіативного членування тексту до іншого і забезпечують послідовну, часово-просторову взаємозалежність окремих повідомлень, фактів, дій тощо. Структурно-граматичний тип текстової зв’язності.</p>	<p>kohézió (ang. <i>cohesion</i> ‘szorítás’; lat. <i>cohaesus</i> ‘összekapcsolt’) – a nyelvi elemek grammatikai, illetve egy diskurzus vagy egy szöveg elemeinek formális kapcsolódása. A szöveg kisebb egységei közötti szövegösszefüggés a lineáris kohézió, ennek működése következtében az egymás után álló szövegegységek közvetlen, láncolatos, lokális grammatikai-szemantikai összefüggést mutatnak az egymásra utaló elemek referenciális azonossága miatt; míg a szöveg egészére vagy nagyobb egységére kiható szöveg-összefüggés a globális kohézió.</p>

<p>когерентність (лат. <i>cohaerentia</i> ‘зчеплення, зв’язок’) – семантична категорія зв’язності тексту; семантичний тип текстової зв’язності, завдяки якому окремі смислові компоненти пов’язуються в смислову цілісність.</p>	<p>koherencia (lat. <i>cohaerentia</i> ‘kapcsolat, kapcsolódás’) – 1) összefüggés, összetartozás, valamely nagyobb jelenség részei közötti összhang vagy összefüggés; 2) szövegösszetartó erő, az a szerkezeti és jelentésbeli összefüggérendszer, amely a szöveg egyes elemeit összetartja</p>
<p>когнітивна лінгвістика – розділ мовознавства, що вивчає процес породження, сприймання, розуміння мови; роль мови в пізнавальній діяльності людини; тлумачення текстів з погляду логічного членування позамовної дійсності.</p>	<p>kognitív nyelvészet – olyan nyelvelméleti irány, amely a nyelvet emberi tudásként, az elme működéseként írja le, és amely szerint a nyelv legfontosabb funkciója a jelentés közvetítése, ezért a nyelvet is e szempont szerint írja le.</p>
<p>код (фр. <i>code</i> ‘умовне скорочення’, від лат. <i>codex</i> – ‘книга, список настанов’) – система умовних знаків, символів для передавання, опрацювання й зберігання різної інформації; спосіб запису, передачі інформації каналами зв’язку (комунікації) відповідно до їхніх технічних, соціально-культурних особливостей і функцій; сукупність правил чи їхніх обмежень, що забезпечують функціонування природної мови або тієї чи тієї знакової системи.</p>	<p>kód (fr. <i>code</i> ‘feltételes rövidítés’, a lat. <i>codex</i>-ből – ‘könyv, szabályok listája’) – az információt cserélők között definiált jelrendszer, amely a nyelv esetében a nyelvi jelek és nyelvtani, nyelvhasználati szabályok összessége. A kódhoz tartozik mindaz, ami az alkotónak az alkotás idején jelként, illetve szabályként rendelkezésére állhatott az adott művészi nyelvben (az irodalom, zene, film, színház, tánc, festészet stb. nyelvében).</p>
<p>кодифікація (лат. <i>codex</i> ‘книга, , список настанов’ і <i>ficatio</i> від <i>facio</i> ‘роблю’) – нормалізація мови; опис зведених правил вживання мовних одиниць, їхнє упорядкування й систематизація як нормативних у граматиках, довідниках і словниках літературної мови для поширення; свідомо зорієнтована праця лінгвістів на створення і фіксацію</p>	<p>kodifikáció (lat. <i>codex</i> ‘könyv, szabályok listája’ és <i>ficatio</i> a <i>facio</i>-ból ‘csinálom’) – a sztenderdizáció folyamatának azon része, melynek során a nyelv kiemelt, normatívnek tekintett változatát (azaz a sztenderd nyelvváltozatot) szótárakban, nyelvtanokban, helyesírási szabályzatokban rögzítik; olyan nyelvalkító tevékenység, amely hozzájárul a</p>

<p>об'єктивної літературної норми, її офіційне визнання та подання приписів, основним призначенням яких постає формування, збереження, удосконалення, поширення мовної норми.</p>	<p>szterd nyelvvaltozat stabilizáció-jához. Haugen felfogása szerint a kodifikációnak mint nyelvtervezési – azon belül korpusztervezési – folyamatnak három alapvető részfolyamata különíthető el egymástól: a grafizáció, a grammatikáció és a lexikáció.</p>
<p>кодування (англ. <i>coding</i> від лат. <i>codex</i> – ‘список настанов, книга’) – відображення, опис засобами мови (одиницями, категоріями) тієї чи тієї реальної / ірреальної ситуації; втілення задуму адресанта в певну символічну форму (мовну, графічну, звукову); у лінгвістиці тексту – кодування означає, що текстові феномени належать до окремих концептів, тобто встановлюється зв'язок між конкретними фрагментами тексту (одиницями аналізу) й абстрактнішими категоріями.</p>	<p>кóдолás (анг. <i>coding</i> а лат. <i>codex</i>-ből – ‘книга, правила списку’) – jeladó bizonyos tartalmakat a kód megkövetelte formába ölt, jelekbe öltöztet. Kóдол az egyszerű beszélő, amikor gondolatait nyelvi formába önti – „magában”, gondolkodva, vagy e gondolatait hangosan ki is mondva. Már az egyszerű beszélő esetében is feltételezhető esetenként többszörös kóдолás: mondanivalójának van egy közvetlen tartalma, az elsődleges kóдолás eredménye, de erre ráépül egy vagy több más tartalom, a további kóдолások eredményeképpen.</p>
<p>койне (д.грец. <i>κοινὴ διάλεκτος</i> від <i>κοινῆ</i> ‘спільне наріччя’) – 1) загальнонародна мова, що виникла в IV ст. до н. е. в Давній Греції на ґрунті аттичного з елементами іонічного діалекту; 2) функційний тип мови, використовуваний як основний засіб спілкування (здебільшого усного) в умовах регулярних соціальних контактів між носіями різних діалектів або мов.</p>	<p>koiné (ógör. <i>κοινὴ διάλεκτος</i> а <i>κοινῆ</i> -ból ‘közös beszéd’) – a hellenisztikus korban kialakult görög köznyelv, amely a korábbi dialektusok (dór, attikai, ión) különbségeit kiegyenlítettte. Ez volt az a nyelv is, amelyen a bibliai evangéliumokat és az Újszövetséget írták, valamint a kereszténység tanításának és terjesztésének nyelve volt a Krisztus utáni első századokban. Ez volt a Konstantinápolyban használt liturgikus nyelv. Egészen a modern időkig nem hagyták abba a koiné használatát.</p>
<p>кома – розділовий знак (,), що використовується для розділення й виділення слів, груп слів та</p>	<p>vessző – a tagmondathatár jelölésének tipikus eszköze. Mindenféle összetett mondatot tagolhat; vesszővel kell</p>

<p>предикативних частин у структурі складного речення.</p>	<p>elválasztani az alá- és a mellérendelő összetett mondatok tagmondatait, valamint a tagolt és tagolatlan mondatgyűseket is.</p>
<p>комедія (грец. <i>κομωδία</i>, від <i>κομος</i> ‘весела процесія’ і <i>ὁδὲ</i> ‘пісня’) – драматичний твір, у якому засобами гумору та сатири розвінчуються негативні суспільні та побутові явища, розкривається смішне в навколишній дійсності чи людині. Комедія як жанр зародилася в Давній Греції. Пафос комічності виникає тоді, коли автор свідомо занижує свої дійові особи до певного середнього рівня, що існує в суспільному житті. Не маючи належних позитивних якостей, дійові особи комедійних творів, однак, претендують на певну значущість у родині, середовищі друзів тощо.</p>	<p>komédia (gör. <i>κομωδία</i>, a <i>κομος</i>-ból ‘vidámság, gúny’ és <i>ὁδὲ</i> ‘dal’) – az ókorban a vígjáték. A középkori írók hibás Arisztotelész interpretációk nyomán komédiának tekintettek minden bonyolult cselekményű elbeszélő költeményt, amely szomorúan kezdődik és derűsen végződik. A komédia hősei átlagos vagy az átlagosnál kisszerűbb alakok, szellemi, erkölcsi, jellembeli fogyatékoságuknak vagy nincsenek tudatában vagy pozitívumként tüntetik fel. A jellemzés nem nélkülözi a túlzás, karikírozás eszközeit. A cselekményben sok a valóságértelen fordulat, cselszövés, véletlen, megoldása pedig mindig szerencsés kimenetelű.</p>
<p>коментар (лат. <i>commentator</i> ‘пояснюю, тлумачу’) – компонент актуального членування речення, що виступає як характеристика відправного пункту висловлення, або топіка. Терміни топік і коментар у найзагальніших рисах корелюють з темою і ремою, що використовуються в англівній лінгвістиці, остання ж пара – в європейській.</p>	<p>kommentár (lat. <i>commentator</i> ‘magyarázok, értelmezek’) – 1) szóban vagy írásban valamihez fűzött magyarázó, közelebbről megvilágosító, kifejtő megjegyzés, fejtegetés; magyarázó jegyzet, magyarázat, értelmezés; 2) újságban, rádióban, interneten közzétett közéleti, politikai híreknek, eseményeknek a magyarázata; hírmagyarázat.</p>
<p>компаративістика → порівняльно-історичне мовознавство</p>	<p>komparatiztika → történeti-összehasonlító nyelvészet</p>
<p>композиція (лат. <i>compositio</i> ‘складати, поєднувати’) – побудова літературного твору, розміщення й співвідношення всіх його складових</p>	<p>kompozíció (lat. <i>compositio</i> ‘összerakni, egyesíteni’) – 1) szóösszetétel; 2) a szövegkonstrukció hierarchikus szervezettsége, amely áltál valósul</p>

<p>частин, порядок розгортання подій і розстановка персонажів, іншими словами, композиція – це внутрішня організація, спільна система певних форм або засобів художнього зображення.</p>	<p>meg, hogy a szöveg alkotóelemei mind magasabb és magasabb fokú hierarchikus egységekké szerveződnek, mindaddig, amíg létre nem jön a szöveg egésze mint legmagasabb fokú hierarchikus egység.</p>
<p>комунікативна лінгвістика (лат. <i>communication</i> ‘роблю спільним, пов’язую, спілкуюсь’ і лінгвістика) – розділ мовознавства, який вивчає мову як діяльність, здійснення спілкування в певних ситуаціях, спрямованість мовних засобів на повідомлення певної інформації, передавання емоційного стану мовця, спонукання до дії тощо.</p>	<p>funkcionális nyelvészet (lat. <i>communication</i> ‘közössé teszek, beszélek’ és a nyelvészet) – a nyelvet alapvetően nem elvont szabályrendszernek tekinti, hanem olyan jelenségnek, mely az emberi kommunikációban megvalósuló, jelentéseket hozzáférhetővé tevő aktuális nyelvi struktúrák konvencionális hálózata.</p>
<p>комунікабельність (фр. <i>communicable</i> ‘з’єднуваний’ від лат. <i>communico</i> ‘повідомляю, з’єдную’) – володіння соціальним аспектом мовленнєвого контакту; використання цих знань та умінь з бажанням досягти запланованого перлокутивного ефекту.</p>	<p>közlékenység (fr. <i>communicable</i> ‘összekapcsolt’ a lat. <i>communico</i> –ból ‘tájékoztatok, összekapcsolok’) – a beszédkapcsolat szociális aspektusának elsajátítása (a társadalmi normák betartása a kommunikációban, a kommunikatív kompetenciák birtoklása stb.); ezen ismeretek és készségek használata a szándékolt perlokúciós hatás elérése érdekében.</p>
<p>комунікативний шум (або інформаційний) – це різні форми перекручування, деформування, змін у повідомленнях, сукупність факторів, які ускладнюють процес передавання та / чи сприйняття інформації в комунікації.</p>	<p>kommunikációs zaj – a torzítás, deformáció, az üzenetekben bekövetkező különböző torzulások és deformációk összessége, amelyek megnehezítik a kommunikációban az információ továbbításának és / vagy érzékelésének folyamatát.</p>
<p>комунікація (лат. <i>communication</i> ‘роблю спільним, пов’язую, спілкуюсь’) – спілкування, повідомлення, передавання інформації, думок, почуттів, волевиявлень людини мовними</p>	<p>kommunikáció (lat. <i>communication</i> ‘tájékoztatok, összekapcsolok’) – információk közlése vagy cseréje valamilyen jelrendszer útján. Elméleti vita folyik arról, vajon valamely üzenet továbbítása vagy kifejezése</p>

<p>засобами. Комунікація складається з комунікативних актів, у яких беруть участь комуніканти.</p>	<p>önmagában, a befogadásnak vagy a hatásnak vagy valamilyen következménynek a bizonyítéka nélkül kommunikációnak számít-e.</p>
<p>конвергенція (лат. <i>convergo</i> ‘сходжусь, наближаюсь’) – 1) збіг двох чи більше фонем в одному звуці в результаті історичного розвитку фонетичної системи мови; 2) зближення двох мов унаслідок їхнього історичного розвитку, внаслідок тривалого контактування; 3) тип ініціалізації або збігу в одному місці тексту пучка стилістичних прийомів, що беруть участь у єдиній стилістичній функції образного маркування або конотації.</p>	<p>konvergencia (лат. <i>convergo</i> ‘közeledés’) – a szövegfilológiában és a folklórisztikában az egyes változatok létrejötte során eredetileg nem ismert azonosságok, hasonlóságok kialakulásának folyamata, amely egészen addig terjedhet, hogy eredetileg különböző alkotások egymáshoz nagymértékben hasonló változatok formájában hagyományozódnak.</p>
<p>конверсія – перехід слова з однієї частини мови в іншу без зміни вимови й написання</p>	<p>szófaváltás – az a folyamat, amelynek során egy szó egy másik szófajba lép át Alkalmi szófaváltásról akkor beszélünk, ha egy szót a mondatban aktuálisan más szófajúként használunk, de ez a fajta használat csak az adott szövegösszefüggésben lehetséges.</p>
<p>консонанс (лат. <i>consonans</i> ‘приголосний звук’) – гармонійне поєднання звуків, співзвуччя.</p>	<p>konzonáns (лат. <i>consonans</i> ‘mássalhangzó’) – mássalhangzó, illetve kellemesen összecsengő, megnyugtató hatást keltő hangzat.</p>
<p>конструктивізм (лат. <i>constructio</i> ‘побудова’) – соціальна теорія, основою якої є твердження, що люди витворюють (конструюють) свої світи через соціальну практику та комунікацію, а не набувають їх через суспільно-комунікативні практики; у соціолінгвістиці – теорія, за якою витлумачують етнічні спільноти як конструкції вчених і політиків; завдяки ЗМІ, освіті ці ідеї передаються масам.</p>	<p>konstruktivizmus (лат. <i>constructio</i> ‘felépítés’) – avantgardista képzőművészeti, művészetfilozófiai, esztétikai és irodalmi irányzat. Rendkívül bonyolult, szerteágazó, sok áramlatból összetevődő mozgalom volt, mely legáltalánosabban az absztrakt művészet, az absztrakció fogalmához kapcsolódott. Lényege: a racionális rend, az egyensúly és a nyugalom megteremtése.</p>

<p>конструкція (лат. <i>constructio</i> ‘побудова’) – синтаксична одиниця, утворена лінійною послідовністю простіших одиниць (синтаксичних слів, словосполучень), зв’язок між якими граматично оформлений.</p>	<p>szerkezet (лат. <i>constructio</i> ‘felépítés’) – olyan mentális modell, amely egy nyelvi egység összetevőit létező dolgok, fogalmak (entitások) statikus struktúrájaként írja le az értelemképzés szempontjából.</p>
<p>контакти мовні – взаємодія двох або більшої кількості мов, що впливає на граматичну структуру і словник однієї або багатьох із них. Соціальні умови Контакти мовні – спілкування між особистостями різних національних спільнот.</p>	<p>nyelvi kapcsolat – olyan társadalmi és nyelvi jelenség, melynek során a különböző nyelvek (vagy ugyanazon nyelv különböző nyelvjárói) közreműködnek egymással, ami a nyelvi jellemzők átadását eredményezi.</p>
<p>контамінація (лат. <i>contaminatio</i> ‘змішування’) – 1) утворення нової мовної одиниці через сполучення в ціле компонентів різних частин на ґрунті їхньої структурної, функційної або асоціативної близькості: запропонувати тост + підняти келих → підняти тост; 2) об’єднання двох або більше мовних одиниць в одну; навмисне або ненавмисне змішування двох висловів.</p>	<p>kontamináció, szóvegyülés (лат. <i>contaminatio</i> ‘vegyülsé’) – 1) szóalkotásmód, amelynek során két rokon jelentésű és többé-kevésbé hasonló hangalakú szó alakilag összekeveredik; 2) főként a klasszikus latin irodalomban alkalmazott drámaszerkesztési eljárás, melynek lényege, hogy több görög vígjáték egyes szereplőinek, jeleneteinek, fordulatainak, ill. cselekményük összeötvözésének módszerével „alkottak” egy új színjátékot.</p>
<p>контекст (лат. <i>contextus</i> ‘тісний зв’язок, поєднання’) – 1) уривок тексту, що визначає основний і додатковий зміст вислову; 2) мовне оточення певної одиниці, особливості вживання її поряд з іншими одиницями.</p>	<p>kontextus (лат. <i>contextus</i> ‘kapcsolat’) – a megnyilatkozások kommunikációs környezetére vonatkozó (háttér) ismeretek rendszere, valamint ezen ismeretek mozgósítása a referenciális jelenet sikeres feldolgozása érdekében.</p>
<p>континуум (лат. <i>continuum</i> ‘безперервне, суцільне’) – неподільний простір, однорідне середовище щодо функціонування мови, мовного різновиду чи мовної одиниці; неперервність</p>	<p>nyelvi kontinuum (лат. <i>continuum</i> ‘szünet nélküli, folyamatos’) – az egyes nyelvek és nyelvjárási régiók azon földrajzi halmaza, amelyet a szomszédos nyelvek és nyelvjárások egyértelmű megkülönböztetésének</p>

українських діалектних утворень.	hiánya, vagyis nagymértékű hasonlóság jellemez.
<p>концептуалізація (англ. <i>conceptualization</i> від лат. <i>conceptus</i> ‘думка, поняття’) – поняттєва класифікація; один із найсуттєвіших глибинних процесів пізнавальної діяльності людини, суттю якого є осмислення інформації, що надходить до неї через різні канали сприйняття, унаслідок чого витворюється концепт або заповнюються певні мережні сітки його структури, постає концептуальна структура і концептуальна система загалом у мозку (психіці) людини.</p>	<p>konceptualizáció (ang. <i>conceptualization</i> a lat. <i>conceptus</i>-ból ‘gondolat, fogalom’) – arra utal, hogy valaki vagy valami megérti, összekapcsolja és összefoglalja egy adott dolog lényegét. Ez a folyamat az információfeldolgozás és értelmezés során történik, amikor az emberek egységesen kezelik az adatokat, hogy könnyebben megérthessék azokat.</p>
<p>кон’юнктив (лат. <i>conjunctivus</i> ‘умова’) – умовно-бажальний спосіб; категорійна форма непрямого способу, звичайно з розвинутою системою відтінків модального значення, об’єднаних спільною ознакою відсутності прямої відповідності змісту висловлення дійсності.</p>	<p>konjunktívusz (lat. <i>conjunctivus</i> ‘feltétel’) – felszólító vagy feltételes móddal azonosítható igemód, bizonyos nyelvekben kötőmód, mely által valamely cselekvés logikai lehetőségének viszonya fejeztetik ki, ellentétben a jelentő móddal, mely a tényleg megtörtént cselekvést fejezi ki.</p>
<p>копірайт (англ. <i>copyright</i>, дослівне ‘право відтворення’) – 1) позначка, що ставиться на друкованому виданні перед прізвищем автора і вказує на захищеність авторських прав відповідно до закону; знак застереження авторського права; 2) авторське право.</p>	<p>copyright (ang. <i>copyright</i>, szószerint ‘az újratерemtés joga’) – a szerzői jog olyan szabályok összessége, amelyek egy személy által írásba, grafikus formába, fényképbe, vagy bármilyen más, ötletek megosztására alkalmas formában kifejezett ötleteinek kezeléséről szólnak. A kifejezéssel gyakran találkozni különböző alkotásoknál, például könyvek belső oldalán. Rövidítve, a jelével, © vagy (c) formában is szokták használni. A feliratot vagy a jelet általában az alkotás éve és a szerzői jog tulajdonosának neve követi.</p>

<p>корені вільні – корені, спроможні виступати самостійно, без поєднання зі службовими (крім флексії) морфемами або іншими коренями.</p>	<p>szabad tő, szabad morféma – az a szóelem, amely önmagában, más szóelemtől függetlenül is előfordulhat a mondatban.</p>
<p>корені зв'язані – корені, що виступають тільки в поєднанні зі службовими морфемами або іншими коренями у складі членованої або похідної основи.</p>	<p>kötött tő, kötött morféma – azok a szótövek, amelyek nem önálló szavakban, hanem csak a todalékos alakokban fordulnak elő.</p>
<p>корінь – неподільна головна морфема, спільна для всіх споріднених слів, що містить у собі основне лексичне значення цих слів.</p>	<p>szótő, tő – a szónak az a része, amely a todalék vagy todalékok (rag, jel, képző) leválasztása után megmarad, önmagában (azaz zéró todalék morfémával) is előfordulhat, tehát szabad morféma.</p>
<p>крапка – відокремлювальний розділовий знак (.), що ставиться в кінці розповідного речення. Крапка також використовується у скороченнях слів.</p>	<p>pont – alsó helyzetű írásjel, mely jelzi a kijelentő értelmű mondat végét; némely rövidítés után a rövidítés tényét.</p>
<p>крапка з комою – розділовий відокремлювальний знак (;), що використовується у складному реченні (зрідка в простому) для відокремлення відносно самостійних його частин.</p>	<p>pontosvessző – egy vesszőből és egy fölötte elhelyezett pontból álló írásjel (;), amelyet hosszabb összetett mondatnak némiképp önálló tagjai közé teszünk, azonkívül felsorolásban egyfélékből álló egységek elkülönítésére használunk.</p>
<p>крилатий вислів (слово) – 1) влучний та яскраво образний вислів, що походить із літературних, історичних, філософських джерел, фольклору; 2) слова з метафоричним значенням, що широко вживаються і мають експресивне забарвлення.</p>	<p>szállóige, aforizma – rendkívül tömören és élesen megfogalmazott általános érdekű állítás, gondolatalakzat, általános igazságot kifejező tömör megállapítás.</p>
<p>кульмінація (лат. <i>culmen, culminis</i> ‘вершина’) – елемент сюжету, що є найвищим моментом напруги в розвитку дії, вершиною конфлікту.</p>	<p>tetőfok tetőpont, kulmináció (lat. <i>culminis</i> ‘csúcspont’) – a drámai cselekmény csúcspontja, kifejelete, amelyben kiderülnek a titkok,</p>

	tisztázódnak a félreértések, a hősöknek felelniük kell korábbi tetteikért, s minden készen áll a tragikus vég vagy a konfliktusokat szerencsésen feloldó befejezés számára.
куплет (франц. <i>couplet</i> 'строфа, частина') – назва строфи в народній пісні, що складається з двох або чотирьох рядків, які між собою римуються.	kuplé (fr. <i>couplet</i> 'strófa, szakasz') – énekes bohózatban, operettben és főleg a kabaré műsorán szereplő, többnyire tréfás, néha szentimentális hangvételű dal.
лабіалізація (лат. <i>labialis</i> 'губний' від <i>laba</i> 'губа + -ація') – огублення, артикуляція звуків, що супроводжується округленням витягнутих уперед губ.	labializáció (lat. <i>labialis</i> 'ajaki' a <i>laba</i> -ból 'ajak + -áció') – az ajkak kerekítése az elsődleges artikulációval egyidejűleg.
лабіо-дентальні приголосні ← губно-зубні приголосні	labiodentális ← ajakfoghang (mássalhangzó)
лаконізм (грец. <i>λακωνισμος</i> 'короткий') – коротка, точна і водночас змістова, стилістично сильна манера мовлення.	lakonikus stílus (gör. <i>λακωνισμος</i> 'röviden') – a lényegét kevés szóval, tömören, találóan kifejező beszédmodor.
лапки – парний видільний розділовий знак («», “”) (за сучасних комп'ютерних технологій може бути різної форми: «», “” та ін.), що використовується для виділення прямої мови, цитат, заголовків, а також слів і словосполучень, використуваних не в прямому значенні, або слів, словосполучень, речень, що містять додаткову інформацію або пояснення до основної частини тексту.	idézőjel – 1. az az írásjel, amellyel jelezzük az idézetnek, esetleg egyéb, szó szerint közölt szövegrésznek (pl. valamely mű címének) kezdetét és végét; alakja: „...” 2. írásban annak a jele, hogy az abba foglalt szó, kifejezés különleges, rendszerint gúnyos értelmű vagy más hangulati értékű, és a kiejtésben ennek megfelelően sajátos hanglejtése, illetve nyomatéka van (pl. Ez a „szelíd angyal” már megint veszekszik!).
легенда (лат. <i>legenda</i> 'те, що має бути прочитане') – переказ про якісь події чи людей, оповитий казковістю або фантастикою.	legenda (lat. <i>legenda</i> 'аміт, fel kell olvasni') – epikai műfaj, amelyet vallásilag fontos tárgya alapján tudunk elkülöníteni. A legenda tárgya vallásilag fontos személy, hely vagy

	időszak lehet, így pl. vallásalapító, próféta, vértanú, szent, pap stb.; város, templom, tájrészlet stb.; ünnep.
лейтмотив (нім. <i>leitmotiv</i> ‘основна думка’) – це музичний термін, який іноді вживається і в літературознавстві в значенні головної думки, почуття, настрою, що проходить крізь увесь твір.	vezérmotívum (нém. <i>leitmotiv</i> ‘alapgondolat’) – a művészi alkotás alapvető fontosságú, többször visszatérő eleme. Az elnevezés eredetileg a német zenetudományban alakult ki.
лексема (грец. <i>λεξίς</i> – ‘слово, мовний зворот’) – слово з усіма його формами словозміни і значеннями, що виявляються у різних контекстах.	lexéma (gör. <i>λεξίς</i> – ‘szó, nyelvi fordulat’) – a nyelvi jelentést hordozó alapegység (szótó, szó, összetétel), amelyhez toldalékok kapcsolódhatnak, de különböző rágós és jeles szóalakjai egyetlen elvonatkoztatott alapegység konkrét megvalósulásai.
лексика (грец. <i>λεξικός</i> ‘словесний, словниковий’) – 1) словниковий склад, сукупність слів якоїсь мови; 2) сукупність слів певної сфери вживання. Лексика загальноживана, спеціальна, термінологічна.	lexika , szókészlet, szókincs (gör. <i>λεξικός</i> ‘szóbeli, szótári’) – az egy nyelvet beszélő nyelvközösség szavainak összessége. A kollektív szókincs mellett a művészetben külön jelentőséggel bír az egyéni szókincsproblémája.
лексикалізація (грец. <i>λεξικός</i> ‘словесний’) – перетворення елемента мови (морфеми, словоформи) або сполучення елементів в окреме повнозначне слово або іншу еквівалентну йому словникову одиницю – фразеологізм.	lexikalizálódik (gör. <i>λεξικός</i> ‘szóbeli’) – 1) a nyelv szókincsének állandó részévé válik; 2. összetett vagy képzett szó, szókapcsolat a várhatótól eltérő jelentéselemeket vesz fel (pl. a mosogat 'gyakran mos' jelentésű ige az 'edényt mos' jelentést)
лексикографія (від грец. <i>λεξικός</i> ‘словник’ і <i>γραφο</i> ‘пишу’) – 1) розділ мовознавства, що розробляє теоретичні принципи укладання словників; 2) збирання слів певної мови, упорядкування їх і опис різного роду словникового матеріалу; 3) сукупність словників певної мови і наукових праць із цієї галузі.	lexikográfia , szótártan, szótártudomány (a gör. <i>λεξικός</i> ‘szótár’ és a <i>γραφο</i> ‘írok’ összetételéből) – az a tudományág, amely a szókészlet szótári feldolgozására, különféle szótári anyagok rendszerezésére, a szótárak szerkesztésére vonatkozó elméleti és gyakorlati kérdésekkel foglalkozik.

<p>лексикологія (грец. <i>λεξικός</i> ‘словниковий’ та <i>λογος</i> ‘слово, поняття, учення’) – розділ мовознавства, що вивчає словниковий склад мови. Лексикологія історична вивчає словниковий склад мови в його розвитку. Описова лексикологія вивчає значення слів, їхні стилістичні ознаки, обсяг та структуру сучасного словникового складу.</p>	<p>lexikológia, szókészlettan, szókinccstan (gör. <i>λεξικός</i> ‘szótári’ és <i>λογος</i> ‘szó, fogalom’) – 1) egy adott nyelv szókészletének leírásával és rendszerezésével foglalkozó tudomány; 2) az a tudományág, amely a szókészlet szótári feldolgozására, különféle szótári anyagok rendszerezésére, a szótárak szerkesztésére vonatkozó elméleti és gyakorlati kérdésekkel foglalkozik; lexikográfia, szótártudomány, szótártan.</p>
<p>лігатура (від лат. <i>ligare</i> ‘пов’язувати’) – літера, утворена зі сполучення двох і більше літер: 1) дві або три з’єднані між собою літери, виліті на одній ніжці; 2) написання двох або більшої кількості літер одним письмовим знаком, наприклад, нім. <i>ß</i>; 3) сполучення слів через показник синтаксичного зв’язку, вживаного в найрізноманітніших словосполучах.</p>	<p>ligatúra (a lat. <i>ligare</i> –ból ‘összekötni’) – két vagy több betű kombinációjából képzett betű: 1) két vagy három egymáshoz kapcsolódó, egy szárra formált betű; 2) két vagy több betű egy írásjellel való írása, pl. német <i>ß</i>; 3) szavak kombinációja a szintaktikai kapcsolat jelzője révén, amelyet különböző mondatokban használnak.</p>
<p>лінгва франка (італ. <i>lingua franca</i> ‘франкська мова’) – 1) те саме, що мова-посередник, мова, що відіграє роль засобу міжетнічного і міжкультурного спілкування; 2) штучна мова, що з’явилася в середні віки для спілкування вихідців з арабомовних, турецькомовних та інших держав купців, інших підприємливих людей з європейцями.</p>	<p>lingua franca (ol. <i>lingua franca</i> ‘frank nyelv’) – 1. különböző anyanyelvűek közösségében közvetítő nyelvként használt nyelv, amely azonban (a pidzsinnel szemben) önálló nyelvként is létezik 2. olasz alapú, arab elemekkel dúsult, egyszerűsödött szerkezetű segédnyelv, amely a középkor óta használatos volt közvetítő nyelvként a Földközi-tenger partvidékén</p>
<p>лімерик (англ. <i>limerick</i> ‘від назви міста’) – короткий гумористичний вірш абсурдного змісту. У його основу покладена безглуздість ситуації чи поведінки героя.</p>	<p>limerick (ang. <i>limerick</i> ‘a város nevéből’) – angol strófaforma. Öt sorból épül; az 1., 2. és 5. sor három verslábból, a 3. és 4. pedig két verslábból áll; az uralkodó versláb az anapestus, de gyakran</p>

	jambus van helyette. Rímképlete: aabba. Néha négy sorba írják, az alapforma 3. és 4. sorát egyetlen középrímes sorra egyesítve. Az ötödik sor gyakran ismétlése vagy módosult változata az elsőnek.
лінгвістика (фр. <i>linguistique</i> , від лат. <i>lingua</i> ‘мова’) – те саме, що мовознавство. Поділяють на лінгвістику дескриптивну (лінгвістика дескриптивна), когнітивну (лінгвістика когнітивна), комунікативну (лінгвістика комунікативна), математичну (галузь мовознавства, що досліджує мову за допомогою математичних методів), структурну.	lingvisztika (fr. <i>linguistique</i> , a lat. <i>lingua</i> -ból ‘nyelv’) – nyelvészet, nyelvtudomány. A nyelvtudományt leíró nyelvészetre, kognitív nyelvészetre, kommunikatív nyelvészetre, matematikai nyelvészetre (a nyelvészet azon ága, amely a nyelvet matematikai módszerekkel vizsgálja) és strukturális nyelvészetre (strukturalizmus) osztják.
лінгвістика ареальна (фр. <i>linguistique</i> від лат. <i>lingua</i> ‘мова’, та лат. <i>area</i> ‘майдан, простір’) – розділ мовознавства, що на основі методу картографування мовних явищ вивчає їхнє територіальне поширення.	areális nyelvészet (fr. <i>linguistique</i> a lat. <i>lingua</i> -ból ‘nyelv’, és a lat. <i>area</i> ‘tér’) – a nyelvtudománynak az az ága, mely egy adott földrajzi térségben beszélt nyelvek kölcsönhatását kutatja. A kölcsönhatásban lévő nyelvek állhatnak rokonságban egymással, de különböző nyelvcsaládokhoz is tartozhatnak.
лінгвістика гендерна (фр. <i>linguistique</i> від лат. <i>lingua</i> ‘мова’ та лат. <i>gens</i> ‘рід’) – розділ соціолінгвістики, що вивчає відмінності в мові й мовленнєвій поведінці чоловіків і жінок.	gendernyelvészet (fr. <i>linguistique</i> a lat. <i>lingua</i> -ból ‘nyelv’, és a lat. <i>gens</i> ‘nem’ összetételéből) – az alkalmazott nyelvtudomány azon ága, amely a férfiak és a nők nyelvhasználatának a biológiai nem (szexus) és a társadalmi nem (társadalmi nemek tudománya) által létrejött különbözőségét teszi meg kutatása tárgyául.
лінгвістика дескриптивна (фр. <i>linguistique</i> від лат. <i>lingua</i> ‘мова’ та англ. <i>descriptive</i> ‘описовий’) – напрям у сучасному мовознавстві, особливо поширений у США як	deskriptív nyelvészet , leíró nyelvészet fr. <i>linguistique</i> a lat. <i>lingua</i> -ból ‘nyelv’, és az ang. <i>descriptive</i> ‘leírás’ összetételéből) – olyan nyelvészeti tevékenység, amely nem törekszik a

<p>вияв структуралізму, що має за мету опис формальних елементів мови шляхом застосування дистрибутивного аналізу.</p>	<p>leírt nyelvtani szabályszerúségeknek tágabb összefüggésbe helyezésére, magyarázatára; célja egy nyelvi (rész)rendszer adekvát leírása.</p>
<p>лінгвістика когнітивна (фр. <i>linguistique</i> від лат. <i>lingua</i> ‘мова’ та лат. <i>cognitio</i> ‘знання, пізнання’) – напрям лінгвістичних досліджень, що виник на початку 80-х років ХХ ст. на перетині когнітології (науки про знання), когнітивної психології (психології пізнання), психолінгвістики та лінгвістики у рамках когнітивної науки. Когнітивна лінгвістика досліджує механізми знання мови і механізми вияву знань у мові, проблеми співвідношення мови і свідомості, роль мови в концептуалізації і категоризації світу, у втіленні пізнавальних процесів й узагальненні людського досвіду, зв’язок окремих когнітивних здібностей людини з мовою і форми їхньої взаємодії.</p>	<p>когнітивна лінгвістика (фр. <i>linguistique</i> a lat. <i>lingua</i>-ból ‘nyelv’, és a lat. <i>cognitio</i> ‘ismeret, megismerés’ összetételéből) – olyan nyelvemleleti irány, amely a nyelvet emberi tudásként, az elme működéseként írja le, és amely szerint a nyelv legfontosabb funkciója a jelentés közvetítése, ezért a nyelvet is e szempont szerint írja le. Az 1970-es, 1980-as évektől a strukturalista és generatív nyelvészet mellett, pontosabban ezek kritikájaként új nyelvi megközelítésmódok egyik legismertebb ága. A kognitív nyelvészet fontos felfedezése, hogy a nyelv, a nyelvi tudás nem csupán szerkezeti jellegű, hanem eljárás- vagy folyamatjellegű (procedurális) is.</p>
<p>лінгвістика корпусна (фр. <i>linguistique</i> від лат. <i>lingua</i> ‘мова’ та лат. <i>corpus</i> ‘тіло, суть, основа’) – новітній напрям у мовознавстві, предметом вивчення якого є представлені в електронному вигляді великі масиви структурованих мовних даних з метою вияву ідіоматики мови – її неповторних і своєрідних властивостей, зумовлених стилістичною нормою й стандартами мовленнєвого вживання.</p>	<p>корпусна лінгвістика fr. <i>linguistique</i> a lat. <i>lingua</i>-ból ‘nyelv’, és a lat. <i>corpus</i> ‘test, alap’ összetételéből) – azon nyelvészeti irányzat, amely a nyelv és a nyelvhasználat vizsgálatát speciális módszerek és számítógépes programok segítségével korpuszra alapozva végzi. A korpusz nyelvészet gyakorlatilag minden más nyelvészeti területtel összefonódik, hiszen az empirikus vizsgálatokhoz elengedhetetlen a valós nyelvi adatok vizsgálata. Az ezekből álló korpuszokat rengetegféle szempontból lehet tanulmányozni.</p>

<p>лінгводидактика (лат. <i>lingua</i> ‘мова’ і грец. <i>didaktikos</i> ‘повчальний’) – методична дисципліна, метою якої постає опис мови як навчальної дисципліна та лінгвопедагогічне та лінгвотехнологічне конструювання навчально-теоретичного і навчально-практичного матеріалу.</p>	<p>nyelvdidaktika, lingvodidaktika, glottodidaktika (lat. <i>lingua</i> ‘nyelv’ és gör. <i>didaktikos</i> ‘tanító, nevelő’) – a nyelvek tanításának és tanulásának tudománya, mégpedig learning és acquisition értelemben, amely a vezérelt és vezéreltlen elsajátítási lehetőségeket jelenti.</p>
<p>лінгвостилістика – наука про стилі мови, різновиди, форми мовлення, що визначаються умовами, ситуацією, метою спілкування і розрізняються відповідними мовними засобами та їхнім функціональним навантаженням. Лінгвістика вивчає мовні засоби усіх рівнів мови з погляду їхньої здатності передавати додатковий експресивний зміст у висловлюванні, взаємодіяти в процесі створення текстів. Лінгвістика пов’язана з теорією літературної мови.</p>	<p>funkcionális stilisztika - a funkcionális szemléletű nyelvtudományi irányzatokból nőtt ki a XX. század elején, illetve a század első felében a nyelvi stilisztikai és a nyelven kívüli, úgynevezett extralingvális eszközöknek mint variánsoknak a kialakult szerepét, továbbá a mondanivaló kifejezésében és az alkotás egészében betöltött kommunikatív funkcióit, valamint azt vizsgálja, hogy a jelzett stílusjelenségek milyen beszédmódban otthonosak.</p>
<p>лірика (грец. <i>λυρικός</i> ‘проголошувати під звуки музичного інструменту ліри’) – один із основних літературних родів, у якому життя відображається через передачу почуттів, переживань і думок автора (ліричного героя) за певних обставин під впливом певних подій. Виділяють такі ліричні жанри: вірш, пісня, гімн, сатира, елегія, послання, ідилія, епітафія, етюд, монолог, медитація тощо.</p>	<p>líra (gör. <i>λυρικός</i> ‘a líra hangszerével kísérvé előadott’) – a három alapvető műnem egyike - költészet, más szóval poézis. Tárnya az egyéniség lelkiéletében végbemenő érzelmi élet, mely visszatükrözi a külvilág, az emberi társadalom és a természet hatásait. Ellentétben a múltat elbeszélő epikával, a líra mindig jelen idejű, akkor is, ha kétezer évvel ezelőtti művet olvasunk vagy hallgatunk. A legsubjektívabb műfaj - bármiről szól a vers, az egyéniségen átszűrődve csapódik le benne.</p>
<p>література (лат. <i>literature</i> ‘написане, рукопис’, від <i>litere</i> ‘літера, буква’) – у широкому значенні – це всі</p>	<p>irodalom (lat. <i>literature</i> ‘írás, kézírás’, a <i>litere</i>-ből ‘betű’) – tágabb értelemben az írott művek összessége, melybe a</p>

<p>писані й друковані твори на різні теми, що їх створив певний народ, власне, мистецтво слова.</p>	<p>tudományos és szakirodalom s az újságírás is beletartozik. Szűkebben értve, a szépirodalmi - régebbi kifejezéssel belletrisztikai - műveket értjük rajta, vagyis azokat, amelyek esztétikai minőséget és értéket hordoznak, s beletartoznak az alapvető műfajokba, vagyis műnemekbe - a líra, dráma és epika valamelyikébe - vagy a velük foglalkozó irodalomtörténet-írás, az irodalmi tanulmány, az esszé vagy a kritika, az irodalmi publicisztika műfajába.</p>
<p>літературна мова – унормована мова, що обслуговує культурні потреби народу. Вона використовується в художній літературі, публіцистиці, засобах масової інформації, установах, навчальних закладах тощо.</p>	<p>іродальми nyelv – a szépirodalomban használt (írott) nyelv, sztenderd nyelvváltozat (vagyis a kodifikált nyelvi norma) írott nyelvi változata. Azokban a nyelvészeti munkákban, amelyek ezt a meghatározást követik, az irodalmi nyelv a köznyelv fogalmával együtt értelmezhető: a köznyelv a sztenderd változat beszélt (és ezzel együtt jellemzően spontánabb), az irodalmi nyelv pedig az írott (és tipikus esetben tervezettebb, kevésbé spontán) nyelvi megnyilvánulására utal.</p>
<p>літературні норми – вироблені в писемно-літературній практиці правила використання мовних одиниць та кодифікація цих правил у словниках і граматиках. Літературні норми історично змінні, свідомо регульовані, вони забезпечують існування мовних традицій, єдність літературної мови, її консолідуючу роль у національній культурі.</p>	<p>іродальми norma – a nyelvi egységek használatára vonatkozó, az írásbeli és irodalmi gyakorlatban kialakult szabályok, valamint e szabályok szótárakban és nyelvtanokban történő kodifikációja. Az irodalmi normák történelmileg változóak, tudatosan szabályozottak, és biztosítják a nyelvi hagyományok fennmaradását, az irodalmi nyelv egységét és a nemzeti kultúrában betöltött megszilárdító szerepét.</p>

<p>літопис – найдавніший вид історико-мемуарної прози, що несе в собі розташовані в хронологічному порядку коротенькі нотатки й докладні оповіді (сказання) про історичні події.</p>	<p>krónika – történelmi eseményeket időrendben előadó írásmű, a középkori történetírás reprezentatív műfaja. A régi történetírói műfajok közül középső helyet foglal el az eseményeket évről évre, merev kronológiával és kevés szelekcióval követő annales, valamint a szépirodalmi kvalitásokkal és zártabb kompozícióval rendelkező gesta között; koncepciója az előbbinél egységesebb, adataiban az utóbbinál megbízhatóbb.</p>
<p>літота – (грец. <i>λιτοτες</i> ‘простота’) – стилістичне применшення якої-небудь ознаки предмета, яке полягає у використанні форми заперечення; прийом заперечення.</p>	<p>litotesz (gör. <i>λιτοτες</i> ‘egyszerűség’) – az ironia fajtája; olyan szókép, amelyben mondanivalónkat tagadó alakba foglaljuk, s ezt a tagadó alakot vagy negatív jelentésű szót tagadva állítjuk.</p>
<p>лічилка – один із жанрів дитячого фольклору, римований віршик, за допомогою якого перелічуються гравці, позначається їхня роль або послідовність у грі.</p>	<p>kiszámoló – a gyermekfolklór és a gyermekirodalom keretén belül a játékdal olyan alműfaja, amelyben rendszerint valamilyen játék számára kijelölik a szereplőket. Poétikailag a rigmus szabályait követi, feltűnő, hogy igen gyakran érthetetlennek tűnő szövegrészek (halandzsa) találhatóak benne, amelyek egy részét azonban a csúfoló, a nyelvgyötrő formáinak eltorzítása alapján mégis értelmezhetjük.</p>
<p>локатив (лат. <i>locativus</i> ‘місцевий’) – компонент у семантико-синтаксичній структурі речення зі значенням місцезнаходження; назва відмінка місцезнаходження.</p>	<p>lokatívusz (лат. <i>locativus</i> ‘helyi, helybeli’) – a magyar nyelvben hol? kérdésre felelő helyhatározó, illetve ilyen jelentésű nyelvtani eset.</p>
<p>ляпсус (лат. <i>lapsus</i> ‘падіння, помилка’) – прикра помилка, недоречність або недогляд в усному або писемному</p>	<p>lapszus, nyelvbtlás (лат. <i>lapsus</i> ‘esés, hiba’) – beszédbeli tévesztés, amikor egy személy véletlenül más szót vagy</p>

мовленні через неуважність, поспіх, забудькуватість.	hangot ejt ki, mint amit akart. Nem súlyos hiba, amely főleg erkölcsileg megbocsátható tévedés.
майбутній час дієслова – форма дієслова на позначення дії, що відбувається після моменту мовлення.	jövő idő – 1. az az igeidő, amely azt fejezi ki, hogy a cselekvés, történés a szóbeli vagy írásbeli közlés ideje után folyik le; 2. az ige ragozási rendszerében ezt az időt kifejező alakok (összessége).
максима (лат. <i>maxima, regula, sententia</i> ‘основне правило, принцип’) – різновид афоризму, моралістична за змістом сентенція.	maxima (lat. <i>maxima, regula, sententia</i> ‘alapszabály, elv’) – rövid formában kifejezett logikai alapelv, vagy egy tudásterületen belüli főbb iránymutató elgondolás.
максима великодушності – максима принципу ввічливості (Джон Н. Ліч). Вона формулюється як парний припис – щодо самого себе і щодо іншого. Значення градуйовані: а) мінімізуй користь для себе; б) максимально збільшуй втрати для самого себе.	nagylelkűség maximája – Geoffrey N. Leech udvariassági maximáinak egyike, mely szerint akkor járunk el, ha a saját hasznunk kifejezését kerüljük, ám költségeinket, az általunk befektetett energia mennyiségét kihangsúlyozzuk.
максима відношення – третій постулат грайсівського Принципу Кооперації; постулат релевантності. Він приписує: не відступай від теми.	kapcsolat maximája – azaz a viszony, az odatartozás maximája, mely azt írja elő, hogy a tárgynál maradjunk, mondanók kapcsolódjon az előző megnyilatkozásainkhoz
максима кількості – перший постулат грайсівського Принципу Кооперації: 1) твоє висловлення повинно містити не менше інформації, ніж необхідно (для реалізації плінних завдань діалогу); 2) твоє висловлення не повинно містити більше інформації, ніж вимагається.	mennyiség maximája – azokra az információkra vonatkozik, amelyeket a beszélő nyújtani akar, és azt írja elő, hogy a beszélő hozzájárulása éppen annyi információt tartalmazzon, amennyit a szituáció megkövetel.
максима способу – четвертий постулат грайсівського Принципу Кооперації. Він містить чотири субмаксими: 1) уникай незрозумілих висловів; 2)	mód maximája – a stílus maximája nem azzal kapcsolatos, mit mondunk, hanem azzal, hogyan mondjuk. Arra vonatkozik, hogy kerülni kell a

<p>уникай неоднозначності; 3) уникай непотрібного багатослів'я (будь лаконічним); 4) будь організованим.</p>	<p>kifejezés homályosságát, a kétértelműséget, a szükségtelen bőbeszédűséget, és rendezettnak kell lennünk.</p>
<p>максима якості – другий постулат грайсівського Принципу Кооперації. Він формулюється як вияв двох часткових постулатів, що рекомендують будувати правдиві висловлення: 1) не говори того, що ти вважаєш неправдивим; 2) не говори того, для чого в тебе відсутня аргументована основа.</p>	<p>minőség maximája – azt várja el, hogy a beszélő őszinte legyen, ne hazudjon, és jó oka legyen azt állítani, amit állít, vagyis ne mondjon olyasmit, amiről úgy hiszi, hogy hamis, vagy amire nézve nincs megfelelő evidenciája.</p>
<p>меліоризація (лат. <i>melior</i> ‘кращий’ + -изація) – процес набування словом позитивного значення.</p>	<p>meliorizáció (lat. <i>melior</i> ‘jobb’ + -áció) – természettudományi eredetű fogalom, a szavak jelentésének jobbá-, pozitívabbá való tételét jelenti.</p>
<p>мелодика (грец. <i>μελωδικός</i> ‘співучий’) – звукова крива фразової інтонації; виявляється у змінах частоти основного тону за певні часові відрізки; служить засобом розрізнення й ідентифікації різних синтаксичних структур; композиційна ознака тексту.</p>	<p>dallamosság (gör. <i>μελωδικός</i> ‘énekző’) – stilisztikai értelemben jóhangzásról, a stílus zeneiségéről beszélünk akkor, amikor a szavak, szókapcsolatok, mondatok hangalakjában a magán- és a mássalhangzóknak, valamint a különböző hangszínű és jellegű hangoknak arányos eloszlása és változatossága érvényesül. A hangzó beszédet dallamossá teheti a változatos hanglejtés.</p>
<p>мемуари (фр. <i>memoires</i> ‘спогади’) – твори, у яких автори розповідають про події особистого й суспільного життя, про зустрічі з видатними людьми. Найчастіше – це щоденники, спогади, автобіографії, сповіді та записки.</p>	<p>memoár, emlékirat (fr. <i>memoires</i> ‘emlék’) – prózai epikus műfaj, melynek szerzője olyan eseményekről számol be, amelyeket átélt. Középpontjában az író személye áll, elhatárolja a történetírástól, s annak objektivitásra törekvő szemléletével szemben nyíltan szubjektív szemléletű. Az emlékirat ily módon szükségképpen leszűkíti tárgykörét, indulatossabb és elfogultabb az egyetemes igényű történetírásnál, s egy adott kor alakító</p>

	erőinek, erkölcsének, szokásainak stb. bemutatásán túl általában a szerző szerepének igazolásául is szolgál.
металінгвістика – розділ науки про мову, який займається вивченням мови як суспільного явища. До металінгвістики зараховують такі галузі, як вивчення мови дітьми, дорослими, іноземцями, відношення мови і мислення, логічні й онтологічні засади семантики тощо.	metalingvisztika – a nyelv, a gondolkodás és a valóság közti kapcsolatrendszeret kutató interdiszciplináris tudományág. A kultúrantropológia (etnológia) és a nyelvészet határterületén kialakult szemléleti és kutatási ág, amelynek fő művelői (Sapir, Whorf, Hoijer USA-beli antropológusok) különböző nyelvek szerkezeti logikáját vizsgálva megállapították, hogy a nyelv rendszerében rejtett világszemlélet, dolgokhoz való viszonyulási mód van, amely a nyelvben élő emberek gondolkodását viselkedését is befolyásolja.
метафора (грец. <i>μεταφορα</i> – ‘переміщення, віддалення’) – один із основних тропів, що полягає в перенесенні ознак із одного предмета, явища на другий на підставі подібності. В основі метафора лежить логічний механізм порівняння.	metafora (gör. <i>μεταφορα</i> – ‘áthelyezés, eltávolítás’) – hasonlóságon alapuló szókép, amellyel a bizonyos tekintetben meglévő vagy elképzelt egyezést azonosítás alakjában fejezzük ki.
методологія (грец. <i>μεθοδος, μεθοδικός</i> ‘шлях дослідження, спосіб пізнання’ + -логія) – 1) вчення про методи наукового дослідження; 2) стратегії та процедури, що застосовують науковці у своїх дослідженнях; сукупність методів.	metodológia , módszertan (gör. <i>μεθοδος, μεθοδικός</i> ‘megfigyelési mód, megismerési út’ + -lógia) – általános értelemben a valóság tudományos megismerésének és átalakításának módszereiről szóló elmélet, szűkebben egy-egy tudományág módszereit vizsgáló metaelmélet.
метонімія (грец. <i>μετωνυμια</i> ‘перейменування’) – троп, поява нового значення внаслідок заміни однієї назви іншою, тобто перенесення назви одного предмета, явища, властивості на інші за	metonímia (gör. <i>μετωνυμια</i> ‘átnevezés’) – valóságos érintkezésen alapuló szókép, amelynek létrejötte során a valóságelemek térbeli, időbeli, anyagbeli, ok-okozati érintkezése alapján egyes valóságelemek

ознакою суміжності, асоціації за суміжністю (частина – ціле, виріб – матеріал, з якого він вироблений).	elnevezése átruházódik más valóságalelemekre.
милозвучність ← евфонія	dallamosság, jóhangzás ← eufónia
минулий час дієслова – форма дієслова на позначення дії, що відбувається до моменту мовлення.	múltidő – 1. az az igeidő, amely a cselekvést, történést, állapotot, létezést mint a beszélés vagy az írás időpontját megelőzőt fejezi ki 2. az ige ragozási rendszerében ezt az igeidőt kifejező alakok összessége.
мімезис (грец. <i>μιμησις</i> ‘наслідування’) – правдоподібність тексту, його подібність, але не тотожність з дійсністю; різновид іронії, повтор висловленого іншим з насміхом або навмисним подивом, передражнюванням з насміхом.	mimézis (gör. <i>μιμησις</i> ‘utánzás, másolás’) – utánzás; viselkedési jellemzők lemásolása. Mimézisen lehet érteni a valóságnak mint látszatvilágnak ábrázolását; a lényeg extatikus megragadását és másolását; a természet kreatív princípiumának követését; az emberi érzelmek, a belső világ külsővé tételét.
міміка (від грец. <i>μιμικος</i> ‘наслідувальний’) – виразні рухи м’язів обличчя, одна з форм вияву почуттів людини; один з найважливіших складників кінесики, пов’язаний з різноманітними виразами обличчя, рухами його частин. Міміка постає особливим образним мовленням для передачі різноманітних відтінків почуттів, оцінок, ставлення людини до подій, явищ, реалій об’єктивного світу.	mimika (a gör. <i>μιμικος</i> -ből ‘másolt, utánzott’) – arckifejezés megjelenése, illetve változása; az arcizmok érzelmeket, indulatokat kifejező ösztönös vagy szándékos mozgása; arcjáték. A mimika egy speciális képi nyelv az érzelmek különböző árnyalatainak, az értékeléseknek és a személyeknek az objektív világ eseményeihez, jelenségeihez és valóságaihoz való viszonyulásának a közvetítésére.
міф (грец. <i>μυθος</i> ‘слово, переказ’) – оповідь про богів, напівбогів, духів, героїв, надприродні сили та їхню роль у створенні світу і його розвитку. Міф відобразили уявлення та вірування людей глибокого минулого і були раннім видом народної творчості, своєрідним	mítosz, őshiedelem, hitrege (gör. <i>μυθος</i> ‘szó, elbeszélés’) – legenda, melyen egy nép eredetfelfogása és vallása nyugszik. Az ember kapcsolatteremtő törekvése arra, hogy önmaga és a természet erői közt megtalálja a közvetlen összefüggéseket, s létét a világban

<p>художнім відображенням дійсного життя, історичних подій і явищ природи у формі фантастичних оповідань.</p>	<p>tudatosítsa, egyénileg is, közösségileg is. A fantáziának és a művészi megjelenítésnek elsődleges szerepe van a mítoszalkotásban.</p>
<p>міфологія – сукупність функціональних міфів в обробці певної культури»,' 2) наука, що вивчає особливості міфів. Найбільш цілісно збереглась і набула найширшого літературного переосмислення антична міфологія, зокрема давньогрецька. На початку XIX ст. розпочалося вивчення та порівняльно-історичний аналіз давньоіндійської, давньоіранської, давньогерманської та античної міфології.</p>	<p>mitológia – egy adott kultúrkör - mítoszainak összessége. Felsoroló jellegű összességből mitológiai rendszerré egy világértelmezés, egy ideológia képviselőjének művében válik, s minthogy egy adott kultúrkörön belül (pl. az ógörög világ) időben változó a világkép, de még időben egymás mellett létező különféle társadalmi formációk világképe is eltérő lehet, egységes mitológiai rendszerről pl. az ógörögöknél nem beszélhetünk.</p>
<p>множина – граматична категорія, яка відповідною формою вказує на два або більше предмети, особи і пов'язані з ними дії.</p>	<p>többes szám – a szónak (igének, névszónak, névmásnak, igenévnek, személyragozható határozószónak) az az alakja, amely több személyt vagy dolgot, több fogalmat jelöl, illetve többre utal.</p>
<p>мова 1) складне суспільне явище, в якому розрізняють такі ознаки: а) найважливіший засіб спілкування та об'єднання людей у спільноту; б) засіб само ідентифікації й вираження ментальності нації (етносу); в) засіб формування й розвитку думки, здійснення пізнавальної діяльності, реалізації духовної культури народу. Функції мови як суспільного явища відбивають особливості історії народу – носія національної мови, характер мовної ситуації в суспільстві. 2) система суспільно усвідомлених звукових та відтворюваних на письмі знаків, що функціо-</p>	<p>nyelv – 1) hangok, jelek vagy írott szimbólumok szisztematikus, megegyezéssel használatára egy emberi társadalomban a kommunikáció és az önkifejezés eszközeként; 2) speciálisan a programozásra és a számítógépekkel való interakcióra kidolgozott szimbólumrendszer; 3) az állatok egymás közötti kommunikációjának eszköze; 4) a strukturalista nyelvészetben az az absztrakt rendszer, amelyet az anyanyelvi beszélők elsajátítanak; langue. Minden természetes nyelvnyitott (produktív) rendszer: bár az elemjelek (szótövek,</p>

<p>нують за певним регламентом, нормами і реалізуються у звуковій та семантичній субстанції конкретних мовних актів спілкування.</p>	<p>toldalékok, intonációs minták) száma véges, a belőlük felépíthető különböző közlemények (mondatok) száma elvileg korlátlan.</p>
<p>мови аглютинативні (лат. <i>gluten</i> ‘клей’, <i>agglutino</i> ‘приклеюю’) – мови, в яких слова утворюються за допомогою аглютинації: фінно-угорські, монгольська, японська та інша.</p>	<p>agglutináló nyelv, ragasztó nyelv (lat. <i>gluten</i> ‘ragasztó’, <i>agglutino</i> ‘ragasztok’) – olyan nyelv, amely a grammatikai jelentéseket tipikusan a szóalakon belül, a szótótól általában jól elkülöníthető, jellemzően egyfunkciós toldalékokkal fejezi ki. Az agglutináló nyelvek – amilyen például a magyar is – szintetikus nyelvek.</p>
<p>мова аналітична – мова, в якій граматичні відношення між словами виражаються службовими словами, порядком слів, інтонацією тощо. Це англійська, французька, італійська, болгарська та ін.</p>	<p>analitikus nyelv – olyan nyelv, amelyben a szavak közötti kapcsolatokat a mondatban nem a szavak ragozott alakjai, hanem a szórend, segédzavak stb. jelzik (pl. az angol).</p>
<p>мова державна – офіційна мова державних установ, мова освіти, науки, культури тощо. Мова, якою держава заявляє поро свій суверенітет у міжнародному спілкуванні.</p>	<p>államnyelv – az állam által a hivatalos eljárásokban (törvényhozási tárgyalások, a hatósági és bírói eljárások, jogszabályok) kötelezővé tett nyelv vagy nyelvek.</p>
<p>мова дитяча – мова дітей молодшого віку, що характеризується спрощеною фонетичною, граматичною системою, наявністю специфічних дитячих слів.</p>	<p>gyermeknyelv, gyereknyelv – a kisgyermekeknek a felnőttektől szókincsében, kiejtésében, gyakran szerkesztésmódjában is eltérő beszéde, nyelve.</p>
<p>мова жестів – засіб спілкування, поряд зі звуковою мовою і різними допоміжними системами спілкування. Різні філософи і представники різних наук наголошують на особливій ролі у становленні людської свідомості і звукової мови “кінетичної мови” – мови жестів.</p>	<p>gesztusnyelv – a hangzó beszédet kísérő, taglejtésekkel, testmozdulatokkal kifejezett közlés, valamint ezek rendszere (pl. tagadás, igenlés fejbólintással; hívó kézmozdulat; kifordított tenyér a tehetetlenség jeleként; a karmozdulat, amellyel valakit magunk elé engedünk stb.).</p>

<p>мова жива – мова, якою послуговується у своїй розмовно-побутовій практиці мовна спільнота.</p>	<p>élő nyelv – olyan nyelv, melyet egy egész nemzet vagy nép beszél, melyet a gyermekek az édesanyjuktól tanulnak el.</p>
<p>мова літературна – унормована, стандартна, правильна з погляду усталених, кодифікованих норм форма національної мови, що обслуговує культурно-освітні потреби суспільства, виконує консолідуючу функцію через використання у сферах державного управління, засобів масової інформації, науки, художньої культури та літератури. Літературна мова протиставляється жаргонам, діалектам, просторіччю.</p>	<p>irodalmi nyelv – egy-egy nyelvnek az összes többi használati formán (a nyelvjárásokon; a szociolektusokon, vagyis egyes társadalmi csoportok sajátos nyelvén) felülemelkedett, legfőbb vonásaiban egységes, normatív és eszményi változata, amely aztán a nép, illetve a nemzet egyik fő jellemzőjévé válik. Az irodalmi nyelv normatív volta abban áll, hogy rögzített használati szabályok irányítják, amelyek tudatos normalizáló törekvések (nyelvtanok, szótárak, helyesírási szabályzatok stb.) eredményeként jöttek létre.</p>
<p>мова меншин – мова інших за етнічним походженням, національністю, релігією груп населення порівняно з основним, титульним, етносом держави.</p>	<p>kisebbségi nyelv – egy állam adott területen belül, az állam többi csoportjánál kisebb nemzetiségű csoport által beszélt nyelv, és az állam hivatalos nyelvétől különböző nyelv.</p>
<p>мова мертва – мова, що вийшла з активного вжитку, перестала бути розмовною і збереглася лише в писемних пам'ятках (латинська, старослов'янська мови).</p>	<p>holt nyelv – olyan nyelv, amelyet már nem használ egyetlen nemzet, nép vagy közösség sem, vagyis nincsenek (akár egy-, akár kétnyelvű vagy akár többnyelvű) anyanyelvi beszélői.</p>
<p>мова міжнародна – 1) штучна мова, що рекомендується як засіб міжнародного спілкування; 2) мова, що задовольняє потреби міжнародного спілкування в певний період історії і в певних сферах.</p>	<p>nemzetközi nyelv – olyan nyelv, amelyet különböző nyelveken beszélők használnak a kommunikáció megkönnyítése érdekében.</p>
<p>мова національна – мова, що утворилася в період розвитку націй. Вона передбачає обов'язкову наявність літературно-письмової форми,</p>	<p>nemzeti nyelv – a nyelvet beszélő társadalom minden tagja számára legalábbis potenciálisan közös és egységes, eszményi és normatív</p>

наближеної до спільного народно-розмовного мовлення, в силу чого набула повсюдного поширення.	nyelvváltozat, amely történeti fejlődés során emelkedett a nyelvjárások fölé.
мова природна – звукова мова людей, в якій виокремлення, членороздільність звуків пов’язується з їхнім осмисленням, на відміну від звукових сигналів, якими користуються тварини. Виникнення та існування природної мови супроводжувало процес виникнення людини розумної.	természetes nyelv – az emberek által használt olyan nyelv, amely egy közösség (törzs vagy nemzet) életében nemzedékről nemzedékre spontán vagy tudatos folyamatok (például nyelvújítás) során szabadon fejlődik, változik.
мова рідна – перша мова, якою почала розмовляти дитина (мова батьків), або мова, з якою індивід увійшов у культуру в період свідомого життя.	anyanyelv, elsődleges nyelv, vernakuláris nyelvvaltozat – az a nyelvvaltozat, amelyet elsőként sajátítunk el, és a legkisebb összpontosítással, a legtermészetesebben beszélünk.
мови споріднені – ті, що мають спільні ознаки у фонетичній, граматичній, лексичній будові завдяки спільному походженню.	rokon nyelvek – azok a nyelvek, amelyek a közös eredet miatt közös hangtani, nyelvtani, lexikai vonásokkal rendelkeznek.
мова штучна – допоміжна мова для здійснення спілкування, що використовує штучно створений словник, граматику, фонетичні умовні одиниці. До штучної мови належать: есперанто, ідо, інтерлінгва.	mesterséges nyelv – 1. a nemzetközi kommunikáció elősegítésére létrehozott nyelv (pl. <i>eszperantó</i>) 2. számítógépes programozás céljaira kidolgozott nyelv (pl. <i>ALGOL, BASIC, C++</i>).
мовець – той, хто говорить, здійснює мовну діяльність.	beszélő – az, aki éppen beszél valakivel vagy valakihez, mint nyelvtani első személy.
мови аморфні (грец. <i>amorphos</i> ‘безформний’) – мови, що не мають афіксів і тому виражають відношення між словами за допомогою поєднання слів між собою способом прилягання або за допомогою службових слів.	izoláló nyelvek, amorf nyelvek (gör. <i>amorphos</i> ‘alaktalan’) – a mondattani viszonyokat általában független viszonyozók (pl. partikulák) és a szórend segítségével fejezik ki, mivel a lexikai jelentésű szavak grammatikailag változatlan alakúak, azaz nem kapnak grammatikai toldalékokat.

<p>мови ергативні (грец. <i>ἐργατες</i> ‘активна особа’) – мови, в яких речення з перехідними і неперехідними дієсловами мають різну структуру: суб’єкт при неперехідному дієслові оформляється як об’єкт при перехідному, а суб’єкт при перехідному дієслові стоїть в особливому (ергативному) відмінку.</p>	<p>ergatív nyelv (gör. <i>ἐργατες</i> ‘cselekvő személy’) – olyan nyelv (pl. számos kaukázusi nyelv), amelyben van a cselekvőt jelölő nyelvtani eset. Ezekben a nyelvekben a tárgyatlan ige alanyát és a tárgyas ige tárgyát tekintik egy kategóriába tartozónak, nevezetesen patiensnek, tehát annak a személynek vagy dolognak, akivel/amivel történik valami.</p>
<p>мови індоєвропейські – загальна назва сім’ї сучасних і давніх мов Європи та Азії.</p>	<p>indoeurópai nyelvek – beszélők számát, az irodalmi nyelvek súlyát, a belőlük kiemelkedő világnyelveket tekintve földünk legjelentősebb nyelvcsaládjá.</p>
<p>мови креольські (фр. <i>creole</i>, від ісп. <i>criollo</i> ‘людина мішаного походження, від батьків двох рас’) – мови, сформовані на основі піджинів і які стали рідними для певного колективу їхніх носіїв.</p>	<p>kreol nyelv (fr. <i>creole</i>, az ol. <i>criollo</i>-ból ‘kevert származású személy’) – olyan nyelv, amely egy különböző anyanyelvűek által használt közvetítő nyelvből (pidzsin nyelvből) jött létre úgy, hogy egy közösség anyanyelveként sajátította el, szókincse az eredeti nyelvekből származik, részben azokból vette át nyelvtani eszközeit is, de azok egyikével sem azonos.</p>
<p>мови полісинтетичні (грец. <i>πολυς</i> ‘багато’ і <i>συνθεσις</i> ‘поєднання’) – мови, в яких різні частини висловлення у вигляді аморфних слів-основ (коренів) об’єднані в цілісні складні комплекси, сукупність яких оформлюється службовими елементами.</p>	<p>poliszintetikus nyelv, inkorporáló (gör. <i>πολυς</i> ‘sok’ és <i>συνθεσις</i> ‘egyesítés’) – a nyelvek morfológiai osztályozása szerint olyan nyelv, amely a nyelvtani viszonyítást és a szóképzést a szótőhöz járuló toldalékok, főleg utóragok útján fejezi ki, és amelyben tövek és toldalékok gyakran hosszú láncolata határozószókat, módosító- és viszonszókat befogadva teljes mondat értékű szavakat alkot.</p>
<p>мови синтетичні (грец. <i>συνθεσις</i> ‘поєднання’) – мови, в яких граматичне значення синтезоване з лек-</p>	<p>szintetikus nyelv (gör. <i>συνθεσις</i> ‘egyesítés’) – olyan nyelv, amelyben a nyelvtani viszonyítás és a</p>

<p>сичним у межах слова (граматичне значення виражається за допомогою флексій, формотворчих афіксів, чергування звуків, наголосу і суплетивізму, тобто формами самих слів).</p>	<p>szóképzésfőképp toldalékoknak (ragok, jelek) a tőszóhoz való hozzáadásával történik (pl. magyar, latin).</p>
<p>мовлення 1) мова в її конкретному виявленні як засіб спілкування. Розрізнення мови і мовлення припадає на час утвердження структуралізму в мовознавстві, який чітко розмежував мову як систему знаків і правил послугування ними і мовлення як форму існування мови. Мова як система – явище загальне, абстрактне. Мовлення – явище часткове, окреме, індивідуальне, що втілюється в конкретні тексти; 2) говоріння, процес здійснення мовної діяльності.</p>	<p>beszéd – 1. valamely közösség tudatában élő nyelvi jelrendszernek a közlésben, kifejezésben a beszélőszervek útján hangosan történő egyéni felhasználása, illetve a felhasználás eredménye 2. a strukturalista nyelvészetben a nyelvhasználat produktumainak összessége, az egyén beszédtevékenysége, a virtuális nyelv konkretizálódása; parole.</p>
<p>мовний етикет – історично усталена система мовних формул (слів, словосполучень, речень), що ґрунтується на загальнолюдських принципах моралі й моральності та обов’язкова у повсякденному спілкуванні для висловлення шанобливого ставлення до людей незалежно від їхньої посади чи суспільного становища.</p>	<p>nyelvi illem, nyelvi etikett – egy többnyire kimondatlan norma-rendszer, amely sok tekintetben történeti kortól és kulturális tértől függő, sok esetben szituatív, mégis valamennyire általános, kulturális antropológiai jellemző. Az illedelmes ember tiszteletet, figyelmességet mutat a másik iránt, az illem jelzi számára, hogy elfogadja a másik létét, nyitott az együttműködésre, képes együtt élni a másikkal.</p>
<p>мовознавство – наука про природну людську мову в усіх її вимірах: будову, функції і розвиток мови; про походження мови як такої і про різноманітність мов світу. Як суспільна наука, мовознавство пов’язане з філософією, психологією, логікою, а також з</p>	<p>nyelvtudomány – nyelvvel, mint az emberi gondolatközlésnek - a történeti fejlődés során kialakult, beszédhangok által közvetített - sajátos jelrendszerével vagy valamely nép, illetve népek nyelvével foglalkozó tudomány, más szóval nyelvészet. Tárgya a nyelv és a vele szoros</p>

історією, соціологією тощо.	kapcsolatban levő tények, jelenségek és törvényszerűségek. Feladata a nyelv mibenlétének vizsgálata.
<p>модальне слово – незамінне слово, за допомогою якого виражається ставлення того, хто говорить, до висловленої думки, оцінюється ймовірність, можливість, необхідність повідомлюваного. Модальні слова поділяються на групи: 1) слова, що виражають логічну оцінку висловлюваної думки зі значенням ймовірності, з прямим ствердженням її (звичайно, безперечно, справді, очевидно); 2) слова і словосполучення, що виражають значення можливості, упевненості чи невпевненості, припущення (можливо, здається, мабуть, може бути). Модальні слова у реченні виконують функцію вставного слова.</p>	<p>módosítószó – nyelvtani szófajkategória. Leginkább a határozószóhoz áll közel, de ettől elkülöníti az a funkciója, hogy a modalitás kifejező eszközének tekinthető, azaz alkalmas arra, hogy a mondat tartalmát a beszélő értelmi vagy érzelmi értékelése szempontjából a valósághoz vonatkoztassa. A módosítószók tekintélyes része a beszélőnek a valóság tényére vagy érvényére vonatkozó határozott vagy bizonytalan állásfoglalását fejezi ki, s így intellektuális érzelm kifejezője (bizonyosan, feltétlenül, okvetlenül, valószínűleg, talán, esetleg).</p>
<p>модернізм (фр. <i>modern</i> ‘сучасний’) – так на початку ХХ ст. часто характеризувалась новітня література з властивою їй новою технікою зображення.</p>	<p>modernizmus (fr. <i>modern</i> ‘mai, kortárs’) – stiláris-formai értelemben a századfordulónak és a 20. sz. első harmadának avantgarde irányzatait jelölő szakkifejezés.</p>
<p>модифікація (фр. <i>modification</i> від лат. <i>modificatio</i> ‘видозміна’) – засіб вираження граматичних значень, що безпосередньо не постає спостережуваним і сприйнятим, але його результат завжди постає очевидним за умови зіставлення вихідної і похідної форм.</p>	<p>modifikáció (fr. <i>modification</i> a lat. <i>modificatio</i> ‘változás’) – az a fordítási művelet, melynek során az eredeti kifejezést a fordító egy logikailag és enciklopédikusan sem egyenértékű célnyelvi kifejezéssel váltja föl. Kézenfekvő megoldás lehet például akkor, amikor egy fogalom egészében hiányzik a célkultúrából.</p>
<p>модус (лат. <i>modus</i> ‘міра, спосіб’) – 1) частина речення (висловлення), що виражає ставлення мовця до повідомлюваного, до об’єктивного</p>	<p>modalitás, módusz (lat. <i>modus</i> ‘mód, mérték’) – 1) beszélőnek a valósághoz fűződő viszonya, amely elsődlegesen a mondatfajtaban nyilvánul meg, az</p>

<p>змісту речення (диктуму); оцінка змісту речення (висловлення); у прикладній лінгвістиці (модус, модель, модифікації) – синтаксичні варіанти композиції залежно від ступеня узагальнення; 2) Модус – комбінаторика з двох елементів на частиномовному рівні, модель – на логіко-граматичному рівні; модифікація – деталізація її різних граматичних варіантів; відображення позиції суб'єкта думки щодо об'єктивного змісту.</p>	<p>ennek megfelelő nyelvi eszközök (hanglejtés, igemódok, szórend, lexikai elemek) együttese révén; ennek alapján beszélhetünk kijelentő, kérdő, felkiáltó, felszólító és óhajtó mondatokról; 2) egy számtani sorozat esetében a módusz a leggyakrabban előforduló elem. A módusz a statisztikai középérték-mutatók közé tartozik, ugyanis, ha a módusz ismert, következtethetünk egy valószínűségi változóra, illetve a statisztikai sokaságra egyetlen értékkel.</p>
<p>МОЛИТВА – усталений текст, який промовляється, виголошується віруючими під час звернення до Бога, до святих.</p>	<p>ima, imádság – olyan vallásos cselekedet, amely szóbeli vagy elméleti kommunikáció útján egy felsőbbrendű lényvel vagy az imádat tárgyával való kapcsolatot akarja létrehozni.</p>
<p>МОНОГРАФІЯ (грец. <i>μονος</i> 'один' і <i>γραφο</i> 'пишу') – наукове видання, присвячене дослідженню однієї теми чи проблеми, виконане одним чи кількома авторами. У літературознавстві – поширений жанр для характеристики структури великих за обсягом історико-літературних і теоретичних видань.</p>	<p>monográfia (gör. <i>μονος</i> 'один' і <i>γραφο</i> 'пишу') – valamely önálló, egységes tudományos kérdést (pl. meghatározott korszakot, irányzatot, életművet, művet stb.) minden szempontból, kimerítően feldolgozó nagyobb szakmunka.</p>
<p>МОНОЛОГ (грец. <i>μονος</i> 'один' і <i>λογος</i> 'слово, вчення') – мова однієї людини, скерована на саму себе. Монолог не передбачає безпосереднього відшукування на чийсь мову, що відрізняє його від діалогу. Для монологу характерні розгорнуті висловлювання, ускладнені синтаксичні конструкції, тенденція до чіткого граматичного оформлення.</p>	<p>monológ (gör. <i>μονος</i> 'один' і <i>λογος</i> 'слово, tanítás') – egyetlen személy megnyilatkozása. A színhátékok egyik lényeges szerkezeti eleme: a dráma folyamatában hangossá váló belső beszéd. Pszichológiailag dialogikus helyzetet tételez fel: egy párbeszéd egyik fele, melyet a színész valakihez intéz. A tiszta monológban beszéde válasz nélkül marad.</p>

<p>монофтонг (грец. <i>μονος</i> ‘один’ і <i>φωνος</i> ‘голос, звук’) – простий голосний звук.</p>	<p>monoftongus (gör. <i>μονος</i> ‘egy’ és <i>φωνος</i> ‘hang’) – egyszerű, egyelemű magánhangzó (pl. a magyar irodalmi és köznyelvi <i>jó</i> magánhangzója) a diftongussal (<i>jaó</i>) szemben.</p>
<p>морзе (від імені винахідника Семюеля Морзе) – спосіб кодування букв, цифр, знаків пунктуації та інших символів за допомогою довгих і коротких сигналів.</p>	<p>morze – régi rádiózási jelek rendszere, amelyben rövid és hosszú jelek egyes használatával szöveges üzenetet tudtak nagy távolságra továbbítani.</p>
<p>морфа – реалізація морфемі, конкретний лінійний вияв морфемі, один із формальних її різновидів; найкоротший мінімальний відрізок словоформи, наділений значенням.</p>	<p>morf – a strukturalista nyelvtanokban a nyelvi kifejezések legkisebb önálló funkcióval rendelkező része, beszédhangok sorozata; a morféma konkrét megvalósulása.</p>
<p>морфема (грец. <i>μορφε</i> ‘форми’) – неподільна значуща частина слова, що виділяється в його структурі через зіставлення цього слова з іншими словами, що мають такі ж морфемі.</p>	<p>morféma, szóelem (gör. <i>μορφε</i> ‘alak’) – a nyelv legkisebb egysége, amely jelentéssel bír, és amely más szóelemekkel összekapcsolódva is ugyanazon alakban és jelentésben (funkcióban) fordul elő.</p>
<p>морфологія (грец. <i>μορφε</i> ‘форма’ і <i>λογος</i> ‘слово, вчення’) – розділ граматики, що охоплює вчення про структуру слова, форми словозміни, способи вираження граматичних значень, а також учення про частини мови і властиві їм способи словотворення. Основними поняттями морфології є граматичне значення, граматична форма слова, словоформа і частини мови.</p>	<p>alaktan, szóalaktan, morfológia (gör. <i>μορφε</i> ‘alak’ і <i>λογος</i> ‘szó, tanítás’) – a nyelvleírás azon részterülete, amely a szavak morfológiai szerkezetét, a morfológiai konstrukciókat vizsgálja alak mintázataik és jelentésük, illetve funkcióik típusai szerint.</p>
<p>мотив (фр. <i>motif</i>, від лат. <i>motus</i> ‘рух’) – у літературознавстві тема ліричного твору або неподільна смислова одиниця, з якої складається фабула (сюжет): мотив відданості вітчизні, жертвності, зради коханого тощо.</p>	<p>motívum (fr. <i>motif</i>, a lat. <i>motus</i> ‘mozgás-ból’) – ill. az irodalmi hősök cselekvési indítékeként felfogott értelemben – motiváció. A francia szóhasználat nyomán a német és angol szakirodalom egy részében is a</p>

<p>Мотив рухають вчинками персожанів, збуджують їх переживання і роздуми, особливо тонко динамізують внутрішній світ ліричного суб'єкта.</p>	<p>tárgy, illetve a témakifejezés megfelelője. Stilisztikai, költészetelméleti és tematikai értelemben valamely ismétlődő stílusjegy.</p>
<p>м'який приголосний звук – це звук, при вимові якого виникає додаткове підняття середньої спинки язика до твердого піднебіння, що ускладнює їх основну артикуляцію. М'який приголосний звук протиставляються відповідним твердим приголосним звукам та утворюють з ними пари за твердістю/м'якістю. Звук [й] не утворює пари за твердістю і вважається м'яким, оскільки при його вимові середньоязикова артикуляція є основною. В українській мові є ще так звані напівпом'якшені приголосні звуки. Пом'якшуються приголосні перед і. Графічно м'якість приголосних позначають літерами я, ю, є, і, ь.</p>	<p>лָгьі́тотт мэссалһангзё, жёситетт вэгы палаталізэ́лт мэссалһангзё – о́лан мэссалһангзё, амелынек képzése során a nyelvhat felemelkedik a szájpdlás középső része felé az illető мэссалһангзё szokásos képzésével egyidejűleg; ez a képzés különösen a szláv nyelvek sajátossága. A betű jobb felső sarkába tett vesszővel jelöljük őket: <i>l', m'</i>. Nyelvtörténetünkben hasonló палаталізэ́лт hang volt az, melyet az <i>ly</i> betű őriz. A лэгы мэссалһангзёк szemben állnak a kemény мэссалһангзё párukkal. A szláv nyelvekben vannak féllэгы мэссалһангзёк is, illetve az <i>i</i> előtt álló мэссалһангзёк is лэггы́я́ вэ́лнэ́к. Grafikusan a мэссалһангзёк лэгысэ́гэ́тэ́ а <i>я, ю, є, и, ь</i> betűk jelzik.</p>
<p>наго́лос – виділення одного із складів не односкладового слова або слова в реченні посиленням голосу, підвищенням тону, тривалішим звучанням.</p>	<p>һангсү́лү, nyomaték – akusztikai fonetikai megközelítésben a beszédhangnak az a szupraszegmentális tulajdonsága, hogy nagyobb intenzitással és / vagy nagyobb alaphangmagassággal ejtjük a környezetéhez képest.</p>
<p>наго́лос вільний, різномісний – такий, в якому наголошеними бувають і початковий, і серединний, і кінцевий склади.</p>	<p>szabad hangsúly – olyan hangsúly, amely bizonyos szabályszerűségeket követve bármely szótagon előfordulhat, tehát a szónak nem mindig ugyanazon (első vagy utolsó stb.) szótagjára esik, mint pl. az oroszban, az angolban.</p>

<p>наголос емпатичний – виділення у вимові якогось слова для підкреслення його емоційного значення.</p>	<p>emfatikus hangsúly, érzelmi hangsúly – az a hangsúly, amely érzelemmel telített beszédben jelentkezik, és néha a szokásostól eltérő szótagra esik.</p>
<p>наголос логічний – посилення голосу на якомусь слові в реченні для смислового підкреслення.</p>	<p>logikai hangsúly, értelmi hangsúly az a hangsúlyozás az érzelmi hangsúllyal szemben, amely a közlés valamely részletének jelentésbeli vagy alaki kiemelése céljából esik valamely szótagra.</p>
<p>наголос побічний – слабший наголос, що передує основному наголосу в багатоскладових словах.</p>	<p>mellékhangsúly – 1) több hangsúlyos szót tartalmazó mondatban a főhangsúlynál gyengébb hangsúly, amellyel a mondatnak valamely fontos, de nem leglényegesebb szavát kiemeljük; 2) két-három szótagúnál hosszabb szóban vagy szókapcsolatban a főhangsúlynál gyengébb hangsúly, amely a magyarban többnyire a főhangsúlyt követő páratlan szótagokra, különösen az ötödik szótagra esik.</p>
<p>наголос рухомий – такий, коли залежно від свого місця в певному слові впливає на його граматичне або лексичне значення.</p>	<p>mozgó hangsúly – helye akár szavanként is eltérő lehet, sőt egyazon szótő különböző származékaiban is változhat az, hogy melyik a hangsúlyos szótag.</p>
<p>наголос словесний – посилення голосу на одному зі складів. Розрізняють основний наголос – власне наголос, що виконує функцію виділення одного зі складів слова.</p>	<p>szóhangsúly – a magában ejtett szó nyomatéka, amely a szóhoz szervesen hozzátartozik, rendszerint a mondatban is megmarad.</p>
<p>наголос фразовий – виділення у вимові важливої змістової та логічної частини речення.</p>	<p>frázishangsúly – a szöveg önálló gondolati egysége, az értelmi szövegtagolás eszköze.</p>
<p>назалізація (фр. <i>nasalization</i>, <i>nasal</i> ‘носовий’ від лат. <i>nasus</i> ‘ніс’) – додаткова носова артикуляція звука, переважно голосного за</p>	<p>nazalizáció (fr. <i>nasalization</i>, <i>nasal</i> ‘оррболó származó’ a lat. <i>nasus</i>-ból ‘орр’) – 1; az egyébként орális beszédhang nazális színezetűvé válik, tehát a képzés</p>

<p>активної участі носової і ротової порожнин у його вимові, унаслідок впливу сусідніх носових приголосних. Унаслідок пониження м'якого піднебіння й одночасного виходу повітря через рот та ніс надають звукові особливого тембру.</p>	<p>során az orrüreg részlegesen részt vesz a hangképzésben (pl. a magyar nem szóban az e hang képzésében megfigyelhető jelenség); 2) egy nyelv történetében olyan magánhangzó-változás, melynek során a magánhangzók orrhangúvá válnak nazális mássalhangzók előtt.</p>
<p>називне речення – односкладне речення, головний член якого виражений іменником чи займенником у називному відмінку із залежними від нього словами чи без них.</p>	<p>nominális mondat – ігét nem tartalmazó, névszói állítmányú mondat.</p>
<p>наказовий спосіб дієслова – граматична категорія дієслова, що виражає спонування до певної дії у формі наказу, побажання, прохання, заклику, поради. Дієслова цього способу не мають категорії часу, але їм властива категорія особи й числа.</p>	<p>felszólító mód – olyan igemód, amellyel felszólítást, parancsot, tiltást fejezünk ki.</p>
<p>наратор (лат. <i>narratio</i> ‘розповідь’ від <i>narro</i> ‘розповідати, говорити, повідомляти, присвячувати’) – у лінгвокультурології – оповідач певних подій, що розраховані на слухача або читача.</p>	<p>narrátor (lat. <i>narratio</i> ‘elbeszélés’ a <i>narro</i>-ból ‘beszélni, emlékeztetni’) – beszélő; olyan szereplő, aki a cselekményben nem vesz részt, csak annak előzményeit mondja el, az epizódok hézagait tölti ki.</p>
<p>натуралізм (фр. <i>naturalisme</i>, від лат. <i>natura</i> ‘природа’) – літературний напрям, що виник у Франції в 70-ті ХІХ ст. і охопив у 80–90-ті літературу Західної Європи та США, характеризується об’єктивістським, фактографічним зображенням дійсності, трактуванням детермінованості людського характеру біологічними, спадковими чинниками та соціально-матеріальним середовищем.</p>	<p>naturalizmus – naturalista naturalisztikus ábrázolásmód; természetelvű ábrázolásmód általános stílustipológiai értelemben minden olyan irodalmi (művészeti) törekvés, amely a mindennapi élet jelenségeinek aprólékosan részletező ábrázolásával él. Az ilyen törekvések különösen akkor válnak szembetűnővé, ha a feldolgozott téma, az ábrázolásmód vagy a nyelvhasználat az uralkodó esztétikai közízlést sérti.</p>

<p>некролог (грец. νεκρος ‘мертвий’ і λογος ‘слово, вчення’) – стаття чи замітка з приводу смерті людини, містить інформацію про її життя та діяльність. Некролог з’явилися з приходом християнства як записи у церковних книгах імен померлих благочинних і подвижників. З VII ст. списки некролог набули значного поширення. З плином часу короткі, суто фактичні записи набули форми хвалебного слова про померлого –панегірика.</p>	<p>nekrológ (gör. νεκρος ‘halotti’ és λογος ‘szó, tanítás’) – elhalálozott személyiség búcsúztatása közvetlenül a gyászos esemény után. Elsősorban sajtóműfaj, de elhangozhat (pl. rádión, televízióban) élőszóval is. Lehet lírai, lehet tárgyyszerűen méltató, bizonyos esetekben akár elítélő, támadó hangütésű is; szorítkozhat életrajzi adatok többékevésbé száraz referálására, némi szűkszavú értékeléssel.</p>
<p>неозначена форма дієслова ← інфінітив</p>	<p>főnévi igenév ← infinitivus</p>
<p>неологізм (грец. νεος ‘новий’ і λογος ‘слово, поняття’) – слово або мовний зворот, створений для позначення нового предмета чи поняття. З’являючись у мові кожне слово спочатку є неологізмом, згодом воно набуває широкого вжитку, входить до активного словникового складу.</p>	<p>neologizmus (gör. νεος ‘új’ i λογος ‘szó, fogalom’) – tudatosan alkotott új szó vagy valamely szónak új jelentésben való használata, új szókapcsolat vagy új nyelvtani alak (pl. <i>a magyarban privatizáció, rendszerváltás, bróker</i>), illetve az ilyeneket kedvelő irodalmi stílus.</p>
<p>неперехідне дієслово – дієслово, що називає дію, стан, що не переходять безпосередньо на об’єкт.</p>	<p>intranszítív ige (át nem ható ige, tárgyatlan ige) – olyan cselekvést kifejező ige, amely az alanyon kívül másra (mint nyelvtani tárgyra) nem irányul (pl. <i>ácsorog, kérkedik</i>).</p>
<p>неповнозначна частина мови – це лексично несамостійне службове слово (прийменник, сполучник, частка, артикль). Вигуки не зараховують до частин мови.</p>	<p>segédszó – olyan szó, amely nem kelt külön (tárgyi) képzetet, legfeljebb viszonyt fejez ki, és ezért nem szerepel önálló mondatrészként (pl. névelő, névutó, kötőszó).</p>
<p>нейролінгвістика (грец. νευρον ‘жила, нерв’ і фр. <i>linguistique</i> від лат. <i>lingua</i> ‘мова’) – наука, що займається вивченням і відновленням порушень мовних навичок і вмінь.</p>	<p>neurolingvisztika (gör. νευρον ‘ideg’ és a fr. <i>linguistique</i> a lat. <i>lingua</i>-ból ‘nyelv’) – az emberi agyban lévő idegi mechanizmusok tudománya, melyek irányítják a nyelv megértését, produkcióját és</p>

	elsajátítását. A legtöbb jelenségét a pszicholingvisztika és elméleti nyelvészet modelljei mutatják be.
новела (ital. <i>novella</i> ‘новина’) – невеликий за обсягом прозовий епічний твір про незвичайну життєву подію з несподіваним фіналом, сконденсованою та яскраво вималюваною дією. Новела властиві лаконізм, яскравість і влучність художніх засобів.	novella (ol. <i>novella</i> ‘új, újdonság’) – szűkebb értelemben a novella rövid, a végpont felől szerkesztett prózai mű, amely a részletező mellékszempontok kizárásával, egyenletes tömörséggel halad a csúcspont felé, s azt elérve meglepő fordulattal (csattanó) zárul.
носовий звук – звук, при утворенні якого значна частина видихуваного повітря проходить при опущеному м’якому піднебінні через носову порожнину. Приголосні носові звуки – це зімкнено-прохідні сонорні приголосні: укр. [м] і [н]	nazális , orrhang olyan beszédhang, amelynek képzésekor a levegő a szájban keletkezett zár miatt egészben vagy részben az orron át távozik (pl. m, n, ny, a francia nazális magánhangzók vagy pl. a magyar pénzszó é-je egyes nyelvjárásokban).
нумералізація (лат. <i>numeralis</i> ‘числовий’) – перехід інших частин мови в числівник, тобто набуття синтаксичних функцій і категорійного значення числівника.	számnevesülés (lat. <i>numeralis</i> ‘számbeli’) – valamilyen más szófajú szó (főnév vagy melléknév) számnévvé való válása, vagyis a számnév jelentésbeli és szintaktikai sajátosságainak.
обертони (нім. <i>Obertöne</i> від <i>ober</i> ‘верхній’ і <i>Ton</i> ‘звук’) – додаткові тони, що, поєднуючись із основними тонами людського мовлення, зумовлюють тембр звука; тон, що вищий від основного тону. Виникаючи під час звучання основного тону, він надає звукові особливого відтінку або відтінку, що уможливорює розрізнення того чи того звука.	felhang (ném. <i>Obertöne</i> az <i>ober</i> ‘felső’ és <i>Ton</i> ‘hang összetételéből’) – a beszédhang összetevője, mely az alaphangnál magasabb frekvenciájú, s annak egész számú többszöröse. A felhangok száma az alaphang frekvenciaértékétől függ. Minél magasabb az alaphang, annál kevesebb felhang található ugyanabban a frekvenciatartományban. Az alaphanghoz társuló felhang egyedi színezetet ad a hangnak.
об’єкт (лат. <i>objectum</i> ‘предмет’) – 1) один із семантичних виявів додатка у формально-граматичній	tárgy (lat. <i>objectum</i> ‘tárgy’) – az a mondatrész, illetve valamely igéhez vagy igenévhez tartozó bővítmény,

<p>структурі речення; 2) компонент у семантико-синтаксичній структурі речення з предметно-речовим значенням, що підлягає акціональній дії або каузативному впливу; назва відмінка і позначення учасника події, що репрезентує предмет, на який спрямована дія, увага та ін., виражене дієсловом.</p>	<p>amely <i>kit?, mit? (kiket?, miket?)</i> kérdésre felel, és amelyre a cselekvés irányul, vagy amely a cselekvés eredményét jelöli. Eszerint iránytárgyat és eredménytárgyat különböztetünk meg. Az iránytárgy olyan dolgot vagy személyt nevez meg, amely az alaptagban kifejezett cselekvés előtt létezett, s amelyre a cselekvés irányul, míg az eredménytárgy a cselekvés eredményeként jön létre.</p>
<p>обставина – другорядний член речення, що називає умову, час, спосіб, міру, ознаку дії чи стану. Обставини належать переважно до дієслова-присудка і виражаються прислівниками, дієприслівниками та дієприслівниковими зворотами, іменниками в непрямих відмінках, неозначеною формою дієслова.</p>	<p>határozó – a cselekvés, történés, állapot, létezés helyét, idejét vagy egyéb körülményeit (okát, módját, célját, eredményét stb.) kifejező mondatrész, bővítmény.</p>
<p>ода (д.грец. <i>ὠδή</i> ‘пісня’, пов’язана з грец. <i>αἶδω</i> ‘співаю’, <i>αὐδή</i> ‘слова; голос’) – жанр лірики, вірш, який виражає піднесені почуття, викликані важливими історичними подіями, діяльністю історичних осіб. Оді притаманні урочистість і патетичність у висловленні почуттів. Характерна їх особливість – відмежування від музики, розширення жанрово-тематичних можливостей.</p>	<p>óda (ógör. <i>ὠδή</i> ‘dal’, a gör. <i>αἶδω</i> ‘énekelek’, és <i>αὐδή</i> ‘szó, hang’ származéka) fennkölt, magasztos tárgyú, gyakran bonyolult ritmikájú és felépítésű dallamos lírai műfaj. Emelkedett hangvétel, feszült érzelmi állapot jellemzi. Az európai líra történetében az antikvitástól napjainkig egyike a legjelentősebb műfajoknak. Kialakulása az ókori görög irodalomban a líra általános előretörésével egyidőben zajlik, szoros összefüggésben a magánéleti problémák térhódításával.</p>
<p>однина – граматична форма числа, що є показником одного предмета й певної сукупності, збірності.</p>	<p>egyes szám – a névszónak vagy az igének az az alakja, amely egyetlen személyt vagy dolgot jelöl.</p>
<p>однорідні члени речення – члени речення, що належать до одного й</p>	<p>halmazott mondatrészek – az a szócsoport, amely azonos funkciójú</p>

<p>того самого члена речення і виконують однакові синтаксичні функції. Однорідні члени речення, як правило, виражаються якоюсь однією частиною мови, але іноді можуть бути виражені й різними частинами мови.</p>	<p>mondatrészekből áll, és ezek között mellérendelő viszony van. Ennek ugyanazok a típusai, mint a mellérendelő összetett mondat tagmondatai közötti mellérendelésnek. Halmazott lehet az alany, a tárgy, a határozó és a jelző.</p>
<p>однозначність, моносемія – наявність у слова тільки одного значення.</p>	<p>monoszmia – azokat a szavakat jellemzi, amelyeknek a hangalakjához egyetlen jelentés kapcsolódik.</p>
<p>означення – другорядний член речення, що називає ознаку предмета і залежить від члена речення, вираженого іменником. Означення відповідають на питання який? чий? котрий? скільки? і найчастіше виражаються прикметниками, займенниками, числівниками та іменниками.</p>	<p>jelző, attribútum – az a szó vagy szócsoporthoz, amely a mondatnak egy más részével együtt egységes szerkezetet, voltaképpen egyetlen mondatrészt (alanyt, tárgyat, határozót, névszói állítmányt) alkot, és a szerkezet másik, rendszerint főnévi tagjának tulajdonságát, sorbeli helyét vagy egyéb helyzetét, mennyiségét vagy birtokosát fejezi ki.</p>
<p>ойконіми (від грец. <i>οἰκεῖν</i> ‘населю’) – різновид топоніма, що позначає власні назви населених пунктів – від великих міст до невеличких сіл, хуторів, навіть окремо розташованого будинку.</p>	<p>oikónim, oikonym (a gör. <i>οἰκεῖν</i> -ből ‘lakok’) – egy sajátos helynévtípus, amely egy ház vagy más lakóépület tulajdonnevet jelöli, tágabb értelemben pedig bármely lakott település tulajdonnévre is utal.</p>
<p>оказіоналізм (лат. <i>occasionalis</i> ‘випадковий’) – слово, що утворюється за наявними в мові моделями, але не використовується в загальноживаному словнику. Оказіоналізми мають індивідуальний характер, вживаються тільки в умовах певного контексту, який дає змогу розкрити їхнє значення.</p>	<p>okkaszionalizmus (lat. <i>occasionalis</i> ‘eseti’) – egyedi szóalkotási mód, amelynek célja gyakran a figyelemfelhívás. Lényege az aktualitás: csak konkrét szituációban értelmezhető. Nevezhetjük egynapos vagy stilisztikai neologizmusnak, továbbá öngyártó szóknak, de használják rá az eologizmus kifejezést is a saját szóalkotásra utalva. Szorosan kötődik a kontextushoz, a beszédhez tartozik, mindig új, a normától eltérő.</p>

<p>окличне речення – розповідне, питальне або спонукальне речення, вимовлене з підсиленою, напруженою інтонацією. Різновидами окличного речення є розповідно-окличні, питально-окличні, спонукально-окличні речення.</p>	<p>felkiáltó mondat – olyan mondat, amely erősebb érzelmet, indulatot fejez ki, és amelyet erősebb hangon, élénkebb hangletéssel ejtünk (pl. <i>Jaj de szép!</i>).</p>
<p>оксиморон (грец. <i>ὀξύμωρον, ὄξύ</i> ‘гострий, колючий’ і <i>μωρος</i> ‘дурний, безглуздий’) – стилістична (риторична) фігура – поєднання протилежних за змістом, контрастних понять, що зумовлює виникнення нового уявлення, викликає експресивний ефект.</p>	<p>oximoron, oxymoron (gör. <i>ὀξύμωρον, ὄξύ</i> ‘éles’ і <i>μωρος</i> ‘értelmetlen’) – klasszikus retorikában olyan alakzat, amelyben a világról alkotott reális ismereteink szerint összeférhetetlen jelentések, fogalmak kapcsolódnak össze egy szószerkezetben vagy mondatban (pl. az élő halott jelzős szószerkezet a köznyelvben).</p>
<p>омографи (грец. <i>ὁμος</i> ‘однаковий’ і <i>γραφο</i> ‘пишу’) – слова, що однаково пишуться, але по-різному вимовляються і мають різне значення.</p>	<p>homográf szavak (gör. <i>ὁμος</i> ‘egyforma’ és <i>γραφο</i> ‘írok’) – olyan szavak, amelyeknek azonos az íráskéjük, de eltérő a jelentésük.</p>
<p>омонім (грец. <i>ὁμωνιμος</i> ‘однойменний’) – слово та його форми, що вимовляються чи пишуться однаково, а значення мають різне.</p>	<p>homonimák, azonos alakú szavak (gör. <i>ὁμωνιμος</i> ‘egynevű’) – 1) azonos alakú, de különböző eredetű két vagy több szó; 2) ritka olyan azonos alakú, végső soron azonos eredetű két vagy több szó, amelyet jelentésük nagymértékű eltávolodása miatt a nyelvközösség tagjai két különböző szónak éreznek.</p>
<p>омофон (грец. <i>ὁμος</i> ‘однаковий’ і <i>φωνε</i> ‘голос, звук’) – слова, які однаково звучать, але мають різне написання</p>	<p>homofón (gör. <i>φωνε</i> ‘azonos, egyforma’ és <i>phone</i> ‘hang’) – azonos hangzású, de eltérő jelentésű és írású (szavak).</p>
<p>омоформи (грец. <i>ὁμος</i> ‘однаковий’ і <i>φορμε</i> ‘форма’) – слова різних частин мови або форми одного слова, що однаково звучать (збігаються) в окремих граматичних формах але мають різне значення.</p>	<p>homoformák (gör. <i>ὁμος</i> ‘azonos, egyforma’ és <i>φορμε</i> ‘alak’) – olyan homonimák, amelyek a szótári alaknak csak bizonyos ragozott formájában válnak azonos alakúvá.</p>

<p>ономастика (грец. <i>ὀνομαστικε</i> ‘майстерність давати імена’) – розділ мовознавства, що вивчає історію виникнення, розвитку власних імен у літературній мові та діалектах. Відповідно до категорії власних імен має кілька розділів – антропоніміку, топоніміку, астроніміку.</p>	<p>onomasztika, névtudomány, névtan (gör. <i>ὀνομαστικε</i> ‘a névadás tudománya’) – az a tudományág, amely a tulajdonnevek rendszerét, annak kialakulását, történeti fejlődését és szinkrón állapotát vizsgálja.</p>
<p>ономатопея (грец. <i>ὀνοματοποιεια</i> ‘словотворчість’) – звуконаслідування, а також словотворення через наслідування звуків живої та неживої природи.</p>	<p>hangutánzás (gör. <i>ὀνοματοποιεια</i> ‘szóalkotás’) – tulajdonképpen hangutánzással történő szóalkotás. Sok ilyen szavunk van: <i>cseng, csengő, csicsereg, dobog, dobban, kopog, koppan, kakukk.</i></p>
<p>оповідання – невеликий епічний художній твір про одну чи кілька подій із життя персонажа, що відіграють важливу роль у його долі.</p>	<p>elbeszélés – epikai műfaj, a novella szinonimájaként is használatos, de a gyakorlatban hosszú novellát értünk rajta, mely a novellánál terjedelmesebb, a kisregénynél rövidebb.</p>
<p>органи мовлення (грец. <i>ὄργανον</i> ‘знаряддя, інструмент’) – різні частини людського організму на ділянці «глотка – рот – ніс», що беруть участь у вимові звуків.</p>	<p>beszédszervek (gör. <i>ὄργανον</i> ‘eszköz’) – az emberi test különböző részei a torok-száj-orr területén, amelyek a hangok kiejtésében vesznek részt.</p>
<p>ортологія (грец. <i>ὀρθος</i> ‘прямий, правильний’ і <i>λογος</i> ‘слово, вчення’) – розділ науки про культуру мови, що опрацьовує теорію правильного мовлення і правильної культури мови; вивчення функціонування та історичної мінливості норми в її стосунку до системи мови та узусу; вивчення доцільності використання варіантних мовних засобів – лексичних, граматичних, лексико-граматичних.</p>	<p>ortológia (gör. <i>ὀρθος</i> ‘egyenes, helyes’ és <i>λογος</i> ‘szó, tanítás’) – 1. nyelvhelyesség 2. a nyelvi hagyományokhoz ragaszkodó, az új jelenségeket elutasító felfogás 3. szűk értelemben ennek a magatartásnak a 19. század elején vívott magyar nyelvújítási harcban és a század végén feléledő nyelvhelyességi vitában való megnyilvánulása.</p>
<p>орфограма (грец. <i>ὀρθος</i> ‘прямий, правильний’ і <i>γραμμα</i> ‘буква, запис’) – написання, що відповідає</p>	<p>helyesírás (грец. <i>ὀρθος</i> ‘egyenes, helyes’ і <i>γραμμα</i> ‘betű, beírás’) – azoknak az elveknek és szabályoknak összessége,</p>

<p>правилам орфографії. Є буквені й не буквені орфограми.</p>	<p>amelyek szerint valamely nyelv szavait, szókapcsolatait írni, írásjeleit használni kell.</p>
<p>орфографія, правопис (д.грец. <i>ὀρθογραφία</i> від <i>ὀρθος</i> ‘правильний’ і <i>γραφο</i> ‘пишу’) – 1) наука, що вивчає правила правопису і встановлює основні / неосновні принципи правопису національної мови; 2) історично сформована й загальноприйнята система правил щодо передачі мовлення на письмі з виявом правил про написання слів разом, окремо, через дефіс, використання малої і великої літер і под.</p>	<p>ortográfia (ógör. <i>ὀρθογραφία</i> az <i>ὀρθος</i> ‘helyes’ és <i>γραφο</i> ‘írok’ összetételéből) – 1) helyesírás; 2) azoknak az elveknek és szabályoknak összessége, amelyek szerint valamely nyelv szavait, szókapcsolatait írni, írásjeleit használni kell. Az írás mikéntjét szabályozó helyesírása hangzós nyelvnek mind értelemközlő, mind pedig érzelem- és hangulatkifejező oldalát egyaránt megpróbálja optikai síkon rögzíteni, ám nem egyforma sikerrel.</p>
<p>орфоепея (грец. <i>ὀρθος</i> ‘рівний, правильний’ і <i>ἔπος</i> ‘слово, мова’) – 1) система загальноприйнятих правил, що визначають норми літературної вимови. У поняття літературної вимови входять правила вимови голосних і приголосних у різних позиціях, сполучення звуків у словах, словосполученнях і реченнях, окремих граматичних форм, особливості вимови іншомовних слів, а також норми наголошування та інтонування. В основу української літературної вимови лягла фонетична система середньо наддніпрянських говірок; 2) розділ мовознавства, що вивчає норми літературної вимови.</p>	<p>ortoepia (gör. <i>ὀρθος</i> ‘helyes’ és <i>ἔπος</i> ‘szó, nyelv’) – 1. a helyes kiejtés tudománya, helyesejtés 2. a nemzeti nyelv hangzástani kérdéseivel foglalkozó alkalmazott nyelvészeti tudományág. A helyesejtés törzsproblémái természetesen szintén a nyelvészettől függenek; mennél jobban figyelembe veszi egy nyelvészeti irányzat az élőbeszédet, annál több segítséget tud adni - fog tudni adni - az ortoépiában. A nyelvészet nélküli helyesejtést nevezik kallilológiának is. A kallilológia azonban önmagában csak hasznos jó tanácsok gyűjteménye, egyelőre alig tekinthető alkalmazott nyelvészetnek.</p>
<p>основа слова – частина слова без закінчення та формотворчого суфікса, що виступає носієм лексичного значення слова.</p>	<p>szótfő, tő – a szónak az a része, amely a toldalék vagy toldalékok (rag, jel, képző) leválasztása után megmarad, önmagában is előfordulhat, tehát szabad morféma.</p>

<p>особа дієслова – граматична категорія дієслова, що виражає відношення дії до того, хто говорить, або до предмета. Значення особи дієслова передається закінченнями дієслова теперішнього і майбутнього часу, а також особовими закінченнями.</p>	<p>személy – a beszélő szempontjából az a meghatározott eszközökkel kifejezett személy, dolog, aki, amely a cselekvést végzi, vagy akin az végbemegy, akire irányul, vagy akihez, amelyhez valaki, valami tartozik, és akit, amit névmással vagy személyraggal fejezünk ki</p>
<p>отримувач – 1) один із учасників комунікативного процесу, який отримує повідомлення незалежно від того, чи призначене воно йому; 2) адресант.</p>	<p>címzett, befogadó – a kommunikációban az a fél, aki az információt (a nyelvi alkotást) felfogja, fogadja.</p>
<p>палаталізація (лат. <i>palatum</i> ‘піднебіння’) – підняття середньої частини спинки язика до твердого піднебіння, внаслідок чого приголосний звук пом’якшується.</p>	<p>palatalizáció (lat. <i>palatum</i> ‘szájpadlás’) – 1. mássalhangzónak olyan, a j képzéséhez bizonyos fokig hasonló képzésmódja, amelynek során a képzés helyét a kemény szájpadlás nagy részére kiterjesztik, és egyidejűleg a nyelv hátát erősen domborítják (pl. n > ny) 2. veláris (mély) magánhangzó módosulása palatálissá (magassá).</p>
<p>палеографія (грец. <i>παλαιος</i> ‘стародавній’) – історико-філологічна наука, що вивчає зовнішній аспект давніх рукописів для встановлення місця і часу їхнього написання, вияву індивідуальних особливостей переписувачів тощо</p>	<p>paleográfia (gör. <i>παλαιος</i> ‘ősrégi’) – az írások kialakulásával, fejlődésével, alaki kérdéseivel, különösen pedig a régi írások megfejtésével és átírásával foglalkozó tudomány.</p>
<p>палімпсест (грец. <i>ραλιμψέστον</i> ‘знову зіскоблена’) – давній рукопис на пергаменті, написаний на змитому або витертому текстові.</p>	<p>palimpszesztus (gör. <i>ραλιμψέστον</i> ‘újra törölve’) – olyan papirusz vagy pergamen, amelyről az eredeti szöveget leáztatták vagy habkővel levakarták, s újat írtak rá.</p>
<p>паліндром (грец. <i>ραλινδρομεο</i> ‘той, що повертається’) – віртуозна віршова форма, у якій віршовий рядок</p>	<p>palindrom (gör. <i>ραλινδρομεο</i> ‘visszatérő’) – olyan szórejtvény, szójáték, melyben egy szónak, esetleg mondatnak</p>

<p>можна читати зліва направо і навпаки, при збереженні змісту; слово, фраза або вірш, що мають тотожний смисл під час читання зліва направо і справа наліво або інший смисл за читання справа наліво.</p>	<p>visszafelé olvasva is ugyanaz az értelme. A formai feltétel világos: minden egyes betűnek (hangnak) visszafelé olvasva is ugyanazon sorrendben kell állnia. Ennek funkciója vagy a titokzatosság, vagy a tréfa, a humor. Az efféle nyelvi tréfa valószínűleg egyidős a nyelvvel.</p>
<p>панегірик (грец. <i>λογος πανευρισκος</i> ‘урочиста промова’) – поетичний жанр, найхарактерніша ознака якого – вихваляння та уславлення визначної події чи подвигів видатної людини. Зародились панегірики в Давній Греції, вони виголошувались перед народними зборами.</p>	<p>panegirikusz (gör. <i>λογος πανευρισκος</i> ‘ünnepi beszéd) – az antikvitásban gyönyörködtetési céllal előadott alkalmi, ünnepi beszédet jelentett. A középkorban eleinte kizárólagosan vallásos tematikájú a műfaj, a 12. századtól kezdve azonban a világi irodalomban is megjelent: személyeket, városokat dicsőítve.</p>
<p>парабола (грец. <i>παραβολε</i> ‘зіставлення, порівняння, подоба’) – притча, коротка казка, анекдот, алегорична розповідь повчально-моралізаторського змісту, що додають до тексту твору, щоб активізувати увагу слухачів; повчальне інакомовлення; алегорійне висловлення.</p>	<p>parabola (gör. <i>παραβολε</i> ‘szembeállítás, összehasonlítás) – a hasonlatok egy kidolgozottabb formáját értik rajta. Sokan a parabolát az allegóriával azonosítják, mint kettős jelentésű, metaforán alapuló, önmagán túlmutató alakzatot. A szabadabb formájú kisepikai műfajok közt szerepel mint egyszerű elbeszélés az exemplum, fabula, mese, legenda rokonságában.</p>
<p>парадокс (грец. <i>παραδοξος</i> ‘несподіваний, дивний’) – незначне твердження, що розходитьсся з усталеними поглядами, часом ніби суперечить здоровому глузду, а в дійсності може мати глибокий смисл, наштовхувати на роздуми.</p>	<p>paradoxon (грец. <i>παραδοξος</i> ‘váratlan, furcsa) – szellemes mondás mely egy önellentmondásra épül. Olyan állítás, amelyet saját cáfolatával bizonyítunk.</p>
<p>паралелізм (грец. <i>παραλληλισμος</i> ‘зіставлення, порівняння’) – однакова синтаксична побудова сусідніх речень, віршових рядків чи</p>	<p>paralelizmus, párhuzamosság, gondolatritmus (gör. <i>παραλληλισμος</i> ‘szembeállítás, összehasonlítás’) – egymást követő mondatok vagy</p>

<p>невеликих за обсягом суміжний частин тексту. Як стилістична фігура паралелізм сприяє експресивності мови.</p>	<p>mondatpárok szerkezeti és jelentésbeli analógiáján alapuló költői forma.</p>
<p>паралінгвістика (грец. <i>παρα</i> ‘біля’ і лінгвістика) – 1) розділ мовознавства, що вивчає невербальні (немовні) засоби мовної діяльності, що несуть змістове навантаження; 2) сукупність невербальних засобів, що використовуються в мовному спілкуванні. Ці засоби, характеризуючи мовця, доповнюють замість вербального повідомлення і є джерелом етнокультурної, соціальної інформації.</p>	<p>paralingvisztika (gör. <i>παρα</i> – ‘mellet’ és lingvisztika) – a nem verbális, azaz nem a nyelv közvetítésével történő kommunikációt vizsgáló egyik tudományág. Míg a kinezika a közlés közbeni testmozgásokat, apraxemika a közlés térbeli viszonyait tanulmányozza, addig a paralingvisztika tárgyát a közlés közben zajló nem nyelvi hanghatások (pl. sóhajtás, krákogás, csettintés) képezik. Ezek mintegy rátelepülnek a nyelvre, azt kísérik. E nem nyelvi közlési formákat metakommunikációnak is nevezik.</p>
<p>пароніми (грец. <i>παρα</i> ‘біля’ і <i>ὀνομα</i> ‘ім’я’) – схожі за формою споріднені та неспоріднені слова, що розрізняються своїм значенням.</p>	<p>paronima (gör. <i>παρα</i> ‘mellett’ és <i>ὀνομα</i> ‘név’) – majdnem azonos hangzású, de eltérő jelentésű és írású szavak viszonya, a szótévesztés gyakori forrása (pl. helység-helyiség; fáradság-fáradtság).</p>
<p>пасивна лексика – 1) слова зрозумілі, знайомі мовцю, але не вживані ним у звичному мовному спілкуванні. До пасивної лексики належать здебільшого слова спеціального вжитку, архаїзми, діалектизми, запозичення, неологізми тощо; 2) словниковий запас мови в певний період її розвитку, який має відтінок застарілості або новизни.</p>	<p>passzív szókészlet, passzív szókinccs – valakinek a szókinccsében az olyan szavak, kifejezések összessége, amelyeket ismer, megért, de nem vagy csak kivételesen használ.</p>
<p>пасивний стан дієслова – означає дію, що спрямована на предмет чи особу, що є підметом. Формальним показником пасивного стану є постфікс -ся, що додається до</p>	<p>passzív ige – szenvedő ige. Alanyán a mediális igékhez hasonlóan valamely cselekvés, történés külső hatásként megy végbe. Mindig képzett. A cselekvő tárgyas igékből</p>

<p>перехідних дієслів. Дієслова пасивного стану творяться від дієслів активного стану за допомогою постфікса -ся.</p>	<p>jön létre az <i>-at(ik)/-et(ik)</i>, <i>-tat(ik)/-tet(ik)</i> képzők segítségével. A szenvedő ige használata a magyarban meglehetősen háttérbe szorult.</p>
<p>патетика (грец. <i>παθητικός</i> ‘чуттєвість, емоційність’) – риторична категорія, що корелює зі стилем поведінки, манерою або способом висловлення почуттів, що характеризується емоційним підвищенням. Категорія вперше була опрацьована Аристотелем, який поряд із пафосом вирізняв етос і логос.</p>	<p>pátosz (gör. <i>παθητικός</i> ‘érzékenység, érzelmesség’) – esztétikai minőség, katartikus erejű érzelem, indulat, amely szenvedélyesen emelkedett, ünnepélyes stílusban, gesztusokban, hanglejtésben stb. nyilvánul meg. Az ókori dráma egyik fő célja a pátosz felkeltése volt.</p>
<p>патронім (грец. <i>πατήρ, πατρός</i> ‘батько’ і <i>ὄνομα</i> ‘ім’я’) – особове ім’я, утворене від імені батька.</p>	<p>patronima (gör. <i>πατήρ, πατρός</i> ‘apa’ és <i>ὄνομα</i> ‘név’) – atyai név, az apa neve, a háromelemű szláv nevekből a középső elem</p>
<p>пауза (лат. <i>pausa</i> від грец. <i>παυσις</i> ‘припинення’) – більш або менш тривалі тимчасові зупинки, перерви. Один з елементів організації мовленнєвого потоку, що виступає засобом смислового, психологічного, граматичного, логічного або емоційного виділення слова, синтагми; перерва в мовленні, якій акустично відповідає відсутність звучання, а фізіологічно – зупинка в роботі мовленнєвого апарату.</p>	<p>beszédszünet (лат. <i>pausa</i> a gör. <i>παυσις</i> –ból ‘megszakítás’) – a hosszabb-rövidebb levegővételre fordított idő, amely a mondanivaló értelmi tagolására is szolgál. Ezzel érzékeltetjük a tagmondatok, a gondolati egységek határát. A szünetekkel nemcsak a szöveg értelmi feldolgozását segítjük elő a hallgatóban, hanem előkészíthetjük vele a figyelem irányítását is a fontosabb, kiemelendő gondolati egységekre.</p>
<p>пейзаж (фр. <i>paysage</i>, від <i>pays</i> ‘місцевість, країна’) – у літературі це словесне зображення природи. Пейзаж може вказувати на час і місце події, бути засобом створення місцевого колориту, гармонійним чи контрастним тлом для картин людського життя,</p>	<p>tájleírás (fr. <i>paysage</i>, a <i>pays</i>-ból ‘táj, környék’) – az az eljárás, amellyel az író valamely tájat leír, az olvasó szeme elé állít önálló alkotásként vagy egy nagyobb mű részeként. A tájleírás jelezheti egy esemény idejét és helyét, lehet a helyi színezet megteremtésének eszköze,</p>

<p>викликати потрібний письменникові настрої у читачів, допомагати вияву важливих рис характеру персонажів, підкреслювати драматизм подій тощо.</p>	<p>harmonikus vagy kontrasztos háttér az emberi élet képeihez, felidézheti az író által kívánt hangulatot az olvasóban, segíthet feltárni a szereplők fontos jellemvonásait, hangsúlyozhatja az események drámaiságát stb.</p>
<p>передмова – вступна стаття до наукового, літературного чи якогось іншого твору, в якій даються попередні пояснення, що сприяють кращому розумінню написаного.</p>	<p>előszó, előljáró beszéd – szépirodalmi vagy tudományos művet megelőző rövid bevezető rész, melyben az író vagy a kiadó által megbízott személy (pl. fordító) a mű megértéséhez, használatához nyújt útbaigazítást, és utal a mű megírásának céljára, keletkezésének, kiadásának körülményeire. Műfaját tekintve több ponton az esszével érintkezik, ill. az esszé előzményének tekinthető.</p>
<p>переказ – епічний твір, подібний до історико-географічних легенд чи усних оповідань, про видатні події минулого та їхніх героїв. Від легенд переказ відрізняється більшою достовірністю і документованістю змісту, відсутністю фантастики.</p>	<p>monda – az epikus költészet műfajcsoportja, amely általában még közvetlenül kapcsolódik helyi vagy időbeli mozzanataihoz. Tartalma ennek következtében igen változatos lehet, kiterjed a hiedelmekre, az ezekhez kapcsolódó szokásokra, helyi eseményekre, természeti és társadalmi jelenségekre, és ezeket magyarázza, következményeire utal.</p>
<p>переклад – 1) допоміжний вид мовленнєвої діяльності, за допомогою якого здійснюється відтворення змісту тексту засобами іншої мови, таким чином витворюється аналог оригіналу тексту, створений відповідно до суспільної, культурної та мовної реальності; перетворення мовленнєвого твору однієї мови в мовленнєвий твір іншою мовою за збереження смислу; 2) адекватне</p>	<p>fordítás – az egyik nyelv kifejezéseinek, mondatainak, szövegeinek átalakítása egy másik nyelv kifejezéseire, mondataira, szövegeire.</p>

<p>відбиття й творче перетворення оригіналу тексту; 3) специфічна усна або письмова діяльність, спрямована на перетворення наявного тексту.</p>	
<p>перемикання кодів (фр. <i>code</i> від лат. <i>codex</i> ‘звід законів’) – усвідомлений перехід адресанта (мовця) у процесах мовленнєвого спілкування з однієї мови (діалекту, стилю) на іншу (інші), пов’язаний зі зміною умов комунікації.</p>	<p>kódváltás (fr. <i>code</i> a lat. <i>codex</i>-ből ‘szadályok könyve’) – a társalgás során előforduló több mint egy nyelv vagy nyelvváltozat egyidejű használata. A többnyelvű emberek, azaz azok, akik több mint egy nyelvet használnak, időnként több nyelv elemeit használják az egymás közötti társalgás folyamán. Ily módon a kódváltás több mint egy nyelvi változat szintaktikailag és fonológiaiailag megfelelő használata.</p>
<p>перехідне дієслово – дієслово, що називає дію, спрямовану на об’єкт, виражений знахідним відмінком, без прийменника.</p>	<p>tárgyas ige, átható ige, tranzitív ige – olyan, cselekvést kifejező ige, amely az alanyból kiindulva valaki vagy valami másra (mint nyelvtani tárgyra) hat, irányul, tehát bővíülhet tárggyal (pl. néz valamit).</p>
<p>перифраза (грец. <i>περίφρασις</i> ‘описовий вислів, зворот’) – стилістичний прийом, що полягає в описовому позначенні певного однослівного найменування, засіб синонімічної заміни, коли у понятті виділяється якась одна його ознака, а всі інші певною мірою затушовуються, при цьому явище, предмет чи особа називаються не прямо, а описово, через характерні для них риси; слова, усталені словосполучення (зрідка – речення), що є образно-переносними й описовими найменуваннями предметів, явищ, істот, осіб тощо</p>	<p>perifrázis (gör. <i>περίφρασις</i> ‘leíró kifejezés, fordulat’) – körülírás, egy szó, szókapcsolat vagy mondat jelentésének más formában és több szóval való kifejezése úgy, hogy az eredetileg kifejezni szándékozott jelentés fogalmilag nem változik. A stilisztikába mint alakzat kerül, valójában ugyanis a körülírásban valami művészi többlet van az egyszerű megnevezéshez képest: szemléletesebb, kifejezőbb, analitikusabb. Nem a fogalom egységét, hanem jegyeire felbontott képét állítja előnk; költőibb, mert a közvetlen megnevezés helyett meg-közelítő, sugalló, képi és hangulati asszociációkra építő kifejezést ad.</p>

<p>персоніфікація (лат. <i>persona</i> ‘особа’ і <i>facio</i> ‘роблю’), уособлення – троп, побудований на перенесенні ознак і властивостей людини, істоти на неживі предмети, явища та абстрактні поняття; один із видів метафори.</p>	<p>megszemélyesítés (lat. <i>persona</i> ‘személy’ és <i>facio</i> ‘csinállok’) – a metafora fajtája, olyan szókép, amely élettelen tárgyakat, elvont dolgokat élőként mutat be, illetőleg növényeknek, állatoknak emberi érzést, cselekvést tulajdonít.</p>
<p>писання – один з різновидів комунікації, мовленнєвої діяльності, здійснюваної через систему спеціальних графічних знаків – літер, розділових знаків і под.</p>	<p>írás – a nyelv és beszéd rögzítésére szolgáló eszköz, amelynek igen különböző formái és módjai ismeretek; az irodalomelméletében az írásos jelleg megnevezése, az az elemi forma, amely minden írásban rögzített nyelvi tényre érvényes.</p>
<p>писемність – 1) система графічних знаків, використовуваних для фіксації мовлення на письмі; 2) сукупність письмових пам’яток певного народу і певної епохи.</p>	<p>írásbeliség – az irodalom létformája, az irodalmi alkotások rögzítésének és terjedésének legfontosabb módja.</p>
<p>питальне речення – тип речення, яке містить настанову мовця на отримання відповіді. Ці речення створюються за допомогою питальної інтонації, тобто підвищенням тону в кінці речення, а також акценту на слові, у якому міститься суть питання. У кінці питального речення ставиться знак питання.</p>	<p>kérdő mondat – nyelvtani mondatfaj-kategória, amely a beszélőnek a hallgatóhoz való viszonyát alapul vevő osztályozás eredménye. A tudás bizonytalansága és kielégítésének a vágya hozza létre, de van benne felszólító mozzanat is: feleletadásra hívja fel a hallgatót. Az egyetlen mondatfaja, amely közvetlen beszédbeli reakciót kíván és ilyen vonatkozásban hozzá csatlakozik a válasz, a felelet is.</p>
<p>піджин (спотворена форма англ. <i>business</i> ‘справа’) – торговельна, колоніальна, міжетнічна мова, утворена внаслідок спрощення структури і лексики контактних мов, виконує обмежені комунікативні функції і не є рідною для жодного мовця.</p>	<p>pidzsin (az ang. <i>business</i> ‘ügyvitel’ módosulásával) – 1. egyszerű nyelvtanú, szűk szókincsű, más nyelvekből létrehozott keveréknyelv, amelyet különböző anyanyelvű beszélők használnak az egymással való érintkezésre, de senkinek sem az anyanyelve; 2. nagy</p>

<p>Піджин використовувались як мови-посередники в поліетнічних суспільствах.</p>	<p>területen és főleg a kereskedelmi kapcsolatokban használatos kelet-ázsiai segédnyelv.</p>
<p>підмет – граматично незалежний член двоскладного речення, що означає предмет, про який говориться в реченні. Підмет відповідає на питання називного відмінка. Підмет найчастіше виражається іменником або займенником у називному відмінку, а також іншими частинами мови, вжитими в значенні іменника.</p>	<p>alany – olyan bővítmény, amely a Ki? Mi? kérdésre válaszol, és az alaptagban kifejezett folyamat (esemény, helyzet, tulajdonsághordozás stb.) elsődleges szereplőjét fejezi ki. Az elsődlegességet részben a biliárdgolyó-modell, részben a figyelemirányítás szempontja határozza meg.</p>
<p>підрядне речення – синтаксично залежна предикативна частина складнопідрядного речення, що повністю або частково зберігає ознаки простого речення і граматично підпорядковується головній частині. Сміслові й граматичні зв'язки між головною й підрядною частинами виражаються за допомогою підрядних сполучників, сполучних слів, порядку розташування частин складнопідрядного речення, співвідношенням вищо-часових і способових форм дієслів-присудків.</p>	<p>alárendelő összetett mondat (alárendelt összetett mondat) – olyan összetett mondat, amelyeknek tagjai nem egyenlő rangúak, és egyik függ a másiktól. Az alárendelő összetett mondatban főmondat és mellékmondat van, a mellékmondat a főmondat valamelyik mondatrészét fejti ki részletesebben, tagmondat formájában.</p>
<p>пiктограма (лат. <i>pictus</i> 'намальований фарбами' та грец. <i>grámma</i> 'лінія') – 1) напис, письмовий знак, малюнок, напис, запис) – знак піктографічного письма; одиниця (графема) піктографічного письма; 2) знак-малюнок окремих сучасних штучних знакових систем.</p>	<p>piktogram (lat. <i>pictus</i> 'színesre festett' és a gör. <i>grámma</i> 'vonal') – 1) a képírásban használt jelek neve, amelyek egész fogalmat jelölnek; 2) egész fogalmak jelölése egyszerű rajzok, ábrák segítségével (pl. a tájékoztató ábrák).</p>
<p>пiктографія (лат. <i>pictus</i> 'намальований, фарбами' та <i>grafo</i> 'пишу') – різновид письма, що ґрунтується на передачі</p>	<p>képírás, piktográfia (lat. <i>pictus</i> 'színesre festett' és <i>grafo</i> 'írok') – olyan kommunikációs forma, amelyben a</p>

<p>конкретної інформації у формі малюнка або послідовності малюнків, не закріплених за конкретним мовним висловом.</p>	<p>rajzokat ötletek továbbítására használják. A piktogramokat szimbólumként használják, hogy képeken keresztül ábrázolják a fogalmakat, tárgyakat, tevékenységeket vagy eseményeket. Ezt az írást egyszerű stílus jellemzi, a kommunikációhoz felesleges részleteket kihagyva.</p>
<p>пірихій (грец. <i>πυρριχιος</i>, від <i>πυρριχη</i> ‘військовий танок’) – у силаботонічній системі пірихій умовно називається заміна стопи ямба чи хоря стопою з двох ненаголошених складів (UU).</p>	<p>pirrichius (gör. <i>πυρριχιος</i> a <i>πυρριχη</i>-ből ‘harci tánc’) – két rövid szótag egymásutánja (UU) a görög-római időmértékes verselésben. Önálló verslábként nem fordul elő az antik költészetben, nem alkot podikus verset. Csak helyettesítő lábként szerepel főként jambus és trocheus helyett, de állhat a megfelelésben más ritmusegységekkel is.</p>
<p>післямова – стаття в кінці книги, написана її автором або літературним критиком. У ній подаються узагальнені думки про твір, використані матеріали, розповідається про персонажів, прототипів тощо.</p>	<p>utószó, végszó – az epilógus egyik válfaja; irodalmi vagy tudományos mű végéhez csatolt rövid kísérőszöveg, mely az írónak vagy a kiadó által megbízott személynek a művel kapcsolatos mondanivalóját tartalmazza. Utal a mű céljára, megírásának és kiadásának körülményeire stb.</p>
<p>пісня – словесно-музичний твір, який призначено для співу. Пісня має строфічну будову. Для неї характерно повторюваність віршів строфи, заспів і приспів, виразна ритмізація.</p>	<p>dal – a legtágabb értelemben olyan műfaji gyűjtőfogalom, melynek körébe énekhez-dallamhoz kapcsolódó, illetve énekelhető versek tartoznak. Tartalmilag és formailag egyaránt a dala leghomogénebb műfajcsoport a lírai műnem körében.</p>
<p>плавні приголосні – звуки сонорні приголосні звуки [р] та [л]. При утворенні цих приголосних струмів видихуваного повітря виходить через ротову порожнину.</p>	<p>likvida, folyékony hang – olyan mássalhangzó, amely a levegőnek (a szájüregen át való) szabad kitódulása szempontjából csak kevésbé különbözik a magánhangzóktól (ilyen hangok a magyarban az <i>l</i>, <i>r</i>).</p>

<p>плагіат (лат. <i>plagiatus</i> ‘вкрадений’) – умисне привласнення авторства чужого художнього твору чи наукової праці, а також запозичення їхніх фрагментів.</p>	<p>plágium (лат. <i>plagiatus</i> ‘lopott’) – más szerzői alkotásának sajátként való feltüntetése. hasonlítja. Mai tartalmát a szerzői jog kialakulásával nyerte. A tágabb erkölcsi értelmezéstől eltérően jogilag csupán a szerzői jogi védelem alatt álló művek saját néven, tudatosan történő, teljes vagy részleges, forma szerinti vagy tartalomszerű átvétele minősül plágiumnak.</p>
<p>плюсквамперфект (лат. <i>plusquamperfectum</i> ‘більше ніж закінчений’) – складна дієслівна форма минулого часу, яка означає дію в минулому, що передувала іншій минулій дії.</p>	<p>plusquamperfekt (лат. <i>plusquamperfectum</i> ‘több mint befejezett’) – a kijelentő mód régmúltja, akkor használjuk, ha két múlt idejű cselekvés közül az egyik korábban történt, mint a másik. A korábban történt cselekvést fejezzük ki Plusquamperfekttel.</p>
<p>побутова лексика – лексика, що об’єднує назви предметів, явищ із різних галузей побуту, господарства.</p>	<p>köznyelvi szókincs – a mindennapi élet és a gazdaság különböző területeiről származó tárgyak és jelenségek neveit ötvöző szókincs.</p>
<p>повнозначне слово – слово, що має самостійне лексичне значення, тобто називає предмети, ознаки, кількість, дію тощо і виступає головним або другорядним членом речення. До них належать іменники, прикметники, числівники, займенники, дієслова, прислівники.</p>	<p>lexéma – a nyelvi jelentést hordozó alapegység (szótő, szó, összetétel), amelyhez toldalékok kapcsolódhatnak, de különböző ragos és jeles szóalakjai egyetlen elvonatkoztatott alapegység konkrét megvalósulásai. A nyelvhasználat szempontjából a lexéma tulajdonképpen potenciális szó, amely a szövegben realizálódik és válik konkrétá.</p>
<p>повість – епічний прозовий твір (рідше віршований), який характеризується однолінійним сюжетом, а за широтою охоплення життєвих явищ і глибиною їх розкриття посідає проміжне місце між романом та оповіданням. Крім обсягу, повість</p>	<p>elbeszélés – bizonytalan körvonalú epikai műfajtypus. Terjedelmét tekintve felfelé a regénnyel (kisregénnyel) érintkezik (olykor össze is olvad), lefelé a novellával. Gyakran nevezik hosszú novellának is. Általában egyetlen</p>

<p>різниться від оповідання розгорнутішим сюжетом, більшою кількістю другорядних персонажів, повнішою та глибшою їх характеристикою, наявністю описів.</p>	<p>cselekménysorozatra épül, a novellánál bőségesebben kifejtve, többszöri helyzetváltozással, fordulattal.</p>
<p>поезія (грец. <i>ποιῆσις</i> ‘творчість’) – один із трьох основних типів літературної творчості. Поезія – ритмічна словесна творчість, відмінна від прози.</p>	<p>költészet (gör. <i>ποιῆσις</i> ‘alkotóképesség’) – az irodalomnak az az ága, amely a nyelv művészi módon megformált eszközeivel, verses alakban fejezi ki a költő tudatában tükröző valóságot, a költőben támadt gondolatokat, érzéseket.</p>
<p>поема (грец. <i>ποιῆμα</i> ‘твір’) – ліро-епічний віршований твір, у якому зображено значні події та яскраві характери. Поема характерний цільний сюжет, розгортання якого відбувається на фоні авторських переживань, роздумів з приводу конфліктних ситуацій в житті ліричного героя.</p>	<p>elbeszélő költemény, költői elbeszélés költői beszély, poéma (gör. <i>ποιῆμα</i> ‘mű, alkotás’) – tágabb értelemben minden versben írt epikus mű. A verses formájú epikai művek gyűjtőfogalma, melyeknek – legalábbis a magyar terminológiában – nincsen önálló műfaji megnevezése. A közkeletű poétikai rendszerezések önálló műfajként tárgyalják, ez a felfogás azonban nem látszik indokoltnak, tekintettel arra, hogy a fogalom alá rendelt művek a legeltérőbb sajátosságokat mutatják, s nagyrészüket az idegen terminológiai rendszerek pontosabb műfajfogalmainak keretei közé illik (verses novella, verses elbeszélés, verses regény stb.).</p>
<p>полісемія (грец. <i>πολύσημος</i> ‘багатозначний’ від <i>πολύ</i> ‘численний’ і <i>σῆμα</i> ‘знак’) – багатозначність слова, наявність різних лексичних значень у тому самому слові, здатність слова позначати різні явища дійсності. Багатозначним слово стає тоді, коли різні його значення постають</p>	<p>poliszémia (gör. <i>πολύσημος</i> ‘többértelmű’ a <i>πολύ</i> ‘számos’ és <i>σῆμα</i> ‘jel’) – az a nyelvi jelenség, amikor egy hangsorhoz több, egymással szerves kapcsolatban álló jelentés társul, és ezek a jelentések egymásból levezethetők; a nyelvi ökonómia egyik eszköze (ugyanazt a szót/kifejezést sok másra is</p>

<p>відомими усім мовцям, набувають закріплення у тлумачних словниках. У мовознавстві – семантичний спосіб поповнення словника через розвиток у слів нових значень.</p>	<p>használhatjuk, átvihetjük, nem kell memóriánkat új és új szavakkal terhelni); a szándékos és szándéktalan többértelműség, jelentésbeli-közlésbeli bizonytalanság előidézője, az a jelenség, amikor egy kifejezésnek több különböző jelentése van, és ezek nem függetlenek egymástól.</p>
<p>політика мовна – сукупність ідеологічних принципів, законодавчих настанов, адміністративно-організаційних і культурно-етнічних практичних заходів для вирішення мовних відносин у країні, виявлювана в законодавчо-нормативних актах, урядових постановках і комплексі практичних заходів, що регулюють формування і розвиток державної (офіційної) мови, сюди належать мовні аспекти національної політики, питання конкретного регулювання проблем, пов'язаних із взаємодією в національному просторі різних мовних утворень (літературної мови і діалектів, уживання двох або кількох мов тощо), а також питання нормування, кодифікації і стандартизації літературних мов, а в багатонаціональних державах – також співвідношення державної мови та мов національних меншин; політико-адміністративні дії держави, партії, класу, товариства, угруповань, скеровані на мовний розвиток у бажаному напрямі. Правова держава має гарантувати системою законодавчих актів,</p>	<p>nyelvpolitika – az állam vagy más, politikai tevékenységet (is) kifejtő szervezet, intézmény által a nyelvi helyzet befolyásolása céljából kifejtett tudatos cselekvéssorozat. Az államnak az a tevékenysége, amelyet annak érdekében fejt ki, hogy a nyelvi helyzet fenntartása vagy éppen megváltoztatása céljából befolyásolja a fent említett tényezők némelyikét (vagy akár mindegyikét). A nyelvpolitika (és a vele szoros kapcsolatban álló nyelvi tervezés) határozza meg például, hogy mely nyelvek szerepeljenek kötelezően vagy választhatóan az alap-, közép vagy felsőfokú oktatásban, a társadalmi élet mely területein lehet vagy éppen kötelező, esetleg tilos bizonyos nyelvek használata. A nyelvpolitikának különösen az olyan heterogén (nemzetiségileg és nyelvileg színes) régiókban van jelentős szerepe, mint amilyen a mai Kárpátalja területe. Az ilyen vidékeken a nyelvpolitika tolerálhatja (eltűrheti), támogathatja vagy éppen tilthatja egyes nyelvek használatát, s ezzel jelentős szerepe lehet egyes nyelvek helyzetének, sőt jövőjének meghatározásában. A</p>

соціально-економічних, культурних, освітніх настанов розвиток національної мови й культури.	nyelvpolitika határozza meg azt is, hogy mely nyelv milyen jogi státussal rendelkezik.
поліфонія (грец. <i>πολύ</i> ‘багато’ і <i>φωνε</i> ‘звук’) – один зі способів передання чужого мовлення, що відображає багатоголосся.	polifónia , többszólamúság (gör. <i>πολύ</i> ‘sok’ és <i>φωνε</i> ‘hang’) – Az eredetileg zenei szakkifejezést általában képes értelemben alkalmazzuk irodalmi alkotásokra. A polifónia úgy jön létre, hogy a különböző természetű, jellegű, eredetű stb. alkotóelemek egyidejűleg, egymásnak ellentétjét képezve, sokszínű, harmonikus, bonyolult egységben fejtik ki esztétikai-művészi hatásukat.
поняття – 1) форма абстрактного мислення, у якій виявляються загальні істотні властивості класу однорідних предметів і явищ об’єктивної дійсності, загальні взаємозв’язки між ними у вигляді цілісної системи ознак, що мають вербальну форму; інформація про явище в сукупності його суттєвих властивостей; 2) одиниця логічного мислення, безпосередньо пов’язана зі словом.	fogalom – a tárgyak, jelenségek lényeges jegyeiből a tudatban kialakított gondolati tartalom. Valamely tapasztalaton alapuló ismeret vagy valamiről kialakított nézet, felfogás, vélemény, elképzelés. Olyan személy vagy dolog, főleg árucikk, aki, vagy amely kiváló tulajdonságairól közismert, híres, elismert.
порівняння – художній засіб, який полягає в тому, що пояснення одного предмета чи явища відбувається за допомогою іншого, подібного до нього.	hasonlat – két különböző fogalmat, dolgot, személyt hasonlít össze valamilyen közös jellemző alapján. Célja, hogy az egyiket a másikkal szemléltessük, elképzeltessük. A hasonlat mindig két tagból áll: a hasonlítottból és a hasonlóból. A versekben használat hasonlatokat költői hasonlatoknak nevezzük. A hasonlat legtöbbször összetett mondat, kötőszavai: mint, mintha, akár.
порожнина ротова – один з органів мовлення, що відіграє суттєву роль в утворенні звуків мовлення: тут	szájüreg – beszédszerv, a szájnak az ajkaktól a garatig terjedő belső ürege. A szájüregnek két része van: a

<p>утворюються різні шуми і резонаторні тони, суттєві для створення тембру. Рот прикривають губи (<i>labia</i>) – верхня і нижня. У ротовій порожнині знаходяться: 1) зуби (верхні і нижні); 2) альвеоли (бугорки біля коренів верхніх зубів); 3) тверде піднебіння (<i>palatum</i>) – передне і середне; 4) м'яке піднебіння (<i>velum</i>); 5) язичок (<i>uvula</i>); 6) язичок – найрухливіший орган мовлення (кінчик язика, спинка, звернута до піднебіння, що поділяється на три частини – передню, середню і задню; корінь язика).</p>	<p>tulajdonképpeni szájüreg (a fogak mögött) és a pitvar (a fogak előtt). A szájüreg a következő területekre osztható: ajkak (<i>labia</i>), fogak (<i>dentes</i>), a felső elülső fogak belső része (<i>dentális terület</i>), a felső elülső fogmedrek mögötti rész (<i>alveoláris terület</i>), a foghús fölött levő kidudorodások helye (<i>posztalveoláris terület</i>). A kemény szájpaddás (<i>palatum durum</i>), folytatása a lágy szájpaddás (<i>velum</i> vagy <i>palatum molle</i>), mögötte nincsen csontfal, hanem puha, mozgékony szövetek alkotják. A lágy szájpaddás folytatása a nyelvcsap (<i>uvula</i>).</p>
<p>порядок слів – усталене взаємне розташування слів у реченні або в синтаксичній групі, властиве певній мові, якому характерні семантичні, структурно-граматичні та стилістичні функції. За усталеністю лінійного розташування слів розмежовують порядок слів прямий і порядок слів зворотний.</p>	<p>szórend – a szavaknak, a mondatrészeknek meghatározott szabályok szerinti elhelyezkedése, sorrendje a mondat egészében, illetve a szavak sorrendje a szó szerkezetben, az állandósult szókapcsolatban; két fő típusa a kötött és a szabad szórend.</p>
<p>постмодерні́сть (лат. <i>post</i> 'після' + <i>модерні́сть</i>) – хаотичний, роздрібнений і заплутаний стан суспільства, що виявляється майже в усьому, від міжлюдських стосунків до архітектури. Вважають, що притаманні постмодерності дезорієнтованість і спустошеність розвиваються лише тоді, коли суспільство стає цілком модерним; у лінгвістиці – вивчення особливого вияву вільного структурування речення з необмеженою кількістю слів та реалізацій зв'язків аж до</p>	<p>posztmodernizmus (lat. <i>post</i> 'után' + <i>modernizmus</i>) – széles körű mozgalom, amely a 20. század közepén és végén alakult ki a filozófia, a művészet, az építészet és a kritika területén, jelezve az eltérést a modernizmustól. A kifejezést általánosan azon mai történelmi kor megjelölésére használják, amelyről azt állítják, hogy követi a modernitást és e korszak tendenciáit. A posztmodernizmus az általános, transzponálható, helytől és időtől, tradíciótól és kulturális kontextustól</p>

<p>утворення речень-текстів, установлення напрямів і тенденцій посилення епатажності в поетичному і прозовому мовленні.</p>	<p>független modell helyébe a helyhez és időhöz közvetlenül kapcsolódó, az eleven kulturális tradícióval termékeny párbeszéd-re képes, az „itt és most” jelenségeire reflektáló, személyes műalkotást állítja.</p>
<p>правопис – система загальноприйнятих правил, що визначають способи передавання мови на письмі. Правопис кожної мови складається з трьох підсистем: графіки (літер, якими позначають найтиповіші звуки і звукосполуки), орфографії (способів поєднання звуків і звукосполук, що забезпечує однотипність написання слів) і пунктуації (розділових знаків, за допомогою яких позначають інтонаційне членування тексту). Єдина обов'язкова для всіх орфографічна система ґрунтується на певних принципах, зумовлених особливостями звукового складу та граматичної будови мови, і відображає історичний розвиток формування правописних норм.</p>	<p>helyesírás – azoknak az elveknek és szabályoknak összessége, amelyek szerint valamely nyelv szavait, szókapcsolatait írni, írásjeleit használni kell. Az írásbeliség elterjedése óta állandó törekvés világszerte, hogy a hagyományosan kialakult helyesírás szabályait egységesítve rögzítsék: ilyen kísérletekről Európában már az ókortól vannak adatok. Másfelől viszont a nyelvhasználat változása és az írás egyszerűsítése, fejlesztése korról korra megköveteli a hagyományos írásmódok reformját. Az írás mikéntjét szabályozó helyesírás a hangzós nyelvnek mind értelemközlő, mind pedig érzelem- és hangulatkifejező oldalát egyaránt megpróbálja optikai síkon rögzíteni.</p>
<p>прамова, мова-основа – мова, реконструйована шляхом порівняльно-історичного аналізу і кваліфікована як така, з діалектів якої виникла група (сім'я) споріднених мов, що по-іншому називається сім'я. Спільна давня мова, від якої розвинулися споріднені мови, репрезентовані спочатку племінними діалектами, потім – мовами народностей і націй.</p>	<p>alapnyelv – 1. az a rendszerint kikövetkeztetett nyelv, amelyből az egymással rokonságban levő nyelvek származtak (pl. az újlatin nyelvek alapnyelve a latin) 2. (ritka) az a feltételezett kezdetleges nyelv, amellyel az emberiség egyes csoportjai a tagolt hangokból álló emberi nyelv vagy nyelvek keletkezése idején éltek; ősn nyelv.</p>
<p>предикат (лат. <i>praedicatum</i> 'сказане') – 1) конститутивний другий</p>	<p>állítmány, predikátum (лат. <i>praedicatum</i> 'említett') – 1) a logikai állítmány</p>

<p>компонент логічного судження, що виражає ознаку першого компонента – суб'єкта; 2) ядерна (центральна, основна) синтаксема в семантично простому елементарному реченні, що позначає певне відношення, ситуацію дійсності та формує семантико-синтаксичну структуру речення.</p>	<p>pedig az a fogalom, amelyet a logikai alanyról állítunk vagy tagadunk; 2) a mondatnak az az egy vagy több szóból álló része, amellyel rendszerint az alanyról közlünk, kérdezőnk valamit, felszólítjuk valamire.</p>
<p>предмет – річ, будь-який об'єкт почуттєвого сприйняття, що має форму, розмір, колір й інші властивості, які дозволяють відрізнити його від інших предметів. У загальному смислі використовується як найменування однієї з трьох основних категорій, які охоплюють усе, що може бути сприйнятим.</p>	<p>tárgy – az a mondatrész, illetve valamely igéhez vagy igenévhez tartozó bővítmény, amely kit?, mit? (kiket?, miket?) kérdésre felel, és amelyre a cselekvés irányul, vagy amely a cselekvés eredményét jelöli. A másodlagosságot részben a figyelemirányítás szempontja határozza meg.</p>
<p>препозиція – вживання одного з двох пов'язаних між собою елементів перед іншим; у поверхневій структурі позиція залежного елемента перед головним.</p>	<p>előjáró – bizonyos nyelvekben a mondatbeli viszony megjelölésére a névszó elé tett önálló szócska, amely számos nyelvben valamely nyelvtani esetet vonz.</p>
<p>префікс (лат. <i>praefixus</i> 'прикріплений') (морфема префіксальна, морфема приросткова) – афікс, прикріплений перед коренем або перед іншим префіксом, що виражає словотвірне або суто граматичне значення.</p>	<p>prefixum (lat. <i>praefixus</i> 'hozzákapcsolt') – a szó, illetve a szótő előtt elhelyezkedő affixum. A világ nyelveiben nem ritka jelenség; a magyarban azonban csupán a felsőfok és a túlzó fok jele sorolható ebbe a kategóriába.</p>
<p>приголосний звук – звук мови, при утворенні якого видихуваний струмінь повітря натрапляє в ротовий порожнині на різні перепони, створювані мовними органами.</p>	<p>mássalhangzó – olyan beszédhang, amelynek képzésekor a tüdőből kiáramló levegő a szájban valamely akadályba ütközik, a toldalékcsőben zár vagy hallható súrlódást okozó szűkület jön létre.</p>
<p>призвук – надзвичайно короткий і непрозорий додатковий звук, що приєднується до основного.</p>	<p>mellézköngve – általában a főhanghoz csatlakozó, rövid kiegészítő hang, illetve a megnyilatkozásban,</p>

	jelenségben, eseményben az összhatást zavaró mozzanat.
прийменник – неповнозначна службова частина мови, що виступає разом із формою відмінка іменника, займенника, числівника для вираження залежності її від інших слів у словосполученні.	prepozíció, előjáró – bizonyos nyelvekben a mondatbeli viszony megjelölésére a névszó elé tett önálló szócska, amely számos nyelvben valamely nyelvtani esetet vonz.
приказка – стислий крилатий народний вислів, у якому подається образна характеристика певного явища. На відміну від прислів'я, приказка – одночленна та не має повчального значення.	szólás (szólásmondás, szólásmód) – olyan közkeletű, állandósult szókapcsolat, amelynek sajátos stilisztikai értéke, kifejező ereje van, s amely rendszerint elhomályosult eredetű nyelvi képet tartalmaz. A közmondástól formailag abban különbözik, hogy általában nem alkot teljes mondatot, szemantikailag pedig abban, hogy az egyes szavakhoz hasonlóan mindenekelőtt csak nominatív, megnevező funkciója van, azaz nem fejez ki elvi állásfoglalást.
прикметник – повнозначна частина мови, що охоплює слова із значенням ознаки предмета. В українській мові основною морфологічною ознакою прикметників є те, що вони змінюються за родами, відмінками та числами. Форми роду, числа і відмінків залежать від іменників. У реченні прикметник переважно виступає в ролі означення або іменної частини складеного присудка. За значенням та граматичними властивостями в українській мові прикметники поділяються на три основні групи: якісні, відносні, присвійні.	melléknév – a főnévnél kevésbé gazdag toldalékolású, jelzői, állítmányi vagy mód- és állapotféle határozói szerepet játszó, személyek, tárgyak, dolgok tulajdonságát kifejező szótári szó. A melléknév a főnévhez képest mindig járulékos fogalom megnevezője. A melléknév kifejezte tulajdonság különböző fokú elvonatkoztatás eredménye, s nagyban függ az alaptagjául szolgáló főnév jelentésétől is. A melléknév legszembeszökőbb alaki tulajdonsága fokozhatósága. A melléknév a mondatban rendszeren minőségjelző, ritkábban értelmező jelző; névszói állítmány vagy névszói-igei állítmány névszói része; s bizonyosfajta határozó.

прикметник відносний – називає ознаку предмета на основі відношення до іншого предмета, ознаки або дії.	viszonyító melléknév – jellemzően konkrét, tényszerű tulajdonságot, hovatartozást, más dolgokhoz való viszonyt, relációt fejeznek ki.
прикметник присвійний – прикметник, що означає належність предмета особі (істоті). Присвійні прикметники відповідають на питання чий? чия? чие?	birtokos melléknév - olyan melléknév, amely azt jelzi, hogy egy tárgy egy személyhez (lényhez) tartozik. A birtokos melléknév a kinek? kérdésre ad választ.
прикметник якісний – прикметник, що виражає якість, властивість предмета безвідносно до інших предметів із різним ступенем інтенсивності.	minősítő melléknév – jellemzően fizikai vagy lelki tulajdonságokat, illetőleg elvont állapotokat fejez ki. Általában relatív tulajdonságot neveznek meg, ezért fokozhatók, sőt határozóval is bővíthetők.
прилягання – вид підрядного зв'язку, при якому залежне незмінюване слово пов'язується з головним тільки за змістом.	simulás, tapadás – jelöletlen szerkezet (pl. határozószó) csatlakozása az igéhez.
применшення – навмисне применшування під час опису, оцінки чого-небудь.	kicsinyítés – olyan nyelvi vagy stilisztikai forma, eljárás, mellyel valaminek, valakinek a kicsinységét, kis mértékét, kis intenzitását, értékét stb. fejezzük ki.
примітка – коротке доповнення, пояснення й уточнення до основного тексту твору.	megjegyzés – az alapszöveghez fűződő rövid kiegészítés, magyarázat vagy pontosítás.
примовка – лаконічний вислів, яким починається або закінчується казка, пересипається розповідь.	rigmus – rendszerint valamely alkalomhoz szabott, többnyire határozott céllal készült verses mondóka, rövid vers. A rigmusok hangvétele legtöbbször tréfás, különösen ha lakodalomhoz, újévhez, egyes ünnepekhez, alkalmi köszöntéshez kapcsolódik.
прислівник – невідмінювана частина мови, що передає ознаку дії або стану, ступінь чи міру вияву іншої ознаки. В українській мові типовою	határozószó, adverbium – alig vagy egyáltalán nem toldalékolható, a mondatban mindig és kizárólagosan határozói szerepet játszó, objektív

<p>морфологічною ознакою є суфікси -о, -е, -ки, -а, -небудь, та -и, -ому, -ему, з префіксом – по. У реченні прислівник відноситься до дієслова, прикметника, прислівника, виконує переважно роль обставини, рідше – неузгодженого означення. За значенням прислівники в основному поділяються на кілька груп, що об'єднуються двома розрядами: означальні та обставинні.</p>	<p>körülmenyfogalmat, többnyire a cselekvés helyét, idejét, módját, esetenként a cselekvő állapotát, illetve valamely minőség fokát jelölő szótári szó. A határozószó szabadon és rendszerszerűen nem toldalékolható szófaj, viszonyragozása nincs. Jelentésánilag két fajtája különböztethető meg a határozószóknak a valóságos és a névmási határozószó.</p>
<p>прислів'я – короткий крилатий народний вислів, у якому виражено життєвий досвід народу. На відміну від приказки, прислів'я двочленне (частини між собою римуються) та має повчальний характер.</p>	<p>közmondás – olyan állandósult szókapcsolat, amelyben hosszú időn keresztül felhalmozódott megfigyelések, életbölcességek, ítéletek fogalmazódnak meg rövid, találó, szemléletes formában, és nyelvi szerkezete tekintetében önmagában zárt, teljes mondatot alkot.</p>
<p>присудок – головний член двоскладного речення, що означає дію, стан або ознаку підмета і граматично підпорядковується йому. Присудок відповідає на питання що підмет робить? Що з ним робиться? Який він є?</p>	<p>állítmány, predikátum – a mondatnak az az egy vagy több szóból álló része, amellyel rendszerint az alanyról közlünk, kérdezzük valamit, felszólítjuk valamire.</p>
<p>прізвиська – неофіційне індивідуальне найменування людей. Прізвиська активно використовують діти, підлітки щодо своїх ровесників, щодо дорослих – сусідів, учителів; дорослі невисокого духовно-морального рівня. Здебільшого прізвиськакам властива негативна стилістично-смілова значущість, інколи грубо-виразна.</p>	<p>becenevek – a személynevek kedveskedő, becéző változatai egyidősek a becézés alapjául szolgáló nevek keletkezésével. A becéző nevek a családban, rokoni, baráti körben jönnek létre: a hivatalos névnél személyesebb, bensőségebb hangulatú, érzelmi töltésű megszólítások. A becéző neveket alkotásmódjuk szerint négy fő típusba sorolhatjuk: a rövidítéssel, a képzéssel, az ikerítéssel, a csonkítással keletkezett nevek csoportja.</p>

<p>прогресія (лат. <i>progressio</i> ‘рух вперед’) – вияв текстового континууму, безперервний рух дії в тексті вперед у часі і просторі, протилежне поняття стагнації.</p>	<p>előrehaladás, progressió (лат. <i>progressio</i> ‘előrehaladás’) – a szövegkontinuitás megnyilvánulása, a szövegbeli események folyamatos tér- és időbeli előrehaladás, ilyen értelemben a stagnálás ellentéte.</p>
<p>проза (лат. <i>prosus</i> ‘вільний, прямий’, <i>prosa oratio</i> ‘проста, прямо звернена мова’) – один із трьох основних типів літературної творчості; літературний твір, написаний не віршем, а за нормами повсякденної побутової мови.</p>	<p>próza (лат. <i>prosus</i> ‘egyeses, szabad’, <i>prosa oratio</i> ‘egyszerű beszéd’) – ritmikai és más szempontból kötetlen nyelvi közlésmód. Olyan irodalmi forma, mely nem ölt versformát. A köznap beszéd formája, ugyanakkor alapvető irodalmi forma, mely különbözik a verstől. Fontos eszköze a bekezdésekre tagoltság, a gondolatrítmus, a párbeszéd.</p>
<p>проклітика (грец. <i>прокліно</i> ‘нахиляю вперед’) – ненаголошений склад або слово, що стоїть перед наголошеним складом або словом й акцентуально прилягає до нього, утворюючи разом з ним фонетичне слово з одним словесним наголосом</p>	<p>proklitikus (gör. <i>прокліно</i> ‘előre dől’) – önálló hangsúly nélküli (nyelvi elem), amely a következő elemhez simul (pl. magyarul a névelő); az utána következő szónak alárendelt és vele együtt kiejtett hangsúlytalan szó.</p>
<p>пролог (грец. <i>прологуос</i> від <i>про</i> ‘перед’ і <i>логуос</i> ‘слово’) – глава чи розділ художнього твору, у яких автор знайомить читачів із фактами, що мали місце до розвитку основного сюжету.</p>	<p>prológus (gör. <i>прологуос</i> a <i>про</i> ‘előre’ és <i>логуос</i> ‘szó’ összetételéből) – előhang. Egy mű – dráma vagy bármilyen műfajú írásmű – előtt elhangzó vagy olvasható szöveg, vers vagy próza. Földidézheti a műben történő események előzményeit, ismertetheti a szereplőket, megelőlegezheti a gondolati tanulságot, elmondhatja a szerző indíttatásait, melyek a mű megírására bírták, vagy köszönheti a bemutatón megjelent főrangú nézőt s a közönség egészét.</p>
<p>прономіналізація (лат. <i>pronomen</i> ‘займенник’) – перехід інших частин мови в займенники, тобто</p>	<p>névmásítás, pronominalizáció (лат. <i>pronomen</i> ‘névmás’) – az a tevékenység, amikor a mondatban,</p>

<p>набуття вказівної (дейктичної) функції займенника.</p>	<p>szövegben ismétlődő szót, többnyire főnevet névmással helyettesítünk, amelyet utólag el is hagyhatunk, hiszen a második előfordulásnál az igei személyrag egyértelműen utal az alanyra és sokszor a tárgyra is.</p>
<p>проповідь – жанр церковно-релігійного (конфесійного) стилю із закликом священика до виконання християнських Божих заповідей та до уникнення гріхів. Насичення високою церковнослов'янською лексикою, включення граматичних церковнослов'янзмів, біблійних алюзій.</p>	<p>prédikáció – egyházi beszéd, vallásos szónoklat. Többnyire papok vagy hivatásos prédikátorok szájából, főként templomi környezetben, élőszóban hangzik el, de gyakran írásos formában is terjesztik. Leginkább valamely szent szöveg, mondás – a kereszténység és a zsidóság esetében a Biblia értelmezését szolgálja.</p>
<p>пропуск – 1) відсутність одного (або кількох) членів при вживанні речення, оскільки смисл пропущеного зрозумілий з контексту або ситуації; 2) інтервал між синтаксично самотійними елементами в будь-якому письмовому вияві тексту.</p>	<p>kihagyás, ellipsis – a beszédhelyzet és a szövegösszefüggés alapján pótolható szóelemek, szavak, mondatok, elhagyása. Okai lehetnek: a közös tudás, tabu és zavaró tényezők saját koncentrációs zavarunktól egészen a külső eseményekig, továbbá a témaváltás vagy kilépés a kommunikációból, a logikai ugrás és a kihagyás, amelyek feleslegessé teszik a kifejtést.</p>
<p>просеміка (лат. <i>prosemio</i> 'віддалення') – просторові взаємостосунки людей у процесі спілкування: відстань між мовцями, розташування робочих місць тощо.</p>	<p>proxemika (lat. <i>prosemio</i> 'távolság') – a térhasználat, a személyek közötti távolság kommunikatív funkciójának vizsgálata; a beszélők közötti térbeli távolság a kommunikációs szituáció során.</p>
<p>просодія (грец. <i>προσῳδία</i> 'приспів, наголос') – система надсегментних (фонетичних та ін.) засобів: мелодика, наголос, висота тону, тембр, часокількість, тривалість, сила голосу; наголошення, що</p>	<p>prozódia (gör. <i>προσῳδία</i> 'refrén, hangsúly') – azoknak a szupraszegmentális hangtani tulajdonságoknak az összefoglaló neve, amelyeket egy-egy hang alapján nem lehet megállapítani, csak egy</p>

накладаються на лінійну послідовність звуків.	egész hangsor együttes vizsgálatával (hangsúly, intonáció beszédtempó, beszédritmus stb.)
просте речення – речення, яке має лише один синтаксичний центр, виражений сполученням підмета і присудка або лише одним головним членом. Прості речення за своєю будовою поділяються на двоскладні та односкладні.	egyszerű mondat – a megnyilatkozásnak egy elemi jelenetet (cselekvést, történést, állapotot) megjelenítő, azt fogalmilag és nyelvileg leképező feldolgozási egysége, amely egyfelől feldolgozható méretű csomagba rendezi az információkat, másfelől lehorgonyozza őket a diskurzusvilágban.
простий дієслівний присудок – виражається однією дієслівною формою у теперішньому, минулому або майбутньому часі, у будь-якій особі, а також у дійсному, наказовому та умовному способах.	igei állítmány – olyan jelentést, illetve jelentésárnyalatot fejez ki, amelyet az ige mint szófaji kategória hordozhat, tehát: cselekvést, történést, állapotba jutást, létezést.
просторічна лексика – слова, що вживаються здебільшого у розмовній побутовій мові, а також у художніх творах як стилістичний засіб надання грубуватої, зневажливої характеристики зображуваному.	népnyelv – általában a nép által használt nyelvi jelenségek összessége, szoros értelemben az irodalmi nyelvvel szembeállítva a nép körében használt formák megnevezése; más-más nyelvjárásban beszélők nem köznyelvi, de közös sajátosságainak, kifejezőeszközeinek összessége.
протеза (грец. <i>προθεσις</i> ‘додання, приєднання’) – поява перед голосним, що стоїть на абсолютному початку слова, приголосного для полегшення вимови.	előhangzó, protézis (gör. <i>προθεσις</i> ‘hozzáadás, összekapcsolás’) – szó eleji hangbetoldás, amely jövevény-szavainkban gyakori jelenség (pl. a mássalhangzó-kapcsolattal kezdődő latin <i>schola</i> szó esetében a mássalhangzó-torlódás feloldása egy kiejtést segítő magánhangzóval valósul meg a magyar iskola szóban).
професіоналізм – слова або вислови, властиві мові людей певного ремесла, фаху. Професіоналізми	terminus, terminus technicus, szakszó, szakkifejezés – műszó, azaz valamely szakma vagy tudomány pontosan

<p>охоплюють назви знарядь праці, різновидів виробничих процесів, різних гатунків сировини, виробів тощо. Уживаючись у певній галузі практичної діяльності, професіоналізми розширюють спеціальні словники.</p>	<p>meghatározott sajátos fogalmainak, tárgyainak, cselekvéseinek stb. egyértelmű és következetesen használt megnevezése.</p>
<p>пряма мова – чуже висловлювання, передане дослівно, з повним збереженням змісту, форми та інтонації. Пряма мова звичайно супроводжується словами автора, що вказують, кому вона належить, а також дієсловами подумати, радити, зауважити, звернутися і т. ін. Щодо прямої мови вони можуть займати різну позицію: стояти перед прямою мовою, після неї і в середині її. Пряма мова береться в лапки, а також виділяється двокрапкою або тире.</p>	<p>idézet, egyenes beszéd – valakinek szó szerint idézett beszéde, szavai. A közvetlen beszédet általában a szerző szavai kísérik, jelezve, hogy kihez tartozik, valamint olyan igék, mint a gondolkodni, tanácsot adni, észrevenni, megszólítani stb. Ezek a közvetlen beszédhez képest különböző pozíciókat foglalhatnak el: állhatnak a közvetlen beszéd előtt, után és közepén is. A közvetlen beszédet idézőjelek közé zárjuk, és kettősponttal vagy kötőjellel is elválasztjuk.</p>
<p>прямий відмінок – незалежна форма відмінюваного слова, якій протиставляються всі інші відмінювані форми.</p>	<p>alanyeset, nominativus, nominatívusz – a névszónak az az esete, amelyet a névszóval megjelölt fogalom pusztán megnevezésére használunk; az alanyként használt névszó esete; a magyarban a 0 (zéró) viszonyragos eset neve.</p>
<p>псевдонім (грец. <i>ψευδώνυμος</i>, від <i>ψευδος</i> ‘вигадка’ і <i>ὄνυμα</i> ‘ім’я’) – приbrane ім’я, прізвище або авторський знак, яким користується письменник, журналіст, актор і т. ін. замість власного прізвища.</p>	<p>álnév (gör. <i>ψευδώνυμος</i>, a <i>ψευδος</i> ‘kitalált’ és <i>ὄνυμα</i> ‘név’ összetétele) – a valódi név helyett önkényesen felvett és használt név, amelyet rendszerint az használ, aki valamilyen oknál fogva titkolni akarja kilétét. Az írói név felvételének nem csupán a személyiség titkolása, hanem a jóhangzás, valamilyen kifejező szándék vagy egyszerűen irodalmi divat is lehet az oka.</p>

<p>психолінгвістика (грец. <i>ψυχη</i> ‘душа’ і <i>лінгвістика</i>) – наука, яка вивчає процеси мовної діяльності, сприймання й творення мови, наміри мовця в процесі здійснення мовного акту. У сферу психолінгвістики входять питання мовного впливу, зокрема й через засоби масової інформації, на суспільну свідомість.</p>	<p>pszicholingvisztika, nyelvlélektan (gör. <i>ψυχη</i> ‘lélek’ és lingvisztika)– alapvető kérdése meglehetősen klasszikus: hogyan képeződik le a nyelvi rendszer az egyéni nyelvhasználók fejében, beleértve ennek kialakulását is, illetve milyen lelki jelenségek (észlelés, figyelem, emlékezet) játszanak szerepet a nyelv használatában. Legfontosabb kutatási témái a megértés, a beszédprodukción és a nyelvvelsajátítás vizsgálata.</p>
<p>публіцистика (лат. <i>publikus</i> ‘суспільний’) – напрям літературної і журналістської творчості, який дієво досліджує, узагальнює і трактує з власного погляду важливі суспільно-політичні питання та інші виклики суспільства, з метою впливу на суспільну думку та існуючі політичні інститути, використовуючи при цьому засоби логічного мислення та емоційного впливу.</p>	<p>publicisztika (lat. <i>publikus</i> ‘nyilvános’) – újságírás, közírás. Szorosabban véve a társadalmi és politikai kérdéseket magas szinten tárgyaló, elveket kifejtő újságírói műfaj, mely megközelítheti a szépirodalmi minőséget, amennyiben személyes hitelessége, élményszerűsége és megvilágító stílusa hasonlatos az esszéíráshoz.</p>
<p>пунктуація (лат. <i>punctum</i> ‘крапка’) – розділ мовознавства, що вивчає систему розділових знаків та правила їх вживання; система загальноприйнятих правил уживання розділових знаків, що служать для членування тексту відповідно до його синтаксичних, смислових або інтонаційних особливостей.</p>	<p>központoszás (lat. <i>punctum</i> ‘pont’) – mondatok tagolására, mondatrészek elkülönítésére, a mondat hangsúlyozásának és hanglejtésének jellegére utaló írásjelek (vessző, pont, felkiáltójel, kérdőjel stb.) alkalmazása; interpunkció.</p>
<p>пуризм (лат. <i>purus</i> ‘чистий’) – напрям у лінгвістиці, прихильники якого закликають до очищення мови, до дотримання чистоти мови або стилю у мовленні; прагнення очистити і захистити рідну мову від іншомовного впливу.</p>	<p>purizmus (lat. <i>purus</i> ‘tisza’) – 1) nyelvtisztaság, nyelvtisztítás, a nyelv tisztaságán őrködő, az újszerű jelenségekkel mereven szembeforduló irányzat; 2) nyelvvédelem.</p>

<p>реалізм (лат. <i>realis</i> ‘речовий, дійсний’) – художній напрям у літературі та мистецтві ХІХ ст., який правдиво відтворює закони розвитку світу й суспільства, показує типові характери в типових обставинах.</p>	<p>realizmus (лат. <i>realis</i> ‘kézzelfogható, létező’) – az a művészi irány, amelynek célja a valóságnak a jellegzetes vonások kiemelésével, tipikus helyzetekkel és jellemekkel való hiteles ábrázolása. Az érzések, a tárgyi valóság elemeinek hiteles, világos, valószerű kifejezőmódja.</p>
<p>редукція (лат. <i>reductio</i>, від <i>reducere</i> ‘відсувати назад, скорочувати, зменшувати’) – послаблення сили, довготи звука, тембру його звучання. Кількісна редукція – зменшення тривання звука, що викликане його наголошеною позицією. Якісна редукція – зміна артикуляції звука через скорочення його звучання.</p>	<p>redukció (лат. <i>reductio</i>, a <i>reducere</i> ‘csökkenteni, mérsékelni’) – az a folyamat, amelynek során valamely magánhangzó tökéletlen képzésűvé sorvad, illetve eltűnik. Egy szerkezet valamely tagjának vagy tagjainak az elhagyása, ezzel a kidolgozottság fokának a csökkentése, azaz sematikusabb konstruálás megvalósítása, miközben a szerkezet jelentésének a típusa azonos marad.</p>
<p>редуплікація (лат. <i>reduplicatio</i> ‘подвоєння’) – спосіб утворення нових слів чи виразів шляхом повного або часткового повтору початкового складу, кореня, основи слова чи цілого слова. Редуплікація є засобом вираження інтенсивності ознаки, дії. Розрізняють повну та часткову редуплікацію.</p>	<p>редуплікаціо, кеттőzés (лат. <i>reduplicatio</i> ‘kettőzés’) – hang, hangcsoport vagy szóelem kettőződése. Morfológiai eljárás, amely egy elem részleges vagy teljes megismétlésével hoz létre új szót vagy szóalakot. A magyarban csupán egy szűk jelenségkörben fordul elő: az igekötők megismétlésével frekventativitás (vagyis ismétlődés) fejezhető ki.</p>
<p>релевантний (англ. <i>relevant</i> ‘доречний, той, що стосується справи’; від фр. <i>relever</i> ‘підвищувати’ від лат. <i>relevare</i> ‘піднімати’) – важливий, істотний. Міра відповідності отриманого результату бажаному.</p>	<p>releváns (анг. <i>relevant</i> ‘az ügyre vonatkozó’; a fr. <i>relever</i> ‘növelni’, ill. a lat. <i>relevare</i> ‘felemelni’ szavakból) – 1) olyan (nyelvi jelenség), amely rendszertani szempontból lényeges megkülönböztetésre szolgál; 2) a fonológiában olyan sajátosság, amely egybefogja az egy fonémába tartozó hangokat, illetve elválasztja a különböző fonémákat egymástól.</p>

<p>рема (грец. <i>ρέμα</i> ‘сказане’) – компонент актуального членування речення, те, що стверджується або запитується про вихідний пункт повідомлення – тему і створює предикативність, закінчене вираження думки; частина речення, у якій міститься основний зміст висловлення, його ядро, те нове, що повідомляється у цьому реченні.</p>	<p>réma (gör. <i>ρέμα</i> ‘említett’) – mondatok aktuális, azaz szövegben megvalósuló tagolásának eleme: a mondat újságoló, új információt közlő része, amiért a mondat létrejött, ami egy láncszemmel előreviszi a közlés folyamatát. A réma a következő mondatban témává válik, hiszen az előrehaladás a kommunikációs folyamatban csak így biztosítható.</p>
<p>репліка (лат. <i>repliko</i> ‘повертаю назад, відбиваю’) – вислів одного з учасників драматичного діалогу, реакція на чуже висловлювання.</p>	<p>replika (lat. <i>repliko</i> ‘visszatérek’) – szóbeli vitában ellenvetésül, cáfolatul, visszavágásul adott gyors, csattanós, rendszerint rövid válasz, felelet.</p>
<p>ретроспекція (лат. <i>retro</i> ‘назад, у зворотному напрямі’ і <i>spectare</i> ‘дивитися’) – вияв текстового хронотопу, звертання до минулого в тексті; ознака континууму, що полягає в поверненні до минулих подій у часі та просторі зображуваного в тексті світу.</p>	<p>visszatekintés, retrospekció (lat. <i>retro</i> ‘vissza, ellenkező irányba’ és <i>spectare</i> ‘nézni’) – bizonyos előzmények, már említett vagy ismert tények, adatok, régebbi események összefoglalása, számbavétele szóban vagy írásban.</p>
<p>рефрен (фр. <i>refrain</i> ‘повторювати’) – повторення групи слів, рядка чи кількох віршованих рядків у строфах.</p>	<p>refrén (fr. <i>refrain</i> ‘ismételni’) – egy költemény versszakainak végén - ritkábban más helyén - visszatérő verssor vagy verssorok. Főleg a dal- és balladaformákra jellemző. A visszatérő részletek variánsok is lehetnek.</p>
<p>рецензія (лат. <i>recensio</i> ‘огляд, оцінка’) – жанр літературної критики, що оцінює твори художньої літератури, визначаючи їхню художню вартість і вказуючи на хиби.</p>	<p>recenzió (lat. <i>recensio</i> ‘leírás, értékelés’) – tudományos vagy szépirodalmi műről, ritkábban színelőadásról rendszerint folyóiratban vagy online közölt bírálat.</p>
<p>рецепієнс (лат. <i>recipiens</i> ‘той, що отримує, сприймає’) – денотативна роль адресатного типу, отримувач матеріального об’єкта</p>	<p>befogadó, recipiens (lat. <i>recipiens</i> ‘az, aki befogad, érzel’) – a kommunikációban az a fél, aki az információt (a nyelvi alkotást) felfogja, fogadja.</p>

<p>речення – основна одиниця мовного спілкування, що побудована за законами певної мови. Речення характеризується завершеною інтонацією, виступає головним засобом формування та вираження думки.</p>	<p>mondat – a nyelvnek az a legkisebb - egy vagy több szóból álló - egysége, amellyel valamit kijelentünk, kívánunk vagy kérdezőnk.</p>
<p>рима (грец. <i>ῥυθμος</i> ‘узгодженість’) – співзвучність закінчень слів у віршових рядках. Рима є звуковим, а не графічним явищем, у ній збігаються звуки, а не букви.</p>	<p>rím (gör. <i>ῥυθμος</i> ‘összefüggés’) – hangzásbeli összecsengés a verssorok végén, ritkábban a sorokon belül. A sorleji összecsengést alliterációnak nevezzük. Két egymásra rímelő sor vagy sorrész alkot egy rímpárt, de vannak hármas és négyes rímek.</p>
<p>ритм (грец. <i>ῥυθμος</i> ‘такт, розміреність, узгодженість’) – 1) один з елементів інтонації; рівномірне чергування наголошених і ненаголошених, довгих і коротких складів у реченні, а також підвищення – зниження голосового тону в поетичній строфі та інші форми звукової організації мовлення; 2) повторюваність будь-яких елементів (звукових, мовленнєвих тощо), що відбувається з певною послідовністю, частотністю; 3) у віршуванні – загальна впорядкованість звукової будови віршового мовлення. Загалом ритм – це мовно-регулярні повторення подібних і суміжних мовних одиниць, що виконують структурну, текстотвірну та експресивно-емоційну функцію.</p>	<p>ritmus (gör. <i>ῥυθμος</i> ‘ütem, mérték’) – olyan térbeli vagy időbeli folyamat, amelyben a valamilyen szempontból azonos vagy hasonló jelenségek szabályosan ismétlődnek. Az ismétlődő jelenségek csak akkor lehetnek ritmikusak, ha folyamatjellegűek – ennek felismerésére utal már a görög elnevezés is. A ritmus tér- vagy időbeli jellegét az határozza meg, hogy a ritmushordozó közeg milyen természetű, lényegű. A versritmus a nyelvi kifejezés síkján, a szótagok szintjéig lehatoló ismétlődés-rendszer, amely a nyelv többféle létező fizikai jellemzőjéből egyet kiválasztva, annak konkrét megjelenési formáit kétféle polarizálja, és csak a leglényegesebbnek tartott jellemző kétféle jelentkezési formájából alakítja ki ismétlődő elemeit.</p>
<p>риторика (грец. <i>ῥητορικῆ</i> ‘ораторське мистецтво’) – 1) наука про красномовство, ораторське мистецтво; теорія виразного</p>	<p>retorika (gör. <i>ῥητορικῆ</i> ‘a szónoklás művészete’) – görög eredetű szó, jelentése szónoklattan. A retorika elnevezései a különféle nyelvekben a</p>

<p>мовлення, що вивчає найефективніші способи побудови мовлення; Термін риторика з'явився зі значенням «уміння, вправність, мистецтво говорити» і став назвою методичних посібників із гарної мови, підручників вимови, а згодом – назвою теорії красномовства для переконування живим словом, шкільного навчального предмета з рідної мови; 2) пишномовна, гарна, але малозмістовна промова.</p>	<p>beszédre utalnak, görögül rhétoriké, thekhné rhétoriké; latinul ars rhetorica, ars oratoria, eloquentia; magyarul szónoki mesterség, szónoki művészet, szónoklattan, az ékesszólás művészete, ékesszólás. A nyugati nyelvekben a görög rhétoriké műszó terjedt el. A szónoknak megfelelő szó a görögben rhétor, a latinban orator, eloquens. Mindegyik terminus a szólni, beszélni igére megy vissza.</p>
<p>риторичне запитання – це таке запитання, яке ставиться не для того, щоб дістати на нього відповідь, а щоб привернути увагу до певного явища чи самим запитанням висловити ствердну думку.</p>	<p>költői kérdés – olyan kérdés, ami csak formájában az, valójában nem vár rá választ a kérdező. A költői kérdéseket általában úgy fogalmazzák meg, hogy a válasz magától értetődőnek tűnjön, amit még kimondani is felesleges. A mondanivaló kiemelésére, nyomatékosítására, hatásosságának növelésére használják.</p>
<p>рід – лексико-граматична категорія іменника, що виявляється в конкретних значеннях чоловічого, жіночого, середнього роду; властива також прикметнику, займеннику, частково дієслову та числівнику. Рід іменника є синтаксично залежним. Показниками роду є закінчення, суфікс або форма слова, з якими сполучається інше слово.</p>	<p>nyelvtani nem, genus, genusz – bizonyos nyelvekben névszói kategória, toldalékok, viszonyszók (pl. névelő) által megkülönböztetett alakrendszer, amelyben a főnévhez megfelelő alakváltozatokkal igazodnak a tőle függő szófajok (pl. hímnem, nőnem, semlegesnem).</p>
<p>робінзонада – літературні твори, у яких зображено пригоди, морські подорожі, серйозні випробовування для героїв, що за сюжетом схожі на роман Д. Дефо «Життя та дивовижні пригоди Робінзона Крузо».</p>	<p>robinzonád – irodalmi műfaj, a kalandregény egyik válfaja, melyet a Robinson Crusoe rendkívüli népszerűsége teremtett meg. Általában olyan igaznak feltüntetett történet, melynek utazó hőse lakatlan szigetre vagy valami más elzárt helyre vetődik, s ott megszervezi életét.</p>

<p>розбір (грец. <i>ἀναλυσις</i> ‘розклад, розчленування’) – у лінгводидактиці – різновид роботи на мовних заняттях, що передбачає аналіз мовних одиниць (словоформи, слова як частини мови, речення – прості і складні, складні синтаксичні конструкції) за параметрами, визначуваними метою і завданнями навчання.</p>	<p>elemzés (gör. <i>ἀναλυσις</i> ‘bontás, darabolás’) – a nyelvoktatásban, a nyelvórákon végzett munka olyan típusa, amely a nyelvi egységek (szóalakok, szavak mint beszédrészek, mondatok – egyszerű és összetett, összetett szintaktikai szerkezetek) elemzését jelenti a képzés célja és célkitűzései által meghatározott paraméterek szerint.</p>
<p>розгортання – поширення елементарного речення або структури шляхом використання поширювачів.</p>	<p>bővítés – új elemek hozzáadása egy szerkezethez anélkül, hogy annak alapvető felépítését megváltoztatnák.</p>
<p>розділ – частина книжки, статті, що позначається нумерацією або окремих заголовком.</p>	<p>fejezet – prózai írásműben nagyobb egység, szakasz, amelyet rendszerint számmal vagy címmel látnak el, illetve egyéb módon különítenek el.</p>
<p>розповідь – 1) функційно-змістовий тип мовлення, призначений для зображення послідовної низки подій чи переходу предмета з одного стану в інший; 2) у комунікативній лінгвістиці – жанр розмовного мовлення, у якому домінує монологічна форма мовлення всередині діалогу або полілогу.</p>	<p>elbeszélés – legelterjedtebb értelmében a novella szinonimája. Bizonytalan körvonalú epikai műfajtypus. Terjedelmét tekintve felfelé a regénnyel érintkezik, lefelé a novellával. Gyakran nevezik hosszú novellának is. Általában egyetlen cselekménysorozatra épül, a novellánál bőségesebben kifejtve, többszöri helyzetváltozással, fordulattal.</p>
<p>розташування – послідовно впорядковані вузли, яким відповідають слова, кожне з яких має свій номер.</p>	<p>elrendezés – a szavak megfelelő sorrendbe való állítása, amely által a kívánt tartalom leginkább kifejezhető.</p>
<p>рококо (фр. <i>rococo</i> від фр. <i>rocaille</i> ‘схожий на мушлю’) – вишукано-витончений літературно-художній стиль XVIII ст. гедоністичного гатунку, що обстоював культ грації, шляхетності, вишуканого естетизму. Своєму виникненню рококо</p>	<p>rokokó (fr. <i>rococo</i> a <i>rocaille</i>-ből ‘кагльосерű дїсз’) – кепзűмűвєсзетї, зенїї єс іродалмї стїлусїрєнєзат а 18. сзєдєдбєн. А сзű а францїє „rocaille”, кєгльű сзűжєтєкєс тєвєббкєпзєсє, єс а стїлус фонтєс єлємєрє, а кєсскєрїнгűсєн сзєртєфутű</p>

<p>завдячує трансформації бароко, що вже тоді втрачало певні визначальні риси, поширенню з-поміж інтелігенції віань скептицизму та вільнодумства, відновленню традицій італійської <i>commedia dell'arte</i>. Рококо тяжіло до інтимізації мистецтва, до мініатюрних, невибагливих форм, уникало контрастів, прагнучи елегійної тональності, гармонії.</p>	<p>csigavonalak formai játékára utal. Franciaországban jött létre 1715 után a barokk és a klasszicista stílus elemeiből, azok túlhajtásaként. A század első felében egész Európában megjelent elsősorban a belső építészetben, az iparművészetben és az irodalom bizonyos műfajaiban. Sehol sem vált azonban meghatározó korstílussá.</p>
<p>роман (фр. <i>roman</i> ‘романський’) – жанр епічної літератури, у якому широко охоплено життєві події. Роман великий за обсягом, складний за побудовою, має кілька головних сюжетних ліній, велику кількість персонажів.</p>	<p>regény (fr. <i>roman</i> ‘román’) – epikai műfaj. Nagy terjedelmű - általában 150-200 oldalnál hosszabb rendszerint hosszú időtartamot felölelő történet, szerteágazó cselekménnyel, fő- és mellékszereplőkkel. A történetészövés mellett nagy fontossága van benne a szereplők érzés- és gondolatvilágának, jellemfejlődésének, mely a cselekmény folyamán bontakozik ki.</p>
<p>романтизм (фр. <i>romantisme</i> ‘мальовничий, настроєвий, мрійливий’) – напрям у літературі та мистецтві, який протиставляє буденному життю високі ідеали, сильні переживання, прекрасні душевні пориви непересічної особистості. Автор романтичного твору показує те життя, яке він хотів би бачити.</p>	<p>romantika (fr. <i>romantisme</i> ‘festői, hangulatos’) – a klasszicizmus ellenhatásaként keletkezett szellemi, irodalmi, művészeti irány; a klasszicizmus eszményeivel szemben az érzelem, a szenvedély, a képzelet uralmát, a hagyományos öröklött szabályok megvetését, az egyéniség jogát és a természet varázsát hirdette, s különféle alkotásai általában lázadást, tiltakozást fejeztek ki a fennálló társadalmi renddel szemben.</p>
<p>рондель (фр. <i>rondelle</i> ‘щось кругле’, від лат. <i>rondus</i> ‘округлий’) – давньофранцузька віршова форма, що набула поширення в ряді новочасних європейських літератур. Це вірш із тринадцяти</p>	<p>rondel (fr. <i>rondelle</i> ‘valami kerek’, a lat. <i>rondus</i>-ból ‘lekerekített’) – kötött francia versszerkezet. A 13. századi rendela francia körtáncok kísérodalaként tűnt fel. Ma is használt háromstrófás formája a 15.</p>

<p>рядків, де обов'язковими є римовані повтори з двох наскрізних рим: складається з трьох строф (перша і друга – чотиривірші, третя – п'ятивірші).</p>	<p>században terjedt el, s ebből fejlődött ki a rondókét (egyszerű és kettős) alapváltozata. A 15. századi francia lírának különösen kedvelt versformája volt.</p>
<p>рондо (фр. <i>rondeau</i> 'круглий') – віршований жанр у тринадцять рядків з двома римами і з повтором перших слів після восьмого й останнього рядка. Виник у середньовічній французькій літературі. Відомим також постають з одинадцяти та п'ятнадцяти рядків, а також – складне рондо з чотиривіршів із обов'язковим повтором послідовно кожного рядка першого катрена як підсумкових рядків наступних катренів.</p>	<p>rondó (fr. <i>rondeau</i> 'kerek') – egyszerű rondó (<i>rondeau simple</i>): refrénre és két rímre épülő, francia eredetű lírai versforma. A rímtelen refrénsorokat a költemény kezdő sorainak első szavai (vagy szava) alkotják. Két alaptípusa van. A hosszabbik 3 strófás, 15 (5 + 4 + 6), illetve 16 (6 + 4 + 6) soros. A sorok (a rövid refrénsor kivételével) 8, 10 vagy 11 szótagúak. Az első versszak első sorának kezdetétől kialakított refrén a második és harmadik strófa zárósort alkotja.</p>
<p>рубрикація (лат. <i>rubrica</i> 'назва закону' від <i>ruber</i> 'червоний') – членування тексту на певні складові частини, графічне відокремлення однієї частини від іншої, а також використання заголовків, нумерації тощо.</p>	<p>rovatolás, tagolás (lat. <i>rubrica</i> 'törvény' a <i>ruber</i>-ből 'piros') – a szöveg bizonyos alkotórészekre való felosztása, az egyes részek grafikai elkülönítése a másiktól, többek között a címek, vagy a számozás és egyéb formátumok használata révén.</p>
<p>рукопис – 1) текст твору, написаний його автором. Цим терміном називають і оригінал твору; 2) Пам'ятка стародавньої писемності.</p>	<p>kézirat – 1) általában minden kézzel írott szöveg; 2) minden, kiadásra szánt, kézzel vagy írógéppel írt, esetleg sokszorosított vagy nyomtatott szöveg, amelynek alapján a nyomtatás történik.</p>
<p>ряд – 1) артикуляційна характеристика голосних звуків за ступенем просунення язика вперед або назад у ротовій порожнині: за просунення маси язика вперед утворюються голосні переднього ряду, за просунення маси язика в</p>	<p>rend, sor – 1) a magánhangzók képzési sajátossága aszerint, hogy a nyelv a szájüregben milyen mértékben mozog előre vagy hátra. A palatális magánhangzók képzésekor a nyelv előretolódik, a veláris magánhangzók képzésekor hátrahúzódik. A palatális</p>

<p>ротовій порожнині назад (до м'якого піднебіння) утворюються голосні заднього ряду, за збереження язиком нейтральної позиції утворюються голосні середнього ряду; 2) послідовність мовних одиниць, розташованих безпосередньо один за одним.</p>	<p>magánhangzókat akusztikai benyomásuk alapján magasaknak is nevezik, a velárisakat pedig mélyeknek. Ezeknek a hangrendi harmónia szempontjából van jelentőségük; 2) közvetlenül egymás mögött elhelyezkedő nyelvi egységek sorozata.</p>
<p>ряд синонімічний – група слів, пов'язаних між собою синонімічними зв'язками, що складає не просту сукупність синонімів, а певним чином організовану лексичну групу, у якій центральним є слово-домінанта, а до периферії тяжіють лексеми обмеженого вжитку або з максимальним ступенем вияву інтенсивності.</p>	<p>szinonimasor – tagjai egymástól sajátosan eltérően, más és más nézőpontból nevezik meg ugyanazt a fogalmat vagy fogalomkör. A szinonimasor tagjai között a különbség más jelentésekben nyilvánul meg: emocionális, pragmatikus, nyelvrétegbeli, vagyis a szinonimasor egyes elemei esetleg nyelvjárási különbségre is utalhatnak. A szinonimák között mindig van valamilyen jelentésbeli különbség</p>
<p>самоназва етнічна – ім'я, яким традиційно називає себе певний етнос (народність, нація, етнічна група). Самоназва етнічна може не збігатися з офіційною назвою етносу або іменем, яким називають цей етнос члени інших національних лінгвокультурних спільнот.</p>	<p>önelnevezés – egy etnikai csoport (nép, nemzet, népcsoport) azon elnevezése, amelyet az adott nép hagyományosan használ magára, és amely gyakran különbözik az idegenek által használt hivatalos elnevezésektől.</p>
<p>сарказм (грец. <i>σαρκασμος</i> 'терзання') – дошкульна викривальна насмішка, сповнена ненависті та презирства.</p>	<p>szarkazmus (gör. <i>σαρκασμος</i> 'marcangolás') – gúnyos, ellenséges, csípős stílus, melynek célja, hogy nevetségessé tegyen vagy megbántson valakit. Gyakran jellegzetes hanghordozás kíséri.</p>
<p>сатира (лат. <i>satira</i> 'суміш, всяка всячина') – спосіб художнього відображення дійсності, який полягає в осміянні негативного. На відміну від гумору, сатира має викривальний характер. У</p>	<p>szatíra (лат. <i>satira</i> 'keverék, mindenféle dolgok') – eredetileg szatírájáték – a Dionüszosz kíséretéhez tartozó, nevetségés, részeg és kéjsóvár erdei istenséget komikusán ábrázoló színjáték. Később: az ókori drámai</p>

<p>сатиричних творах активно використовується художня гіперболізація.</p>	<p>versenyeken a tragédiákat követő komikus mű. Újabban: irodalmi és művészeti ábrázoló módszer, mely az emberi gyöngeségek és társadalmi visszasságok, politikai ellenfelek leleplezésére, kigúnyolására szolgál.</p>
<p>свистячий приголосний звук – передньоязиковий зубний щілинний звук, при утворенні якого язик змикається з верхніми зубами. В українській мові [з] [з'] [с] [с'] [ц] [ц'] [дз] [дз'].</p>	<p>szibiláns, sziszegő mássalhangzó – a nyelv hegye és a fogsor hátsó része közt képzett mássalhangzók valamelyike, amelyeknek képzésekor a nyelvnek a hegyéhez közeli két széle szűkebb felületen érintkezik a fogakkal, mint a megfelelő susogó mássalhangzók képzésekor a lágy szájpaddlás szélével, és a nyelv hátának csatornaszerű alakulása is keskenyebb (pl. az <i>sz</i>, <i>z</i>, <i>dz</i> az <i>s</i>, <i>zs</i>, <i>dzs</i>-vel szemben).</p>
<p>сегмент (лат. <i>segmentum</i> ‘відрізок’) – відрізок мовлення, вичленований із лінійної послідовності мовлення (мовленнєвого потоку) як відтворюваний в інших послідовностях без втрати тотожності.</p>	<p>szegmentum (lat. <i>segmentum</i> ‘darab’) – a szegmentális szerkezet egysége: beszédhang vagy fonéma. Vagyis egy lineáris beszédSOROZATBÓL (beszédfolyamból) kivont olyan beszédSZEGMENS, amely más sorozatokban az azonosság elvesztése nélkül reprodukálható.</p>
<p>сема (грец. <i>σημα</i> ‘знак’) – мінімальна, гранична одиниця плану змісту; мінімальне значення; елементарна семантична одиниця, варіант семемі.</p>	<p>széma (gör. <i>σημα</i> ‘jel’) – a szójelentés elemi, tovább nem bontható egysége. Alaki összefüggésben való megfogalmazás szerint: az elkülöníthető minimális jelentéSPULZUS, tekintet nélkül arra, hogy önálló morféma hordozza-e vagy sem.</p>
<p>семантика (фр. <i>semantique</i>, грец. <i>semantikos</i>, від <i>sema</i> ‘означальний, знак’), семасіологія – наука про значення слів і виразів та зміну цих значень; значення мовних одиниць – слів, словосполучень, фразеологічних зворотів, речень.</p>	<p>szemantika, jelentéstan, szemasziológia (fr. <i>semantique</i>, gör. <i>semantikos</i>, a <i>sema</i>-ból ‘jelző, jel’) – a szavak és szóelemek jelentésével és a jelentésváltozással foglalkozó tudomány.</p>

<p>семасіологія (грец. <i>σημα</i> ‘знак’; <i>σημασιολογια</i> ‘значення’ і <i>λογος</i> ‘слово, вчення’) – розділ мовознавства, що вивчає значення слова, лексичну семантику, лексичну систему мови й слово як елемент цієї системи з огляду внутрішніх закономірностей, що її організують.</p>	<p>szemasziológia, szemantika (gör. <i>σημα</i> ‘знак’; <i>σημασιολογια</i> ‘jelentés’ és <i>λογος</i> ‘szó, tanítás’ összetételéből) – a szavak és szóelemek jelentésével és a jelentésváltozással foglalkozó tudomány.</p>
<p>семіотика (грец. <i>σημιωτικη</i> ‘учення про знаки’, <i>σημιον</i> ‘знак’) – наукова дисципліна, що вивчає спільне в будові, функціонуванні, використанні тощо різних знакових систем (див.: Знак мови), які зберігають і передають інформацію; наука про функціонування інформаційних знакових систем, за допомогою яких здійснюється спілкування в людському середовищі, а також спілкування тварин.</p>	<p>jelelmélet, szemiotika (gör. <i>σημιωτικη</i> ‘a jel tudománya’, <i>σημιον</i> ‘jel’) – a jelekkel foglalkozó általános tudomány, amely a természetben és a társadalomban előforduló jeleket vizsgálja a maguk gazdagságában s minél sokoldalúbb összefüggésében. Mivel a szemiotika tárgykörébe tartozik minden jelrendszer – a nyelv mint jelrendszer is –, a szemiotikát sokan egyfajta, minden tudomány fölött álló szupertudománynak tekintik.</p>
<p>сентенція (лат. <i>sententia</i> ‘думка, судження’) – вислів, що коротко повчає, як є чи має бути в житті. Сентенція буває безпосередня або алегорична. Поширена сентенція в байках, де, набуваючи морально-повчальної тенденційності, називається мораллю (або силою). Сентенція наявна і в інших жанрах лірики, зокрема у медитативній, постаючи подеколи стильовим компонентом у творчості автора.</p>	<p>szentencia (lat. <i>sententia</i> ‘gondolat, ítélet’) – eredeti szöveggörnyezetéből kiemelt vagy kivált, tömören megfogalmazott, általános vonatkozású megállapítást, főleg életbölcseességet tartalmazó kijelentés, mondás. A szó eredetibb, szűkebb és szakszerű jelentésében tehát a szentencia nem önálló műfaj, nem is szerves része valamely műnek, hanem olyan kerek mondat, amely tartalmánál és frappáns – de mindig közérthető – nyelvi formájánál fogva valamely irodalmi alkotásból külön kis „művé” önállósult.</p>
<p>середньоязиковий приголосний звук – звук, що твориться наближенням середньої частини спинки язика до середньої частини піднебіння: [й] / [j].</p>	<p>nyelvközépi mássalhangzók – a szájsatorna közepvonalában kialakított résben képződnek. Képzésükkor a nyelv és a szápadlás közelít egymáshoz, de nem alkot zárt.</p>

сибілянт ← свистячий приголосний звук	szibiláns ← sziszegő mássalhangzó
сигнал (нім. <i>Signal</i> від лат. <i>signum</i> ‘знак’) – умовний зоровий знак для передання розпоряджень, даних та інше на віддалі. Наприклад, звук сирени як знак повітряної тривоги, сигнали додатково до ручної азбуки глухонімих, що допомагають диференціювати звуки, дзвінки.	jel (нім. <i>Signal</i> a lat. <i>signum</i> -ból ‘jel’) – 1. a nyelvben jelentéssel bíró hangsor (jelölő) a jelölt tartalomhoz viszonyítva; 2. a képzővel és a raggal szemben az a toldalék, amely a szónak sem jelentését, sem mondatbeli szerepét nem változtatja meg, hanem főleg a szó fogalmi tartalmát módosítja valamely meghatározott irányban.
символ (грец. <i>συμβολον</i> ‘умовний знак, натяк’) – 1) умовне означення певного явища чи поняття; символом можуть виступати об’єкт, зображення, написане, слово, явище і навіть дія, що заміняє собою деяке інше поняття, використовуючи для цього асоціацію, подібність або домовленість (наприклад матеріальний об’єкт може використовуватись для позначення абстрактного поняття); 2) художній образ, який умовно відбиває яку-небудь думку, ідею, почуття.	szimbólum (gör. <i>συμβολον</i> ‘feltételes jel, célzás’) – 1) a stilsztikában jelkép; valamely gondolati tartalom (eszme, érzés, elvont fogalom vagy egész gondolatsor) érzéki jele, amely asszociatív erejénél fogva nemcsak helyettesíti a gondolati tartalmat, hanem a kifejező és a kifejezendő az önállósult képben szinte egyé válik, különböző érzéseket, hangulatokat, bonyolult lelki tartalmat képes felidézni; 2) a szemiotikában olyan jeltípus, amelyet konvencionális (hagyományos, szokáson alapuló) szabályok szerint használunk.
синекдоха (грец. <i>συνεκδοχη</i> ‘співвіднесення’) – вид тропа, переносне вживання назви частини предмета замість цілого, однини замість множини або навпаки. Синекдоху іноді розглядають як частину метонімії.	szinekdoché (gör. <i>συνεκδοχη</i> ‘összefüggés’) – a négy alaptrópus egyike; olyan szókép, amely a nem és a faj, valamint az egész és a rész felcserélésével jön létre. A nem és a faj (genus-species) toposzán (érvforrásán) alapul. Ide tartozik még az egyes szám használata többes szám helyett, valamint a határozott számnév használata a határozatlan helyett.
синестезія (грец. <i>συνεσθησια</i> ‘одночасне відчуття, сумісне почуття’) – 1) психологічний	szinesztézia (gör. <i>συνεσθησια</i> ‘közös érzér’) – olyan szókép, amelynek elemei két vagy több különböző

<p>феномен, що полягає у виникненні відчуття однієї модальності під впливом подразника іншої модальності; 2) художній прийом, що полягає в поєднанні в одному тропі різних, інколи далеких асоціацій; 3) перенесення з однієї ознаки, що сприймається чуттєво, на іншу: <i>гострий ніж</i> → <i>гострий смак</i></p>	<p>érzékelési területről kerülnek ki. A szinesztéziás jelenségeket a nyelv a különböző érzékelési területekhez tartozó szavak összekapcsolásával fejezi ki, s ez az eljárás a köznyelvi kifejezések esetében is gyakori. Az irodalom azonban az effajta, az emberi érzékelésben ténylegesen létező szinesztéziás jelenségek nyelvi tükrözésén túlmenően a metaforák, kialakítására is felhasználja az ilyen szókapcsolatokat.</p>
<p>СИНОНІМ (грец. <i>συνωνυμος</i> ‘однойменний’) – слово, що співвідносяться з тим самим поняттям, має одне загальне значення, але різниться відтінками лексичного значення, стилістичним забарвленням, сполучуваністю з іншими словами. Синоніми, як правило, належать до однієї частини мови. Синоніми поєднуються в синонімічні ряди, в яких виділяється стрижневе слово, або домінанта синонімічного ряду.</p>	<p>szinonima (gör. <i>συνωνυμος</i> ‘egynevű’) – rokon értelmű szó, értelmi megfelelő. Minthogy a szinonimák sohasem teljesen azonos jelentésű szavak, használatuk ugyanannak a jelenségnek a több oldalról való és éppen ezért pontosabb bemutatását, nyelvi érzékeltetését is szolgálja. Legfontosabb szerepük mégis az, hogy egy egy nagyobb kifejezésbeli egységen belül való csoportos használatuk vagy éppen halmozásuk sajátos nyomatékot, erőt ad a közlésnek.</p>
<p>СИНТАКСИС (грец. <i>συνταξις</i> ‘побудова, устрій, зв’язок’) – розділ граматики, що вивчає способи поєднання слів у словосполучення й речення, а також поєднання простих речень у складні. Синтаксис вивчає будову словосполучень і речень, їх типи, значення, функції та умови вживання, інтонацію, порядок слів у реченні. Предметом синтаксису є не конкретний зміст речення, а його граматична форма. Синтаксис і морфологія разом становлять граматику; будова речення і словоспо-</p>	<p>mondattan, szintaxis (грец. <i>συνταξις</i> ‘felépítés, elrendezés, kapcsolat’) – a mondatok szavakból, szószervezetekből történő felépítésében megfigyelhető törvényszerűségekkel foglalkozó tudományág. A mondattan a nyelvi szintek szerint építkező grammatikának a mondat kérdéseit kutató fejezete. A hagyományos grammatika foglalkozik 1. a mondat fogalmának problémájával, 2. a mondat jelentés kérdéseivel, 3. a mondatok osztályozásával, 4. a mondat-</p>

<p>лучення та способи поєднання слів у реченні і словосполученні, властиві тій чи іншій мові, певному авторові, окремому твору.</p>	<p>részekkel, valamint 5. az összetett mondatokkal.</p>
<p>синхронія (грец. <i>συνχρονος</i> ‘одночасний’) – стан мови в певний момент її розвитку як системи одночасно наявних взаємопов’язаних і взаємозумовлених елементів; горизонтальний зріз мови, умовне виділення одного стану, одного історичного етапу розвитку мови, який розглядається як об’єкт дослідження. Синхронним є все, що стосується статичного аспекту науки; діахронним є все те, що стосується еволюції.</p>	<p>szinkronia, egyidejűség (gör. <i>συνχρονος</i> ‘egyidejű’) – Ferdinand de Saussure által bevezetett nyelvtudományi fogalom. A nyelvnek egyidejű szemlélete, amelyben a nyelvhasználat egy bizonyos állapota, stádiuma áll a középpontban. A szinkronikus vizsgálat foglalkozik a nyelvnek mint rendszernek a leírásával és törvényszerűségeinek feltárásával.</p>
<p>ситуація (фр. <i>situation</i> ‘положення, стан’ від лат. <i>situs</i> ‘становище’) – 1) позначення зовнішньої семантики речення, тієї події, яка описується реченням, і в якій беруть участь передбачувані дієсловом актанти; 2) обставини, умови процесу комунікації; контекст мовлення, тобто ті умови, у яких реалізоване висловлення, той ситуативний контекст, де постає мовлення і який впливає на побудову мовлення та його перебіг.</p>	<p>szituáció (fr. <i>situation</i> ‘állapot, pozíció’ a lat. <i>situs</i>-ból ‘körülmény’) – általános értelemben valamely cselekmény, esemény lezajlását meghatározó tényezők összessége.</p>
<p>сім’я мов – сукупність мов, пов’язаних відношеннями спорідненості, що постають максимальним об’єднанням у рамках генеалогічної класифікації мов. Сім’я може поділитися на гілки та групи. Наприклад, українська мова належить до слов’янської групи, а остання належить до індоєвропейської сім’ї.</p>	<p>nyelvcsalád – azon nyelvek összessége, amelyek nyelvtörténetileg bizonyítottan egyetlen közös ősből származnak. Egy nyelvcsalád ágakra és csoportokra osztható. Például az ukrán nyelv a szláv nyelvcsoporthoz tartozik, ez utóbbi pedig az indoeurópai nyelvcsaládba.</p>

<p>склад слова – звук або комплекс звуків, що вимовляється одним поштовхом видихуваного повітря; мінімальна ритмічна одиниця членування звукового мовленнєвого потоку на цілісні відрізки, що не пов'язана зі значенням і яка складається з максимально звучного звука і прилеглих до нього менш звучних звуків.</p>	<p>сzótag – a szónak hangtanilag elhatárolható, ritmusegységként funkcionáló, kisebb egysége (esetleg rövid szó egésze), amely vagy egy magánhangzóból, vagy egy szótagképző mássalhangzóból, vagy egy magánhangzó-mássalhangzó kapcsolatból áll.</p>
<p>складне речення – речення, що містить два й більше синтаксичних центрів і складається з кількох частин, співвідносних за своєю будовою з простими реченнями. В українській мові складні речення за характером зв'язку окремих частин поділяються на складносурядні, складнопідрядні та безсполучникові.</p>	<p>összetett mondat – több mondatból álló beszédegység, amelyet élőszóban az intonációs lezártság, írásban a mondatkezdő nagybetű és a mondatzáró írásjel jellemez. Legegyszerűbb típusa két mondatból áll, s lehet mellé- vagy alárendelő. A mellérendelő összetett mondat tagmondatai egyenlő rangúak, az alárendelő összetett mondat egyik tagja, a főmondat adja meg az egész összetett mondat strukturális keretét, a másik mondat, a mellékmondat ebbe a struktúrába illeszkedik bele mint a főmondat egy része.</p>
<p>складне слово – слово, утворене поєднанням двох або більше основ. Розрізняють два типи синтаксичних відношень між компонентами складного слова: 1) сурядні – рівноправні компоненти; 2) підрядні</p>	<p>összetett szó – olyan módon keletkezett szó, amelynek megalkotása során két, esetleg több szót kapcsolunk össze új fogalom, új jelentéstartalom jelölésére.</p>
<p>складнопідрядне речення – складне речення, частини якого нерівноправні за змістом та граматично і з'єднані підрядним сполучником чи сполучним словом.</p>	<p>alárendelő összetett mondat, alárendelt összetett mondat – olyan összetett mondat, amelyeknek tagjai nem egyenlő rangúak, és egyik függ a másiktól.</p>
<p>складносурядне речення – складне речення, частини якого рівноправні за змістом та</p>	<p>mellérendelő összetett mondat – olyan összetett mondat, amelynek tagmondatai egymással</p>

<p>граматично і поєднуються сурядними сполучниками.</p>	<p>egyenrangúak, nem függenek egymástól, de tartalmukban (szorosán) összetartoznak.</p>
<p>складоподіл – 1) процес поділу фонетичного слова на склади на підставі закону висхідної звучності; 2) умовна (стихійно визначувана) або фонологійно мотивована (тобто визначувана чіткими правилами) межа між складами.</p>	<p>szótagolás – 1) a hangtani szó szótagokra való felosztásának folyamata a felmenő hangtani törvény alapján; 2) a szótagok közötti feltételes (spontán meghatározott) vagy fonológiaiilag motivált (azaz egyértelmű szabályok által meghatározott) határvonal.</p>
<p>сленг – варіант професійної мови, слова та вирази, що використовуються у спілкуванні людей різних вікових груп, професій, соціальних прошарків.</p>	<p>szleng, jassznyelv – 1. egy bizonyos társadalmi csoport által használt nyelvváltozat, amelynek nem kis részben az a célja, hogy kívülállók ne értsék; argó 2. olyan nyelvi stílus, amelyben szembenállás fejeződik ki az olyan nyelvi elemekkel (főként szavakkal) szemben, amelyek szokásosak, illendők, tekintélyesek.</p>
<p>слова-паразити – часто повторюване у висловлюванні слово чи словосполучення, що не несуть у собі ніякого смислового навантаження, так звані ‘порожні’ слова. Таке явище спостерігається або в зв’язку з тим, що мовець вагається у виборі потрібного слова, або не наважується чи не може виразно, чітко висловити думку.</p>	<p>töltelékszavak – főleg az élőbeszédben, különösen kisebb-nagyobb közönség előtti megnyilatkozásban használt olyan szó, amelyet rendszerint csak azért mond a beszélő, hogy gondolatainak kiérleletlenségét vagy hiányát leplezze, és amely ilyen használatban már elvesztette tulajdonképpeni jelentését, tartalmát.</p>
<p>словник – 1) запас лексики, словниковий склад певної мови, територіального або соціального діалекту, окремого твору; 2) довідкове видання, що містить системний опис лексики (або фразеологізмів, морфем, словосполучень тощо), зібрання, реєстр мовних одиниць, розташованих у певному порядку,</p>	<p>szótár – valamely nyelv szókincsének jelentős részét betűrendben – esetleg fogalomkörök szerint csoportosítva – feldolgozó olyan mű, amely az egyes szavakra és gyakran azok állandósult kapcsolataira vonatkozó információkat tartalmaz. A leíró nyelvészetben a nyelvleírásnak az a része, amely a külön megtanulandó alapegységeket sorolja fel; a</p>

<p>здебільшого алфавітному, але може бути і тематичний та ін., слова в якому супроводжувані інформацією різного типу або перекладом на іншу мову.</p>	<p>generatív nyelvтанban az alapegységeket előállító modul; korai nyelvemlékeink között olyan két- vagy többnyelvű szógyűjtemény, amely anyagát ábécérendben közli.</p>
<p>СЛОВО – мінімальна змістова одиниця мови, що вільно відтворюється в мові й служить для побудови висловлювань. Єдність звукової, морфемної будови і значення робить слово цілісною одиницею, що виражає поняття про предмети явища, процеси, їхні ознаки, зв'язки та відношення між ними, а також називає конкретні предмети, явища, процеси та їхні ознаки. Результати пізнавальної діяльності людини, тобто виникнення понять неможливі без слів і закріплюються в них.</p>	<p>szó – a nyelvnek tagolt hangokból álló és önállóan tekintett, legkisebb olyan egysége, illetve ennek toldalékkal vagy toldalékokkal ellátott alakja, mint valamely szövegnek része, amely valamely dolgot vagy róla alkotott fogalmat jelöl, vagy a mondat tagjai közt levő viszonyt jelzi, illetve a mondat értelmét árnyalja, módosítja.</p>
<p>СЛОВОЗМІНА – творення для кожного слова його морфологічної парадигми. Словозміна як факт граматики протиставлена словотвору. В українській мові словозміна охоплює відмінювання імен (у широкому значенні, охоплюючи і займенники, дієприкметники) та дієвідмінювання дієслів.</p>	<p>ragozás – a szavaknak jelekkel, raggal, vagy mindkettővel való ellátása, illetőleg az így keletkezett szavak rendszere. A ragozás egyszerre vizsgálati területe a szófajtanak és az alaktannak, hiszen: a) a ragokkal és jelekkel való ellátás morfológiai szerkesztés, ill. b) mindegyik szófajnak megvan a saját ragozási rendszere.</p>
<p>СЛОВОСКЛАДАННЯ – утворення нового слова шляхом поєднання двох або більше слів. При словоскладанні слово зберігає головний наголос та граматичні ознаки і є опорним.</p>	<p>szóalkotás – új szó létrehozása a nyelv szerkezeti szabályainak megfelelő módon (képzéssel, összetétellel stb.) vagy mesterséges úton (szóelemek egybeolvasztásával stb.).</p>
<p>СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ – смислово-граматичне об'єднання двох або більше повнозначних слів на основі підрядного синтаксичного зв'язку. До складу словосполучення входять головне і залежне слова.</p>	<p>szókapcsolat – két vagy több szónak jelentésbeli összefüggésük szempontjából tekintett, nyelvtanilag megszerkesztett kapcsolata.</p>

<p>словотворення – утворення нових слів. Існують такі основні способи словотворення: афіксація (додання до кореня або основи суфіксів і префіксів); зміна наголосу; конверсія (перехід слів з однієї частини мови в іншу без зміни вимови й написання); складання слів або їхніх основ</p>	<p>szóalkotás – 1. új szó létrehozása a nyelv szerkezeti szabályainak megfelelő módon (képzéssel, összetétellel stb.) vagy mesterséges úton (szóelemek egybeolvasztásával stb.) 2. ezzel az eljárással létrejött új szó.</p>
<p>слоган – 1) часто повторюване, самодостатнє, коротке, виразне і доступне для розуміння рекламне повідомлення, що реалізується за допомогою найпростіших синтаксичних одиниць і якому властиве чітко визначене прагматичне спрямування; 2) фраза в рекламі, що легко запам'ятовується й виражає сутність рекламованого товару.</p>	<p>szlogen, jelmondat – a modern tömegkommunikációban propaganda célokra használt rövid, fülbemászó, nagy meggyőző erővel ható, valamely dolog lényegét pregnánsan megvilágító formula. Célja, hogy megragadjon az emberek emlékezetében. Ezt többek között annak ismétlésével, esetleg más, a cégre vonatkozó reklámokkal lehet elérni.</p>
<p>службове слово – не повнозначні слово, що самостійно не вживається, а служить для синтаксичних зв'язків між повнозначними словами. Службові слова не змінюються, не поділяються на морфеми, не виконують функції члена речення. До службових слів, крім прийменників, сполучників, часток, входять також дієслівні зв'язки та артиклі.</p>	<p>viszonyzó – 1. a szófajok olyan osztályába tartozó szavak, amelyek önállóan nem mondatrészek, nem bővíthetők, jelentésük vagy viszonyjelentés, vagy kommunikációs-pragmatikai jelentés, és általában nem toldalékolhatók; 2. bizonyos nyelvekben a mondatbeli viszony megjelölésére a névszó elé tett önálló szócska, amely számos nyelvben valamely nyelvtani esetet vonz; prepozíció; előjáró; 3. névutó.</p>
<p>сонет (італ. <i>sonetto</i> від <i>son</i> – 'звук') – жанр поезії, характерною особливістю якого є суворі форма (чотирнадцять рядків, шестистопний ямб, перехресна рима у перших восьми рядках і далі в різних варіантах римування):</p>	<p>szonett (ol. <i>sonetto</i> a <i>son</i>-ból – 'hang') – középkori eredetű, a reneszánsztól egész Európában elterjedt versszerkezet. A legkötöttebb formák egyike, ezért az intenzívebb, ambivalens lírai tartalmak kifejezésére a leghatásosabb. 14 sorból</p>

<p>здебільшого помірно урочистий стиль роздумів або опису; суворий книжний синтаксис.</p>	<p>áll, általában két quartinára (10-11 szótagos, négy soros szakasz) és két terzinára (ugyanolyan szótagszámú három soros szakasz) tagolva.</p>
<p>сонорний приголосний звук (лат. <i>sonorus</i> – ‘звучність’) – звук, в утворенні якого голос переважає над шумом. В українській мові [л], [л'], [р], [р'], [в], [й], носові [м], [н], [н'].</p>	<p>szonoráns, zengőhang – olyan beszédhang, amelynek képzése nem jár együtt a levegőfolyam zörejt okozó elzárásával vagy akadályozásával.</p>
<p>соціалізація (лат. <i>socium</i> ‘спільне’ <i>socialis</i> ‘суспільний’+ -ізація) – процес засвоєння людським індивідом певної системи знань, норм і цінностей, що дозволяють йому функціонувати повноправним членом суспільства; передбачає як цілеспрямований вплив на особистість (виховання), так і стихійні процеси, що впливають на її формування; також процес передачі людиною накопичених суспільством знань, умінь і навичок, моральних норм, життєвих цінностей, способів і прийомів спілкування тощо; забезпечення засвоєння і відтворення особистістю соціального досвіду, яке засвідчує нормальне безболісне входження людини до життя суспільства.</p>	<p>szocializáció (lat. <i>socium</i> ‘közös’ <i>socialis</i> ‘nyilvános’+ -izáció) – szélesebb értelmezésben azt a folyamatot jelenti, ahogy az egyén egy társadalom, egy kultúra tagjává válik. A szocializáció folyamatában az egyén elsajátítja a viselkedés szabályait, azokat az értékeket, képességeket és ismereteket, amelyek lehetővé teszik, hogy a társadalom tagjaként működjenek. Szűkebb értelemben azt a folyamatot jelöli, amelyben egy speciális normarendszer, értékek, beállítódások elsajátításával egy adott csoport normarendszeréhez tud igazodni, így a csoport tagjává tud válni. A társas interakciók során tanuljuk a társas viselkedést, szerzünk társas tapasztalatokat. A szocializáció a szocializációs partnerek közötti interakciókban valósul meg. A társas interakciókhoz szükséges társas készség, az interakció akkor sikeres, ha kölcsönösségre épül és a szerepek jól körülhatároltak.</p>
<p>соціолект (лат. <i>societas</i> ‘спільність’, <i>socio</i>, <i>socialis</i> ‘суспільний, громадський’) – різновид загальнонародної мови, що характеризується специфічними</p>	<p>szociolektus, társadalmi nyelvváltozat (lat. <i>societas</i> ‘egységesség’, <i>socio</i>, <i>socialis</i> ‘nyilvános, publikus’) – közös viszonyrendszerük, gyakran közös érdeklődésük, ismertetőjegyeik,</p>

<p>лексичними та фразеологічними засобами, вживаними в середовищу окремих соціальних, професійних, вікових та інших груп населення.</p>	<p>kultúrájuk stb. alapján egy rétegbe sorolt emberek nyelvhasználatának sajátosságai. Egy meghatározott társadalmi osztály, réteg rájuk jellemző nyelve, olyan nyelvváltozat (lektus), amelyet a beszélők társadalmi hátterével függ össze, és nem földrajzi származásukkal.</p>
<p>соціолінгвістика (від лат. <i>societas</i> 'суспільство' і лінгвістика) – галузь мовознавства, що вивчає функціонування мови в суспільстві, вплив соціальних чинників на мову, стан і статус національної мови у зв'язку з мовною політикою. Соціолінгвістика займається дослідженням мовної ситуації, розподілом соціальних функцій між різними мовами і діалектами, що побутують у суспільстві, проблемою вироблення й поширення соціально престижного зразка – літературної мови тощо.</p>	<p>szociolingvisztika (a lat. <i>societas</i> 'társadalom' és lingvisztika) – az a tudományág, amely a társadalmi rétegződés és a nyelvhasználat összefüggését vizsgálja, és amelynek elemzése a beszélők szociológiailag (tehát társadalmi helyzet, foglalkozás, életkor, nem, lakóhely, iskolázottság tekintetében) meghatározott csoportjára irányul, valamint kutatási területe még a két- és többnyelvűség, az államnyelv megtervezése, a hátrányos helyzet nyelvi problémái stb.</p>
<p>союз мовний – особливий тип ареально-історичної спільності мов, що характеризується певною кількістю подібних структурних і матеріальних ознак, набутих унаслідок тривалого й інтенсивного контактного й конвергентного розвитку в межах єдиного географічного простору.</p>	<p>nyelvszövetség, Sprachbund – egy régióban vagy egymás szomszédságában létező (nem közeli) rokon és nem rokon nyelvek, amelyek valamelyest hatottak egymás hangrendszerére, nyelvtanára, szókészletére stb. (pl. a balkáni nyelvszövetség tagja a görög, az albán, a bolgár és a román nyelv).</p>
<p>спілкування (лат. <i>communico</i> 'спілкуюся з кимось') – одна з двох форм діяльності (поряд з матеріальним і духовним виробництвом), у якій взаємодіють мінімум два суб'єкти, обмінюючись діями і результатами дій; соціально зумовлений процес обміну</p>	<p>kommunikáció (лат. <i>communico</i> 'beszélek valakivel') – információcsere olyan rendszerek között, amelyek információk tudomásulvételére, tárolására és átalakítására képesek. Közös cselekvés két vagy több beszélőtárs között, akik figyelmük közös irányításával, a</p>

інформацією між людьми в різних сферах їхньої трудової та соціально-культурної діяльності.	megkonstruált nyelvi kifejezések közös megértésével tartanak fenn kapcsolatot egymás között.
сполучник – частина мови, що вживається для сполучення членів речення або речень. Сполучники за формою поділяються на: прості, складні та складені. За граматичними функціями сполучники поділяються на сурядні, що сполучають рівноправні слова або з'єднують у складне речення рівноправні складні речення і підрядні, що з'єднують у складному реченні нерівноправні залежні речення, з яких одне пояснюється другим.	kötőszó – olyan szó, amely jelöli a tagmondatok közötti viszonytípusok valamelyikét. Az e funkcióra specializálódott elemek (pl. és, de, hogy) szófaji értelemben is kötőszók. A vonatkozó névmási kötőszó szófaji értelemben nem kötőszó, jellemzője, hogy prototipikus alárendelésben koreferens a főmondatbeli utalószóval.
спондей (грец. <i>σπονδειος</i> 'жертвоне узливання') – у силабо-тонічній системі (при ямбах та хорях) зводиться до двох наголошених складів (– –), виступаючи у віршовому рядку допоміжною стопою.	spondeus (gör. <i>σπονδειος</i> 'áldozati ital') – az időmértékes verselésben az a versláb, mely két hosszú szótagból áll. Képlete: – –. Csokonai szemléltető meghatározása szerint: „lépő”.
спонукальне речення – речення, в якому виражається спонукування до дії (наказ, вимога, заклик, побажання, порада, дозвіл, пересторога тощо).	felszólító mondat – a beszélő akaratának felhívó funkciójú kifejezőeszköze, s célja az, hogy a hallgató – közvetett felszólítás esetén egy harmadik személy – ennek megfelelően járjon el.
спонукальний спосіб дієслова – форма дієслова, що за змістом і формою являє собою поєднання наказового та умовного способів. Цей спосіб утворюється за допомогою форм умовного способу, але має значення наказового способу.	felszólító mód – olyan igemód, amellyel felszólítást, parancsot, tiltást fejezünk ki.
спосіб дієслова – граматична категорія дієслова, що виражає відношення дії чи стану до дійсності. В українській мові існує чотири	igemód , mód, modus – az igének olyan, rendszerint alaki eszközökkel is megkülönböztetett formája, amellyel a beszélő az igével jelzett cselekvés,

<p>способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий і спонукальний.</p>	<p>történés, állapot vagy létezés feltétlen, feltételes, óhajtó vagy felszólító jellegét fejezi ki (pl. kijelentő, feltételes, felszólító mód).</p>
<p>спостереження – один із найпоширеніших і природних способів наукового дослідження, спрямованого на сприйняття об'єкта, що дозволяє помічати в предметах і явищах деталі, необхідні для розуміння сутності того чи того явища; метод лінгвістичних досліджень, що полягає у збиранні матеріалів для аналізу шляхом безпосереднього спостереження і контролюванні отриманих емпіричних даних.</p>	<p>megfigyelés – alapvető adatgyűjtési eljárás a tudományos kutatás számos területén. A megfigyelés módszerén az értjük, hogy a vizsgált rendszer tulajdonságait, a benne lejátszódó folyamatokat közvetlenül érzékszerveinkkel vagy közbeiktatott kutatási eszközök segítségével megfigyeljük, az észlelt jelenségeket, a jellemző adatokat pedig rögzítjük. A megfigyelés két fajtája a külső megfigyelés, amikor a kutató nem vesz részt a megfigyelt jelenségben, és a részt vevő megfigyelés, amikor a kutató maga is részt vesz a történésekben.</p>
<p>спрощення груп приголосних звуків – звільнення від одного із приголосних на місці виникнення їх збігу на письмі й у вимові: стн – сн, стл – сл, рдц – рц, нтств – нств.</p>	<p>mássalhangzó kiesés – az a törvényszerűség, amely szerint ha kettőnél több mássalhangzó következik egymás után a szóban vagy két szó határán, akkora mássalhangzócsoport valamelyik tagja – főleg, ha az <i>t</i> vagy <i>d</i> – kieshet.</p>
<p>стандарт (англ. <i>standard</i> 'норма, зразок, мірило') – надрегіональна і надтериторіальна загальнообов'язкова форма загальнонародної мови, що є соціально вагомою насамперед у сфері писемної комунікації.</p>	<p>standard, sztenderd (ang. <i>standard</i> 'szabvány, mérce') – nagy presztízsű nyelvi változat, amelyet egy közösség intézményesített normaként használ; köznyelvi norma. A magyar esetében megfelel a művelt köznyelvnek vagy az irodalmi nyelvnek.</p>
<p>стандартизація (англ. <i>standard</i> 'норма, зразок, мірило' + -изация) – уніфікація різних варіантів вимови, побудови, морфологічної зміни тощо до одного; опрацювання і закріплення писемної норми</p>	<p>sztenderdizálás (az ang. <i>standard</i>-ból 'szabvány, mérce') – a különböző kiejtési, szerkesztési, morfológiai stb. változatok egységesítése; az irodalmi nyelv írott normájának kidolgozása és megszilárdítása; az előírt (ajánlott)</p>

<p>літературної мови; вибір приписуваного зразкового варіанту як основи нормалізації мови.</p>	<p>példaértékű változat kiválasztása a nyelvi normalizálás alapjául.</p>
<p>стаття словникова – основна композиційна одиниця словника, що містить реєстрове слово, його формальні характеристики, семантизацію слова, ілюстративний матеріал, довідки різного характеру і призначення; незалежний уривок тексту, що подає інформацію про одну або кілька взаємопов'язаних одиниць мови (у лінгвістичному словнику) або про явище чи поняття (в енциклопедичному словнику); стаття, що пояснює словникове слово.</p>	<p>szócikk – szótárban, lexikonban valamely szóról mint címszóról kidolgozott rész, a címszóról szóló tájékoztatások összessége. A szótár alapvető kompozíciós egysége, amely tartalmazza a bejegyzett szót, annak formai jellemzőit, a szó szemantikáját, szemléltető anyagot, különböző jellegű és célú hivatkozásokat; önálló szövegrészlet, amely egy vagy több, egymással összefüggő nyelvi egységről vagy egy jelenségről, fogalomról nyújt információt; egy szótári szót magyarázó cikk.</p>
<p>стереотип (грец. <i>στερεός</i> 'твердий' і <i>τύπος</i> 'відбиток, зразок, форма') – 1) слово, мовний зворот, що повторюються без змін, автоматично, як усталена формула, мовний шаблон, трафарет; у комунікативній лінгвістиці – 2) сукупність стандартизованих уявлень про дійсність; судження, що в загострено узагальнювальній і спрощеній формі з відповідним емоційним забарвленням приписує певному класу осіб ті чи інші властивості або навпаки – вважає ці властивості не характерними для них.</p>	<p>klisé, sztereotíp (gör. <i>στερεός</i> 'kemény' és <i>τύπος</i> 'forma, minta, lenyomat' összetételéből) – 1) gyakran vagy folyamatosan s mindig ugyanabban az alakban, ugyanúgy ismételt vagy ismétlődő, s gyakori ismétl(őd)ése folytán nagyon megszokottá, ismertté vált, rendszerint elcsépeelt, semmitmondó; 2) a valóságról alkotott egységesített elképzelések összessége; olyan ítélet, amely élesen általánosított és leegyszerűsített formában, megfelelő érzelmi színezéssel bizonyos tulajdonságokat tulajdonít az emberek egy bizonyos osztályának, vagy éppen ellenkezőleg, ezeket a tulajdonságokat nem tartja rájuk jellemzőnek.</p>
<p>стилізація (лат. <i>stilus</i> від грец. <i>στυλος</i> 'загострена паличка для письма' + -ізація) – свідоме переймання мовних ознак певного стилю, жанру, навмисна імітація чужого стилю, що</p>	<p>stilizáció (lat. <i>stilus</i> a gör. <i>στυλος</i> -ből 'hegyes írópálca' + -izáció) – egy bizonyos stílus, műfaj nyelvi jellemzőinek tudatos átvétele, másvalaki stílusának szándékos</p>

<p>не властивий для певного суб'єкта мовлення, зокрема наслідування стилю мовлення осіб відповідного соціального середовища, тієї чи тієї епохи, мовлення в манері старого жанру і под., що характерні для відповідної історичної доби, етнічно-діалектного чи соціального середовища, індивідуальної авторської стильової манери.</p>	<p>utánzása, amely nem jellemző egy adott beszélőre, különösen az adott társadalmi környezethez, korszakhoz tartozó személyek beszédstílusának utánzása, egy régi műfaj stílusában való beszéd stb., amelyek az adott történelmi korszakra, etnikai és nyelvjárási vagy társadalmi környezetre, egyéni szerző stílusára jellemzőek.</p>
<p>стилістика – розділ мовознавства, що стосується умов і мети використання мовних засобів у різних ситуаціях спілкування, відповідно до сфер суспільної комунікації. Стилістика вивчає функціональні стилі літературної мови в її синхронії та діахронії.</p>	<p>stilisztika, stílustan – a nyelvi eszközök használatával foglalkozó tudományág, amely elsősorban azt vizsgálja, hogy a beszélők milyen módon fejezik ki mondanivalójukat, milyen hatást tesznek a hallgatóságra</p>
<p>стиль (лат. <i>stilus</i> ‘загострена паличка для письма’) – 1) функціональний різновид літературної мови, зумовлений сферою, змістом, завданнями спілкування, типом суспільної свідомості, що впливає на характер використання мовних одиниць; 2) характерна для індивідуальної мовтвочності або окремого художнього твору сукупність використовуваних мовних засобів; 3) колоритно-експресивний різновид мови. Розрізняють стиль фамільярний, знижений, урочистий тощо; 4) відповідність висловленої думки нормам граматики та слововживання.</p>	<p>stílus (lat. <i>stilus</i> ‘hegyes írópálca’)– a régi rómaiak íróvesszője, mellyel a betűket viasztáblára írták. Átvittebb értelemben az egyéni írásmód, szellemi magatartás, modor ismérvei. Tágabb értelemben: művészi forma, mely a műalkotás lényegi tulajdonságait hordozza a tartalom és a forma egységében, s amelytől a műalkotás lényege elválaszthatatlan. Szinte semmit nem tudhatunk egy költészetről, ha stílusáról nincs fogalmunk, bármennyit beszélnek is a versek „tartalmáról” vagy arról, hogy „miről szólnak”, vagy milyen körülmények közt írta őket a szerző.</p>
<p>стислість мови – комунікативна якість мови; прагнення виразити максимальну за обсягом інформацію мінімальною кількістю всіх мовних засобів.</p>	<p>nyelvi tömörség – a nyelv kommunikációs sajátossága – vagyis minél kevesebb nyelvi eszköz használata révén, minél több információ kerüljön közlésre.</p>

<p>стопа – найкоротший відрізок віршового метра, до якого входить група складів з незмінним наголосом. Стопа буває двоскладова (ямб, хорей, пірихій, спондей), трискладова (дактиль, анапест, амфібрахій).</p>	<p>versláb – az időmértékes verselés ütemegysége, mely legalább két szótagból és legalább két moréból áll. A görög költészet mintájára a következő verslábak legismertebbek. jambus, trocheus; spondeus, pirrichius, anapestus; daktilus.</p>
<p>стратегія (грец. <i>στρατήγία, στρατός</i> ‘війська’ + <i>αγῶ</i> ‘веду’) – оптимальна реалізація інтенцій мовця щодо досягнення конкретної мети спілкування, тобто контроль і вибір дієвих ходів спілкування і гнучкої їхньої видозміни в конкретній ситуації.</p>	<p>stratégia (gör. <i>στρατήγία, στρατός</i> ‘háború’ + <i>αγῶ</i> ‘viszek’) – a beszélő szándékainak optimális megvalósítása egy adott kommunikációs cél elérése érdekében, azaz a hatékony kommunikációs lépések ellenőrzése és kiválasztása, valamint rugalmas módosítása egy adott helyzetben.</p>
<p>строфа (грец. <i>στροφῆ</i> ‘поворот, зміна’) – поєднання кількох віршованих рядків, що пов’язані між собою системою рим та інтонацією. Строфа може складатися з різної кількості віршованих рядків: від двовіршів до вісімнадцятивіршів.</p>	<p>strófa (gör. <i>στροφῆ</i> ‘fordulat, változás’) – a versnek az az egysége, mely a költemény írásképében elkülönül a vers többi részétől. A strófák sokszor azonos terjedelműek, de különbözőek is lehetnek: a szonett pl. két négysoros és két hámosoros egységben írható fel, amennyiben a költő így tagolta versét. Az antik strófák meghatározott ritmusképletekben írhatók fel.</p>
<p>ступені порівняння – словозмінна категорія якісних прикметників або прислівників, що показує різницю у вияві якості предметів або дій через їх порівняння. Розрізняють три ступені порівняння: звичайний, вищий і найвищий.</p>	<p>fokozás – a melléknévnek, ritkábban más szófajú szónak a közép- vagy felsőfok jelével vagy más nyelvi eszközzel való ellátása annak kifejezésére, hogy a fogalom tartalmának nagyobb vagy kisebb mértékét, fokát jelöljük.</p>
<p>суб’єкт (лат. <i>subjectum</i> ‘підкладене’) – 1) перший член логічного судження, предмет судження, на відміну від предиката, другого члена судження, що позначає ознаку предмета; 2) у семантиці –</p>	<p>alany, szubjektum (lat. <i>subjectum</i> ‘alátett’) – a mondatnak az az alapalakban levő (főnévvel vagy más főnévi értékű szóval kifejezett, esetleg csak odaértett) része, amely az állítmányban kifejezett cselekvés,</p>

назва істоти; особа, на відміну від об'єкта – назви неістоти.	történés, állapot stb. hordozóját nevezi meg, és a mondat állítmányával számban és személyben rendszerint megegyezik.
субстантивација – – перехід інших частин мови в іменники, тобто набуття синтаксичних властивостей і категоріального значення іменника.	főnevesülés – az a folyamat, hogy szófajváltás eredményeképpen, alkalmi vagy állandó használatban egy szó főnévvé válik.
субстрат (лат. <i>sub</i> 'під' і <i>stratum</i> 'шар, пласт') – елементи мови (переважно корінного населення, витісненого з певної території), що проникли у мову-переможця у вигляді специфічних рис (напр., елементи гальського двадцятирічного рахунку у французькій мові); мова-підоснова, елементи якої розчинилися в мові, що нашарувалася на неї; сліди витісненої місцевої мови, яка була поширеною на певній лінгвогеографічній території до приходу носіїв нової мови.	szubsztrátum (лат. <i>sub</i> 'alatt' és <i>stratum</i> 'réteg') – alapréteg; annak a folyamatnak a következménye, hogy az egymás mellett élő nyelvek egyikének, a társadalmilag alárendelt, meghódított etnikum nyelvének beszélői nyelvileg asszimilálódnak, áttérnek a domináns, az uralkodó, a hódító etnikumnak a nyelvére, de nyelvük nyomai fellelhetők a domináns nyelvben (pl. a francia nyelv több magánhangzójának eredetét a kelta őslakosság nyelvének hatásából vezetik le).
судження – 1) основна одиниця мислення, що складається із суб'єкта, предиката і зв'язки, виражається реченням і буває стверджувальною або заперечною; 2) форма абстрактного мислення, що відбиває і фіксує наявність або відсутність зв'язку між предметом та його ознакою.	ítélet – gondolati forma, amelyben a valóság tárgyairól, jelenségeiről állítjuk vagy tagadjuk, hogy bizonyos ismérvekkel rendelkeznek. Minden ítéletnek van alanya és állítmánya. Az ítélet alanya az a fogalom, amelyről állítunk vagy tagadunk valamit, a logikai állítmány pedig az a fogalom, amelyet a logikai alanyról állítunk vagy tagadunk. A logikai alany és állítmány viszonya az ítélet tartalma.
суперлатив (лат. <i>superlativus</i> 'найвищий') – різновид складеної форми найвищого ступеня ознаки.	szuperlatívusz (лат. <i>superlativus</i> 'legmagasabb') – a melléknév felsőfoka, különösen nagy túlzás, túlzóan dicsérő kifejezés.
суплетивізм (лат. <i>suppletivus</i> 'доповнювальний') – утворення	szuppletivizmus , alakkiegészülés (лат. <i>suppletivus</i> 'kiegészítő') – különböző

<p>граматичних форм того самого слова від різних коренів або основ.</p>	<p>tövek egymást kiegészítő rendszere (pl. <i>sok – több – legtöbb</i>).</p>
<p>суржик – мовлення, у якому штучно об'єднані без дотримання літературних норм елементи різних мов; мішана форма українсько-російського мовлення як результат двомовності і взаємної інтерференції.</p>	<p>szurzsik – az ukrán–orosz kétnyelvűség, a szoros ukrán–orosz társadalmi és nyelvi kapcsolatok következményeként létrejött nyelvváltozat, melynek alapját az ukrán nyelv rendszere alkotja, ám számos orosz szó, kifejezés, nyelvtani szerkezet, illetve gyakran oroszos kiejtés, hangsúly is jellemzi.</p>
<p>суфікс (лат. <i>suffixus</i> 'прикріплений') – афіксальна морфема, що стоїть після кореня (або після іншого суфікса) й виконує словотворчу або формотворчу функцію.</p>	<p>szuffixum, utórag (lat. <i>suffixus</i> 'hozzácsatolt') – olyan toldalék, amely a tő után foglal helyet (a képzők, jelek, ragok többsége a magyarban).</p>
<p>суфіксація – утворення нових слів або їхніх форм шляхом приєднання суфіксів до кореня чи основи слова.</p>	<p>szóképzés – képző segítségével új szó alkotása valamely szótőből.</p>
<p>сюжет (фр. <i>sujet</i> 'тема, предмет') – перебіг подій, покладених в основу епічних, драматичних, інколи ліричних творів. У сюжет умовно визначають такі основні елементи: експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація та розв'язка.</p>	<p>szűzsé, téma (fr. <i>sujet</i> 'tárgy, téma') – általános értelemben a műalkotás tárgya, témája. Szűkebb értelemben a művek rövid tartalmi kivonata, vázlatos szinopszisa. Az orosz formalista iskola fogalomhasználatában a cselekmény műalkotásbeli motívumainak művészileg elrendezett megjelenítése.</p>
<p>табу (фр. <i>tabou</i> від полінез. <i>tapu</i> 'заборона', що утворене з двох полінезійських коренів: <i>ta-</i> 'відзначати', <i>pu-</i> 'повністю') – історично напрацьована в певному колективі заборона на вживання тих чи тих слів та висловів. Здебільшого табу поширювані на лексику, пов'язану з язичницькими віруваннями, у сучасному суспільстві – на слова, пов'язані з певними делікатними темами.</p>	<p>tabu (fr. <i>tabou</i> a polinéz <i>tapu</i>-ból 'tiltás') – főként a természeti népek nyelvében: vallásos-mitikus eredetű tilalom alá eső szavak, nevek, amelyek helyett újakat vezetnek be. Átvitt értelemben bizonyos kényes témák vagy (obszcén, durva) stílusesszközök használatának tilalmát is tabunak nevezik. Ilyen korlátokat nemcsak a cenzúra vagy az öncenzúra, illetve a közvéleménybeli norma támaszthat; ezeket gyakran minden külső indíték nélkül, önként vállalja az alkotó.</p>

<p>тавтологія (грец. <i>ταυτο</i> ‘те саме’ і <i>λογος</i> ‘слово, вчення’) – спеціальне або непередбачене повторення тих самих або близьких за значенням слів.</p>	<p>tautológia, szótöbbllet (gör. <i>ταυτο</i> ‘ugyanaz’ és <i>λογος</i> ‘szó, tanítás’) – a tartalom megjelölése két azonos jelentésű szóval (pl. <i>tényleg, valóban; tipikusan jellegzetes</i>).</p>
<p>таксономія (грец. <i>ταξις</i> ‘розташування за порядком’ і <i>νομος</i> ‘закон’) – різновид класифікації з відповідною ієрархічною структурою, у якій кожний клас (таксон) постає видовим щодо ієрархічно вищого таксону та родовим щодо ієрархічно нижчого.</p>	<p>taxonómia (gör. <i>ταξις</i> ‘sorban elhelyezkedés’ és <i>νομος</i> ‘törvény’) – az osztályozási rendszerek törvényeinek, elveinek tudománya. Célja az osztályozás pontos módszereinek kidolgozása. A biológiai tudományok körében keletkezett terminus, amely egyre jobban terjed a humán tudományok művelőinek körében, így a nyelvészetben is, ahol már többféle értelmezése van.</p>
<p>твердий приголосний звук – звук, що має нижчий, порівняно з м’якими приголосними звуками, тембр звучання, зумовлений відсутністю палаталізації.</p>	<p>kemény mássalhangzó – (néhány nyelvben, különösen a szláv nyelvekben) nem lágyított, nem jésített mássalhangzó.</p>
<p>творчість – вид діяльності, у результаті якої народжується щось нове, досі невідоме, цінне, суспільно корисне.</p>	<p>alkotás – alkotó folyamat; írói alkotó munka: az a művészi tevékenység, amellyel az író valamely művét létrehozza.</p>
<p>теза (грец. <i>θεσις</i> ‘положення, твердження’) – фігура думки, що у лаконічній формі містить основне змістове навантаження повідомлення.</p>	<p>tézis (gör. <i>θεσις</i> ‘állítás, rendelkezés’) – hosszabb gondolatmenet, munkaprogram, tanulmány tömören összefoglalt, lényeges megállapítása, igazsága.</p>
<p>тезаурус – (грец. <i>θεσαυρις</i> ‘скарб, скарбниця’) – словник, у якому з максимальною повнотою відбито лексичний склад мови; перелік слів супроводжується уживанням їх у текстах. Тезаурус створюється для опису історичних пам’яток, мови письменників, окремих творів. Тезаурусом називають також</p>	<p>tezaurusz (грец. <i>θεσαυρις</i> ‘kincs, kincstár’) – a tezaurusz olyan szótár, melyben a szókészletet a szavak expliciten kifejezett összefüggéseivel együtt adják meg. Ezért nevezik strukturált szótárnak. A szócikkek azonban nem csak a szemantikai és morfológiai (paradigmatikus) összefüggéseket hanem a vezérszóval</p>

<p>словник, у якому слова об'єднані в певні групи за поняттями. Родові й видові відношення між поняттями допомагають знайти в тезаурусі потрібне слово.</p>	<p>összefüggő magyarázatokat, meghatározásokat, használati, történeti, forrás stb. megjegyzéseket is tartalmaznak, ezért a tezausz a terminológiai szótárra is emlékeztet.</p>
<p>текст (грец. <i>τεξτυμ</i> 'зв'язок, тканина, побудова') – зв'язна мова, письмове чи усне повідомлення, що характеризується змістовою і структурною завершеністю, орієнтацією автора на певного адресата. Складниками тексту виступають речення, лексико-граматичні засоби зв'язку речень у цілісну комунікаційну одиницю.</p>	<p>szöveg (gör. <i>τεξτυμ</i> 'kapcsolat, anyag, felépítés') – meghatározott kommunikatív funkciójú, lezárt, kerek egységet alkotó beszélt vagy írott nyelvi jelsor, jelegyüttes (tudósítás, költemény, útjelzés stb.).</p>
<p>текстологія (лат. <i>τεξτυς</i> 'тканина, сплетіння, з'єднання' і <i>logos</i> 'наука') – лінгвістична (філологічна, якщо брати до уваги й літературознавче спрямування вивчення тексту) дисципліна, що вивчає історію текстів твору / творів (наприклад: вивчення пам'яток, наявних у різних списках; відновлення первісного точного тексту твору; датування рукописів; встановлення авторства тощо). Практичним застосуванням текстології є наукове видання текстів.</p>	<p>textológia, szövegtan (lat. <i>τεξτυς</i> 'kapcsolat, anyag, felépítés' és <i>logos</i> 'tudomány') – főként a nyelvtudományban a szövegek vizsgálata, amikor már nemcsak az egyes szavak, mondatok, hanem a teljes alkotások összefüggéseit, jellemző vonásait vizsgálják. Szűkebb értelemben „egy szöveg végleges megállapítását szolgáló, tudományosan kidolgozott eljárási módok összessége, ilyen értelemben a szövegg kritikával azonos tevékenység.</p>
<p>тема (грец. <i>θεμα</i> 'основа') – 1) коло подій та життєвих явищ, які представлені в художньому творі. Тема разом з ідеєю створює ідейно-тематичну єдність; 2) Питання, що лежить в основі наукового дослідження; 3) Предмет розмови, лекції тощо; 4) Те, що є змістом навчального або контрольного завдання.</p>	<p>téma (gör. <i>θεμα</i> 'alap') – 1) az aktuális mondattagolás szerint az a dolog, amelyről egy koherens szövegrész minden mondata szól; ismert, topic; 2) jelentésbeli szerep, az a szereplő, amely valamilyen állapot- vagy helyváltoztatáson megy keresztül; 3) idegen nyelvi ragozási példa, minta, paradigma; 4) indoeurópai nyelvekben névszók és igék főalakjai.</p>

<p>темп (італ. <i>tempo</i> від лат. <i>tempus</i> ‘час’) – темп мовлення. Один із елементів інтонації, швидкість мовлення; засіб увиразнення мовлення, досягнення певного стилістичного ефекту.</p>	<p>beszédtempó (ол. <i>tempo</i> а лат. <i>tempus</i>-ból ‘idő’) – az időegységre eső nyelvi jelek számát jelenti, függetlenül attól, hogy a közlésben volt-e szünet vagy más megakadásjelenség.</p>
<p>теперішній час дієслова – форма дієслова на позначення дії, що відбувається в момент мовлення (виходить дівчина) або постійно, повсякчас (встають рано, кисень горить).</p>	<p>jelen idő – 1. az az igeidő, amely azt fejezi ki, hogy a cselekvés, történés a szóbeli vagy az írásbeli közléssel egyidejű 2. az ige ragozási rendszerében azok az alakok, illetve azoknak az alakoknak az összessége, amelyek ezt az igeidőt kifejezik (ezek az alakok bizonyos helyzetben múlt- vagy jövőbeli cselekvés, történés, állapot vagy létezés kifejezésére is alkalmasak).</p>
<p>термін (лат. <i>terminus</i> ‘межа, кордон’) – слово або словосполучення, що вживається для точного вираження поняття з якої-небудь галузі знання – науки, техніки, мистецтва, політики. Терміни мають визначення (дефініцію), вони позбавлені емоційно-експресивного забарвлення. У галузі однієї науки терміни утворюють систему (термінологію). У межах цієї системи термін не повинен мати синонімів, він також не може бути багатозначним.</p>	<p>terminus, terminus technicus terminusz tehnikusz (лат. <i>terminus</i> ‘határ, mezsgye’) – szakszó, szakkifejezés, műszó, azaz valamely szakma vagy tudomány pontosan meghatározott sajátos fogalmainak, tárgyainak, cselekvéseinek stb. egyértelmű és következetesen használt megnevezése.</p>
<p>типологія (фр. <i>type</i> від грец. <i>τυπος</i> ‘відбиток, зразок, форма’ і <i>logos</i> ‘вчення’) – 1) розділ мовознавства, що вивчає мови методом їхнього порівняння за якими-небудь параметрами (ознаками, характеристиками) – формальними і / або змістовими – для встановлення структурної</p>	<p>tipológia (fr. <i>type</i> а gör. <i>τυπος</i> -ból ‘alak, minta, lenyomat’ és <i>logos</i> ‘tanítás’) – a nyelvtudománynak az az ága, amely a világ nyelveit egyező vagy hasonló szerkezeti vonásaik alapján csoportosítja (függetlenül attól, hogy az illető nyelvek genetikailag rokonok-e vagy sem, érintkezők-e vagy sem), illetőleg az uralkodó jegy</p>

<p>подібності та визначення типів, за якими мови можуть класифікуватися; 2) метод, спрямований на порівняльне вивчення ознак, зв'язків, функцій, відношень рівнів системної організації об'єкта; класифікація мовних одиниць за певними спільними ознаками.</p>	<p>alapján megkísérli bizonyos típusok (pl. agglutináló nyelvek, flektáló nyelvek, izoláló nyelvek) felállítását az egyes nyelvi szinteknek megfelelően. Az a tudományos eljárás, illetve valamely tudománynak az az ága, amely típusok alkotásával, meghatározásával, leírásával foglalkozik.</p>
<p>тирада (фр. <i>tirer</i> 'тягнути') – довга промова персонажа художнього твору в піднятому, патетичному тоні, так само і будь-якої людини в реальному житті.</p>	<p>tiráda (fr. <i>tirer</i> 'húzni') – főleg szónoklatok olyan részleteire értik, amelyekben a beszélő elragadtatja magát, s felfűtött szenvedélyességgel mondja ki azt, amiről közönségét meg akarja győzni. Általában: szóáradat, szenvedélyes előadásmód, dagályos, nagy hatásra törekvő beszédmodor.</p>
<p>тире (фр. <i>Tiret</i> від <i>tirer</i> 'тягнути') – розділовий знак у вигляді горизонтальної риски (–), використовуваний у простому та складному реченнях. Виконує різноманітні семантико-синтаксичні функції. Тире належить до відокремлювальних розділових знаків, подвійне тире – до видільних.</p>	<p>kötőjel (fr. <i>Tiret</i> a <i>tirer</i>-ből 'húzni') – az az írásjel (–), amelyet szavak elválasztásakor a sor végén vagy szótagoláskor a szótagok közt a szétválasztott szórészek összekapcsolására, illetve összetartozásuk jelölésére, továbbá némely összetett szó tagjai közt vagy toldalékos szavak töve és toldaléka közt az elkülönítés és egybetartozás jelölésére használnak.</p>
<p>ТИТЛО (лат. <i>titulus</i> 'напис') – надрядковий знак у вигляді хвилястої лінії в давній та середньовічній латинській, грецькій та слов'янській писемності, що вказував на скорочення написання слова або на числове значення літер.</p>	<p>titulus (lat. <i>titulus</i> 'felirat') – az ókori és középkori latin, görög és szláv írásokban hullámvonal alakú feliratos jel, amely egy szó rövidítését vagy betűk számértékét jelölte.</p>
<p>тон (д.грец. <i>τόνος</i> 'напруження, витягування, наголос') – 1) наділене значеннєвістю контрастне варіювання висотно-мелодійних голосових характеристик у</p>	<p>tónus, szóhanglejtés (ógör. <i>τόνος</i> 'feszültség, hangsúly') – 1) a hanglejtés lexikai egységek megkülönböztetésére szolgáló változata, prozódikus hangtulajdonság. A világ nyelveiben a</p>

<p>виголошенні мовних одиниць; 2) підвищення та зниження голосу. Тон голосу мовця виражає різні емоційні відтінки, ставлення до об'єкта комунікації, настроїв мовця, риси його вдачі тощо.</p>	<p>hangmagasság különbségei, változásai jelentésmegkülönböztető szerepet játszanak; 2) A beszélő hangjának tónusa különböző érzelmi árnyalatokat, a kommunikáció tárgyához való viszonyulást, a beszélő hangulatát, személyiségjegyeit stb. fejezi ki.</p>
<p>топонім (грец. <i>τοπος</i> 'місце, місцевість' і <i>ὄνομα</i> 'ім'я') – географічна назва.</p>	<p>földrajzi név (gör. <i>τοπος</i> 'hely' i <i>ὄνομα</i> 'név') – olyan tulajdonnév, amely valamely földrajzi egységet (országot, országrészt, várost, falut, dűlőt, utcát, folyót, hegyet stb.) jelöl</p>
<p>топос (грец. <i>τοπος</i> 'місце') – риторичне поняття: місце (у загальному розумінні) творчості журналіста, письменника, у якому зароджуються задуми, теми та ін.</p>	<p>toposz (gör. <i>τοπος</i> 'hely') – a klasszikus retorikában formai keret a szónoklat gondolati vázának összeállításához, illetve az e keretet betöltő egyes gondolatok. A toposzok vagy locusok összessége a szónok számára megkönnyíti az invenciót</p>
<p>тотожність – відповідність звуків, морфем, слів і словосполучень, що мають спільне походження. Генетична тотожність часто не має матеріального й семантичного збігу. Так, генетична тотожність звуків не означає їхнього акустичного та артикуляційного збігу. У сучасних мовах генетично тотожні звуки можуть відрізнятися своєю акустичною та артикуляційною природою.</p>	<p>azonosság – a közös eredetű hangok, morfé mák, szavak és kifejezések megfeleltetése. A genetikai azonosságnak gyakran nincs materiális és szemantikai egybeesése. Például a hangok genetikai azonossága nem jelenti akusztikai és artikulációs egybeesésüket. A modern nyelvekben a genetikailag azonos hangok akusztikai és artikulációs jellegükben eltérhetnek egymástól.</p>
<p>трагедія (грец. <i>τραγῳδία</i> 'козлина пісня') – жанр драми, драматичний твір із дуже гострим конфліктом. Герой трагедія знаходиться у безвихідній ситуації та часто гине.</p>	<p>tragédia (gör. <i>τραγῳδία</i> 'kecskedal') – szomorújáték. Drámai műfaj, melynek tárgya rendszeren egy nagy egyéniség küzdelme a sorssal és elbukása a saját jellemében és a drámai szituációban rejlő sorsszerűségből következően.</p>
<p>транскрипція (лат. <i>transcription</i> 'переписування') – спосіб передавання звукового складу</p>	<p>transzkripció, fonetikus átírás (lat. <i>transcription</i> 'átírás') – 1. valamely idegen nyelv szavainak nyelvünk</p>

<p>окремих слів чи цілого тексту в письмовій формі.</p>	<p>hangjait jelölő betűkkel való átírása 2. az általánosan használt betűk helyett a fonetikában szokásos jelekkel való átírás, amelynek célja a kiejtés minél hívebb tükröztetése (pl. API, IPA egyezményes jelekkel történő átírás)</p>
<p>транслітерація (від лат. <i>trans</i> ‘крізь, через’ і <i>litera</i> ‘буква, літера’) – передача слів тексту, записаних однією графічною системою, засобами іншої графічної системи. Звичайно транслітерація використовується для відтворення власних імен і географічних назв.</p>	<p>transzliteráció (a lat. <i>trans</i> ‘keresztül, át’ és a <i>litera</i> ‘betű’ összetételével) – átírás eltérő betűírásé nyelvek között betűk szerint, a hangzásra való tekintet nélkül (pl. görögről latin betűsre).</p>
<p>трансформація (лат. <i>transformatio</i> ‘перетворення’) – цілеспрямовані семантичні та структурно-семантичні зміни висловів; формальне перетворення конструкції, пов’язане з частковою зміною смислу</p>	<p>transzformáció (lat. <i>transformatio</i> ‘átalakítás’) – 1. a transzformációs generatív nyelvтанban használt szabályfajta, amelynek lényege a mondatszerkezet átalakítása (a szórend megváltoztatása, elemek törlése, illetve beillesztése stb.) 2. az alakzattanban a kiinduló mondat szerkezetének megváltoztatása, amelynek következtében az alapmondattal szinonim mondat jön létre.</p>
<p>трифтонг (грец. <i>τριφθογος</i> ‘триголосоий’) – три голосні, що творять один склад, чим забезпечують свою фонетичну цілісність.</p>	<p>hármashangzó (gör. <i>τριφθογος</i> ‘hármashangzó’) – három magánhangzó egy szótagot alkotó együttese.</p>
<p>троп (грец. <i>τροπος</i> ‘зворот’) – слово або словосполучення, вжите в переносному значенні. Основні різновиди троп – порівняння, метафора, метонімія, синекдоха, епітет, гіпербола, літота, іронія тощо.</p>	<p>trópus (gör. <i>τροπος</i> ‘fordulat’) – szókép, fordulat, képes kifejezés. Egy név átvitele olyan dologra, mely a név eredeti hordozójához valamilyen szempontból hasonlít. A szemléltetés, érzékeltetés egyik stilisztikai eszköze.</p>
<p>увула (лат. <i>uvula</i> ‘язичок’) – язичок, продовження м’якого піднебіння, за допомогою якого вимовляються</p>	<p>uvula, nyelvcsap (lat. <i>uvula</i> ‘nyelvecske’) – a lágyszájpadlás közepéről lelógó, 1-3 cm hosszú képződmény, lebeny,</p>

увулярні приголосні.	amely nyeléskor a lágy szájpaddalással együtt elzárja az orr- és garatüreget.
узгодження – тип підрядного зв'язку між головним і залежним словами у словосполученні, коли форма залежного слова відповідає формі головного, тобто узгоджується з ним у роді, числі, відмінку.	egyeztetés , kongruencia – olyan nyelvtani kapcsolat, amelynél egy szó alakja miatt egy másik szó az ennek megfelelő alakot veszi fel (pl. az igei állítmány számban és személyben megegyezik az alannyal).
узус (лат. <i>usus</i> ‘користування, вживання, звичай’) – 1) загальноприйняте носіями певної мови вживання слів, словоформ, синтаксичних конструкцій тощо на відміну від їхніх оказіональних (випадкових, індивідуальних) уживань; некодифікована норма; 2) реальне функціонування певної мови; мовленнєва практика певного мовного колективу, частково регульована нормами усного та письмового мовлення. Узус охоплює не тільки правильне мовлення, але й можливі відхилення від норми, включаючи просторіччя; 3) звичай, правило.	úzus (lat. <i>usus</i> ‘használat, szokás’) – 1) egy adott nyelv beszélői által általánosan elfogadott szavak, szóalakok, szintaktikai szerkezetek stb. használata, szemben azok alkalmi (alkalmi, egyéni) használatával; kodifikálatlan norma; 2) egy adott nyelv tényleges működése; egy adott nyelvcsoporthoz beszédgyakorlata, amelyet részben a szóbeli és írásbeli beszéd normái szabályoznak. Az úzus nemcsak a helyes (normatív) beszédre terjed ki, hanem a normától való esetleges eltérésekre is, beleértve a köznyelvi kifejezéseket; 3) szokás, szabály.
умовний спосіб дієслова – граматична категорія дієслова, що означає не реальну, а тільки бажану або можливу за певних умов дію. Дієслово умовного способу не має форм часу. Утворюється за допомогою частки би (б) від дієслів минулого часу дійсного способу. Таке дієслово виражає значення роду й числа.	feltételes (ige)mód – egyes nyelvek alaktani rendszerében a feltételes mód olyan igemód, amely használata csaknem mindig modális jellegű. Főként a cselekvés, a történés vagy az állapot lehetséges voltát fejezi ki a jelenben vagy a jövőben, illetve azt, hogy nem valósultak meg a múltban. Arra használjuk, hogy arról spekuláljunk, mi történhet, mi történhetett, és mit szeretnénk, hogy történjen a jövőben.
універсалії (лат. <i>universalis</i> ‘загальний’) – 1) загальні поняття;	univerzálé (lat. <i>universalis</i> ‘általános’) – olyan sajátosság, amely minden

<p>2) мовні явища та властивості, характерні для всіх або більшості мов світу. Так, для кожної мови світу характерний поділ звуків на голосні й приголосні, іменників – на загальні та власні тощо.</p>	<p>természetes nyelvben vagy a nyelvek túlnyomó többségében megvan (pl. a jelentésem elemek tulajdonsága, hogy minden nyelvben felbonthatók fonémákra; a fonémák száma egy nyelvben sem kevesebb 10-nél)</p>
<p>уніфікація мови – установлення єдиного мовного зразка як літературно-нормативного, офіційно-ділового, культурно-суспільного, конфесійного та ін. засобу спілкування.</p>	<p>unifikáció – az a jelenség, amelynek során a nyelvi tagolódás gyengül, az egyes változatok a kiegyenlítőds irányába fejlődnek; ennek a folyamatnak az eredménye a nyelvjárások fölé rétegződő irodalmi nyelv is.</p>
<p>упорядкування – авторська праця, що полягає в доборі, систематизації, опрацюванні матеріалів для включення до збірника. Авторське право упорядкування не перешкоджає іншим особам піддавати ті самі матеріали систематизації або опрацюванню. Якщо збірник включає твори, що охороняються авторським правом, упорядник здобуває право на нього за умови дотримання прав авторів цих творів.</p>	<p>kompiláció – a klasszikus latin írók különösen a mindenholnan összeszedett napi hírek, újdonságok gyűjteményét neveztek így. Ma elsősorban olyan tudományos munkákra alkalmazzák, amelyeket a szerző, jelen esetben a kompilátor, más művekből szedett össze eredeti adatok, szempontok vagy következtetések nélkül. Tágabb értelemben olykor az összeállított gyűjteményeket is így nevezik, pejoratív mellékértelem nélkül.</p>
<p>урбанізм (лат. <i>urbanus</i> 'міський') – слово або вислів, притаманні міським мешканцям (на відміну від діалектів, провінціалізмів тощо).</p>	<p>urbanizmus (lat. <i>urbanus</i> 'városi') – a magyar irodalomtudományi szakirodalom és a publicisztika szóhasználatában a nagyvárosi életforma élményanyagából táplálkozó és az ehhez való ragaszkodást kifejezésre juttató írói beállítottság megjelölése, szemben a népiesség, a népi irodalom, törekvéseivel.</p>
<p>фабула (лат. <i>fibula</i> 'байка, переказ') – ланцюг подій і пригод, поданий у причинно-часовій послідовності. Фабула відрізняється від сюжету</p>	<p>fabula (lat. <i>fibula</i> 'mese, elbeszélés') – tanulságos, mulattató történet, mese, példázat. Gyakran állattmese, mint pl. a görög Ezópusz, a római Phaedrus vagy</p>

<p>послідовністю викладу подій.</p>	<p>a francia La Fontaine műveiben. Nálunk Heltai Gáspár, majd Fáy András említendő ezen a téren.</p>
<p>фактитив (лат. <i>factum</i> ‘зроблене’ + -итив) – 1) семантичний відмінок актанта зі значенням результату дії (стану) та об’єкта дії, включеного у зміст дієслова. 2) те саме, що каузатив.</p>	<p>faktitívusz (a fillmore-i esetgrammatikában) (лат. <i>factum</i> ‘кész’ + -itívusz) – az ige által megnevezett cselekvésből vagy állapotból eredő, illetve az ige jelentésének részeként értett tárgy vagy élőlény esete.</p>
<p>фамільярна лексика (лат. <i>familiaris</i> ‘сімейний, близький’) – лексика, властива побутовому мовленню або просторіччю, що має невимушений або безцеремонний характер.</p>	<p>bizalmas szókincs – stilisztikai jellegét tekintve olyan szóra vagy kifejezési formára utal, amely a közvetlen hangú társalgási nyelvre jellemző, és amelyet a választékos vagy a hivatalos stílusban kerülni szoktak.</p>
<p>фантастика (грец. <i>φανταστικῆ</i> ‘здатність уявляти’) – художні твори, у яких змальовані нереальні події, що видаються за правдоподібні (казка, епос, алегорія, сатира, утопія, фентезі).</p>	<p>fantasztikum (gör. <i>φανταστικῆ</i> ‘képzelőerő’) – szűkebb értelemben azok az irodalmi művek tartoznak ide, amelyek teljes terjedelmükben fantasztikus ötletre épülnek, nem csupán néhány fantasztikus epizódot iktatnak közbe az egészében véve reális világban játszódó műbe.</p>
<p>фейлетон (фр. <i>feuilleton</i> ‘аркуш’) – жанр художньо-публіцистичної літератури злободенного характеру. Події у фейлетон зображено в сатиричному або гумористичному плані.</p>	<p>tárca (фр. <i>feuilleton</i> ‘lap’) – a hírlapok tárcarovatában megjelenő, rendszerint aktuális témájú, rövid terjedelmű, könnyed hangvételű írásmű. Kezdetben színi -és könyvkritikák.</p>
<p>феномен (грец. <i>φαινόμενον</i> ‘те, що з’являється’) – 1) виняткове, незвичайне, рідкісне явище; 2) людина надзвичайних здібностей, властивостей; видатна, виняткова людина; 3) у філософії Іммануїла Канта явище, протиставлене ноумену як чуттєво дане, що не осягається досвідом і недоступне людському пізнанню; 4) явище, що</p>	<p>fenomén, jelenség (gör. <i>φαινόμενον</i> ‘az, ami megjelenik’) – 1) kivételes, szokatlan, ritka jelenség; 2) rendkívüli képességekkel, tulajdonságokkal rendelkező személy; kiemelkedő, kivételes személy; 3) Immanuel Kant filozófiájában a noumenával szemben álló, érzékileg adott, a tapasztalat által fel nem fogható, az emberi megismerés</p>

<p>дано нам у досвіді; сприйняте органами чуттів.</p>	<p>számára hozzáférhetetlen jelenség; 4) a tapasztalatban adott, az érzékek által érzékelt jelenség.</p>
<p>феноменологія (грец. <i>φαινομενον</i> ‘те, що з’являється’ + -логія) – напрям філософських досліджень, основою якого постає зведення усього реального до феноменів (явищ свідомості); Феноменологія описує їх за допомогою різних параметрів інтуїції; певна сукупність ідей та об’єктів, тобто система, де наявні власні відношення єдності й закони композиції, необхідні для створення об’єкта-системи рівня напряму.</p>	<p>fenomenológia (gör. <i>φαινομενον</i> ‘аз, ami megjelenik’ + логія) – суб’єктивістична філософська течія. Központi tétele, hogy nincs objektum szubjektum nélkül. A fenomenológusok a vallási megnyilvánulások különböző formáira úgy tekintenek, hogy az a vallás gyakorlatában résztvevők számára értéként jelentkezik. A kutató a jelenség leírására szorítkozik. A fenomenológia célja, hogy a vallást saját terminológiájával olyan realitásként mutassa be, amely nem redukálható szociológiai vagy pszichológiai funkciókra.</p>
<p>фігура (лат. <i>figura</i> ‘образ, вид’) – особливі мовні звороти, своєрідні сполуки слів і синтаксичні побудови фраз, що надають мові відповідної образності, сприяють їй виразності, посилюють емоційність висловлення.</p>	<p>alakzat (лат. <i>figura</i> ‘alak, kép’) – a klasszikus retorika egyik alapfogalma; a beszédet megszépítő (ornatus), a szó hangalakját és jelentését, a mondatot, a mondatnál nagyobb gondolati egységeket az expresszivitás érdekében átalakító eljárás eredménye.</p>
<p>філологія (грец. <i>φιλο</i> ‘люблю’ і <i>λογος</i> ‘слово’) – сукупність гуманітарних наук (мовознавство, літературознавство, текстологія, джерелознавство, палеографія), що вивчають мову, літературу, культуру того чи іншого народу переважно через мовно-стилістичний аналіз текстів.</p>	<p>filológia (gör. <i>φιλο</i> ‘szeretem’ és <i>λογος</i> ‘szó’) – 1) tágabb értelemben valamely nép, nemzet, földrajzi vagy kulturális közösség nyelvével, irodalmával és művelődésével kapcsolatos ismeretek összessége; az ezzel foglalkozó tudomány. 2) Az oktatásban ezzel a tudománnyal foglalkozó tantárgy.</p>
<p>фіналь (італ. <i>finale</i>, від лат. <i>finis</i> ‘кінець’) – завершення художнього твору. Фінал може збігатися з розв’язкою. Іноді вживається термін</p>	<p>finálé (ol. <i>finale</i> a lat. <i>finis</i>-ből ‘vég’) – általában a zenés színhátékok, operák, operettek, daljátékok egyes felvonásainak, illetve az előadás</p>

<p>«фінальна сцена» – остання сцена дії чи всієї вистави.</p>	<p>egészének hatásos zárójelenete, felvonás vége. Mozgalmas, látványos, főleg operettekben, daljátékokban az egész szereplőgárdát, énekkart, balettkart felléptető jelenet.</p>
<p>флексія (лат. <i>flexio</i> ‘згинання, перехід’) – закінчення. Внутрішня флексія – чергування звуків кореня, пов’язане зі зміною граматичного значення.</p>	<p>flexió (lat. <i>flexio</i> ‘áthajlás, átmenet’) – 1. grammatikai tartalmak kifejezése pusztán többeseji hangváltozás révén; 2. szintetikus, egyszerre több grammatikai tartalmat kifejező toldalék.</p>
<p>фольклоризми (англ. <i>folklore</i> – букв. ‘народна мудрість; народне знання’) – стилістичні одиниці з виразним фольклорним походженням.</p>	<p>folklorizmus (ang. <i>folklore</i> – szószerint ‘népi bölcsesség, népi tudás’) – az a folyamat, amelynek során az ún. „hivatásos” irodalom alkotásaihoz folklór jellegű alkotásokat vesznek át és használnak fel.</p>
<p>фонема (грец. <i>φωνεμα</i> ‘звук’) – найменша одиниця звукової системи мови, за допомогою якої розпізнаються наділені значенням частини слова, окремі слова та їхні граматичні форми. В українській мові 38 фонем.</p>	<p>fonéma (gör. <i>φωνεμα</i> ‘hang’) – valamely nyelv hangjainak rendszerében olyan hang, amelynek jelentést megkülönböztető szerepe van (pl. a magyarban az ö és az ó hangoknak jelentésmegkülönböztető szerepe van).</p>
<p>фонетика (грец. <i>φωνητικός</i> ‘звуковий, голосовий’) – 1) розділ мовознавства, що вивчає звуковий склад мови; 2) артикуляційні та акустичні властивості звуків певної мови.</p>	<p>fonetika, hangtan (gör. <i>φωνητικός</i> ‘hang’) – a beszédhangok alaki, fiziológiai-akusztikai tulajdonságaival foglalkozó tudományág.</p>
<p>фонетика описова – розділ, що містить відомості про звуковий склад мови на сучасному етапі її розвитку і про всі зміни, що відбуваються в ньому.</p>	<p>leíró hangtan – a hangtan azon ága, amely egy adott nyelv hangösszetételét, illetve az abban zajló változásokat szinkrón módon vizsgálja.</p>
<p>фонетика історична – розділ, що вивчає звуковий склад певної мови протягом усього історичного періоду її розвитку.</p>	<p>történeti hangtan, hangtörténet – a beszédhangok történetével, eredetével, változásainak okaival és lefolyásával foglalkozó nyelvészeti tudományág.</p>

<p>фонетика загальна – розділ, що розробляє на матеріалі різних мов теорію утворення звуків, наголосу, структури складів тощо.</p>	<p>általános hangtan – minden nyelvre érvényes univerzálék megállapítására törekszik, illetve az emberi beszédszervek működését, a beszédészlelést, a beszédhang fizikai, akusztikai tulajdonságait vizsgálja.</p>
<p>фонетика експериментальна – стосується вивчення звукової будови мови за допомогою приладів та інструментів.</p>	<p>kísérleti fonetika – a nyelv hangszerkezetének különféle eszközökkel és műszerekkel való vizsgálati ága.</p>
<p>фоніка (грец. <i>φῶνικος</i> ‘той, що звучить’) – звукова організація поетичного мовлення, віршові засоби, що надають ліричному творові милозвучності, посилюють його емоційність та виразність.</p>	<p>fonika (gör. <i>φῶνικος</i> ‘az, ami hangzik’) – a grammatika azon része, amely valamennyi hangtani jelenséget (fonetika, fonológiai prozódia) magában foglalja.</p>
<p>фонографія (грец. <i>φῶνῆ</i> ‘звук, голос, шум, мовлення, слово’ і <i>γραφο</i> ‘пишу’) – вид письма, знаки якого (літери) передають звукові елементи слова.</p>	<p>fonográfia (gör. <i>φῶνῆ</i> ‘hang, zaj, beszéd’ és <i>γραφο</i> ‘írok’) – az egyes beszédhangokat megjelenítő írásrendszer.</p>
<p>фонологія (грец. <i>φῶνῆ</i> ‘звук, голос, шум, мовлення, слово’ і <i>λογος</i> ‘слово, вчення’) – розділ мовознавства, що вивчає фонему, власне-мовну систему з функційного погляду на ґрунті встановлення опозицій базових одиниць (фонем), їхньої дистрибуції, позиційних змін і функції кожної з них у складі більших одиниць (морфеми, словоформи).</p>	<p>fonológia (gör. <i>φῶνῆ</i> ‘hang, zaj, beszéd’ és <i>λογος</i> ‘szó, tanítás’) – a nyelv hangzási sajátosságaival foglalkozó diszciplína, amelynek célja annak leírása, hogy a hangzás milyen sémákban reprezentálódik az elmében. Arra a kérdésre keresi a választ, hogy a beszélők hogyan konceptualizálják, hogyan építik be nyelvi tudásukba és viselkedésükbe az artikulációs és percepcióos beszédtapasztalataikat.</p>
<p>формалізіція (лат. <i>forma</i> ‘зовнішність, вигляд’) – мисленнєве або реальне зведення мовних об’єктів до такого стану, коли щодо них можна застосувати засоби формальної логіки і математичні методи</p>	<p>formalizálás (lat. <i>forma</i> ‘külső, kinézet’) – az elemzésnek a szimbólumok formájára irányuló fajtája, amely a forma alapján kíván a szimbólumsor (s általában a természetes nyelven írott szöveg) mélyére hatolni. Tágabb</p>

<p>дослідження; способи дослідження, зорієнтовані на вияв форми (структури) думок і символічне їхнє позначення.</p>	<p>értelemben a „formális” arra utal, hogy az elemzessorán eltekintünk a szöveg elemeinek tartalmától, jelentésétől, funkciójától.</p>
<p>формалізм (лат. <i>forma</i> ‘зовнішність, вигляд’) – напрям в математиці, програма якого була обґрунтована Давідом Гільбертом. У лінгвістичному сенсі формалізм використовується як операція заміни смислових змістових описів певних явищ, процесів, станів математичними структурами.</p>	<p>formalizmus (lat. <i>forma</i> ‘külső, kinézet’) – a nyelvtudománynak az a megközelítése, amely a rendszerszerűségek magyarázatában a nyelv funkciójának (kommunikatív használatának, illetve a használat fiziológiai, pragmatikai és társadalmi körülményeinek) nem tulajdonít meghatározó jelentőséget, az általánosításokat a jelrendszer formális tulajdonságaira vezeti vissza.</p>
<p>формула (лат. <i>formula</i> ‘форма, правило’) – загальна назва для стійкого виразу, моделі, побудови, фрази-кліше тощо. Формула – невербальний спосіб запису, комбінація символів, що відбиває об’єкти або уявлення про них за допомогою літер латинського та грецького алфавітів або додаткових знаків.</p>	<p>formula (lat. <i>formula</i> ‘alak, szabály’) – állandósult beszédfordulat, szókapcsolat, kifejezés(mód), szöveg(ezés). Kialakulásakor egyéni lelemény, később a közösség – találónak tekintve – átveszi, s meghatározott esetekben változtatás nélkül használja. A népköltészet-elméletek szerint a formula a folklóralkotások legkisebb formai egysége.</p>
<p>фраза (грец. <i>φρασις</i> ‘спосіб вираження, зворот мови’) – 1) найменша самостійна мовленнєва одиниця, що виступає одиницею спілкування та є відрізком звукомовленнєвого потоку між двома досить тривалими паузами, має основний (фразовий) наголос, інтонаційну завершеність, доступна членуванню на мовленнєві такти (за достатньої тривалості) або тільки на склади (у разі однотактової фрази); 2) те саме, що речення.</p>	<p>frázis (gör. <i>φρασις</i> ‘kifejezőmód, nyelvi fordulat’) – 1) olyan állandósult vagy alkalmilag megszerkesztett szókapcsolat, amelynek jóval kevesebb a hírértéke, sokkal szegényebb a jelentéstartalma, mint amennyit a szókapcsolat terjedelme és alkotó szavainak külön-külön vett jelentése alapján várnánk. Éppen ezért az önmagában vett, tehát a tágabb szöveggörnyezetbe való beleépítéstől függetlenül tekintett frázisnak negatív a stílusértéke; 2) közhely, üres szólam.</p>

<p>фразеологія (грец. <i>φρασις</i> ‘спосіб вираження, зворот мови’ і <i>logos</i> ‘слово, вчення’) – 1) сукупність стійких сполучень слів, властивих мові (фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення), а також прислів’я, приказки, афоризми, крилаті вислови тощо; 2) розділ мовознавства, що вивчає фразеологізми.</p>	<p>frazeológia (грец. <i>φρασις</i> ‘kifejezőmód, nyelvi fordulat’ és <i>logos</i> ‘szó, tanítás’) – 1) egy adott nyelv állandósult szókapcsolatait tanulmányozó nyelvészeti tudományág; 2) egy nyelv állandósult szókapcsolatainak összessége, ezek gyűjteménye; 3) valamely tudományra vagy szakmára jellemző szóhasználat, kifejezőmód; 4) valamely nyelv kifejezőkészletének többé-kevésbé teljességre törekvő gyűjteménye.</p>
<p>функціоналізм (ім. від прикм. функціональний) – як термін сучасної масової комунікації витлумачується як неоднозначно сприйнята соціальна теорія, в основі якої лежить твердження, що суспільство успішно функціонує як система завдяки тому, що різні його інституції забезпечують суспільну стабільність; лінгвістичний напрям, що передбачає розгляд мовних одиниць через призму реалізації ними відповідних поняттєвих категорій або окреслення наповнення відповідної мовної форми тим чи тим поняттєвим наповненням.</p>	<p>funkcionalizmus – legtágabb értelemben olyan elmélet és módszer, amely szerint a társadalom és a kultúra részei összefüggésének rendszerében létezik, és ezért az összefüggések rendszerében ragadható meg. A funkcionalizmus fogalmát Bronislaw Malinowski vezette be a néprajzba, annak tudatában, hogy hasonló szemlélettel már korábban is kutattak. Funkción a jelenségek egymásra hatását, funkcionális antropológián pedig a kultúra olyan megismerését értette, amelyben feltárul, hogy a rendszeren belül a jelenségek hogyan kapcsolódnak össze egymással, és a rendszer mint egész milyen viszonyban van külső környezetével.</p>
<p>функціональний стиль – різновид літературної мови, що виокремлюється відповідно до колективно усвідомлюваних типів спілкування і функцій мови у різних сферах суспільної комунікації. У сучасній літературній мові виділяють такі стилі: офіційно-діловий, публіцистичний, художній, науковий, розмовний.</p>	<p>funkcionális stílus – az irodalmi nyelv egy olyan típusa, amelyet a társadalmi kommunikáció különböző területein a közösen értelmezett kommunikációs típusok és nyelvi funkciók szerint különböztetünk meg. A funkcionális stílusok a nemzeti nyelv változatai, amelyeket a társadalom különböző tevékenységi szféráiban betöltött funkciójuk különböztet meg.</p>

<p>функція (лат. <i>functio</i> ‘виконання’) – роль (призначення, уживання) мови в людському суспільстві або якої-небудь одиниці в системі мови, визначувана залежністю, співвідношенням з іншими одиницями; завдання тієї чи тієї мовної одиниці, мовної форми (мовного знака); роль мовної одиниці, що реалізується нею при використанні в мовленні.</p>	<p>funkció (лат. <i>functio</i> ‘végrehajtás’) – a nyelvnek az emberi társadalomban vagy egy egységnek a nyelvi rendszerben betöltött szerepe (célja, használata), amelyet a más egységekkel való összefüggés határoz meg; egy nyelvi egység, nyelvi forma (nyelvi jel) feladata; a nyelvi egységnek az a szerepe, amelyet a beszédben való használat során valósít meg.</p>
<p>хезитація (грец. <i>ἐζυτάσις</i> ‘обдумування’) – різновид паузи, викликаной обдумуванням можливих варіантів продовження мовлення, пошуком потрібного елемента мовного коду, перебудовою структури повідомлення у процесах вербалізації тощо.</p>	<p>hezitáció (gör. <i>ἐζυτάσις</i> ‘megfontolás’) – egyfajta szünet, amelyet a beszéd folytatásának lehetséges lehetőségein való gondolkodás, a nyelvi kód megfelelő elemének keresése, az üzenet szerkezetének átstrukturálása a beszéd során stb. okoz.</p>
<p>хорей (грец. <i>χορεῖος</i>, від <i>χορός</i>– ‘хор’) – у силабо-тонічному віршуванні – двоскладова стопа з наголосом на першому складі (– U).</p>	<p>choreus (gör. <i>χορεῖος</i>, a <i>χορός</i>-ból– ‘kórus’) – valamilyen kartánc ritmusához tartozó versláb vagy ütem. A későbbi időkben a choreus szó jelentése megváltozott: a trocheus verslábat (– U) jelentette.</p>
<p>хрестоматія (грец. <i>χρῆστος</i> ‘корисний’ і <i>manthanō</i> ‘вивчаю’) – навчальна книга, що містить систематично дібрану інформацію (художні, наукові твори або їхні уривки).</p>	<p>tankönyv – valamely tantárgynak vagy tudományszaknak oktatás céljára a tantervben meghatározott és rendszerint tanévek szerint felosztott ismeretanyagát tartalmazó könyv.</p>
<p>хрононім (грец. <i>χρονος</i> ‘час’ + -онім) – особливий різновид власних імен, кожне з яких називає історичні події та явища культурного життя, народного побуту, співвіднесені з відповідним часовим відрізком, що (завдяки цим подіям) став етапним в історичному та культурному розвитку народу, людства загалом.</p>	<p>krononima (gör. <i>chronos</i> ‘idő’ + -onima) – a tulajdonnevek egy speciális fajtája, amelyek mindegyike a kulturális élet, a népelet történelmi eseményeit és jelenségeit nevezi meg, a megfelelő időszakkal korrelálva, amely (ezeknek az eseményeknek köszönhetően) mérföldkő lett a nép és az emberiség egészének történelmi és kulturális fejlődésében.</p>

<p>циркумфікс (лат. <i>circum</i> ‘навколо’ і <i>affixus</i> ‘прикріплений’) – те саме, що конфікс; розривна морфема Афікс, що обрамляє корінь і займає позицію одночасно ліворуч і праворуч від кореня.</p>	<p>circumfixum (lat. <i>circum</i> ‘körül’ és <i>affixus</i> ‘hozzákapcsolt’) – a szótövet elől és hátul körülvevő egységes funkciójú toldalék (pl. a magyarban a felsőfok két jele: leg-fő-bb).</p>
<p>цитата (нім. <i>zitat</i>, від лат. <i>cito</i> ‘наводжу, проголошую’) – уривок з іншого твору, що наводиться для аргументації певної думки. Цитата невелика за обсягом, на письмі виділяється лапками, пропуски позначаються трьома крапками, взятими у квадратні дужки.</p>	<p>idézés (нém. <i>zitat</i>, a lat. <i>cito</i>-ból ‘megmutatom, kihirdetem’) – a diskurzusok közötti kapcsolatteremtés, az intertextualitás prototipikus lehetőségé, amikor egy diskurzus megnyilatkozója a saját megnyilatkozásába ágyazva megidéз más diskurzusokat, illetve azok bizonyos részleteit.</p>
<p>час дієслова – граматична категорія дійсного способу дієслів, що виражає відношення дії до моменту мовлення. В українській мові є три часи дієслів: минулий, теперішній, майбутній.</p>	<p>idő, igeidő – az igeéneк rendszerint alaki eszközökkel is megkülönböztetett olyan kategóriája, amely azt fejezi ki, hogy a beszélő a mondatában előadott cselekvést, történést, állapotot, léteзést a maga álláspontjáról akkor történőnek (jelennek), előbb történőnek vagy történtnek (múltnak) vagy azután történőnek vagy történtnek (jövőnek) fogja-e fel.</p>
<p>частина мови – клас слів, об’єднаних за такими ознаками: 1) семантичними – наявністю спільного лексичного значення чи його відсутністю; 2) морфологічними – однаковими граматичними категоріями, формами зміни слів; 3) синтаксичними – спільною функцією слів у реченні й синтаксичною сполучуваністю з іншими словами у словосполученні й реченні.</p>	<p>szófaj, szóosztály – az a nyelvtani kategória, amelybe a szavaknak meghatározott csoportja a szavak jelentése, alaktani és mondattani sajátosságai, hasonlóságai alapján beletartozik (pl. ige, főnév, melléknév, számnév, névmás, igeéneк, határozószó, igeéneкötő, névutó, névelő, kötőszó, indulatszó).</p>
<p>частка – службова частина мови, що об’єднує слова, що слугують для утворення граматичних форм, надають додаткових змістових,</p>	<p>módosítószó – a beszélőnek a mondat tartalmához való viszonyát, a közlés érvényességét vagy érvénytelenségét kifejező szófaj, amely nem</p>

<p>модально-вольових, емоційно-експресивних відтінків реченню або його членам.</p>	<p>kapcsolódik grammatikailag a mondat többi eleméhez (talán, valószínűleg, szerencsére).</p>
<p>чергування – зміна звуків, що займають одне й те саме місце в морфемі. Історичне чергування зумовлене фонетичними процесами в давні періоди розвитку української мови: [e-o].</p>	<p>alternáció (változás) eltérő alakú, de azonos funkciójú hangok, szóelemek variációja.</p>
<p>числівник – частина мови, що позначає число, кількість предметів та порядок їх при лічбі. За будовою числівники поділяються на прості, складні, складені; за значенням та граматичними ознаками – на кількісні та порядкові.</p>	<p>számnév – olyan szófaj, amely megnevezi a dolgok, személyek számát, mennyiségét vagy azt, hogy hányadik valami, valaki a számsorban.</p>
<p>числівник кількісний – числівник, що позначає у цілих одиницях абстрактно-математичне число або певну кількість однорідних документів та відповідає на питання скільки? В українській мові розрізняють власне кількісні числівники, що виражають абстраговане число, неозначено-кількісні числівники, збірні числівники, що позначають число одиниць у їхній сукупності як одне ціле, дробові числівники називають кількість частин, виділених у складі цілого.</p>	<p>tőszámnév – olyan számnév, amely személynek, személyeknek vagy tárgynak, tárgyakkal, dolognak, illetve dolgoknak a számát, esetleg mennyiségét fejezi ki. A tőszámnévek alapvetően határozott és határozatlan csoportba sorolhatók. Ezek között megkülönböztetik az absztrakt számokat kifejező mennyiségi számjegyeket, a gyűjtőszámnéveket, és a tört számnéveket. (pl. <i>egy, kettő, három, négy; kevés, sok</i>).</p>
<p>числівник порядковий – числівник, що означає порядок предметів при лічбі та відповідає на питання котрий? котра? скільки?</p>	<p>sorszámnév – olyan számnév, amely azt jelöli, hogy valaki, valami hányadik a sorban, a sorrendben (pl. <i>első, tizedik, harminckettedik, utolsó</i>).</p>
<p>читання – рецептивний різновид мовленнєвої діяльності, що полягає в розшифруванні графічних знаків та розумінні мовлення (у його графічному вияві).</p>	<p>olvasás – általános értelemben a nyelvi szövegek befogadásának egyik módja, az írásjelekkel rögzített szöveg vizuális (látási úton történő) elsajátítása.</p>

<p>член речення – слово, що входить до складу речення. Члени речення поділяються на головні і другорядні. До головних членів речення належать підмет і присудок. Другорядні члени речення – це додаток, означення та обставина.</p>	<p>mondatrész – egy-egy szó vagy szócsoport abból a szempontból tekintve, hogy a mondatban milyen logikai, nyelvtani szerepet tölt be (pl. <i>állítmány, alany, tárgy, határozó, jelző</i>).</p>
<p>членованість – категорія тексту, що виявляється в його синтагматичній подільності.</p>	<p>tagoltság – a szöveg azon tulajdonsága, amely a szintagmatikus feloszthatóság formájában mutatkozik meg.</p>
<p>чуття мовне – напрацьована мовною практикою спроможність мовця орієнтуватися в мовних явищах, оцінювати їх, підсвідомо вибирати з-поміж них ті нормативні елементи, що найбільшою мірою відповідають завданням та умовам комунікації.</p>	<p>nyelvérzék – az ösztönös készség, mely anyanyelv helyes használatában, az anyanyelv sajátosságainak az idegen-szerűségek-től való megkülönböztetésében nyilvánul, illetve az idegen nyelvek szabályainak, használatának könnyű, illetve nehéz elsajátításában nyilvánul meg.</p>
<p>швидкість мовлення – властивість мовлення, що полягає в кваліфікативно-нормативному виголошенні відповідної кількості мовних елементів за одиницю часу.</p>	<p>beszédtempó – az időegységre eső nyelvi jelek számát jelenti, függetlenül attól, hogy a közlésben volt-e szünet vagy más megakadásjelenség.</p>
<p>шиплячий приголосний звук – передньоязиковий піднебінний шумний звук, при творенні якого язык змикається із твердим піднебінням: щілинні (фрикативні) укр. [ж], [ш].</p>	<p>susogó mássalhangzó – a nyelv hegye és a fogmeder hátsó része között képzett mássalhangzó, amelynek képzésekor a nyelvnek a hegyéhez közeli két széle szélesebb felületen érintkezik a fogmederrel, mint a megfelelő sziszegő mássalhangzóknál a fogakkal, és a nyelv hátának csatornaszerű alakulása is szélesebb (pl. <i>s, zs, cs, dzs</i>).</p>
<p>шрифт Брайля – рельєфно-крапковий тактильний шрифт, який використовують незрячі та слабозорі для написання та читання. Користуватися ним можуть незрячі від народження та</p>	<p>Braille-írás – Louis Braille 1829 alkotta meg a vakok ma is használt domború pontírását. A Braille-ban való kézzel íráshoz sorvezetőt és stílust használnak, a betűket hátulról domborítják ki, a betűk tükörképi</p>

<p>ті що втратили зір в дитячому, дорослому та старшому віці, а також сліпо-глухі. Опрацьована в 1829 р. французом Луї Брайлем. Літери тут зображуються за допомогою шести точок.</p>	<p>párja szerint. Minden egyes Braille-karakter 6 pontból áll, téglalap alakban elrendezve, két oszlopban. Minden nyelv saját írással rendelkezik, tehát külön Braille-írás van a magyar nyelvhez is.</p>
<p>шум – фізична характеристика мовленнєвого звука, зумовлена наявністю перешкод у вигляді наближення та зімкнення різних органів мовлення на шляху струменя повітря.</p>	<p>zaj - a beszédhang fizikai jellemzője, amelyet a légáramlat útjában lévő különböző beszédszervek közeledése és záródása formájában fellépő interferencia okoz; a légkör nem periodikus ingadozásaiból eredő hang.</p>
<p>шумний приголосний звук – звук, при утворенні якого бере участь голос і шум (дзвінкі приголосні) з перевагою шуму (в укр. мові [б], [п], [д], [д'], [т], [т'], [дз'] [дз] [дж], [ч], [ц], [ц'], [ж], [з], [з'], [ф], [с], [с'], [ш], [г], [к], [х], [г] або лише шум (глухі приголосні) (в укр. мові [п], [т], [т'], [с], [с'], [ш], [ч], [ц], [ц'], [х], [к], [ф].</p>	<p>zörejang, obstruens, obsztruens – olyan beszédhang, amelynek képzésekor a levegőfolyam részlegesen elzáródik, és ezzel zörejt (nem periodikus rezgést) hoz létre (pl. <i>zárhang, réshang, affrikáta</i>).</p>
<p>щілинний приголосний звук (від лат. <i>fricatia</i> ‘тертя’) – звук, під час утворення якого мовні органи зближуються між собою так, що виникає щілина, а видихуване повітря третється об краї зближених мовних органів. В українській мові: [ф], [з], [с], [ж], [ш], [г], [х], [в], [й].</p>	<p>spiráns, frikatíva, réshang (a lat. <i>fricatia</i>-ból ‘súrlódás’) – olyan mássalhangzó, amelynek ejtésekor a tüdőből kiáramló levegő a szájüregben vagy a gégefőben alkotott keskeny résen át, súrlódó zörejt hallatva távozik (<i>fv, sz, z, s, zs</i> stb.).</p>
<p>ямб (грец. <i>ιαμβος</i> ‘напасник’) – у силабо-тонічній системі – двоскладова стопа з наголосом на другому складі (U –).</p>	<p>jambus (gör. <i>ιαμβος</i> ‘támadó’) – görög iambosz szóból átvett és ellatinosodott műszó. Egy rövid és egy hosszú szótagból álló, három morás, emelkedő ritmusú versláb. Ritmusképlete: U –. Az időmértékes verselés egyik leggyakoribb mértékegysége az antik és a nyugat-európai verselésben.</p>

У 45 **Українсько-угорський глосарій філологічних термінів.** Навчальне видання (навчальний посібник) Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II / Укладав і редагував: Вільмош Газдаг. Берегове: ЗУІ ім. Ференца Ракоці II, 2023. 192 с. (угорською та українською мовами)

ISBN 978-617-8143-11-4 (м'яка обкладинка)

ISBN 978-617-8143-12-1 (PDF)

Дане навчальне видання є глосарієм для студентів-філологів, покликаним допомогти їм зорієнтуватися в багатстві понять у галузі мовознавства та літературознавства, надаючи інформацію про відповідні поняття двома мовами одночасно і паралельно. Таким чином, це більше, ніж традиційний глосарій, оскільки його можна розглядати як двомовний словник понять.

УДК 81'1(083.71)=161.2=511.141

Навчальне видання
Українсько-угорський глосарій філологічних термінів
Навчальний посібник
2023 р.

Затверджено до використання у навчальному процесі на засіданні кафедри філології
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II
(протокол №97 від «06» листопада 2023 року)

Розглянуто та рекомендовано Радою із забезпечення якості вищої освіти
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II
(протокол №14 від «24» листопада 2023 року)

Рекомендовано до видання у друкованій та електронній формі (PDF)
рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II
(протокол №11 від «29» листопада 2023 року)

Підготовлено до друку Видавничим відділом спільно з кафедрою філології
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

Укладав і редагував:
Вільмош Газдаг

Рецензенти:

Аніко Бергсасі, доктор габілітований у галузі гуманітарних наук, доцент,
завідувач та професор кафедри філології Закарпатського угорського інституту
імені Ференца Ракоці II (м. Берегове, Україна)

Єлизавета Барань, доктор філософії у галузі гуманітарних наук, доцент кафедри філології
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (м. Берегове, Україна)

Технічне редагування та коректура: Вільмош Газдаг

Обкладинка: Вільмош Газдаг та Ласло Веждед

УДК: Наукова бібліотека “Опаці Черє Янош” при ЗУІ ім. Ф.Ракоці II

Відповідальний за випуск:

Олександр Добош (начальник Видавничого відділу ЗУІ ім. Ф.Ракоці II)

За зміст глосарія філологічних термінів відповідальність несе укладач/редактор.

Рукопис було підготовлено за підтримки стипендіальної програми
Кураторії «Domus» АН Угорщини.

Друк навчального посібника здійснено за підтримки
Угорської академічної ради Закарпаття.

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II (адреса:
пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua; kiado@kmf.uz.ua)
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 7637 від
19 липня 2022 року

Друк: ФОП Лац Чілла Степанівна (адреса: пл. Кошута 4, м. Берегове, 90202. Електронна
пошта: kalvinnyomda@gmail.com)

Підписано до друку 04.12.2023. Шрифт «Sylfaen».
Папір офсетний, щільністю 80 г/м². Друк офсетний. Ум. друк. арк. 15,6.
Формат 70x100/16. Замовл. № 100.

ISBN 978-617-8143-11-4

9 786178 143114